

EK 1

14 Büyükşehir Belediyesi ve Bağlı Kurumlarının  KID ile ilgili Performans Hedeflerinin Sınıflandırılması ve B t celerinin İncelemesi: 2022 İzleme Sonuçları

Kentlerin küresel ısınma ve iklim krizi ile mücadelede önemli işlevler yerine getirebilecekleri tartışılmaktadır. Bu nedenle hem sera gazlarının azaltılması hem de değişen iklime uyum sağlanması konularında öncü olabilecekleri belirtilmektedir. Avrupa’da yaklaşık 600, dünya genelinde ise 9.400 farklı ölçekteki kent, iklim değişikliğine karşı azaltım ve uyum tedbirlerini uygulamaya koymuştur. Azaltım ve uyum amacına yönelik olarak İstanbul’un da dahil olduğu büyük kentlerin uluslararası iş birlikleri yaptıkları bilinmektedir.

Azaltım; iklim değişikliği bağlamında sera gazı kaynaklarının ölçülmesini, kontrol altına alınmasını, azaltılmasını ve karbon yutaklarını artırmayı amaçlayan insan kaynaklı müdahaleleri ifade eder (İklimin, 2018; IPCC, 2018). Uyum ise; iklim değişikliğinin yarattığı risklerle mücadele edilmesini, mevcut ve gelecekte ortaya çıkabilecek muhtemel etkilerin belirlenmesi, bunların neden olabileceği zararın önlenmesi veya en aza indirilmesi için stratejilerin güçlendirilmesi ve uygulanması anlamına gelmektedir (İklimin, 2018).

Uyum ve azaltımın yanı sıra büyükşehir belediyelerinin atık toplama ve şehir, kıyı plaj vb. temizliği, doğa koruma gibi geleneksel görevleri de bulunmaktadır. Bu bölümde en yüksek harcaması olan büyükşehir belediyelerinin (BB) ve bağlı kurumlarının (BK) (su ve kanalizasyon idareleri (SKİ) ve ulaşım idareleri) 2021 Performans Programlarındaki ÇKİD ile ilgili hedeflerinin azaltım, uyum, atık ve diğer çevre başlıkları altında sınıflaması yapılacak ve bu konulara ayrılan bütçe incelenecektir.

Bu sınıflandırma, uluslararası kaynakları dikkate alarak çalışma grubu tarafından oluşturulmuştur. Hem azaltım hem uyum başlıklarında yer alabilecek performans hedeflerinde incelenen büyükşehir belediyelerince yüklenen anlama ve harcamanın içeriğine bakarak karar verilmiştir. Çalışma grubu tarafından oluşturulan azaltım, uyum, atık ve diğer çevre başlıklarını taşıyan sınıflandırmanın ayrıntıları Ek 1’de yer almaktadır.

Bu sınıflandırmaya göre, özetle, azaltım hedefleri arasında fosil yakıt kullanmayan ulaşım araçlarından raylı sistem ve bisiklet yolu harcamaları dikkate alınmıştır. Raylı sistemin kullandığı elektriğin ne oranda fosil yakıttan kaynaklı olduğunun ayrıştırılamamakta olduğu vurgulanmalıdır. Diğer yandan güneş, rüzgar gibi yenilenebilir enerji üretimine, hayvansal ve tarımsal atıktan enerji üretimine, çöp gazı üretimine yenilenebilir enerji alt başlığıyla azaltım hedefleri içinde yer verilmiştir. Yenilenebilir enerji üretiminin yanı sıra yenilenebilir enerji kullanımının artırılmasına yönelik faaliyetler de azaltım hedefleri ile ilgilidir. Bu çerçevede yeşil bina, sokak, bahçe, ulaşım aracı, atık tesisi, tarım vs.de yenilenebilir enerji kullanımı ve enerji verimliliğine yönelik hedefler azaltım hedefleri arasına alınmıştır. Uzaktan taşımayı azaltacak kent tarımcılığı, organik tarım uygulamaları ve tarımda kompost uygulamalarına verilen destek ve hayvanların metan gazı salımının azaltacak yem ve ırk verimliliğini geliştirecek tüm hayvancılık uygulama ve destekleri de azaltım hedefleri içinde yer almıştır.

Uyum hedefleri kapsamında su kıtlığına karşı alınan tüm önlemler dikkate alınmıştır. Öncelikle içme suyu tesisi yapımı ve işletilmesi ve tarımsal sulama uyum hedefi içindedir. Diğer yandan uyum hedefi içinde suyun verimli kullanımı ve yeniden kullanımı, deniz suyunun tuzsuzlaştırılması, biyoçeşitliliğin ve endemik türlerin korunması, zararlılarla organize ve biyolojik mücadele, sıcağa uyumlu tarım uygulamalarına destek, erozyon, çölleşme ve kuraklıkla mücadele yer almaktadır. Damla sulama, kaçak ve kayıp azaltma, suyun yeniden

kullanımı, suyun verimli kullanımı için eğitim ve bilinçlendirme uyum hedefleri kapsamında ele alınmıştır. Ayrıca, toprak verimliliğinin artırılması, uyumlu hayvancılık için verilen destekler ve hayvan sağlığının korunması ve veterinerlik hizmetleri, uyumlu tarım da uyum hedefleri arasında yer almaktadır. Sel ve taşkınlarla mücadele ve iklim uyarı sistemlerine, sıcak dalgalara ayrılan kaynaklar da uyum başlığı altında sınıflandırılmıştır. Belediyelerin yeşil alan uygulamalarının azaltım hedefi olan yutak alan oluşturmaktan çok, aşırı su isteyen çim vb. uygulamalara yönelik oldukları dikkate alınarak yeşil alan uygulamaları uyum başlığı altında değerlendirilmiştir ve bu başlığa şehir ormanı gibi hedefler de eklenmiştir. Yağmur suyunun hasadı, depolanması ve geri kazanımına uyum başlığı altında yer verilmiştir.

Atık hedefi her türlü katı atık, sıvı atık ve arıtma tesisi inşaatı; atık toplama ve tesislerin yönetimini içermektedir. Ayrıca atık ayrıştırma, atık azaltım, yeniden kullanım, sıfır atık kutularının yaygınlaştırılması, atık suların geri kazanımı, belediye araçlarının vb. temizliğinde atık suyun kullanımı, dönüştürme, geri kazanım ve denetim faaliyetleri atık verimliliğinin kapsamındadır.

Diğer çevre hedefleri arasında belediyelerin geleneksel faaliyetlerinden şehir temizliği kapsamında yer alan kıyıların ve denizlerin temizliği, ana arter ve meydanların temizliği, hallerin temizliği, kent donatılarının yıkanması ve temizlenmesi, yaya personel ile cadde meydan bulvar temizliği, kaldırım, cadde, bulvar ve alanların süpürülmesine yer verilmiştir. Çevre yönetimi, gürültü azaltma ve hava kalitesi artırma ile ilgili hedefler ve çevre ölçümü diğer çevre hedefi altında ele alınmıştır. Doğa koruma ve çevre bilinci eğitimleri de bu hedef altında yer almaktadır. Sahipsiz hayvanların toplanması, kısırlaştırılması, aşılanması, tedavisi, kayıt altına alınması, beslenmesi ve barınması, sokak hayvanlarının bakımı vb. diğer çevre hedefleri arasında değerlendirilmiştir.

Bu sınıflandırmaya bağlı olarak seçilen belediyelerin 2021 yılı performans hedefleri teker teker incelenerek kodlanmış ve performans hedefleri yukarıda belirtildiği gibi dört başlık altında kümelenmiştir.¹

Büyükşehir belediyelerinin ulaşım hizmetlerini, bağlı kurumlar ve şirketler aracılığıyla sürdürdükleri bilinmektedir. Bunlar içerisinde en eski bağlı kurumlardan olan İETT, EGO, ESHOT çalışmanın kapsamına girmiş ve bu kurumların otobüs ile ulaşım dışı olan diğer azaltım ve uyum hedefleri dikkate alınmıştır. Ancak toplu ulaşım ve otobüs filoları ile ilgili olan hedefler inceleme dışı bırakılmıştır. Bunun iki nedeni bulunmaktadır: Her ne kadar bazı şehirlerde elektrikli otobüs kullanımı söz konusu ise de bunların filo içindeki payları düşüktür, fosil yakıt ve karbon emisyonu düşük CNG (Sıkıştırılmış Doğal Gaz) kullanan araçlardan bütçe olarak ayrıştırılamamıştır. İkincisi ise büyük şehir belediyelerinin büyük bir kısmının ulaşım hizmetlerini ortak oldukları A.Ş.'ler aracılığıyla sürdürmesidir. Bu şirketler performans programı, faaliyet raporu gibi kamu kurumlarının yayımlaması gerekli olan belgeleri yayımlamadıkları gibi faaliyetlerinin kamu hizmeti kadar kar amacına yönelik olmaları söz konusu olmaktadır. Benzer şekilde, başta güneş enerjisi olmak üzere bazı yatırımlarının gelir paylaşımı üzerinden müteahhit tarafından yapılması durumunda da, kamu kaynağı kullanımı söz konusu olmadığı için, çalışmaya dahil edilmemiştir.

Çalışmanın ikinci önemli kısıtı sınıflandırmanın sadece 2021 performans hedefleri üzerinden yapılmış olmasıdır. Dolayısıyla bazı belediyelerin ve bağlı kurumların önceki yıllarda yapmış

¹ Bu bölümde yer alan tüm çizimlerin kaynağı ilgili büyükşehir ve bağlı idarelerinin 2021 performans programlarıdır. Bu verileri bir arada görmek için bkz. www.kahip.org , Gösterge 7

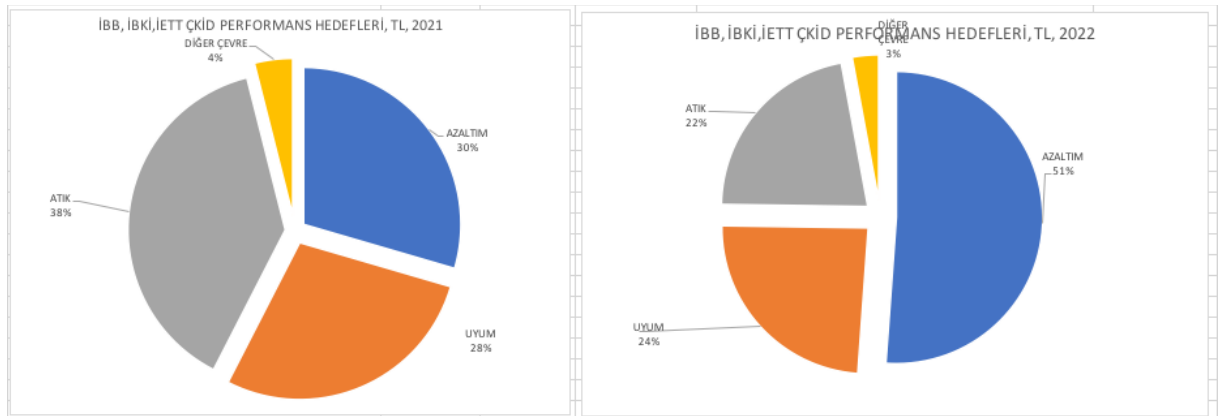
oldukları ÇKİD ile ilgili harcamalar ile karşılaştırma yapmak burada mümkün olmamıştır. İkinci bölümde belediyelerin ve bağlı kurumların ÇKİD ile ilgili harcamalarının toplamını ve bunların 2018-2021 yılları arasındaki gelişimini görmek mümkün olmuştur (Tablo 2.1, ve 2.2.). İleriki yıllarda bir yandan 2021 sonrası yılların performans hedeflerinin sınıflandırılması izlenirken, 2021 yıl öncesi yılların sınıflandırılmasının da yapılması çalışma grubu tarafından öngörülmüştür.

Raporun bu bölümünde önce 14 büyükşehir belediyesinin (BB) ve su kanalizasyon idarelerinin (SKİ) ve varsa bağlı kurum olarak ulaşım idarelerinin ÇKİD bütçeleri içinden içinden azaltım, uyum, atık ve diğer çevre bütçelerine ve bunların alt alanlarına ne kadar kaynak ayrıldığı gösterilecek bu dağılımın en çarpıcı olan özelliklerine yer verilecek, sonra büyükşehir belediyelerinin azaltım, uyum, atık yönetimi gibi konularda artıları ve eksileri politika önerileriyle bir arada değerlendirilecektir.

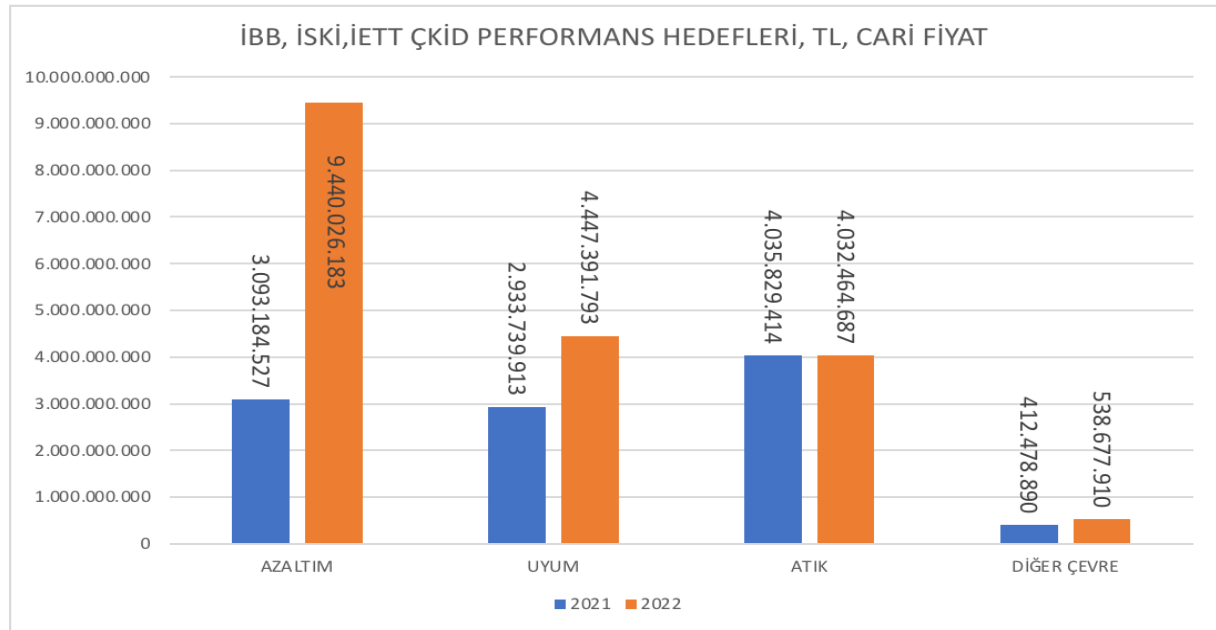
1) İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ve BAĞLI KURUMLARI

ÇKİD performans hedefleri bütçesinin dağılımı:

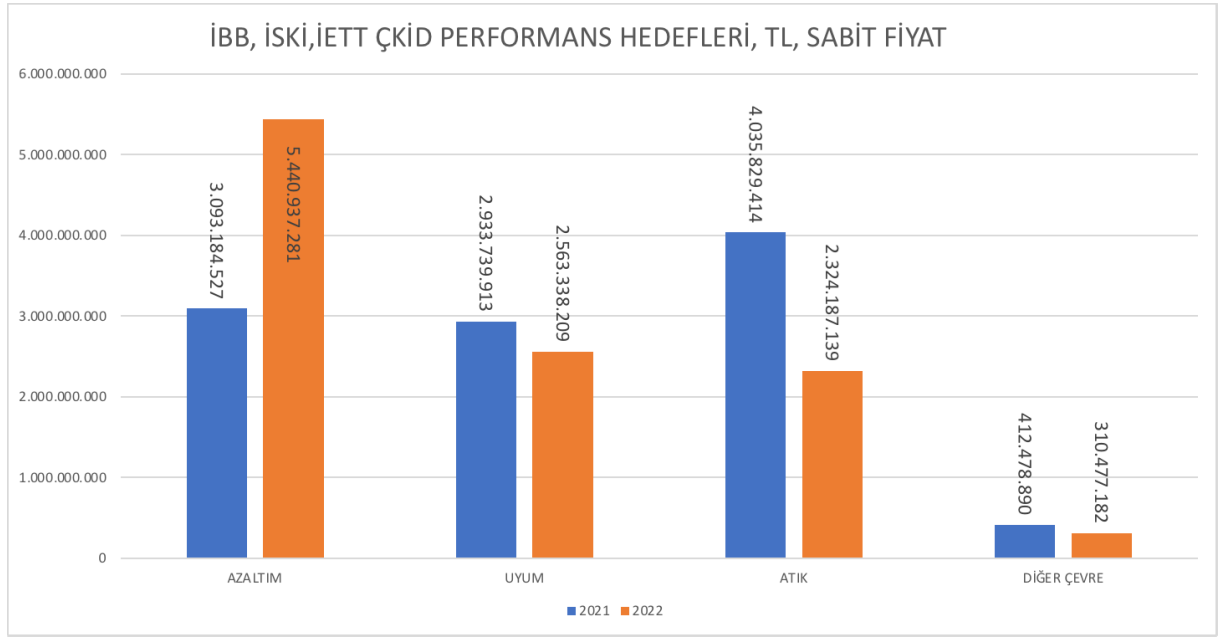
- İBB, İSKİ ve İETT ÇKİD ile ilgili performans hedefleri toplamı 2021 yılında yaklaşık 10 milyar 475 milyon TL iken, 2022 yılında, cari fiyatla 18 milyar 459 milyon TL'ye yükselmiştir.
- 2021 yılında azaltım ile ilgili olanlar bütçenin %30'unu oluşturmaktaydı. İklim krizine ciddi etkisi olan büyük kentlerin azaltım hedeflerinin daha önemli bir paya sahip olması gerektiğini vurgulamak gerekir. İBB ve bağlı kurumlar için 2022 yılı azaltım bütçesinin payı önemli bir artış göstererek %51'e yükselmiştir.
- 2021 yılında atık hedeflerine en yüksek pay ayrılmış iken (% 38) , 2022 yılında atık hedeflerinin payı % 22'ye Uyum hedeflerinin payı ise % 24'e gerilemiştir.

- TL cinsinden, cari fiyatlarla incelendiğinde, İBB ve bağlı kurumların 2021 ve 2022 ÇKİD ile ilgili azaltım, uyum, atık ve diğer çevre hedefleri ile ilgili bütçeleri incelendiğinde, bütçeler oluşturulurken azaltım hedefinin bütçesinin ve uyum hedefleri bütçesinin önemli ölçüde artırılması hedeflendiği görülmektedir.
- 2021 yılından 2022 yılına gelindiğinde, 3 milyar TL'den 9 milyar 440 milyon TL'ye çıkarılması, 2 milyar 933 milyon TL uyum bütçesinin ise 4 milyar 447 milyon TL'ye çıkarılması planlanmıştır.

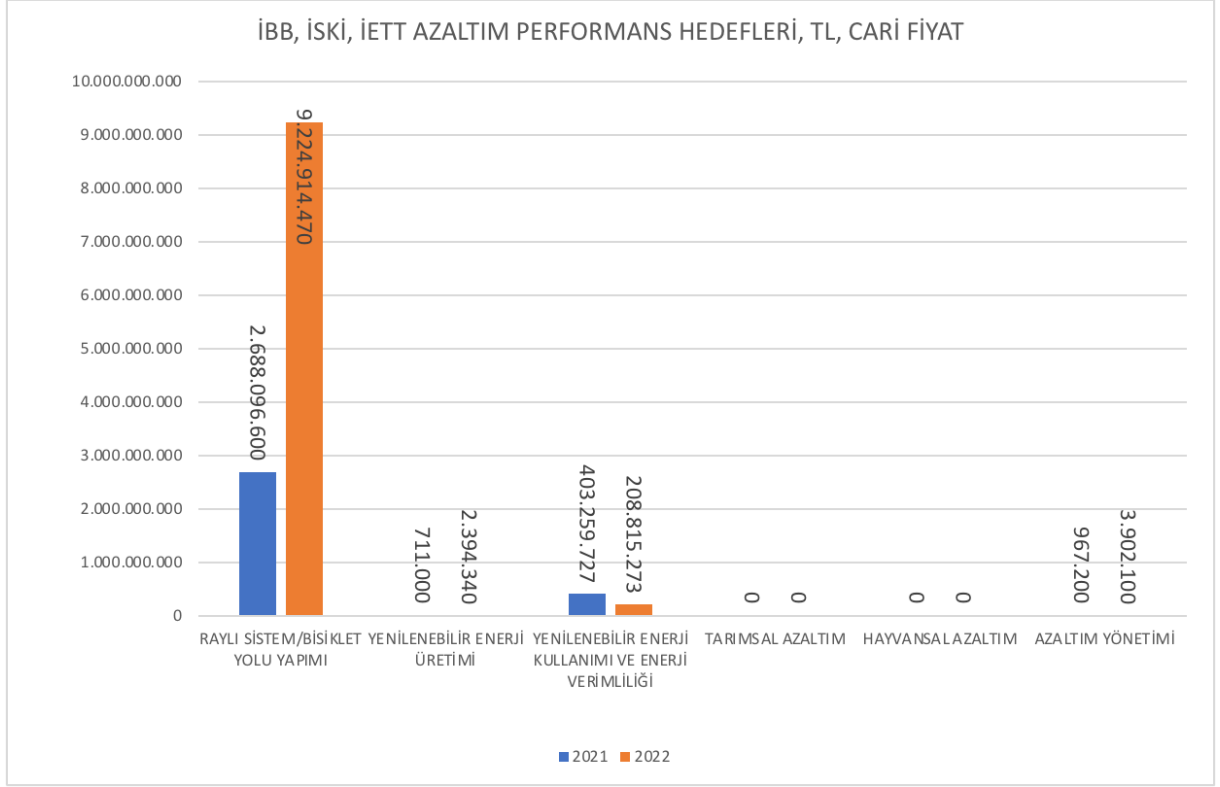
- 2022 yılı için İstanbul'un ÇKİD ile ilgili önemli bir bütçe artışı planlanmışken, 2022 yılında yaşanan enflasyon dikkate alındığında ÇKİD için ayrılan kaynağın 2022 yılında artış göstermeyeceği görülmektedir. Yukarıda açıklanan şekilde enflasyondan arındırılmış olarak hesaplandığında, cari fiyatla 2022 için 18 milyar 459 milyon TL' ÇKİD bütçesinin 2021 fiyatlarıyla, 10 milyar 639 milyon TL olacağı anlaşılmaktadır.
- Böylece, 2021 yılı için ÇKİD'e ayrılan bütçe 10 milyar 475 milyon TL iken, enflasyondan arındırılmış, 2022 yılında ayrılmış bütçe sadece 10 milyar 639 milyon TL olabilecektir. Bunun çok yetersiz bir artış olacağı çok açıktır.
- Yukarıda açıklandığı üzere, 2022 sonu itibariyle yıl sonu enflasyonun yüzde 73,50 olacağı varsayımı ile fiyatlar enflasyondan arındırılmıştır. 2022 aralık sonu enflasyonun daha yüksek olması durumunda fiili olarak ÇKİD ile ilgili kullanılabilen bütçenin daha da kısıtlanacağı ve 2021 bütçesinin altına düşebileceği vurgulanmalıdır.

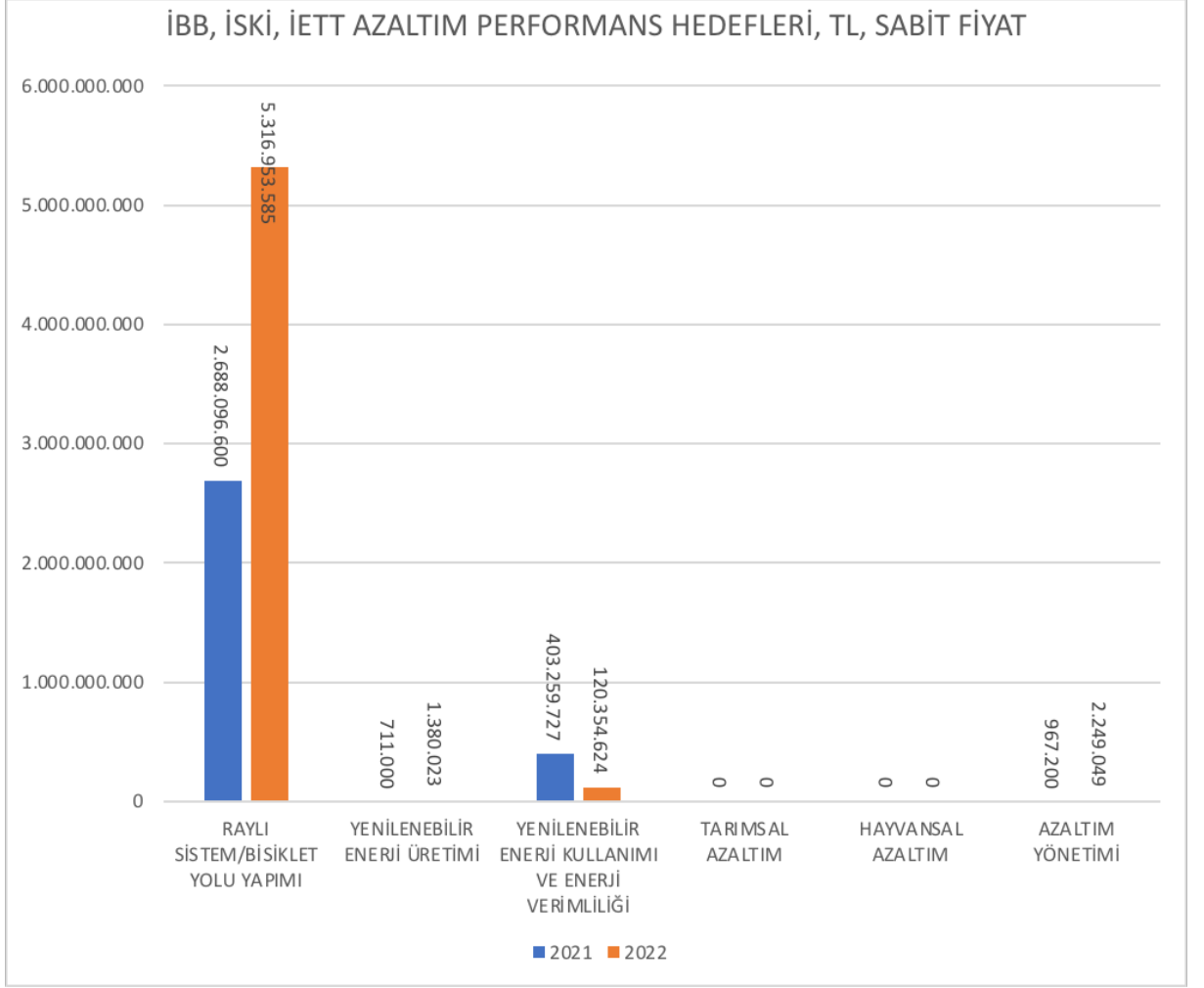
- İBB ve bağlı kurumların 2022 yılı için ayırdıkları bütçenin enflasyondan arındırılmış hali incelendiğinde (sabit fiyatla), azaltım hedefine ayrılan kaynak dışında tüm hedeflere ayrılan bütçelerde bir azalma ortaya çıkacağı görülmektedir.

Azaltım Hedefleri Bütçesi

- 2021 yılında 3 milyar 100 milyon TL olan azaltım bütçesi, 2022 yılında, cari fiyatla, 9 milyar 400 milyon TL'ye yükselmiştir.
- 2021 ve 2022 yılında azaltım hedefleri bütçesinin tamamına yakını raylı sistem ile ilgilidir. 2021 yılında azaltım bütçesinin % 87'si raylı sisteme ayrılmışken 2022 yılında bu oran % 98'e yükselmiştir.
- Raylı sistem dışında kalan azaltım bütçesi esas olarak yenilenebilir enerji kullanımı ve verimliliği ile ilgilidir.
- 2021 yılında 403 milyon 260 bin TL belediye binalarında, park ve bahçelerde, araçlarda, atık tesislerinde yenilenebilir enerji kullanımı ve enerjinin verimliliği ile ilgili iken bu hedefe ayrılan kaynak azalmış ve 2022 yılında bu kaynak 208 milyon 815 bin TL'ye düşürülmüştür.

- Yenilenebilir enerji üretimi ile ilgili ayrılan bütçe ise her iki yılda da yok denecek kadar azdır.
- Güneş enerjisi başta olmak üzere yenilenebilir enerji üretimi ve tarımsal faaliyetler, park ve bahçelerin aydınlatılması, ulaşım araçları ve benzeri alanlarda kullanımı için kaynak ayrılmalıdır.
- İBB 2021 yılında iklim değişikliğine uyum kapsamında azaltım yönetimi ile ilgili olarak 2021 yılında 967 bin TL; 2022 yılında ise cari fiyatla 3 milyar 900 bin TL bütçe ayırmıştır.
- İBB 2021 Performans Programında hayvansal azaltım ve tarımsal azaltım ile ilgili performans hedefi başlıkları ve bütçesi görülmemektedir.

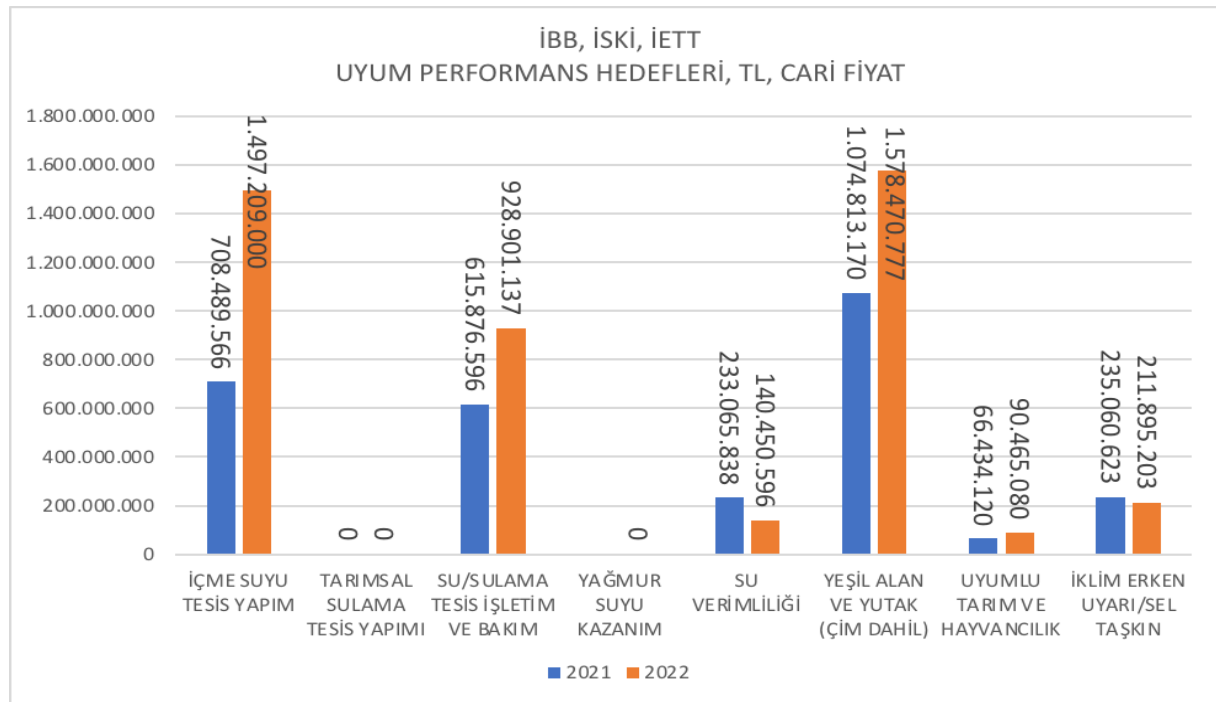

- Azaltım hedefi ile ilgili alanlar ele alındığında, sabit fiyatla, bir başka ifadeyle 2021 fiyatlarıyla 2022 yılında ayrılan kaynak azaltım hedefleri alt alanlar itibariyle incelendiğinde, raylı sistem dışında tüm alanlara ayrılan kaynaklarda azalma görülmektedir.
- Yenilenebilir enerji üretim ve kullanımından enerji verimliliğine, tarımsal ve hayvansal azaltımdan, azaltım yönetimine her alan için ayrılan bütçenin enflasyon karşısında erimiş olması, konunun aciliyeti ve önemi dikkate alındığında kabul edilebilir bir husus değildir.
- Paris Anlaşması'nın imzalanmış olduğu yıldan hemen sonra azaltım bütçesinin fiilen azalmış olması sera gazı emisyonunun azaltma hedeflerine ulaşmak bir yana, geri gidilmesine neden olabilecek bir tehlikeye işaret etmektedir.

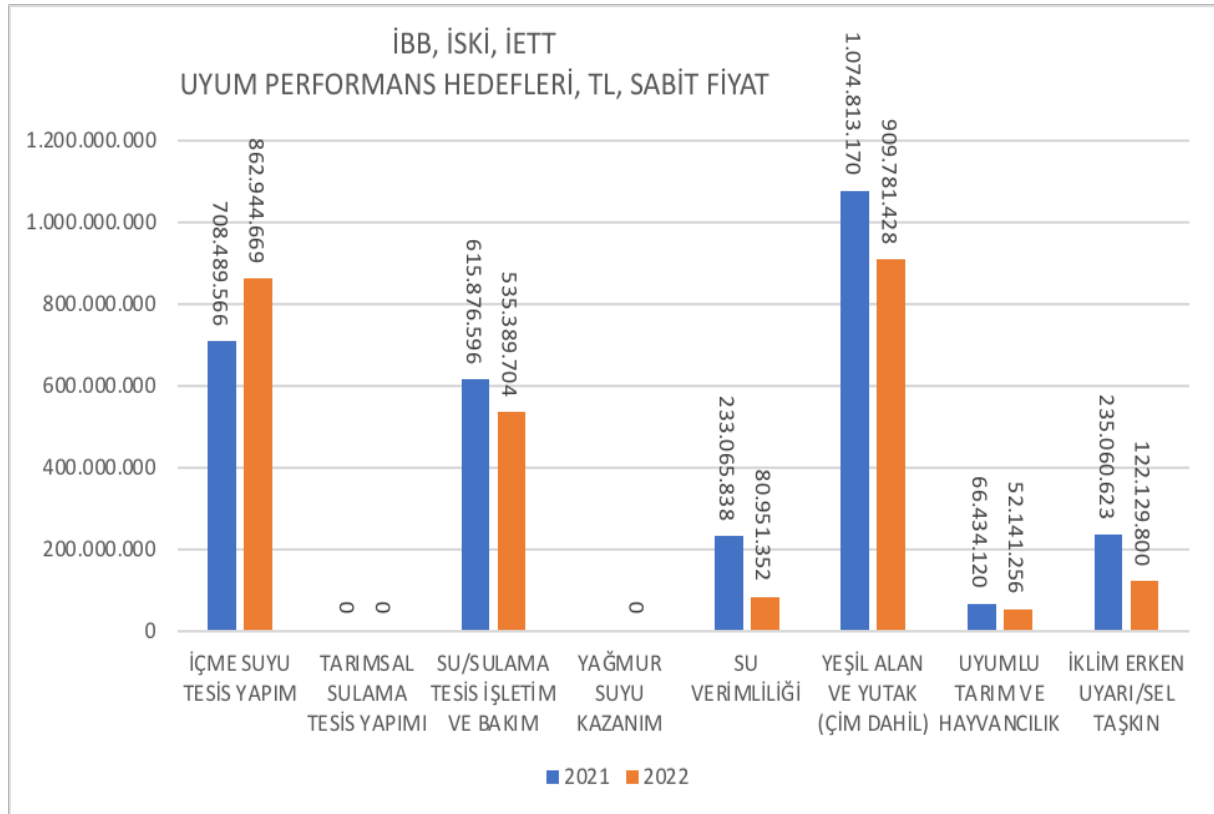
Uyum Hedefleri Bütçesi:

- İçme suyu tesisi yapımı ve işletmesi/bakımı bir arada değerlendirildiğinde, şehrin içme suyuna kavuşması uyum hedefleri içinde en çok bütçe ayrılan alandır. Cari fiyatla her iki alanda da artış planlanmıştır.

- Su verimliliği bütçesinin 2021 yılında 233 milyon TL civarında iken 2022 yılında 140 milyon TL'ye düşürülmesi planlanmıştır. Bu bütçe su kıtlığı dikkate alındığında mutlaka artırılmalıdır.
- Gerek 2021 gerek 2022 yıllarında yeşil alanlar için önemli bir kaynak ayrıldığı görülmektedir. Bu kaynak 2021 yılında 1 milyar civarında iken 2022 yılında cari fiyatla 1 milyar 500 milyon TL'ye çıkmıştır. Ancak bunun içinde yer alan ve bütçesi ayrıştırılamayan çim ekiminden vazgeçilmeli ve az su isteyen örtücülere ve şehir ormanlarını geliştirme hedeflerine daha çok bütçe ayrılmalıdır.
- Yağmur suyunun hasadı, depolanması ve geri kazanımı hedefi ile ilgili bütçenin 20221 yılında da 2022 yılında da olmadığı görülmektedir. Kaynak ayrılması gereken bir diğer elzem konudur.

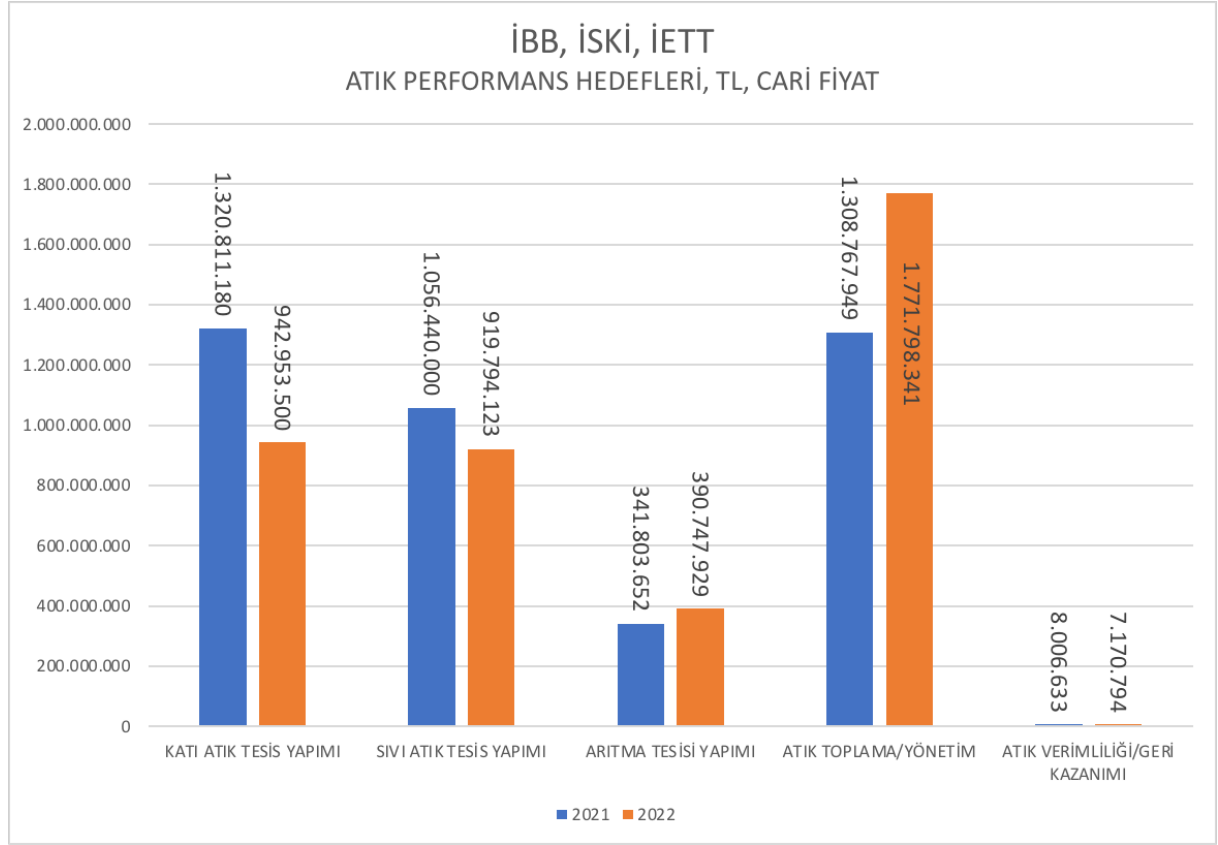
- İklim erken uyarı sistemleri, taşkınlar ve sıcak dalgaları gibi afetlerle mücadele daha çok kaynak ayrılması gereken bir diğer hedefdir. İBB 2021 yılında bu alana 235 milyon ayırmış, 2022 için 211 milyon ayırmayı planlamıştır.
- Uyumlu tarım ve hayvancılık için ise hayvan sağlığı hizmetleri hedefi altında (hayvancılıkla ilgili olmak üzere) 2021 yılında, 66 milyon 434 bin TL gibi çok düşük bir kaynak ayrıldığı görülmektedir. Bu kaynak 2022 yılında, cari fiyatla, çok az bir artış göstererek 90 milyon 465 bin TL'ye yükselmiştir.

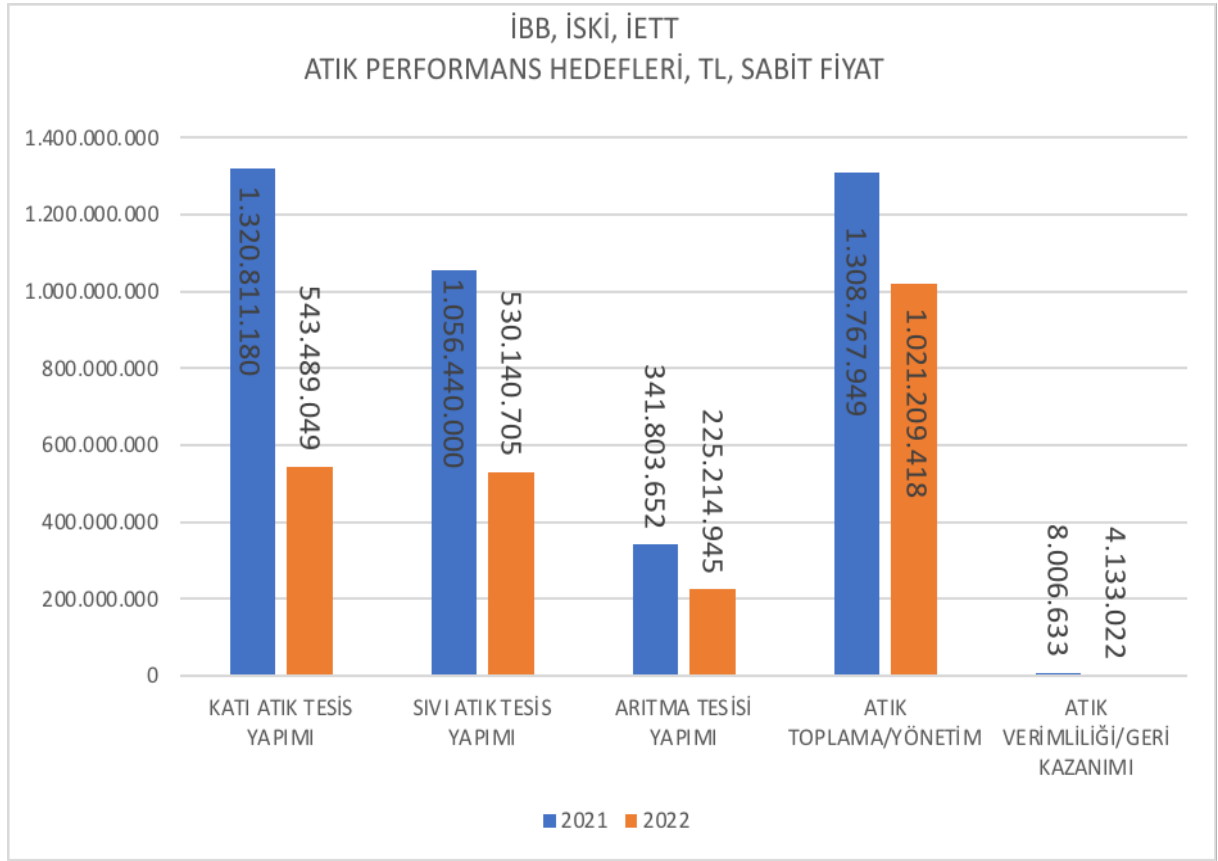
- Uyum hedefleri içinde içme suyu tesisi yapımı dışında tüm alanlara ayrılan bütçenin, 2021 sabit fiyatıyla, azalacağını göstermektedir. 2022 yıl sonu enflasyonun % 73,5 olması durumunda, enflasyonun etkisiyle sulama tesisi işletim ve bakımı ve yeşil alan ve yutak alan, uyumlu tarım ve hayvancılık, iklim erken uyarı sistemleri gibi tüm alt alanlarda bu azalma kendini göstermektedir.
- Şehirlerde yaşayanların karşı karşıya olduğu önemli riskleri azaltmak büyükşehir belediyelerinin en temel görevleri arasındadır ve bunlarda ortaya çıkan bir azalma kentlerde yaşayan nüfusu bir çok risk altına sokmaktadır.

Atık Hedefleri Bütçesi:

- Atık hedefleri için ayrılan toplam 4 milyar TL bütçe içinden katı atık tesisi yapımına 1 milyar 320 milyon TL, sıvı atık tesisi yapımına ise 1 milyar TL ayrılmıştır.
- İstanbul, katı atık tesisi inşaatına 2021 yılında çok büyük bir bütçe ayırmıştır. Bu bütçe dahilinde, İstanbul'un bir çok noktasında işletme tesisi inşaatı, atık bertaraf tesisi yapımı yer almaktadır. 2022 yılında bu bütçe azaltılmıştır.
- Tesis yapımı dışında sıvı ve katı atık toplama ve yönetimine 2012 yılında 1 milyar 300 milyon TL bütçe ayrıldığı görülmektedir. Bu bütçe 2021 yılında cari fiyatla artırılmış ve en önemli bütçe atık toplama ve yönetimine ayrılmıştır.

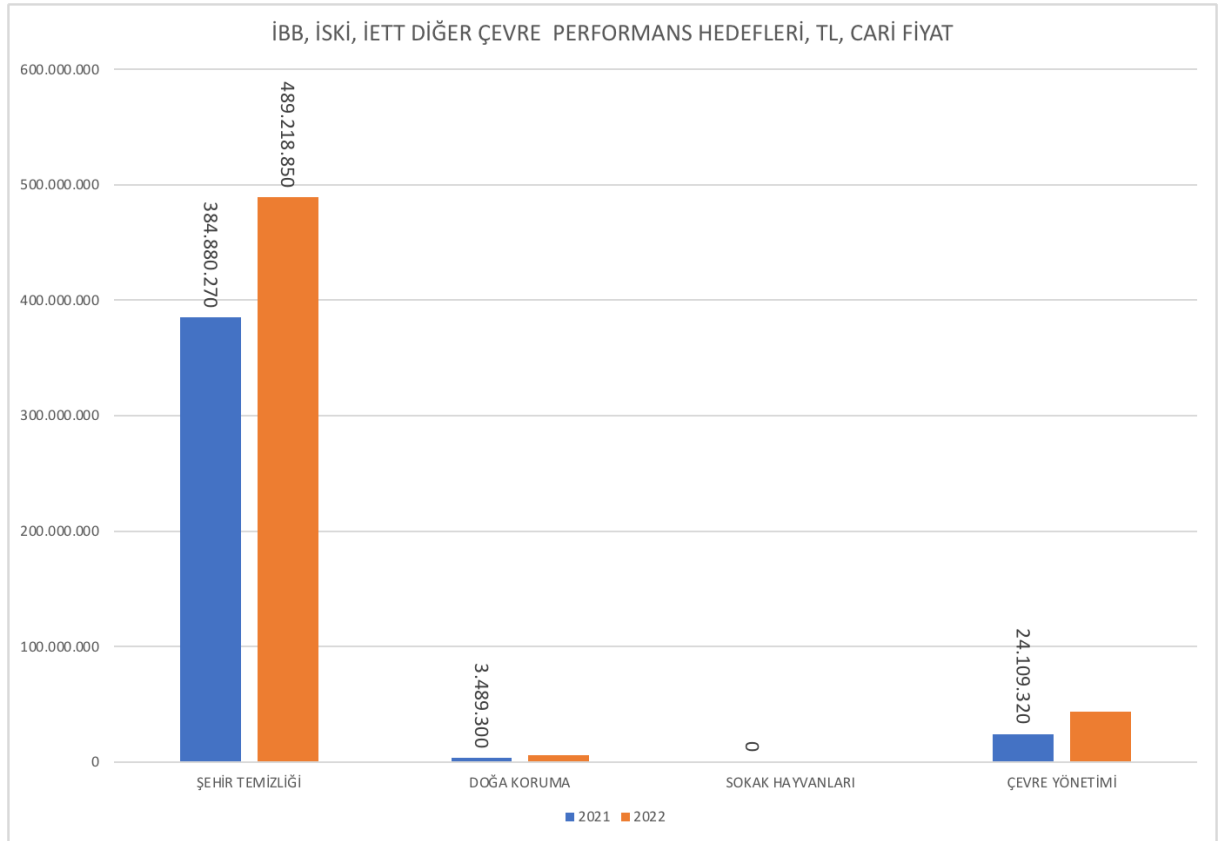
- Marmara denizinin kirliliği dikkate alındığında sıvı atık arıtma tesisi yapımına ayrılmış olan 341 milyon 804 bin TL'nin yetersiz olduğu vurgulanabilir. Bu bütçe 2022 yılında da 390 milyon 748 bin TL ile kısıtlı kalmıştır.
- Atık verimliliği ve geri kazanımı için ayrılan kaynak ise 2021 yılında 8 milyon TL gibi çok düşük bir bütçeye sahiptir, üstüne üstlük 2022 yılında 7 milyon 171 bin TL gibi bir bütçeye düşürülmüştür. Atık verimliliği, sıfır atık ve geri kazanım hedeflerine daha çok bütçe ayrılmalıdır.

- Sabit fiyatla incelendiğinde, yukarıda belirtildiği gibi yıl sonu enflasyon hedefi % 73,5 ile sınırlı kalması durumunda bile, 2022 atık hedeflerine ayrılan her alt alandaki bütçenin enflasyon karşısında eridiği, katı atık, sıvı atık ve arıtma tesisi yapımı ve atık toplama ve yönetimi ve atık verimliliği alanının tümünde 2021 yılından 2022 yılına gelindiğinde bir azalma görülmektedir. ÇKİD hedefleri tümüyle enflasyonun karşısında ezilmiştir.

Diğer Çevre Hedefleri Bütçesi:

- Diğer çevre hedeflerine ayrılan bütçe, 2021 yılında 412 milyon 479 bin TL iken 2022 yılında, cari fiyatla 538 milyon 678 bin TL'ye yükseltilmiştir.
- Gerek 2021 gerek 2022 yıllarında, şehir temizliği alanı diğer çevre hedeflerinin bütçesinin % 90'ından çoğuna sahiptir.
- Doğa koruma ve çevre yönetimi ile ilgili hedeflere ayrılan bütçeler her iki yılda da çok düşüktür.
- İstanbul'da sokak hayvanlarının bakımı için özel bir bütçe ayrılmalıdır.

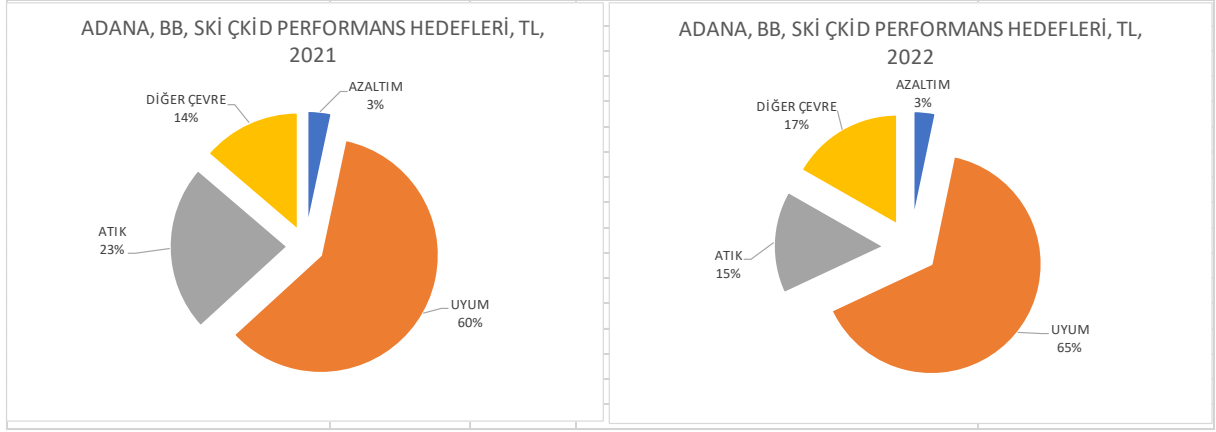

- Sabit fiyatla diğer çevre hedeflerinin toplam bütçesi düşüş göstermektedir, 2021 yılında 412 milyon 479 bin TL olan diğer çevre hedefleri bütçesi, 2022 yılında, 2022 yılı enflasyonunun % 73,5 olması durumunda, sabit fiyatıyla 310 milyon 477 bin TL'ye düşmektedir.
- Bu düşüş diğer çevre alt alanlarının tümü için geçerli olmaktadır.

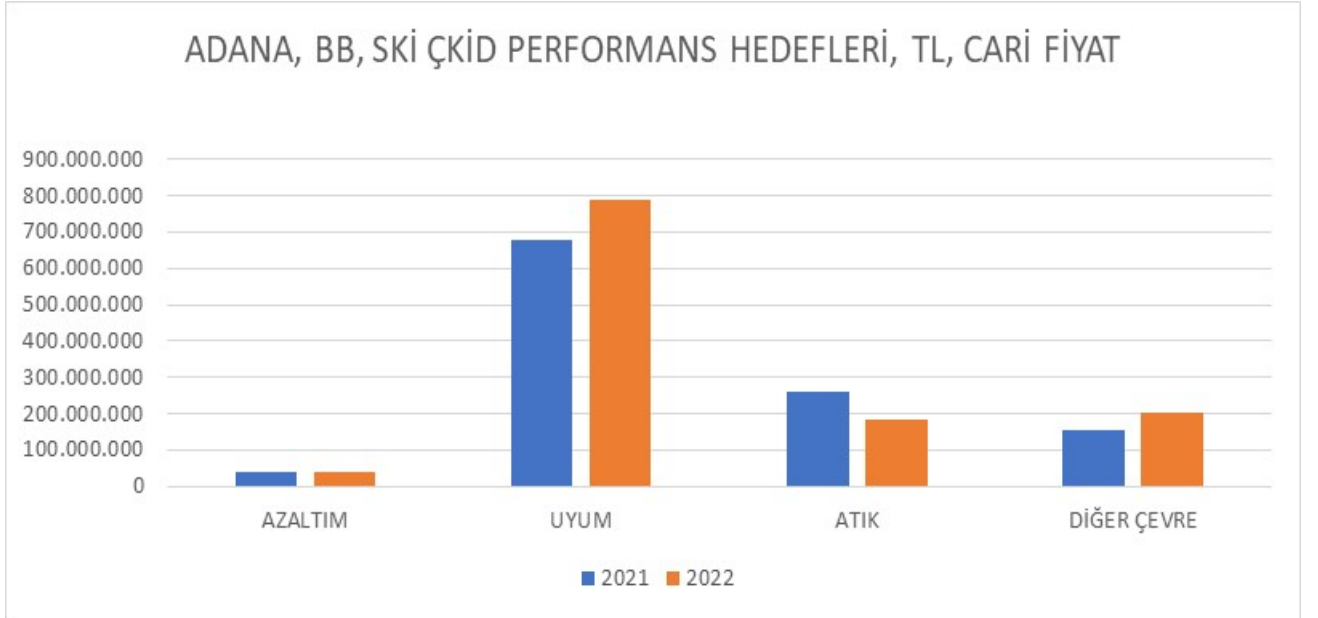
2) ADANA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ve BAĞLI KURUMLARI

ÇKİD performans hedefleri bütçesinin dağılımı:

- Adana BB ve SKİ ÇKİD ile ilgili performans hedefleri toplamı 2021 yılında yaklaşık 1 milyar 130 milyon TL iken, 2022 yılında, cari fiyatla 1 milyar 216 milyon TL'ye yükselmiştir.
- Gerek 2021 yılında gerek 2022 yılında azaltım ile ilgili olanlar bütçenin % 3'ünü oluşturmaktadır.. İklim krizine ciddi etkisi olan büyük kentlerin azaltım hedeflerinin payının artırılması gerektiğini vurgulamak gerekir.
- 2021 yılında uyum hedeflerine en yüksek pay ayrılmış iken (% 60) , 2022 yılında uyum hedeflerinin payı % 69 olmuştur.

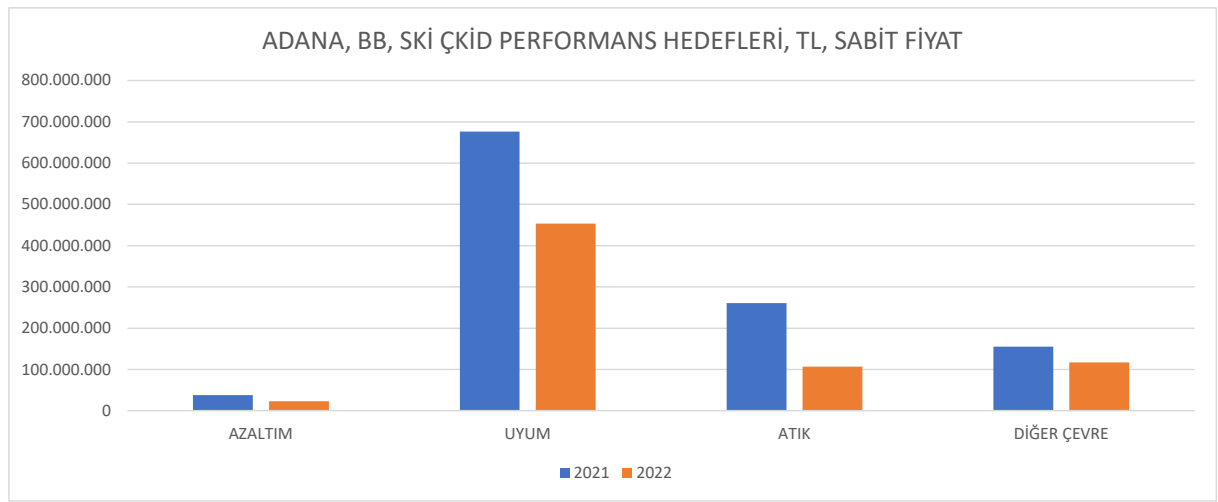
- TL cinsinden, cari fiyatlarla incelendiğinde, Adana BB ve bağlı kurumların 2021 ve 2022 ÇKİD ile ilgili azaltım, uyum, atık ve diğer çevre hedefleri ile ilgili bütçeleri incelendiğinde, bütçeler oluşturulurken sadece uyum hedefleri bütçesinin küçük oranda artırılması hedeflendiği görülmektedir.

2022'yi için Adana'nın ÇKİD ile ilgili çok küçük bir bütçe artışı planlanmışken, 2022 yılında yaşanan enflasyon dikkate alındığında ÇKİD için ayrılan kaynağın 2022 yılında azalış

göstermeyeceği görülmektedir. Yukarıda açıklanan şekilde enflasyondan arındırılmış olarak hesaplandığında, cari fiyatla 2022 için ÇKİD bütçesinin 1 milyar 216 milyon TL olan iken, 2021 fiyatlarıyla, 700 milyon TL olacağı anlaşılmaktadır.

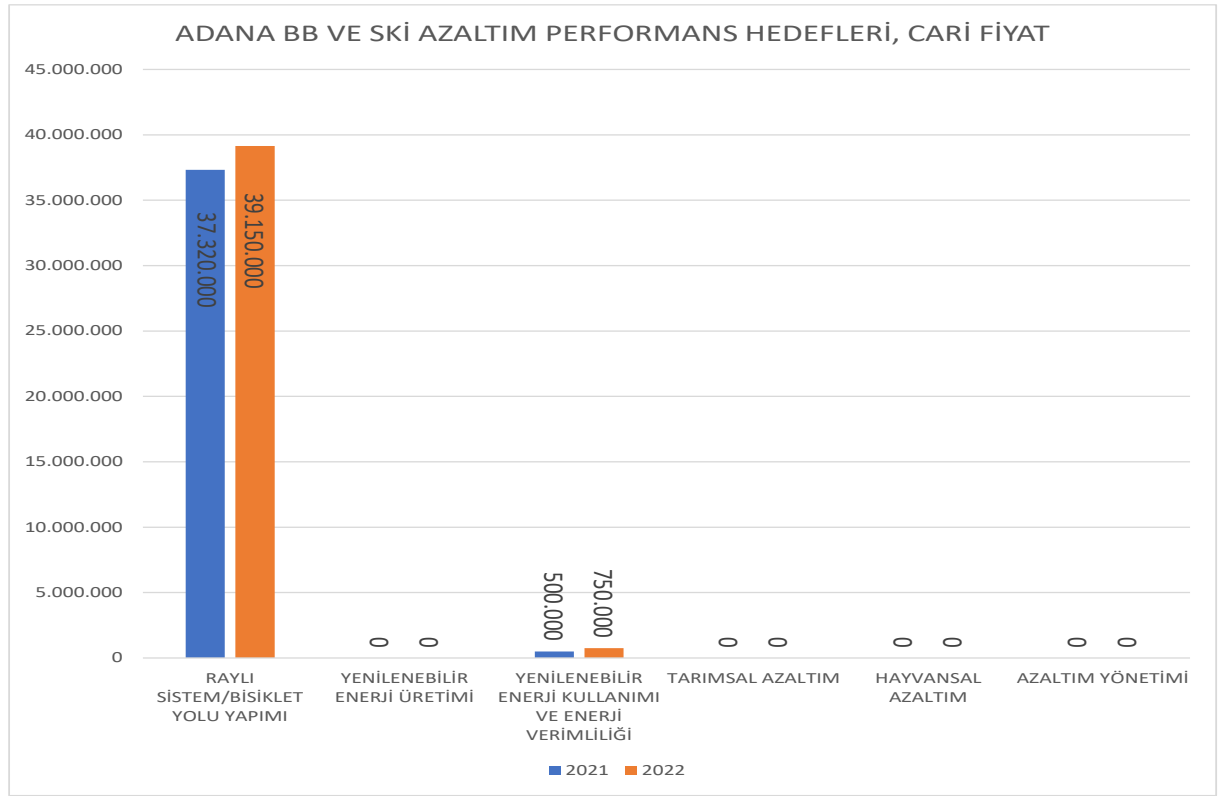
- Böylece, 2021 yılı için ÇKİD'e ayrılan bütçe 1 milyar 130 milyon TL iken, enflasyondan arındırılmış, 2022 yılında ayrılmış bütçe sadece 700 milyon TL olabilecektir. Bunun çok yetersiz bir artış olacağı çok açıktır.
- Daha önce vurgulandığı gibi, , 2022 sonu itibariyle yıl sonu enflasyonun yüzde 73,50 olacağı varsayımı ile fiyatlar enflasyondan arındırılmıştır. 2022 aralık sonu enflasyonun daha yüksek olması durumunda fiili olarak ÇKİD ile ilgili kullanılabilen bütçenin daha da kısıtlanacağı ve 2021 bütçesinin altına düşebileceği vurgulanmalıdır.

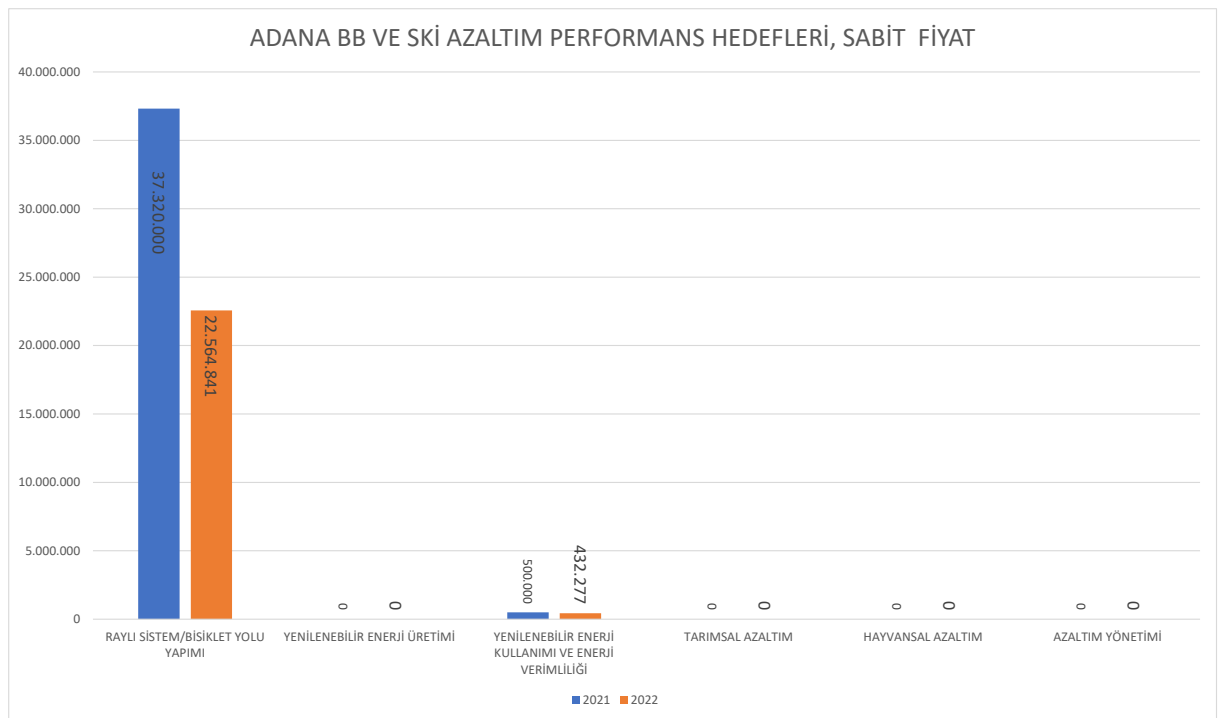
- Adana BB ve bağlı kurumların 2022 yılı için ayırdıkları bütçenin enflasyondan arındırılmış hali incelendiğinde (sabit fiyatla), azaltım, uyum, atık ve diğer çevre dahil tüm hedeflere ayrılan bütçelerde bir azalma ortaya çıkacağı görülmektedir.

Azaltım Hedefleri Bütçesi

- 2021 yılında 37 milyon 820 bin TL olan azaltım bütçesi, 2022 yılında, cari fiyatla, 39 milyon 900 bin TL'ye yükselmiştir.
- 2021 ve 2022 yılında azaltım hedefleri bütçesinin tamamına yakını raylı sistem ile ilgilidir.
- 2022 yılında raylı sistem dışında kalan azaltım bütçesi esas olarak yenilenebilir enerji kullanımı ve verimliliği ile ilgilidir ve bu alana sadece 750 bin TL ayrılmıştır
- Hayvansal azaltım, tarımsal azaltım, azaltım yönetimi ve yenilenebilir enerji üretimine 2021 ve 2022 yıllarında kaynak ayrılmamıştır.

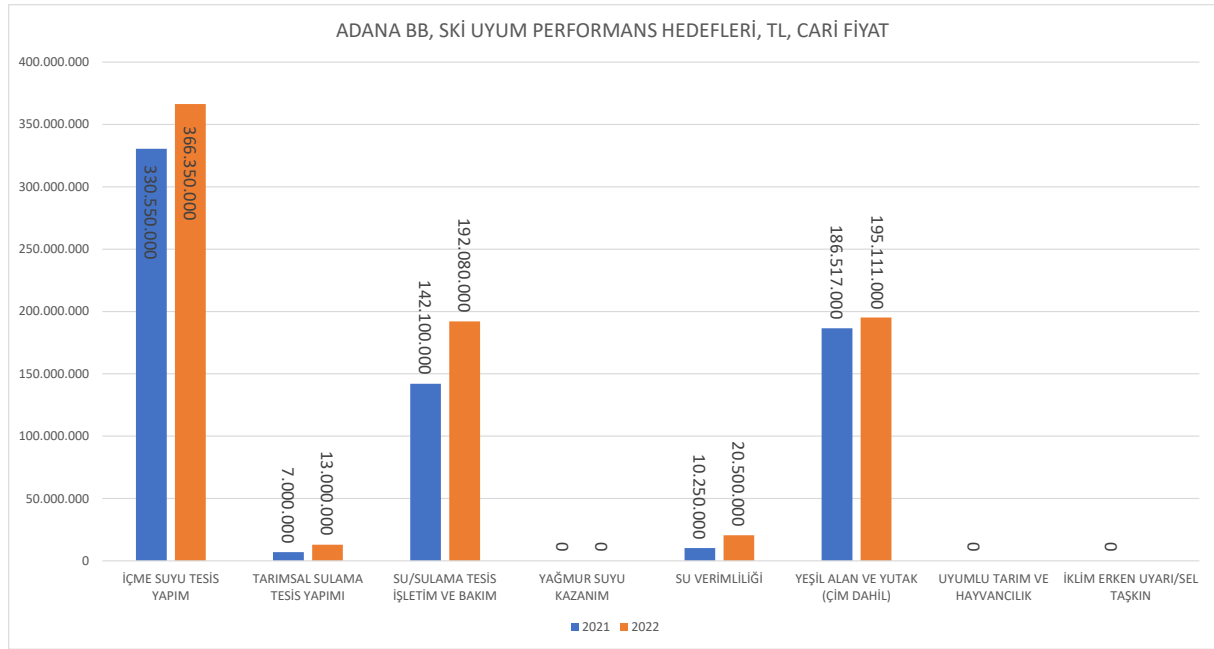
- Güneş enerjisi başta olmak üzere yenilenebilir enerji üretimi ve tarımsal faaliyetler, park ve bahçelerin aydınlatılması, ulaşım araçları ve benzeri alanlarda kullanımı için kaynak ayrılmalıdır.

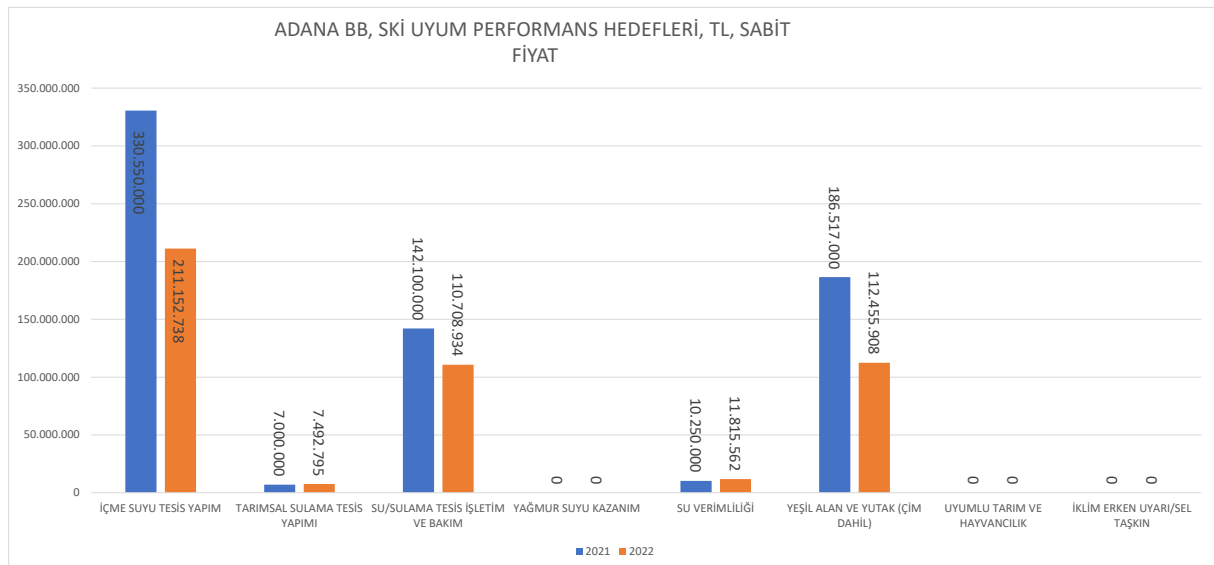
- Azaltım hedefi ile ilgili alanlar ele alındığında, sabit fiyatla, bir başka ifadeyle 2021 fiyatlarıyla 2022 yılında ayrılan kaynak azaltım hedefleri alt alanlar itibariyle incelendiğinde, raylı sistem ve yenilenebilir enerji kullanımı ve verimliliği alanlarına ayrılan kaynaklarda azalma görülmektedir.
- Azaltım ile ilgili kaynak ayrılan raylı sistem ve yenilenebilir enerji üretim ve kullanımı için ayrılan zaten küçük olan bütçenin enflasyon karşısında erimiş olması, konunun aciliyeti ve önemi dikkate alındığında kabul edilebilir bir husus değildir.

Uyum Hedefleri Bütçesi:

- Uyum hedefleri bütçesi 2021 yılında 676 milyon TL iken 2022 yılında artırılmak istenmiş ve cari fiyatla 787 milyon TL'ye yükseltilmiştir.
- İçme suyu tesisi yapımı ve işletmesi/bakımı bir arada değerlendirildiğinde, şehrin içme suyuna kavuşması uyum hedefleri içinde en çok bütçe ayrılan alandır. Cari fiyatla her iki alanda da artış planlanmıştır.
- Su verimliliği bütçesi çok düşüktür; bu bütçe su kıtlığı dikkate alındığında mutlaka artırılmalıdır.
- Gerek 2021 gerek 2022 yıllarında yeşil alanlar için önemli bir kaynak ayrıldığı görülmektedir. Bu kaynak 2021 yılında 186 milyon civarında iken 2022 yılında cari fiyatla 195 milyon TL'ye çıkmıştır. Ancak bunun içinde yer alan ve bütçesi ayrıştırılamayan çim ekiminden vazgeçilmeli ve az su isteyen örtücülere ve şehir ormanlarını geliştirme hedeflerine daha çok bütçe ayrılmalıdır.
- Yağmur suyunun hasadı, depolanması ve geri kazanımı hedefi ile ilgili bütçenin 2021 yılında da 2022 yılında da olmadığı görülmektedir. Kaynak ayrılması gereken bir diğer elzem konudur.

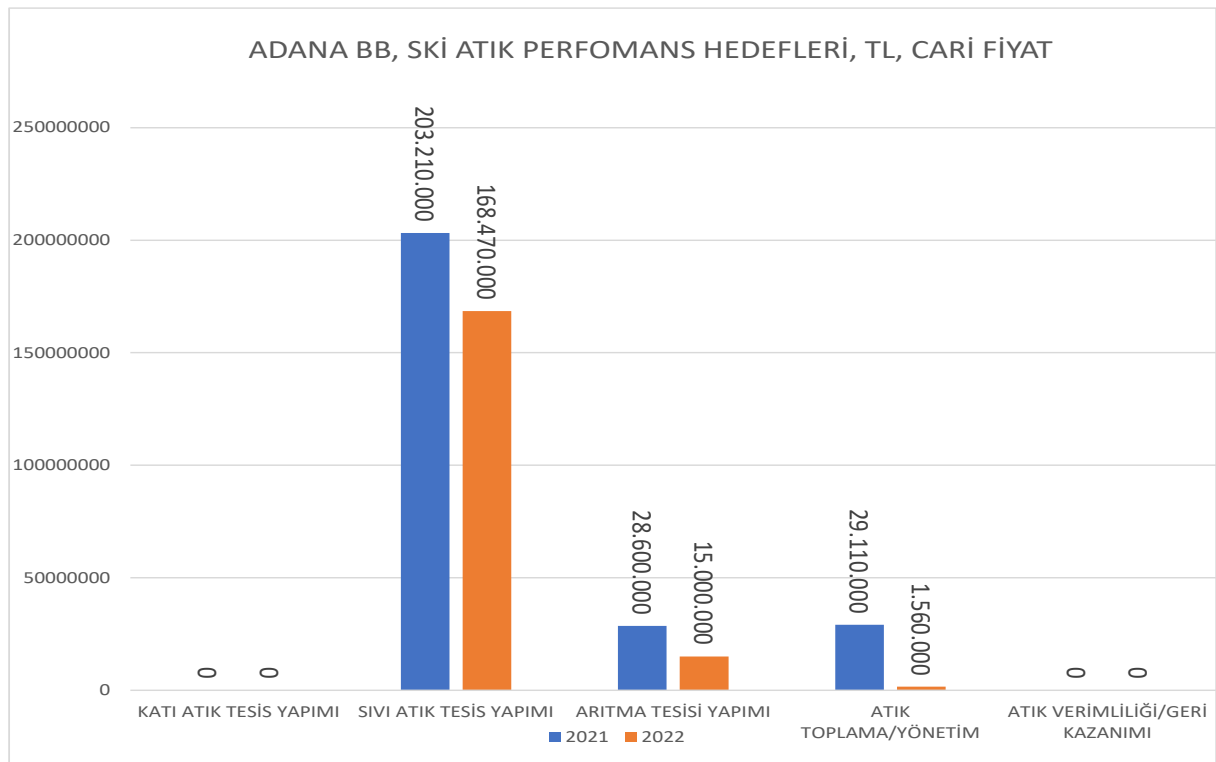
- İklim erken uyarı sistemleri, taşkınlar ve sıcak dalgaları gibi afetlerle mücadele, uyumlu hayvancılık ve tarım hedeflerine kaynak ayrılması gereken diğer hedeflerdir.

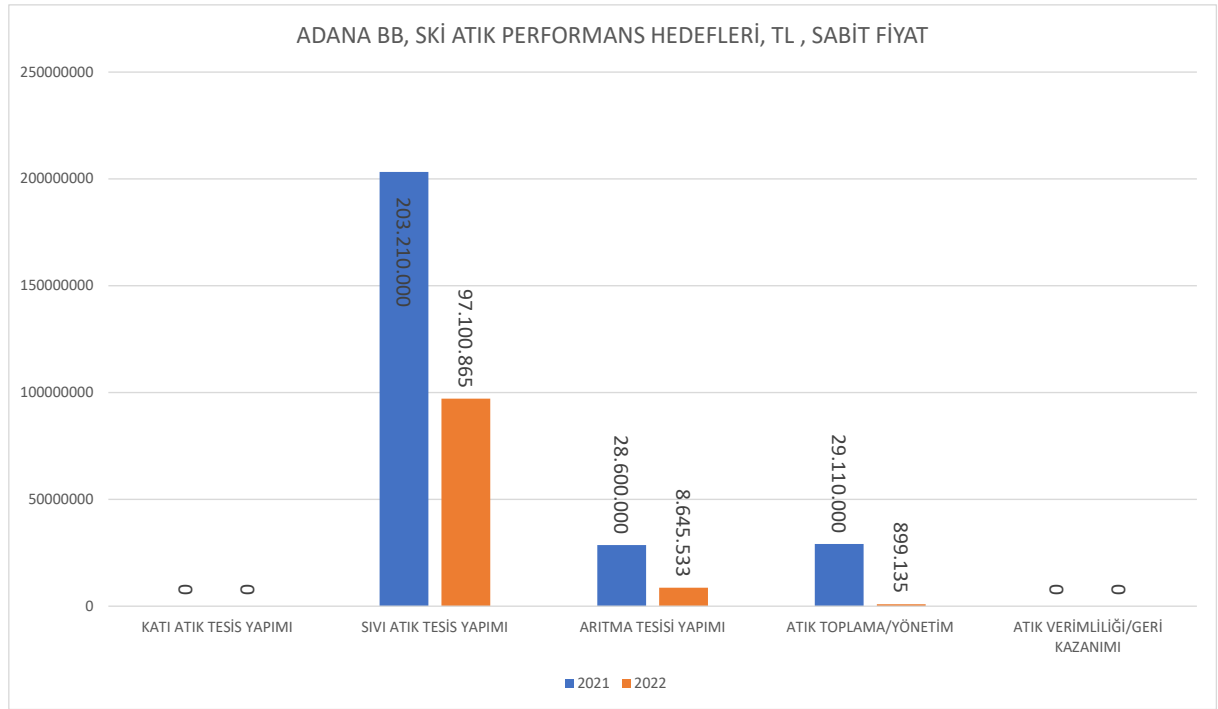
- Uyum hedefleri tüm alanlara ayrılan bütçenin, 2021 sabit fiyatıyla, azalacağını göstermektedir. 2022 yıl sonu enflasyonun % 73,5 olması durumunda, enflasyonun etkisiyle tüm alt alanlarda bu azalma kendini göstermektedir.
- Şehirlerde yaşayanların karşı karşıya olduğu önemli riskleri azaltmak büyükşehir belediyelerinin en temel görevleri arasındadır ve bunlarda ortaya çıkan bir azalma kentlerde yaşayan nüfusu bir çok risk altına sokmaktadır.

Atık Hedefleri Bütçesi:

- 2022 yılında atık hedefleri için ayrılan toplam 185 milyon TL bütçe içinden sıvı atık tesisi yapımına 168 milyon TL ayrılmıştır.
- Adana katı atık tesisi inşaatına 2021 yılında da 2022 yılında da bütçe ayırmamıştır.
- Tesis yapımı dışında sıvı ve katı atık toplama ve yönetimine ayrılan kaynak cari fiyatla dahi çok düşürülmek istenmiştir.

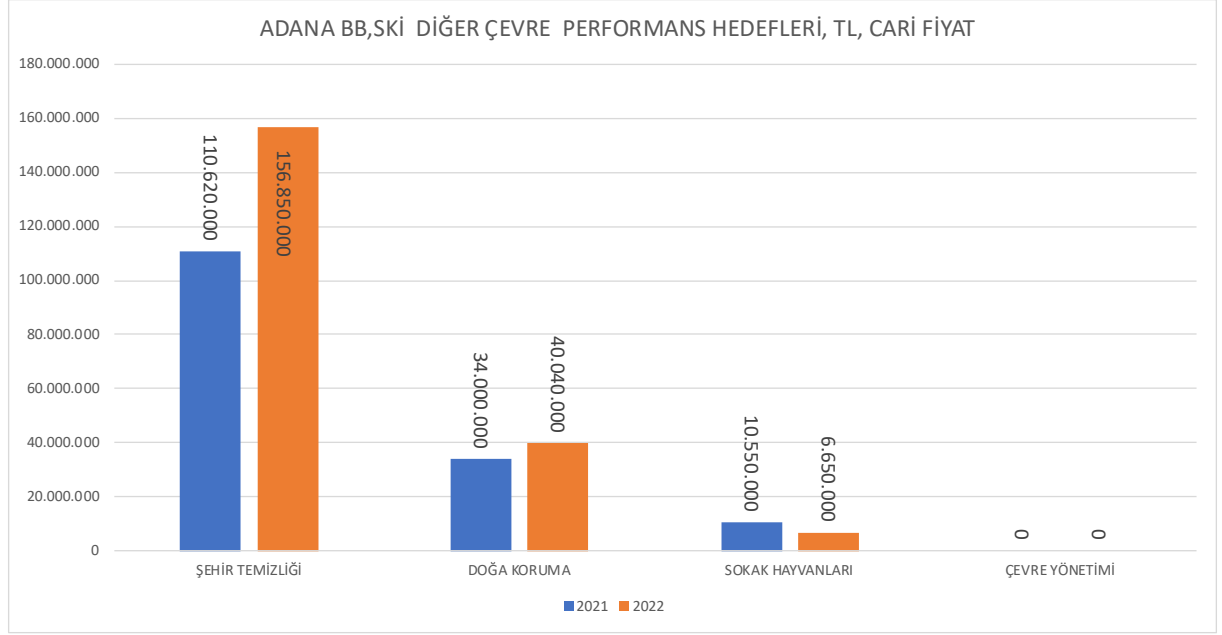
- Arıtma tesisi yapımına ayrılmış olan kaynak ta çok yetersizdir ve azalma göstermektedir.
- Atık verimliliği ve geri kazanımı için 2021 ve 2022 yıllarında ayrılan bir kaynak olmadığı görülmektedir.

- Sabit fiyatla incelendiğinde, yukarıda belirtildiği gibi yıl sonu enflasyon hedefi % 73,5 ile sınırlı kalması durumunda bile, 2022 atık hedeflerine ayrılan sıvı atık ve arıtma tesisi yapımı ve atık toplama ve yönetimi alanlarındaki bütçenin enflasyon karşısında eridiği, görülmektedir.

Diğer Çevre Hedefleri Bütçesi:

- Diğer çevre hedeflerine ayrılan bütçe, 2021 yılında 155 milyon 170 bin TL iken 2022 yılında, cari fiyatla 203 milyon 540 bin TL'ye yükseltilmiştir.
- 2021 yılında şehir temizliği alanı diğer çevre hedeflerinin bütçesinin % '70'ine 2022 yılında ise % 77'sine sahiptir.
- Doğa koruma ve çevre yönetimi ile ilgili hedeflere ayrılan bütçeler her iki yılda da çok düşüktür.
- Adana'da sokak hayvanlarının bakımı için özel bir bütçe ayrılmalıdır.

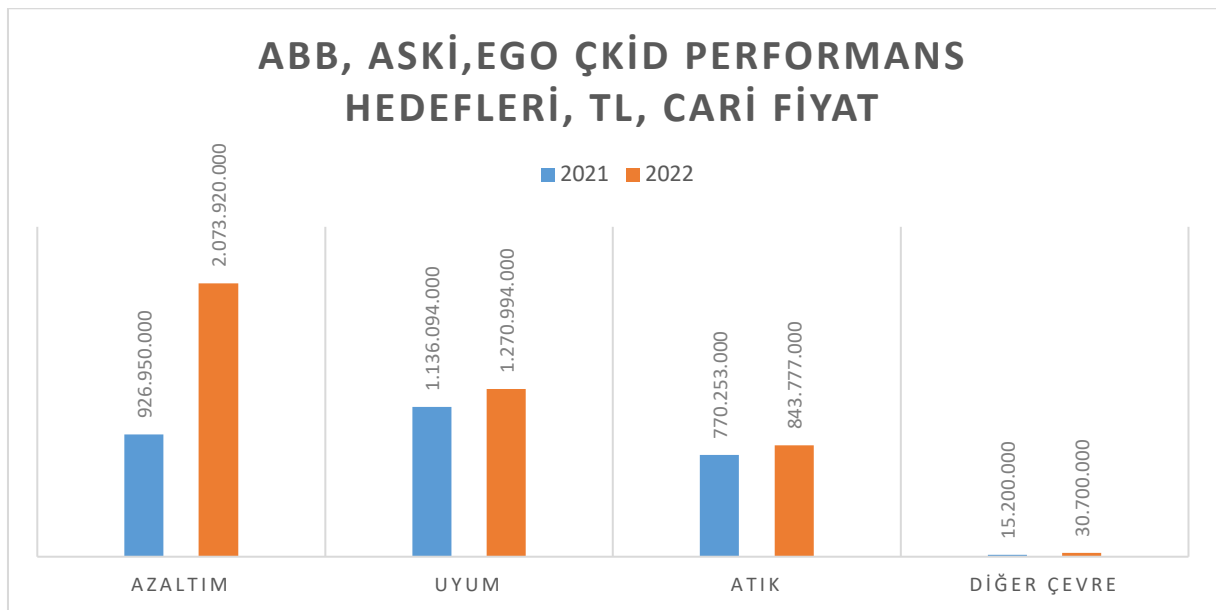
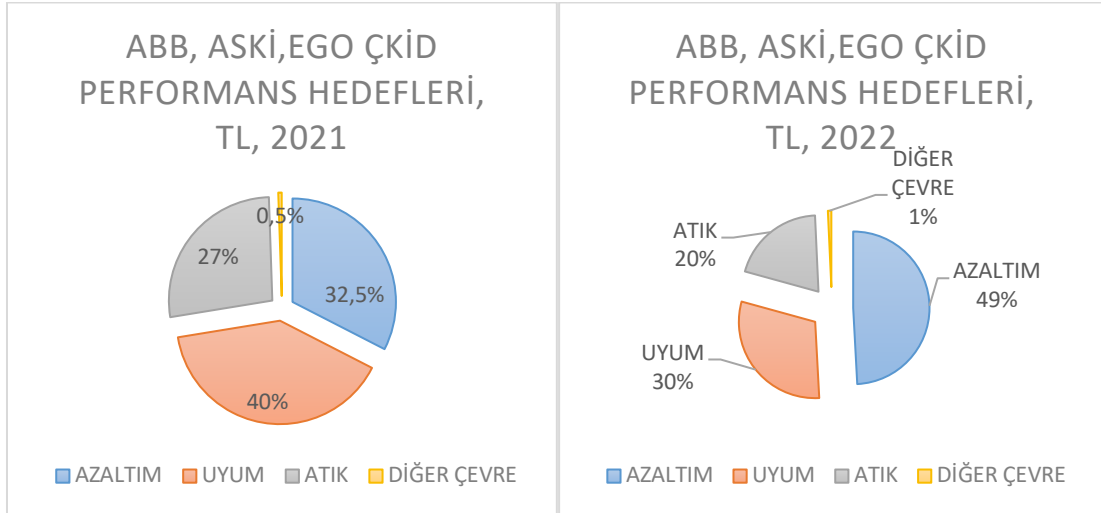
- Sabit fiyatla diğer çevre hedeflerinin toplam bütçesi düşüş göstermektedir, 2021 yılında 155 milyon 170 bin TL olan diğer çevre hedefleri bütçesi, 2022 yılında, 2022 yılı enflasyonunun % 73,5 olması durumunda, sabit fiyatıyla 117 milyon 314 bin TL'ye düşmektedir.
- Bu düşüş diğer çevre alt alanlarının tümü için geçerli olmaktadır.

2) ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ve BAĞLI KURUMLARI

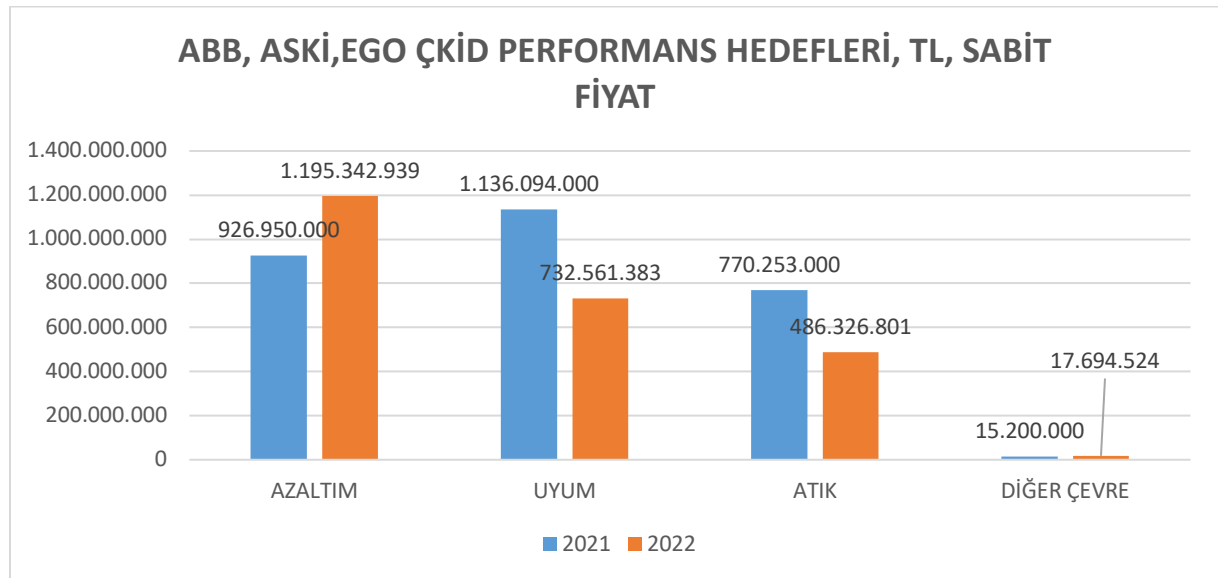
ÇKİD performans hedefleri bütçesinin dağılımı:

- ABB, ASKİ ve EGO ÇKİD ile ilgili performans hedefleri toplamı 2021 yılında yaklaşık 2 milyar 848 milyon 497 bin TL iken, 2022 yılında, cari fiyatla 4 milyar 219 milyon 391 bin TL'ye yükselmiştir.
- İklim krizine ciddi etkisi olan büyük kentlerin azaltım hedeflerinin önemli bir paya sahip olması gereklidir. ABB'nin 2021 yılında azaltım hedeflerine ayırdığı pay % 32,5 iken, 2022 yılında azaltıma ayrılan pay %49'a yükselmiştir.
- 2021 yılında uyuma, toplam ÇKİD bütçesinde en yüksek pay ayrılmıştır. Uyum ile ilgili olanlar toplam ÇKİD hedefleri bütçesinin %40'ını (1 milyar 136 milyon 94 bin TL) oluşturmaktadır. 2022 yılında uyum hedeflerinin payı %30'a gerilemiştir.
- 2021 yılında atık yönetimine ayrılan pay %27 iken (770 milyon 253 bin TL), 2022 yılında bu pay %20'ye gerilemiştir.

- TL cinsinden, cari fiyatlarla incelendiğinde, ABB ve bağlı kurumların 2021 ve 2022 ÇKİD ile ilgili azaltım, uyum, atık ve diğer çevre hedefleri ile ilgili bütçeleri incelendiğinde, bütçeler oluşturulurken azaltım, uyum, atık ve diğer çevre hedeflerinin bütçelerinin artırıldığı görülmektedir. Azaltım hedefi bütçesinin önemli ölçüde artırılması hedeflendiği görülmektedir.
- 2021 yılından 2022 yılına gelindiğinde, azaltım hedefi bütçesi 926 milyon 950 binden 2 milyar 73 milyon 920 bine çıkarılmıştır.

- 2022 yılı için Ankara'nın ÇKİD ile ilgili önemli bir bütçe artışı planlanmışken, 2022 yılında yaşanan enflasyon dikkate alındığında ÇKİD için ayrılan kaynağın 2022 yılında artış gösteremeyeceği görülmektedir. Yukarıda açıklanan şekilde enflasyondan arındırılmış olarak hesaplandığında, cari fiyatla 2022 için 4 milyar 219 milyon 391 bin olan ÇKİD bütçesinin 2021 fiyatlarıyla 2 milyar 431 milyon 925 bin TL olacağı anlaşılmaktadır.
- Böylece, 2021 yılı için ÇKİD'e ayrılan bütçe 2 milyar 848 milyon 497 bin iken, 2022 yılında ayrılmış bütçe sadece 2 milyar 431 milyon 925 bin TL olabilecektir. Bunun çok yetersiz bir artış olacağı çok açıktır.
- Yukarıda açıklandığı üzere, 2022 sonu itibariyle yıl sonu enflasyonun yüzde 73,50 olacağı varsayımı ile fiyatlar enflasyondan arındırılmıştır. Yüzde 73,50 enflasyon oranı doğrultusunda ABB'nin planladığı 2022 bütçesi maalesef 2021 bütçesinin altına düşmektedir. 2022 aralık sonu enflasyonun daha yüksek olması durumunda fiili olarak ÇKİD ile ilgili kullanılabilen bütçenin daha da kısıtlanacağı ve 2021 bütçesinin çok daha altına düşebileceği vurgulanmalıdır.

- ABB ve bağlı kurumların 2022 yılı için ayırdıkları bütçenin enflasyondan arındırılmış hali incelendiğinde (sabit fiyatla), azaltım ve diğer çevre hedeflerine ayrılan kaynak dışında tüm hedeflere ayrılan bütçelerde bir azalma ortaya çıkacağı görülmektedir.

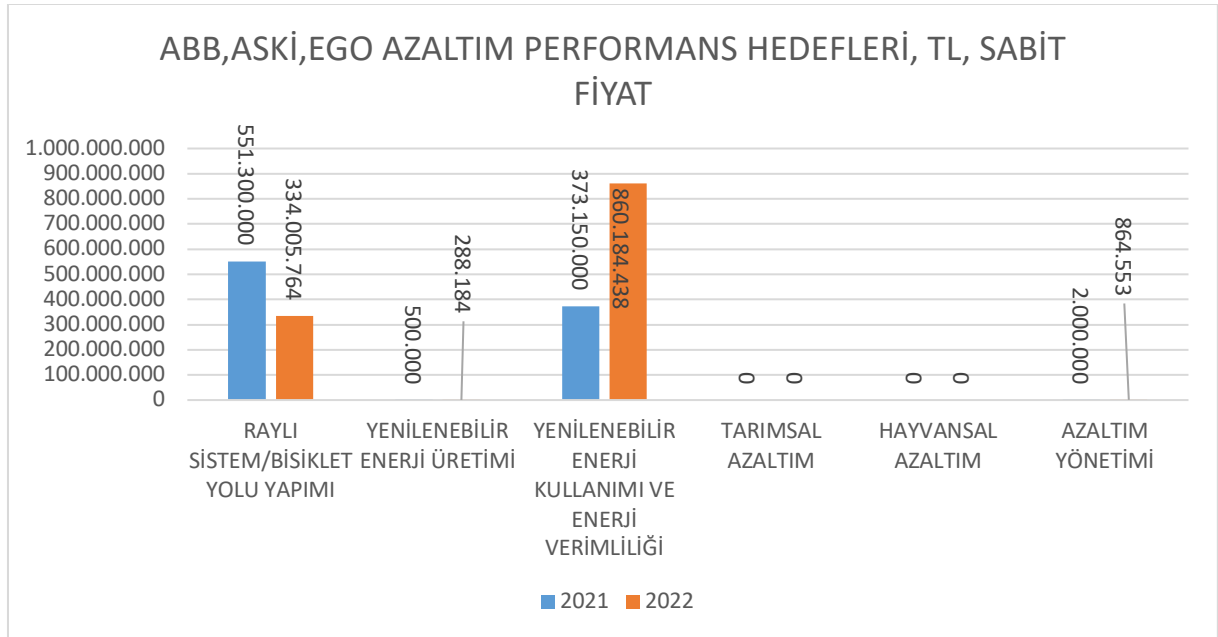
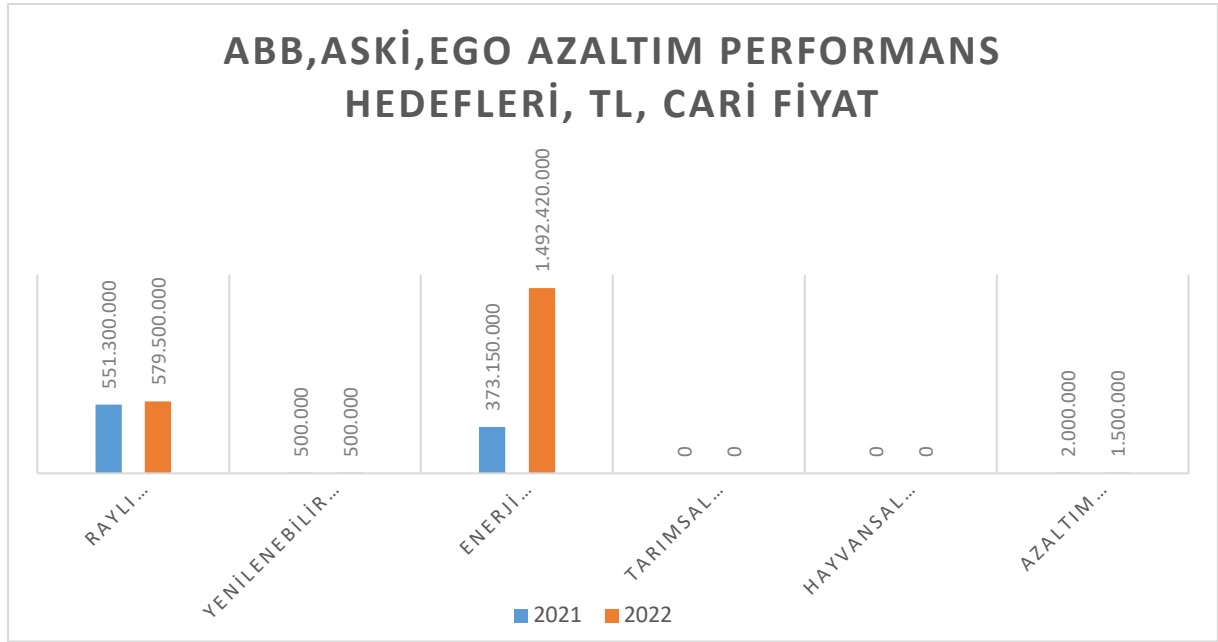
Azaltım Hedefleri Bütçesi:

- 2021 yılında 926 milyon 950 bin TL olan azaltım bütçesi, 2022 yılında, cari fiyatla, 2 milyar 73 milyon 920 bin TL'ye yükselmiştir.
- 2021 yılında azaltım hedefleri bütçesinin büyük bir kısmı raylı sistemler ile ilgilidir. Bütçenin geri kalanı da büyük oranda enerji verimliliğine ayrılmıştır. 2022 yılında raylı sistemlere 2021 yılında ayrılan bütçeden biraz daha fazla bir

bütçe ayrılmış iken 2022 bütçesinin neredeyse tamamına yakını enerji verimliliğine ayrılmıştır.

- 2021 yılında azaltım bütçesinin % 59'u raylı sisteme ayrılmışken 2022 yılında bu oran % 28'e düşmüştür. 2021 yılında azaltım bütçesinin %40'ı enerji verimliliğine ayrılmışken 2022 yılında bu oran %72'ye yükselmiştir.
- 2021 yılında 50 milyon TL olan düşük emisyonlu doğalgazlı ve elektrikli otobüs alımı hedefine ayrılan bütçe 2022 yılında 550 milyon TL'ye yükseltilmiştir. 2022 yılında ABB enerji verimliliğini arttırmak ve enerji maliyetlerini düşürmek için gerekli çalışmaları yapmak hedefini performans programına eklemiştir. Bu hedef için ayrılan bütçe 532 milyon 195 bin TL'dir.
- Eylül 2020 verilerine göre EGO'nun parktaki otobüs sayısı 1,635 iken faal otobüs filosu 1,547'dir. Otobüslerden kaynaklı karbon salınımlarını azaltmak amacıyla düşük emisyonlu doğalgazlı ve elektrikli otobüs alımı için 50 milyon TL'lik bir bütçe ayrılmıştır. (Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin internet sayfasındaki habere göre 3 adet elektrikli otobüs alınacaktır. BELKA Şirketi de kendi imkanları ile 22 adet otobüsü dizelden elektriğe düşürecektir.²
- Hayvanların metan gazı salınımının azaltacak yem ve ırk verimliliği, hayvansal gübrenin kompostlaştırılması gibi konularda performans hedefi başlıkları ve bütçesi görülmemektedir.
- Enerji verimliliği başlığında yer alan tarımsal faaliyetlerin desteklenmesi yerelde üretimi destekleyerek kırdan kente göçü azaltarak, uzaktan taşımacılığı ve taşımacılığın neden olduğu fosil yakıt kullanımını azaltarak tarımsal ürünlerin üretiminde harcanan fosil yakıttan önemli tasarruf sağlayacak önemli bir azaltım hedefidir.
- Kırsal ekonomiyi çeşitlendirerek, iyileştirmek ve desteklemek stratejik hedefinde organik tarım ile ilgili çalışmalar hakkında detaylı bilgi performans programında yer almamaktadır. Performans programından yola çıkarak geleneksel tarımın desteklenerek yerelde kalkınma hedefine ulaşılması amaçlanmaktadır sonucu çıkarılmaktadır. Organik/doğal tarım uygulamaları ve tarımda kompost uygulamalarına yer verilmediği için tarımsal azaltıma bir bütçe ayrılmadığı görülmektedir.

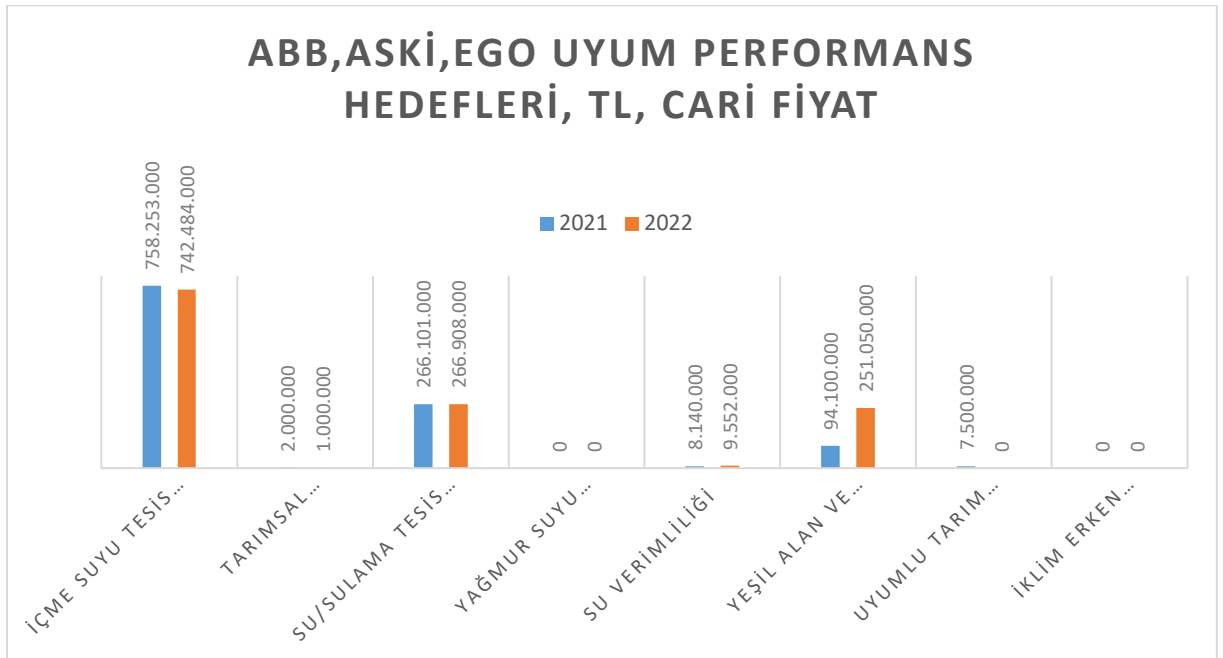
² [Ankara Büyükşehir Belediyesi :: BAŞKENTLİLER 8 YIL SONRA YENİ OTOBÜSLERİNE KAVUŞUYOR](#)

- Azaltım hedefi ile ilgili alanlar ele alındığında, sabit fiyatla, bir başka ifadeyle 2021 fiyatlarıyla 2022 yılında ayrılan kaynak azaltım hedefleri alt alanlar itibariyle incelendiğinde, yenilenebilir enerji kullanımı ve enerji verimliliği dışında tüm alanlara ayrılan kaynaklarda azalma görülmektedir.
- Raylı sistem ve bisiklet yolu yapımı ve yenilenebilir enerji üretimi, tarımsal ve hayvansal azaltımdan, azaltım yönetimine her alan için ayrılan bütçenin enflasyon karşısında erimiş olması, konunun aciliyeti ve önemi dikkate alındığında kabul edilebilir bir husus değildir.
- Paris Anlaşması'nın imzalanmış olduğu yıldan hemen sonra azaltım bütçesinin fiilen azalmış olması sera gazı emisyonunun azaltma hedeflerine ulaşmak bir yana, geri gidilmesine neden olabilecek bir tehlikeye işaret etmektedir.

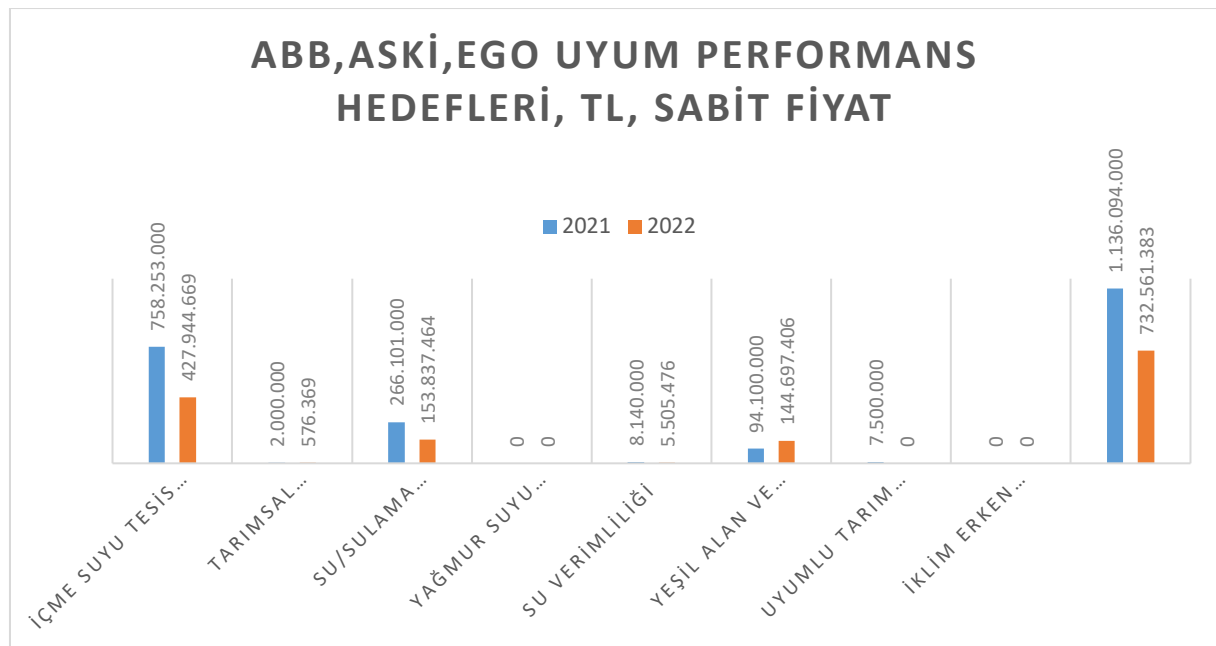
Uyum Hedefleri Bütçesi:

- 2021 yılında içme suyu tesis yapımı hedefine 758 milyar 253 milyon TL bütçe ayrılmış iken 2022 yılında cari fiyatla 742 milyar 484 bin TL bütçe ayrılmıştır. İçme suyu tesis yapımı hedefine ayrılan bütçe 2021 yılına göre azalış göstermektedir.
- Damla sulama, kaçak ve kayıp azaltma, suyun yeniden kullanımı, suyun verimli kullanımı için eğitim ve bilinçlendirme gibi başlıkları kapsayan su verimliliği bütçesi 2021 yılında 8 milyon 140 bin TL civarında iken 2022 yılında 9 milyon 552 bin TL'ye yükselmesi planlanmıştır. Bu bütçe su kıtlığı dikkate alındığında mutlaka daha da çok artırılmalıdır.
- ABB ve ASKİ'nin performans programlarında yağmur suyunun hasadı, depolanması ve geri kazanımı hedefi olmadığı görülmektedir fakat Ankara'da 40 prestij parkında yağmur suyu depolama sistemine geçilmesi ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır.³ Yağmur hasadı ile depolanan sular park ve bahçelerin sulanmasında kullanılarak su verimliliği sağlanabilir.
- 2021 yılında uyum için ayrılan bütçenin %8'i (94 milyon 100 bin TL) yeşil alan ve yutak için ayrılmaktadır. 2022 yılında bu hedef için 251 milyon 50 bin TL ayrılmıştır. Bunun içinde yer alan ve bütçesi ayrıştırılamayan çim ekiminden vazgeçilmeli ve az su isteyen örtücülere daha çok bütçe ayrılmalıdır.

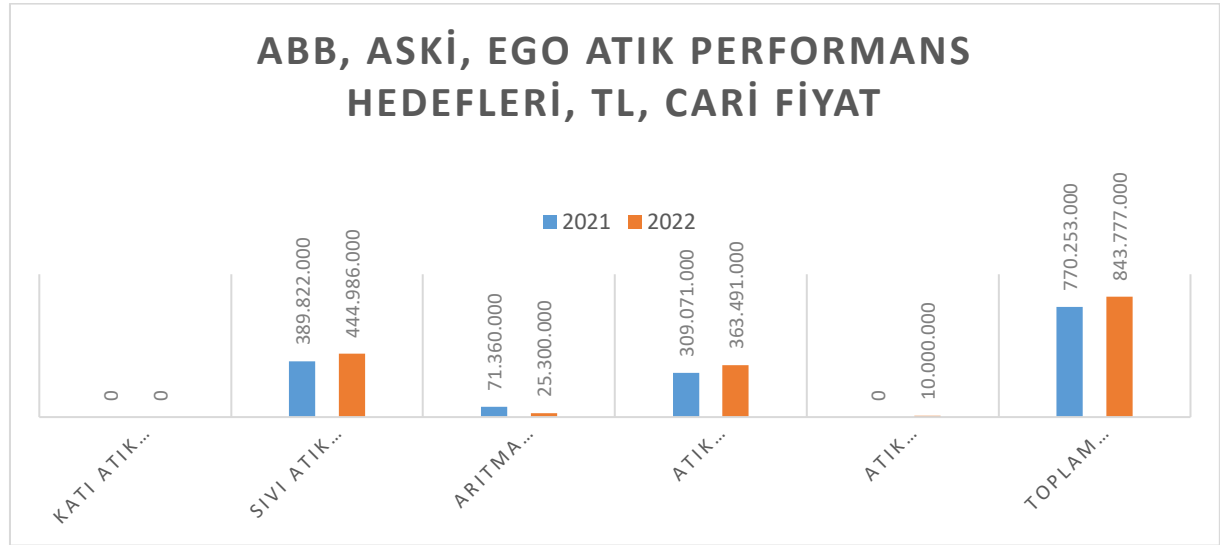
³ ANFA Genel Müdürlüğü ile etapta Göksu Parkı'nda yağmur suyu depolama deposunu kurmuştur. ([Ankara Büyükşehir Belediyesi :: BAŞKENT'İN PARKLARI YAĞMUR SUYU İLE SULANACAK](#))

- Ankara Büyükşehir Belediyesi Kırsal Kalkınma faaliyetlerine önem vermektedir. Tarım ve tarımsal üretim ile ilgili faaliyetleri bulunmaktadır. Şu da bir gerçektir ki tarım sektörü en çok su tüketen sektörlerin başında gelmektedir. Yağmur suyu hasadı ve depolanması tarım arazilerinin sulanmasında önemli bir su israfının önüne geçecektir. Tarım arazilerinin sulanmasında vahşi sulama yöntemleri yerine damla sulama gibi daha az suyun kullanıldığı yöntemlere geçilmeli ve teşvik edilmelidir. Bunlara ek olarak yetiştirilmesinde yoğun miktarda suya ihtiyaç duyulan tarımsal ürünler yerine daha az su isteyen ürünlerin üretilmesi sağlanmalı ve bu konularda bilgi ve eğitimlerin verilmesi yerinde olur.
- Uyum hedefleri arasında yer alan iklim erken uyarı sistemleri başlığına bütçe ayrılmadığı görülmektedir. İklim erken uyarı sistemleri, büyükşehirler için kaynak ayrılması gereken bir hedeftir, taşkınlarla mücadele ve derelerin betonlaştırılmadan ıslahı için kaynak ayrılması önemlidir.
- 2022 yılı uyum hedefleri içine vektörle mücadele hedefi de eklenmiştir. Geçtiğimiz yıllarda kimyasal uygulamalar ile mücadele edildiği için bu hedef ÇKİD hedefi olarak dikkate alınmamıştı. Bu seneki performans programında ilgili hedef için kültürel yöntemlerin uygulanacağı eklendiği için ÇKİD hedefi olarak yer almıştır.

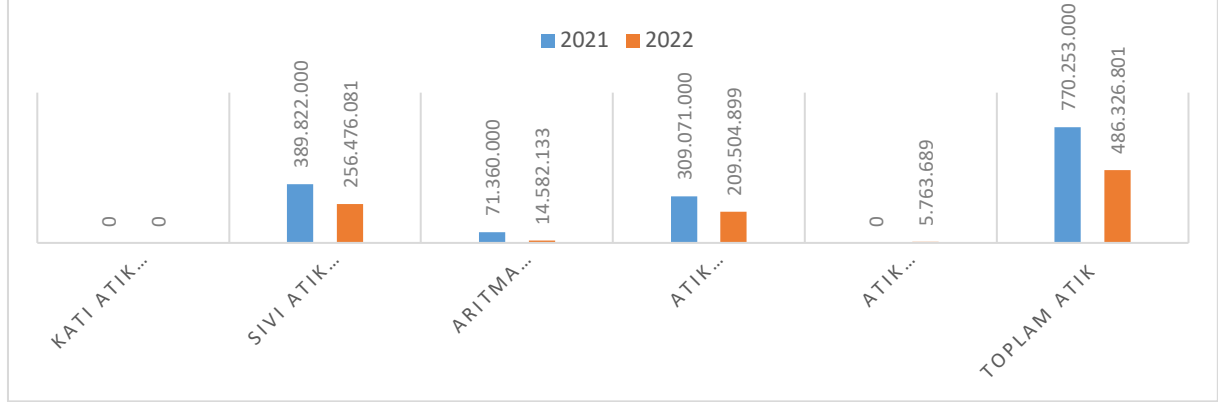
- Uyum hedefleri içinde yeşil alan ve yutak alan hedefi dışında tüm alanlara ayrılan bütçenin, 2021 sabit fiyatıyla, azalacağını göstermektedir. 2022 yıl sonu enflasyonun % 73,5 olması durumunda, enflasyonun etkisiyle içme suyu tesisi yapımı, sulama tesisi işletim ve bakımı ve uyumlu tarım ve hayvancılık, iklim erken uyarı sistemleri gibi tüm alt alanlarda bu azalma kendini göstermektedir.
- Şehirlerde yaşayanların karşı karşıya olduğu önemli riskleri azaltmak büyükşehir belediyelerinin en temel görevleri arasındadır ve bunlarda ortaya çıkan bir azalma kentlerde yaşayan nüfusu bir çok risk altına sokmaktadır.

Atık Hedefleri Bütçesi:

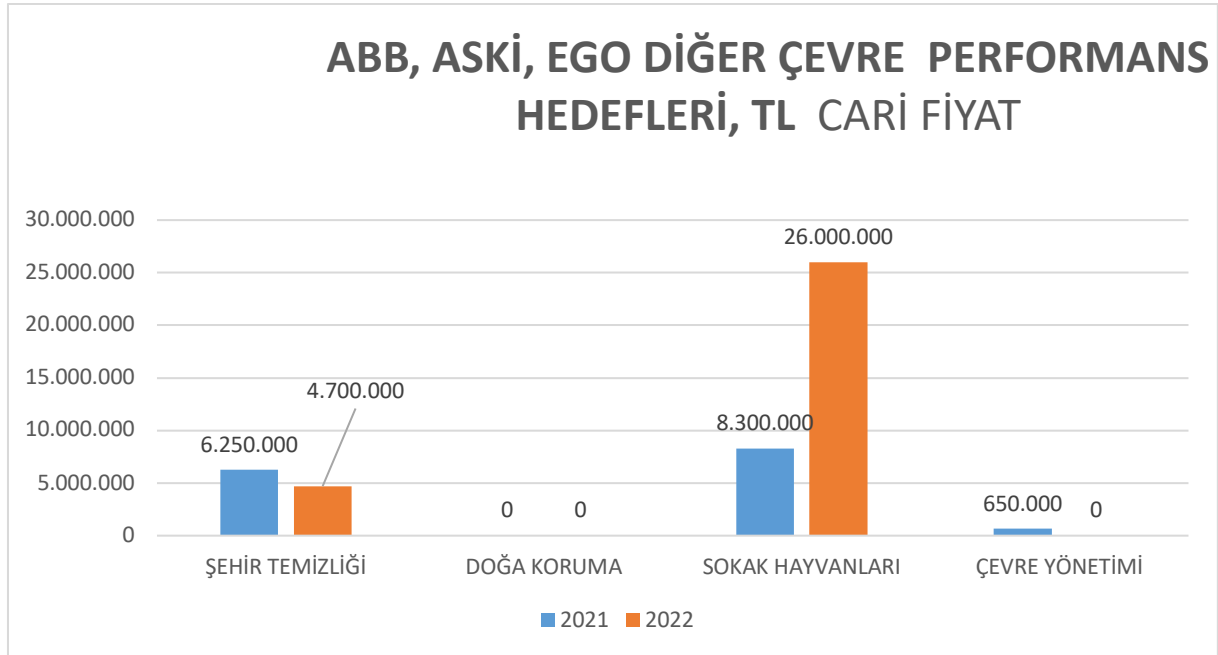
- 2022 yılı atık hedefleri için ayrılan toplam 843 milyon 777 bin TL bütçe içinden sıvı atık tesisi yapımına 444 milyon 986 bin TL ayrılırken katı atık tesisi yapımına bütçe ayrılmadığı görülmektedir. 2021 yılı hedeflerinde de katı atık tesisi yapımına bütçe ayrılmamıştı. Tesis yapımı dışında sıvı ve katı atık toplama ve yönetimine 2021 yılında 309 milyon 71 bin TL bütçe ayrılmışken 2022 yılında 363 milyon 491 bin TL ayrılmıştır.
- Atık verimliliği hedefleri arasında yer alan çöplerin, atıkların ayrıştırılması, atık suyun yeniden kullanılması, çöplerin geri dönüştürülmesi faaliyetlerine 2021 yılında bütçe ayrılmamış iken 2022 yılında 10 milyon TL bütçe ayrılmıştır.
- Tatlar Merkezi Atıksu Arıtma Tesisi, Türkiye'nin en büyük arıtma tesisidir. Tesiste ortalama 250 milyon m³ atıksu arıtılmaktadır. Tesiste oluşan fazla çamur yoğunlaştırıldıktan sonra tesiste yer alan 11.250 m³/gün kapasiteli 8 adet anaerobik çürütücüde çürütülmesi ile biyogaz (CH₄) elde edilmektedir. Elde edilen biyogaz, 2 adet 1,6 MW/ saat kapasiteli, Kojenerasyon Santralinde yakılarak, elektrik enerjisi ve termal enerjiye dönüştürülmektedir. Üretilen elektrik enerjisi ve termal enerji ile tesisin enerji giderinin % 80-85'i karşılanabilmektedir.
- Arıtma tesisi yapımına 2021 yılında 71 milyon 360 bin TL bütçe ayrılmış iken 2022 yılında bütçe 25 milyon 300 bin TL'ye düşmüştür.

ABB, ASKİ, EGO ATIK PERFORMANS HEDEFLERİ, TL, SABİT FİYAT

- Sabit fiyatla incelendiğinde, yukarıda belirtildiği gibi yıl sonu enflasyon hedefi % 73,5 ile sınırlı kalması durumunda bile, 2022 atık hedeflerine ayrılan her alt alandaki bütçenin enflasyon karşısında eridiği, katı atık, sıvı atık ve arıtma tesisi yapımı ve atık toplama ve yönetimi ve atık verimliliği alanının tümünde 2021 yılından 2022 yılına gelindiğinde bir azalma görülmektedir. ÇKİD hedefleri tümüyle enflasyonun karşısında ezilmiştir.

Diğer Çevre Hedefleri Bütçesi:

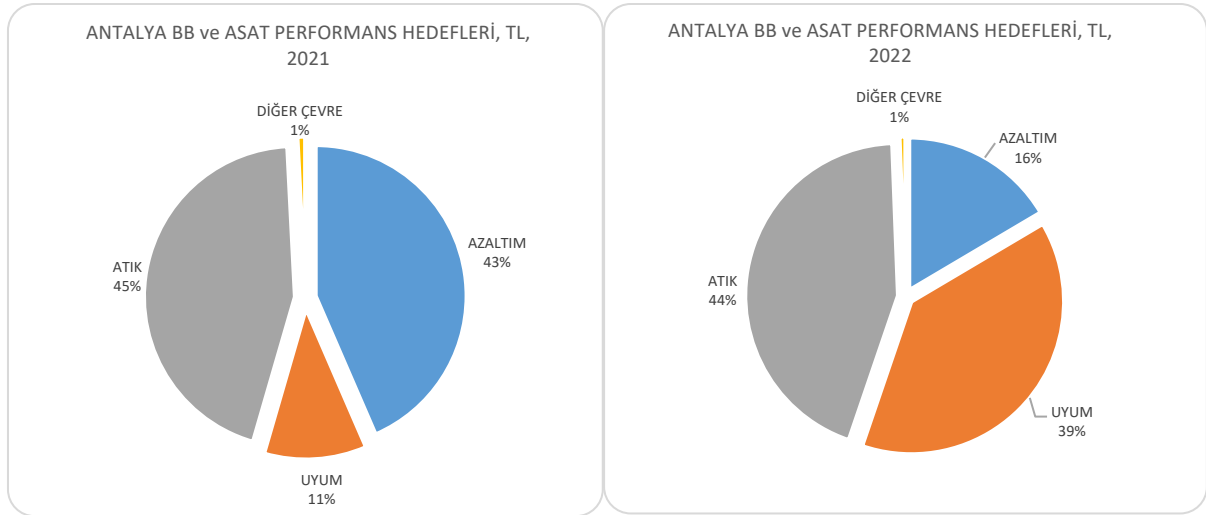
- Diğer çevre hedeflerine ayrılan bütçe, 2021 yılında 15 milyon 200 bin TL iken 2022 yılında, cari fiyatla 30 milyon 700 bin TL'ye yükseltilmiştir.

- 2021 yılında çevre yönetimi faaliyetine 650 bin TL bütçe ayrılmış iken 2022 yılında bu hedefe bütçe ayrılmamıştır.
- Hayvanların toplanması, kısırlaştırması, aşılması, tedavisi, kayıt altına alınması, beslenmesi ve barınması gibi veterinerlik hizmetlerini sağlamaya ayrılan bütçe 2021 yılında diğer çevre performans hedefleri için ayrılan bütçenin %55'ini (8 milyon 300 bin TL) oluşturmakta iken 2022 yılında bu hedefin 26 milyon TL'ye yükseltildiğini görüyoruz. Sokak hayvanları için iyi bir bütçe ayrıldığı görülmektedir.
- 2021 ve 2022 yıllarında doğa koruma, çevre bilinci oluşturma hedeflerine bütçeden pay ayrılmadığını görmekteyiz. Gürültü eylem planının uygulamaya geçirilmesini sağlama faaliyetinin yer aldığı çevre yönetimi hedefine ayrılan bütçe de çok düşüktür. Müfredatımızda ekoloji, iklim değişikliği kapsamında dersler bulunmamaktadır fakat belediyeler ilköğretim ve liselerde çocuklara ve gençlere doğa koruma, ekoloji ve çevre bilinci ile ilgili farkındalık oluşturulması için seminerler düzenleyebilir.
- Sabit fiyatla diğer çevre hedeflerinin toplam bütçesi düşüş göstermektedir, 2021 yılında 15 milyon 200 bin TL olan diğer çevre hedefleri bütçesi, 2022 yılında, 2022 yılı enflasyonunun % 73,5 olması durumunda, sabit fiyatıyla 17 milyon 694 bin TL'ye düşmektedir.

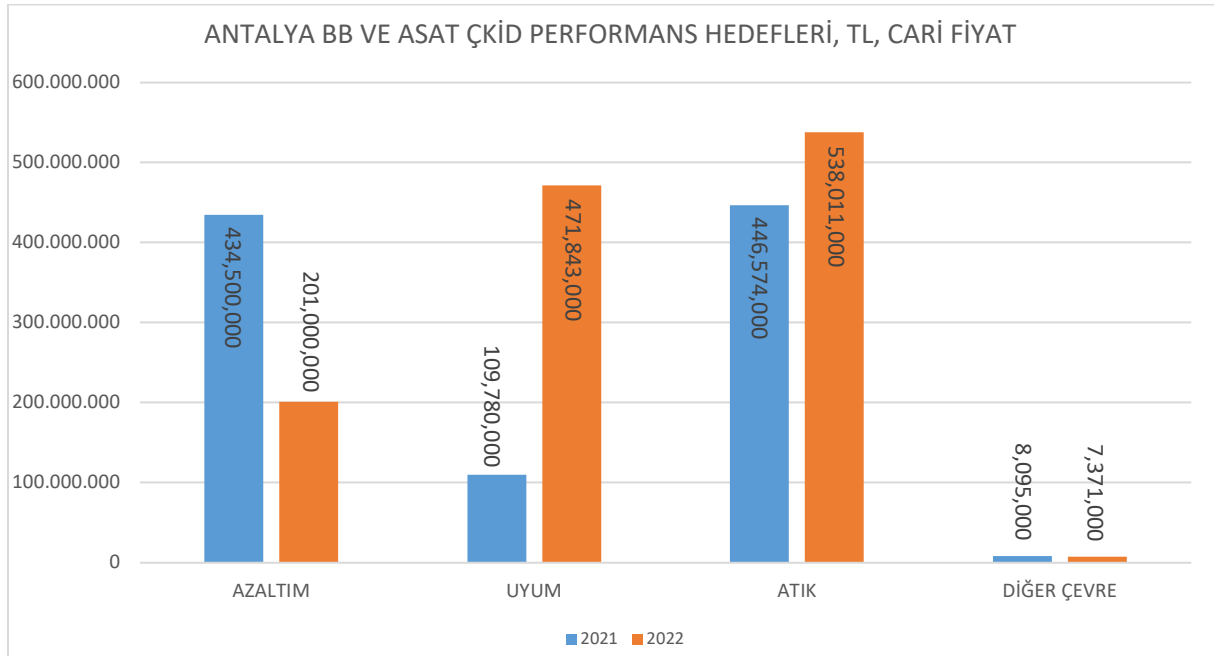
4) ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ve BAĞLI KURUMLARI

ÇKİD performans hedefleri bütçesinin dağılımı:

- ABB ve ASAT performans hedefleri, 2021 yılında yaklaşık olarak 998 milyon 949 bin TL iken; bu hedefler, 2022 yılı için cari fiyatla 1 milyar 218 milyon 225 bin TL'ye yükselmiştir.
- ABB ve ASAT performans hedefleri 2021 toplam bütçesinde atık ve diğer çevre kalemlerinin oranları sırasıyla %45 ve %1'dir; bu oranlar 2022 yılında da neredeyse aynıdır.
- Hem 2021 hem de 2022 yıllarında oransal olarak en fazla bütçe atık kalemine ayrılmıştır.
- Performans hedeflerinde dikkat çeken değişiklik uyum ve azaltım hedefleri oranlarındadır. Uyum hedefleri, 2021 yılında toplam bütçenin %11'i iken 2022'ye gelindiğinde %39'a yükselmiştir ve atıktan sonra en çok bütçe ayrılan kalem olmuştur. Azaltım bütçesi ise 2021'de %43 iken 2022'de %16'ya düşmüştür. İklim değişikliği ile mücadelede çok kritik olan azaltımın bütçesinin bu kadar daralması dikkat çekicidir.

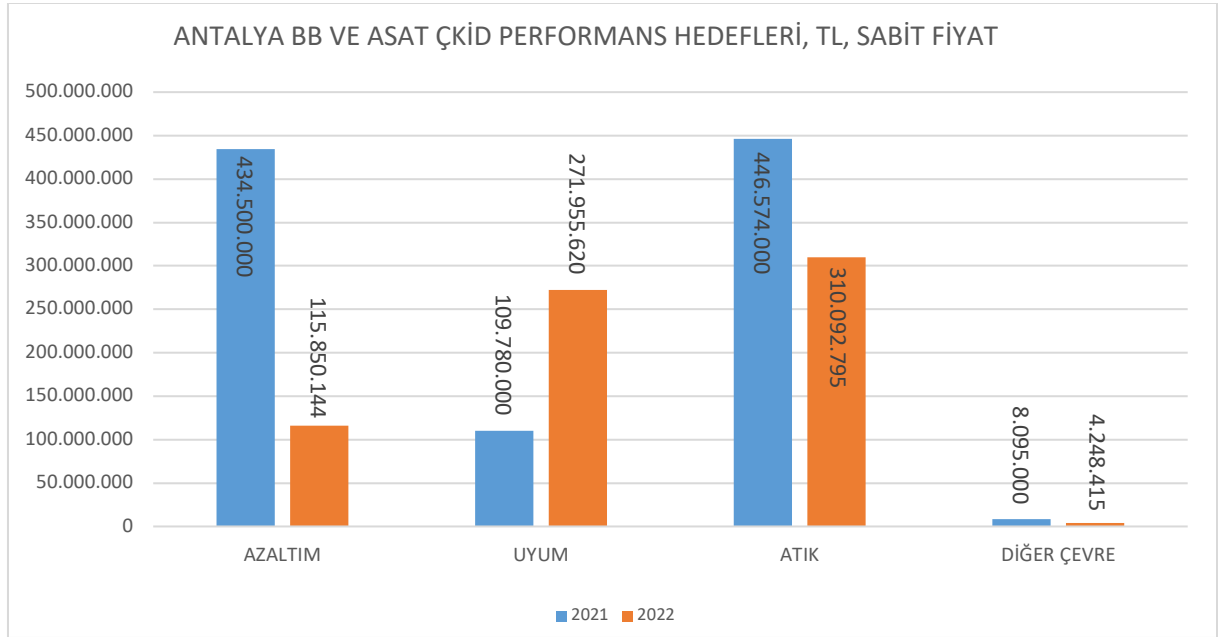
- ABB ve ASAT hedefleri cari fiyatla incelendiğinde, atık ve uyum kalemlerinde bir artış söz konusu iken azaltım ve diğer çevre giderlerinde düşüş söz konusudur.
- 2021 yılından 2022 yılına gelindiğinde, azaltım bütçesi yarıdan fazla azalırken uyum bütçesi dört kattan fazla artmıştır.

- Genel olarak, 2022 yılı için ÇKİD bütçesinde cari fiyatla bir artış görülmektedir. Öte yandan, yukarıda açıklandığı üzere, 2022 sonu itibariyle yıl sonu enflasyonun %73,50 olacağı varsayımı ile aktarılan bu kaynak sabit fiyat ile hesaplandığında karşımıza bir azalma çıkmaktadır. 2022’de ÇKİD için cari fiyatla ayrılan 1 milyar 218 milyon 225

bin TL olan bütçe, enflasyondan arındırılmış olarak hesaplandığında, 2021 fiyatlarıyla yaklaşık olarak 702 milyon 146 bin TL'ye tekabül etmektedir.

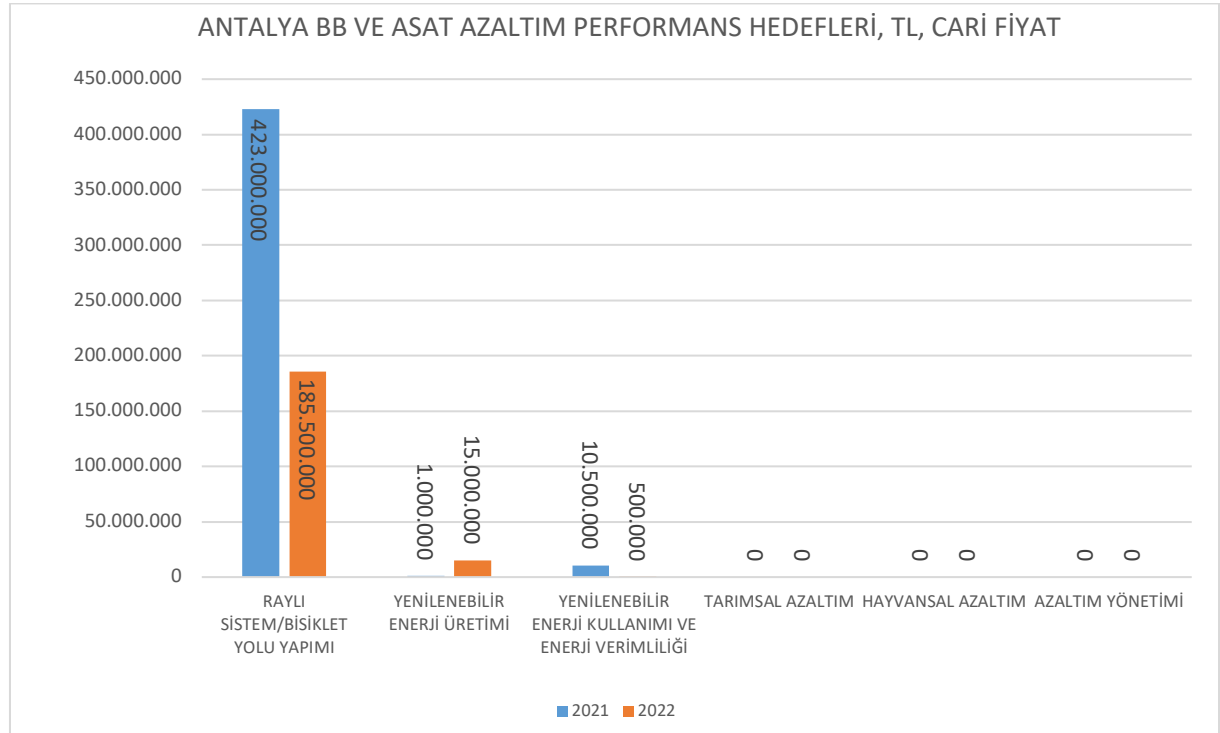
- Sabit fiyatla bakıldığında, yaklaşık olarak 702 milyon 146 bin TL'ye denk eden 2022 bütçesinin, 2021 yılı bütçesinden daha düşük olduğunun altı çizilmelidir. Cari fiyatla, 2022'de artmış gibi görünen ÇKİD bütçesi, enflasyon sebebiyle sabit fiyat anlamında azalmıştır. Yıl sonu enflasyonu %73,50'den daha fazla olursa, bu azalma daha da ciddi olacaktır.

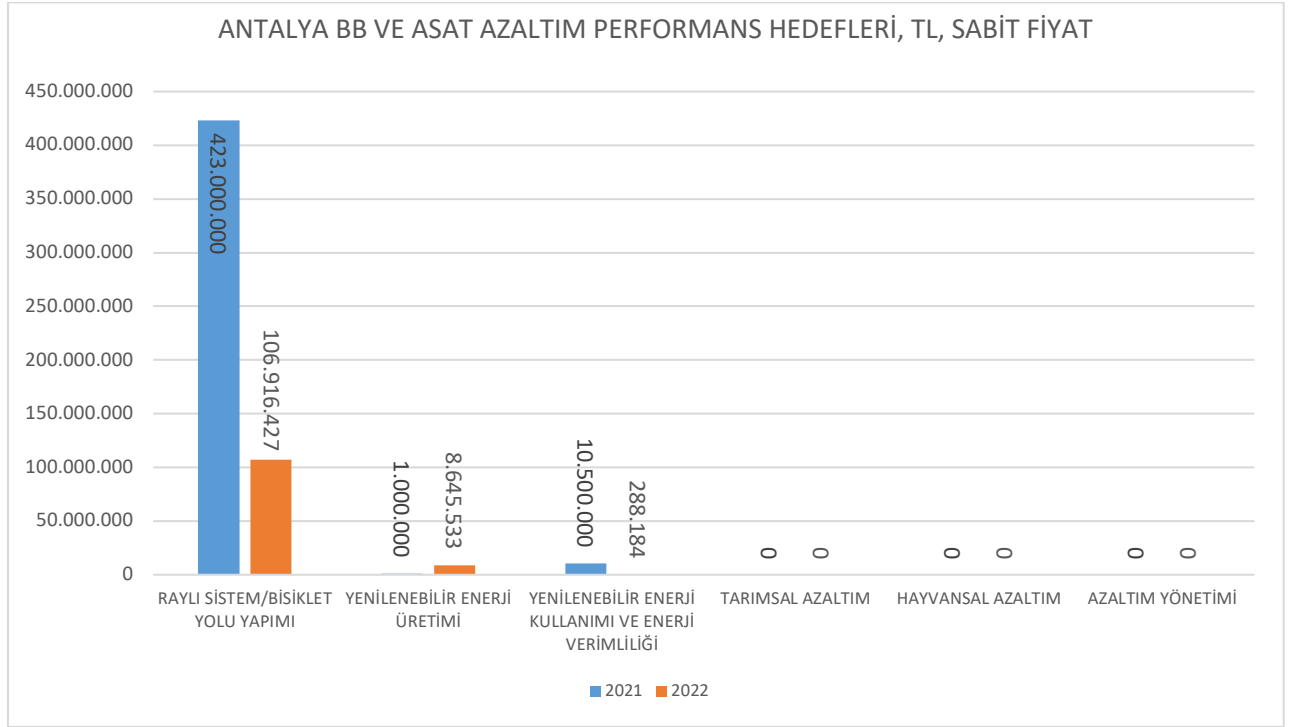
- Sabit fiyatla incelendiği zaman, 2022 yılında sadece uyum bütçesinin arttığı görülmektedir.
- Azaltım kaleminde 2022 yılında görülen ciddi düşüş sabit fiyatla incelendiği zaman, bütçenin 2021 yılına göre neredeyse dörtte üç oranında azaldığı görülmektedir. İklim değişikliği ile ilgili mücadelede son derece önemli olan azaltım bütçesinin bu düşüşünün çok ciddi bir düşüş olduğunun altı çizilmelidir.
- ÇKİD hedefleri ABB toplam bütçesinin yaklaşık olarak %9'unu teşkil ederken ASAT toplam bütçesinin yaklaşık %46'sıdır. ABB'nin yeni bütçe dönemlerinde enflasyon etkisini de dikkate alınarak hedeflerini gözden geçirmesi ve iklim değişikliği ile ilgili mücadele için kaynak arayışına girmesi elzemdir.
- Aşağıda daha detaylı olarak görülebileceği gibi, kaynak aktarımında yeterli konu çeşitliliği yoktur ve bütçenin çoğu sadece birkaç hedefe ayrılmaktadır. Hedeflerin çeşitlendirilmesi ve enflasyona karşı düşünülmüş hale getirilmesi ABB ve ASAT için gelecekteki ÇKİD hedefleri belirlenirken göz önüne alınması gereken en kritik noktalardan biridir.

Azaltım Hedefleri Bütçesi

- 2021 yılında cari fiyatla 434 milyon 500 bin TL olan azaltım bütçesi, 2022 yılında, yüzde elliden fazla azalarak 201 milyon TL'ye düşmüştür.
- Hem 2021 hem de 2022 yıllarında, azaltım bütçesinin tamamına yakını raylı sistem ile ilgilidir. 2021 yılında azaltım bütçesinin yaklaşık olarak % 97'si raylı sisteme ayrılmışken 2022 yılında bu oran % 92 civarındadır.
- Raylı sistem dışında kalan azaltım bütçesinin tamamı ise yenilenebilir enerji kullanımı ve verimliliği ile ilgilidir. Bu bütçeler iki yılda da çok kısıtlıdır. 2021 yılında cari fiyatla 11 milyon 500 bin olan bu bütçe toplam azaltım bütçesinin yaklaşık olarak yüzde 2.6'sı iken, 2022'de 15 milyon 500 bine çıkmış ve toplam azaltım bütçesinin yaklaşık olarak yüzde 7.7'si olmuştur.

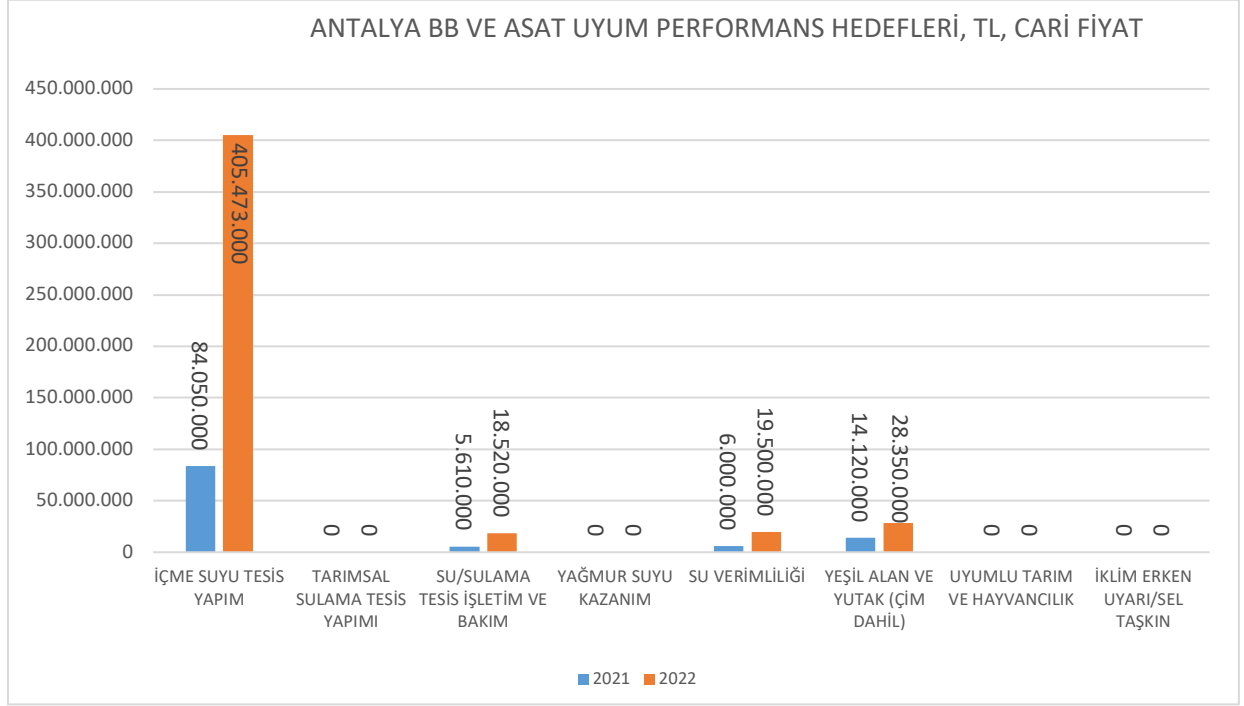
- Tarımsal azaltım, hayvansal azaltım ve azaltım yönetimi konuları ile ilgili performans bütçesi görülmemektedir. Bu konuların ele alınmaları ve belirlenen hedefler kapsamında bu konulara kaynak aktarılması gerekmektedir.
- Yenilenebilir enerji üretimi ile ilgili ayrılan bütçe iki yıl için de ciddi şekilde yetersizdir ve artırılmalıdır. Bu durum, 2022 yılı azaltım bütçesini, 2021 yılına göre sabit fiyatla hesapladığımızda daha da belirgin olarak ortaya çıkmaktadır. Zaten yetersiz olan bütçe enflasyonla beraber erimektedir.

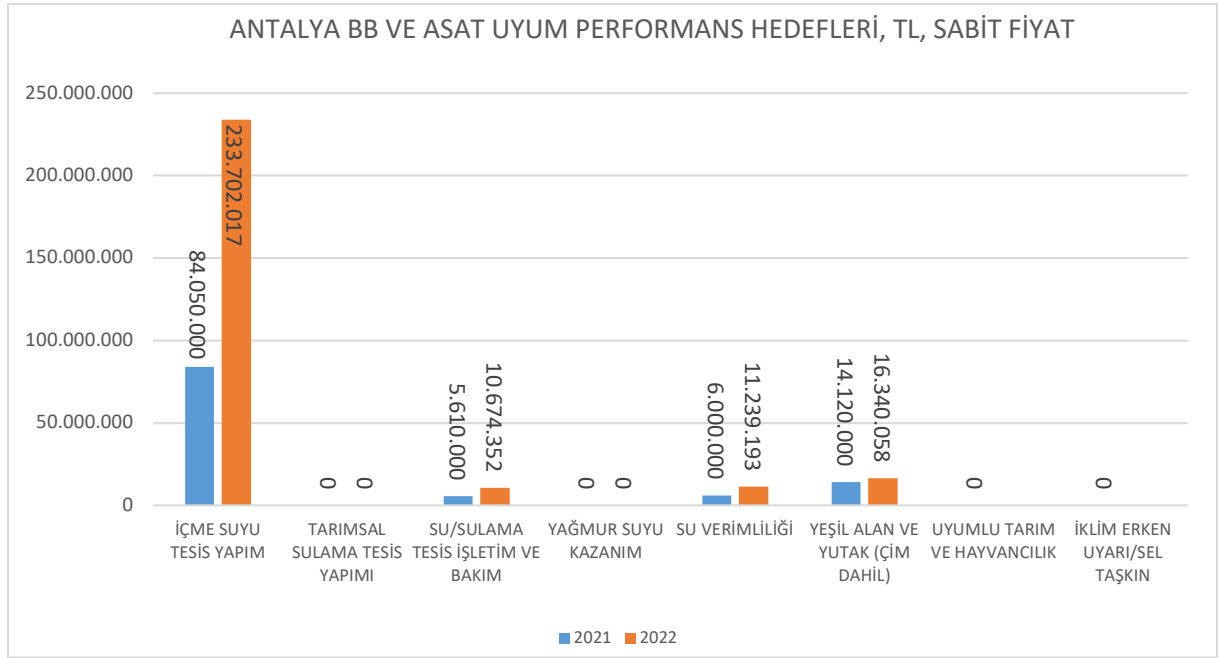
- Azaltım hedefi ile ilgili alanlar sabit fiyatla ele alındığında, zaten düşük olan azaltım bütçesinin iyice azaldığı görülmektedir. Bu durum iklim değişikliği ile mücadelede azaltım hedefi kapsamında yetersiz adımlar atıldığına açık bir örneğini teşkil etmektedir. Diğer bir örnek ise, raylı sistem / bisiklet yol yapımı ve yenilenebilir enerji ile ilgili kalemler dışında kalan hiçbir alana bütçe ayrılmamasıdır. Buralara kaynak aktarımı şarttır.
- Türkiye'nin Paris Anlaşması kapsamında sera gazı emisyonunu azaltma hedeflerine ulaşması bakımından, yenilenebilir enerji üretim ve verimliliği ile ilgili adımlar asli bir öneme sahiptir. Takdir edilmelidir ki yenilenebilir enerji konusunun, 2022 yılında, ABB ve ASAT azaltım bütçelerinin toplam %10'unu bile teşkil etmemesi endişe vericidir. Yenilenebilir enerji bütçesi, sadece azaltım bütçesi altında değil, toplam ÇKİD bütçesi altında çok ciddi yer kaplaması gereken bir kalemdir. Bu kalemin enflasyondan zarar görmeyecek şekilde bütçelendirilmesi de önemlidir.

Uyum Hedefleri Bütçesi:

- 2022 yılı uyum hedefleri bütçesi, cari fiyatla, 2021'e göre ciddi bir artış göstermiştir. 2021'de yaklaşık 109 milyon 780 bin TL olan hedefler, 2022'de 471 milyon 843 bin TL'ye çıkmıştır.
- İçme suyu tesis yapımı bütçesi, 2021 ve 2022 yılları arasında, cari fiyatla yaklaşık olarak beş kat artmış ve 84 milyon 50 bin TL'den, 405 milyon 473 bin TL'ye çıkmıştır.

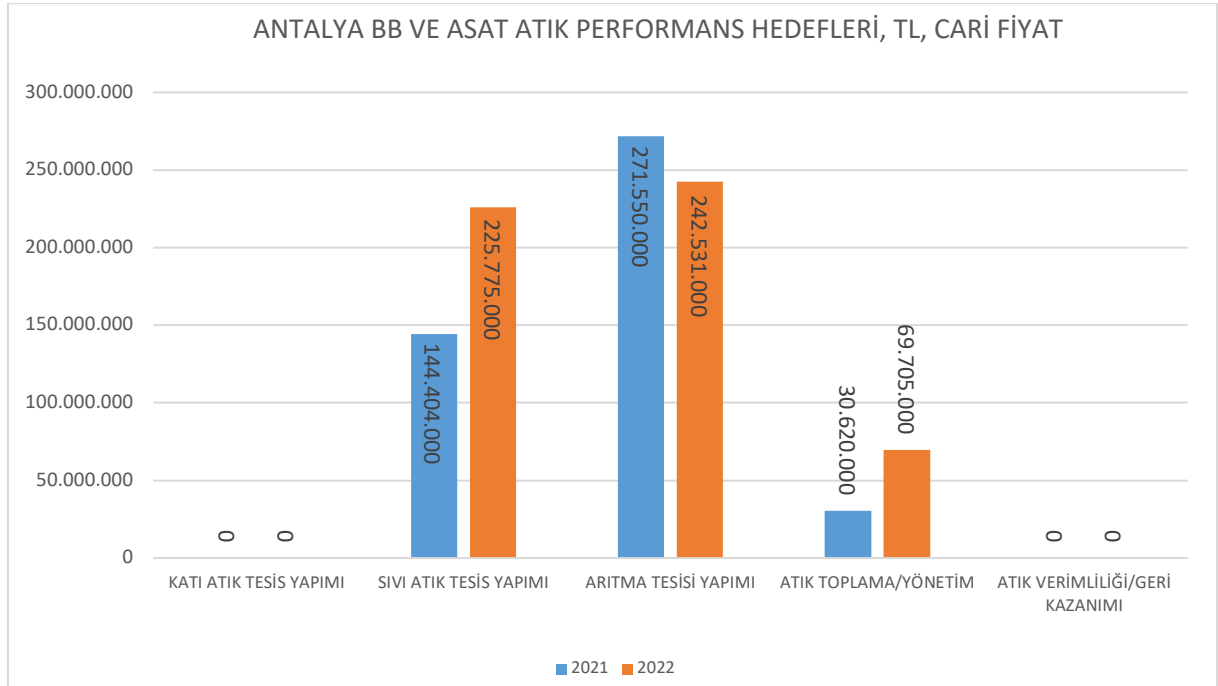
- İçme suyu hariç kaynak aktarılan su/sulama tesis işletim ve bakım, su verimliliği ile yeşil alan ve yutak (çim dahil) kalemlerinin toplam bütçesi yaklaşık olarak 66 milyon TL yapmaktadır.
- Uyum hedeflerinde yapılan bütçe artışı esas olarak içme suyu tesisi yapımı alanında olsa da, 2021’de kaynak ayrılan her kalem, cari fiyatla 2022’de daha fazla bütçeye sahip olmuştur. Fakat tarımsal sulama tesisi yapımı, yağmur suyu kazanımı, uyumlu tarım ve hayvancılık ile iklim erken uyarı sistemlerine iki yılda da hiç kaynak ayrılmamıştır. Bu alanlara kaynak aktarılması gerekmektedir.

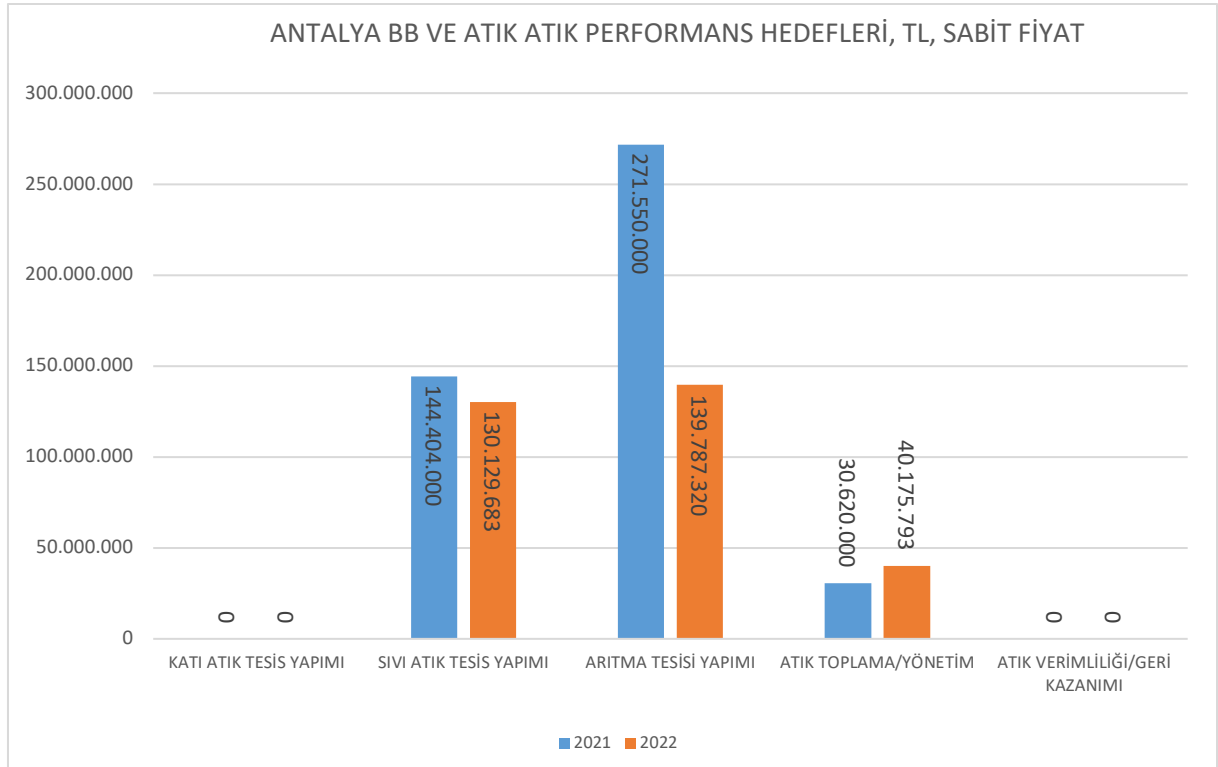
- 2022 yıl sonu enflasyonun % 73,5 olması durumunda bile, uyumla ilgili tüm alanlara ayrılan bütçenin 2021 yılından daha yüksek olduğu görülmektedir. Enflasyon etkisine karşı tüm kalemlerde artış sağlayan tek ÇKİD alanı uyum olarak karşımıza çıkmaktadır.
- İklim değişikliği sebebi ile çok daha sık olarak karşılaşılacağımız aşırı hava olaylarına karşı uyum bütçesinin yeterince çeşitli olarak dağıtılmadığı dikkat çekicidir. Azaltım hedeflerinin hepsinin tekrar düşünülüp, bütçe dağılımında dikkate alınmaları gerekmektedir. Kriz anlarında kentlerde yaşayan nüfusun güvenliği açısından erken uyarı sistemlerinin altı özellikle çizilmelidir.

Atık Hedefleri Bütçesi:

- Atık hedefleri bütçesi, cari fiyatla, 2021 yılında 446 milyon 574 bin TL ve 2022 yılında ise aşağı yukarı 538 milyon TL'dir.
- Cari fiyatla atık bütçesinde bir artış varken, atık bütçesinin 2021 ve 2022 yılları ÇKİD toplam bütçeleri içindeki oranı yaklaşık olarak aynıdır ve %44 ile %45 civarındadır.
- Sıvı atık tesis yapımı ve atık toplama yöntemi ile ilgili bütçeler 2022 yılında artmışken, arıtma tesisi yapımı bütçesi azalmıştır.
- 2021 ve 2022 yıllarında, katı atık tesis yapımı ve atık verimliliği/geri kazanımı ile ilgili bir bütçe bulunmamaktadır.

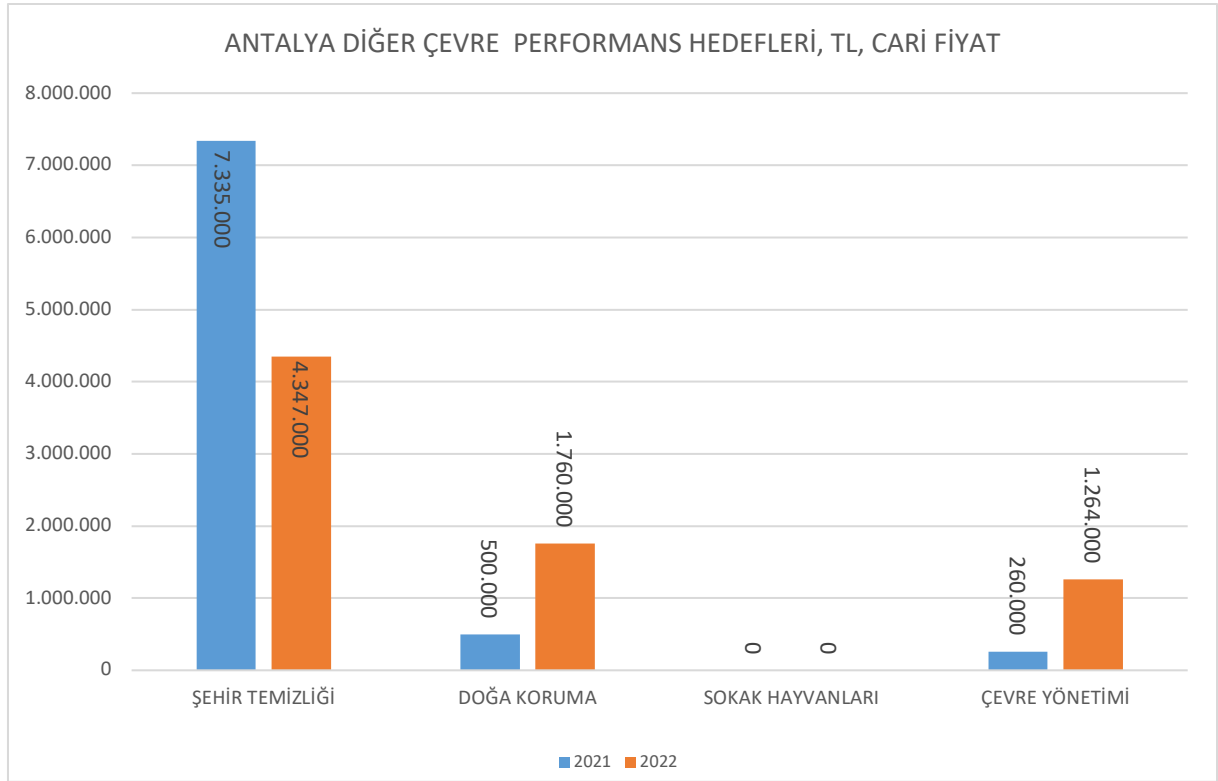
- Atık bütçesi 2022 yılında cari fiyatla artmış olsa bile, 2021 yılına göre sabit fiyatla analiz edildiğinde, aşağı yukarı 538 milyon TL olan atık bütçesi, 2021 yılının yaklaşık olarak 310 milyon TL'sine denk etmektedir. Bu bütçe ise 2021 yılı atık bütçesinden azdır. Yani, cari fiyatla artmış gibi görünen 2022 atık bütçesi, enflasyon sebebi ile sabit fiyatla 2021 yılının gerisine düşmüştür. Bu düşüş, hedeflere ulaşmak anlamında bir zorluk yaratabilmekte ve gelecek yıllar için dikkat edilmesi gereken bir husus olarak kendini göstermektedir.

- Cari fiyatla artmış görünen sıvı atık tesis yapımı bütçesinin, sabit fiyatla incelendiğinde, 2021 yılına göre azaldığı görülmektedir. Arıtma tesisi yapımı bütçesi de sabit fiyata çevrildiği zaman, 2021 yılı bütçesinin neredeyse yarısına inmektedir.

Diğer Çevre Hedefleri Bütçesi:

- Diğer çevre hedefleri diğer hedeflere kıyasen çok daha düşük bütçeye sahiptir. 2021 yılında cari fiyatla 8 milyon 95 bin TL olan hedefler, 2022 yılında 7 milyon 371 bin TL'ye düşmüştür.
- 2021 yılında bütçenin çoğu şehir temizliği kalemine ayrılmıştır. 2022 yılında ise şehir temizliği bütçesi düşerken doğa koruma ve çevre yönetimi bütçeleri artmıştır.
- Sokak hayvanlarına iki yılda da kaynak ayrılmamıştır.

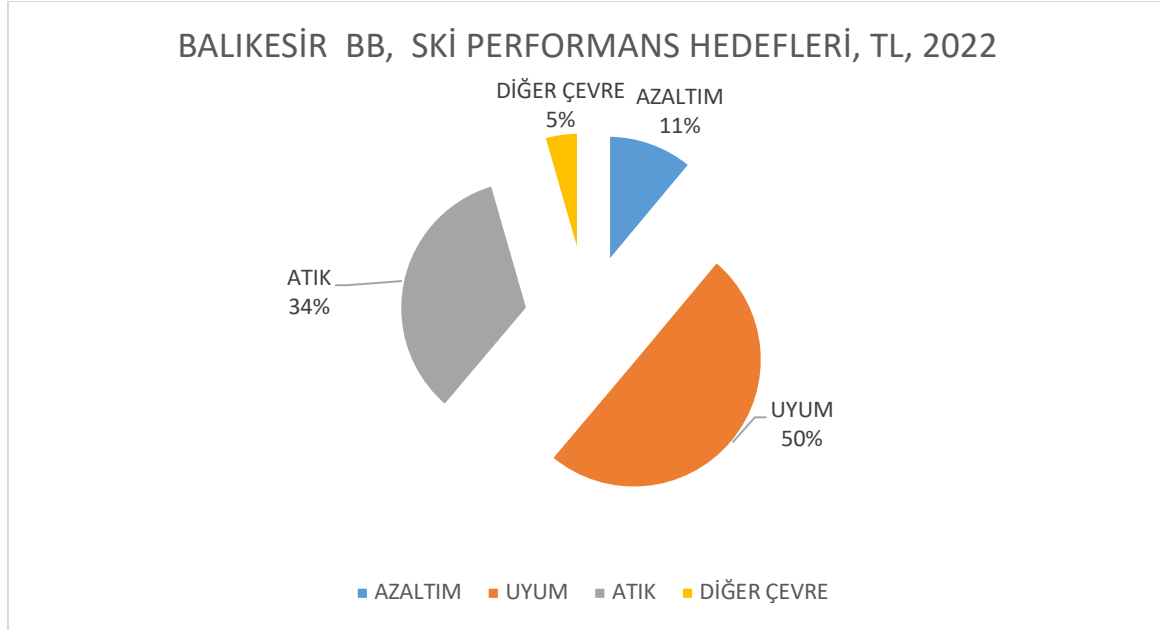
- Zaten düşük olan diğer çevre bütçesi sabit fiyatla iyice azalmakta ve 2022 yılında, 2022 yılı enflasyonunun % 73,5 olması durumunda, sabit fiyatıyla yaklaşık olarak 4 milyon 248 bin TL'ye düşmektedir.
- Diğer çevre olarak geçen bu kalemlere daha ciddi kaynak ayırmak yerinde olacaktır.

5) BALIKESİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ VE BAĞLI KURUMLARI

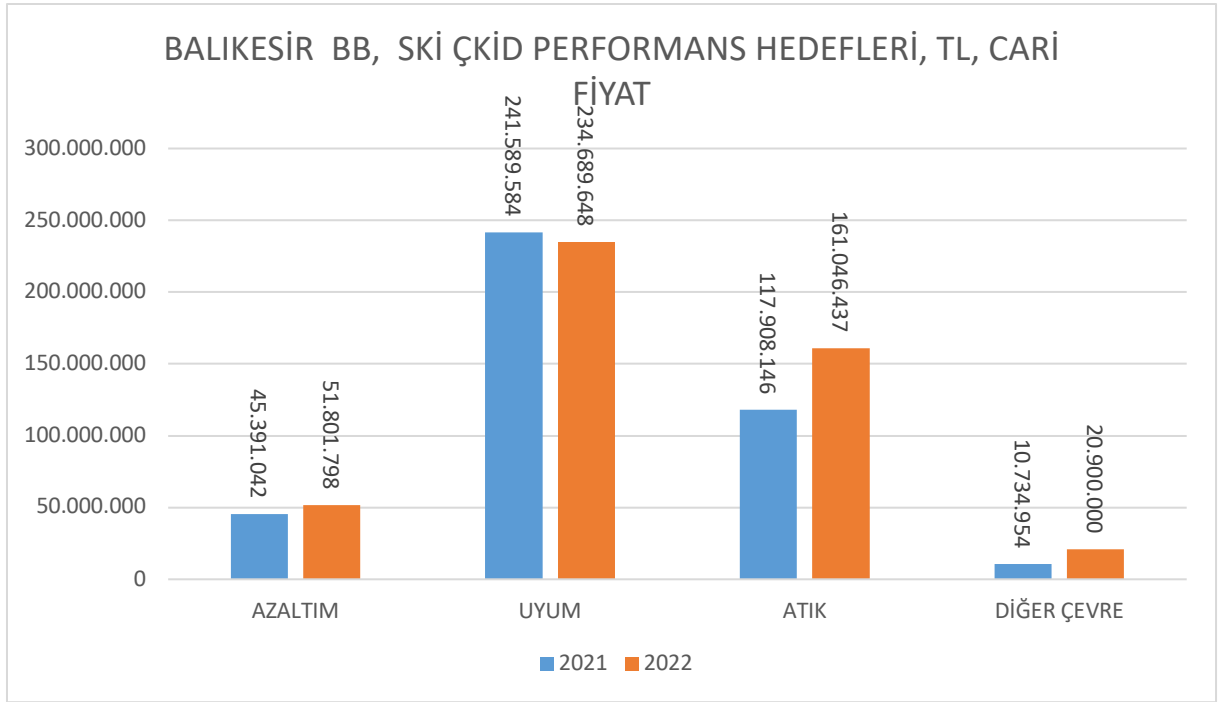
ÇKİD performans hedefleri bütçesinin dağılımı:

- Balıkesir BB ve SKİ'nin (BASKİ) ile ilgili performans hedefleri toplamı 2021 yılında yaklaşık 415 milyon 624 bin TL iken, 2022 yılında, cari fiyatla yaklaşık olarak 468 milyon 438 bin TL'ye yükselmiştir.
- 2021 yılında azaltım için ayrılan pay bütçenin %11'ini oluşturmaktaydı. Balıkesir BB ve bağlı kurumlar için 2022 yılı azaltım bütçesinde yüzdelik değer olarak herhangi bir değişim gerçekleşmemiştir.
- 2021 yılında atık için ayrılan pay %28 iken, 2022 yılında %34 olarak belirlenmiştir.
- 2021 yılında uyum için ayrılan pay %58 iken, 2022 yılında bu oranın %50'ye düştüğü görülmektedir.

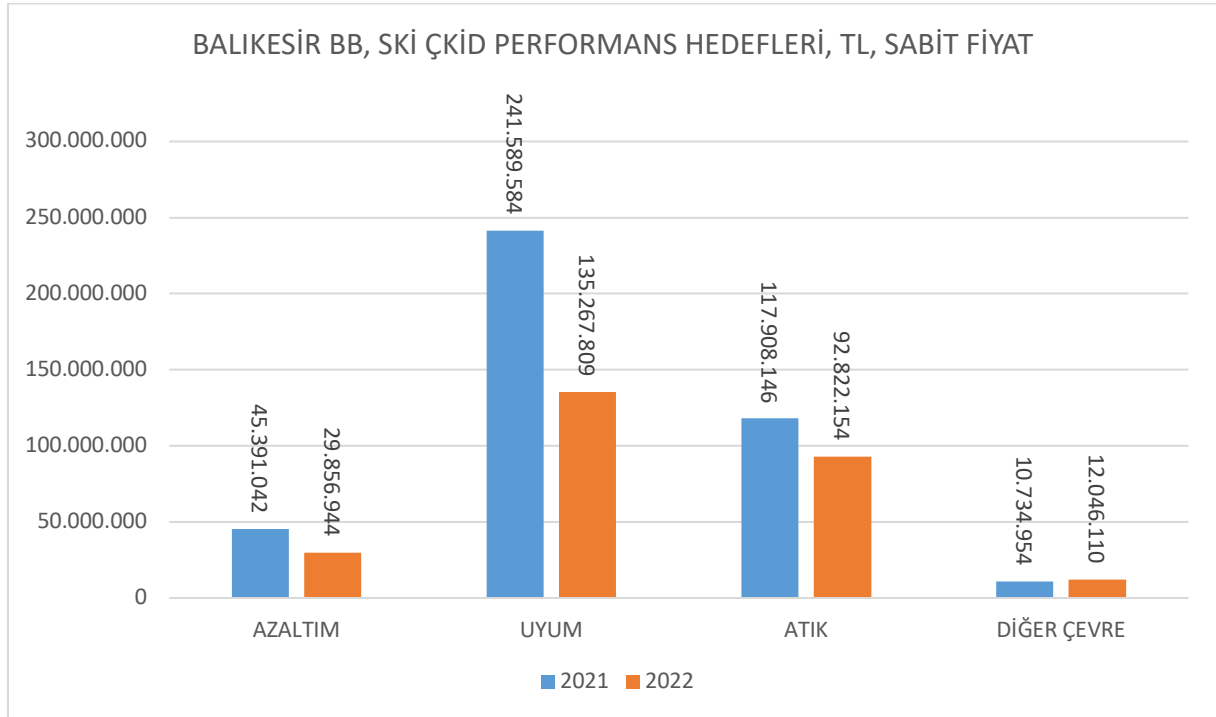
- Son olarak, diğer çevre koruma başlığı için ayrılan pay 2021 yılında %3 iken, 2022 yılında bu oranın %5'e yükseldiği görülmektedir.

- 2022 yılı için Balıkesir'in ÇKİD ile ilgili önemli bir bütçe artışı planlanmışken, bir süredir maruz kaldığımız enflasyondan ötürü ÇKİD için ayrılan kaynağın 2022 yılında artış göstermeyeceği, aksine azalacağı görülmektedir. Aşağıda belirtildiği üzere enflasyondan arındırılmış olarak hesaplandığında, 2022 yılı için yaklaşık olarak 468 milyon 438 bin TL ÇKİD bütçesinin 2021 fiyatlarıyla, yaklaşık 270 milyon TL olacağı anlaşılmaktadır.
- Böylelikle, 2021 yılı için ÇKİD'e ayrılan bütçe yaklaşık 415 milyon 624 bin TL iken, enflasyondan arındırılmış, 2022 yılında ayrılmış bütçe sadece yaklaşık 270 milyon TL olabilecektir. Bu durum artışın aksine, bütçede bir daralmaya gidildiğini göz önüne sermektedir.

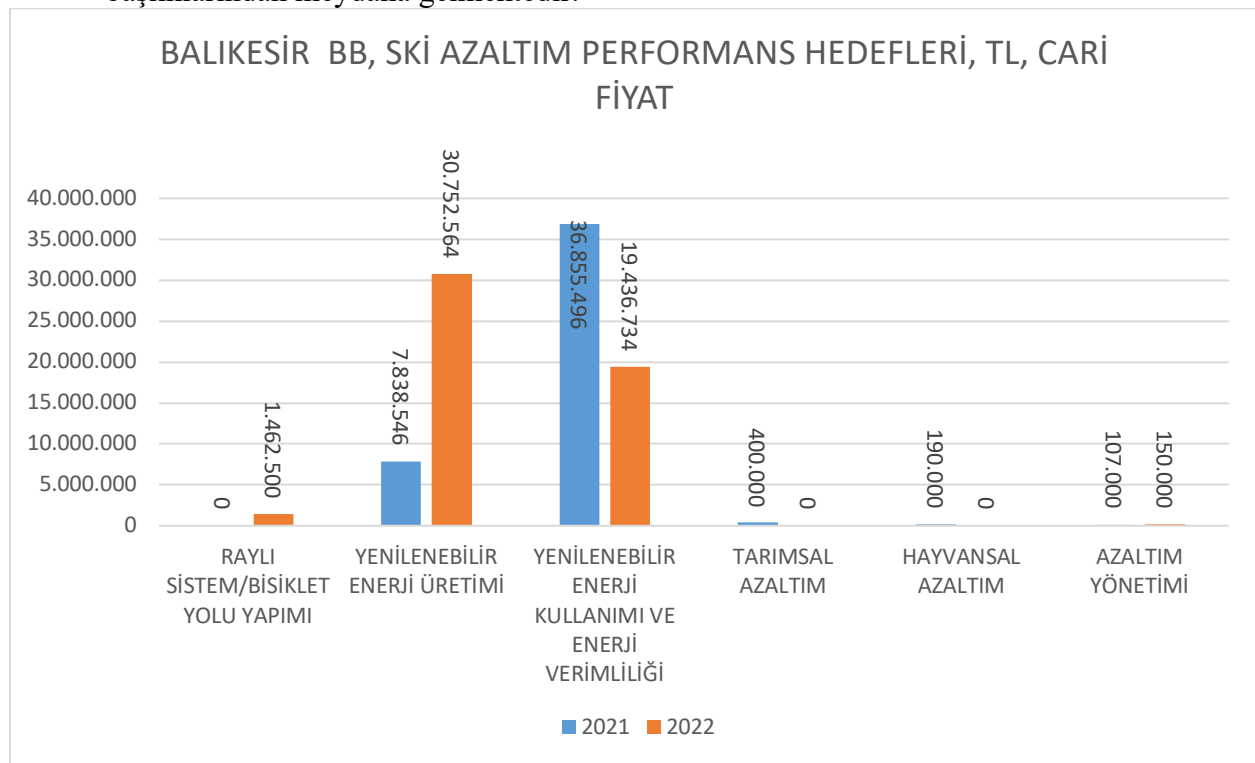

- Balıkesir BB ve bağlı kurumların 2022 yılı için ayırdıkları bütçenin enflasyondan arındırılmış hali incelendiğinde (sabit fiyatla), diğer çevre koruma hedefine ayrılan kaynak dışında tüm hedeflere ayrılan bütçelerde bir azalma ortaya çıkacağı görülmektedir. Özellikle uyum başlığı altındaki kalemlerde yüksek oranlı bir azalma söz konusudur.

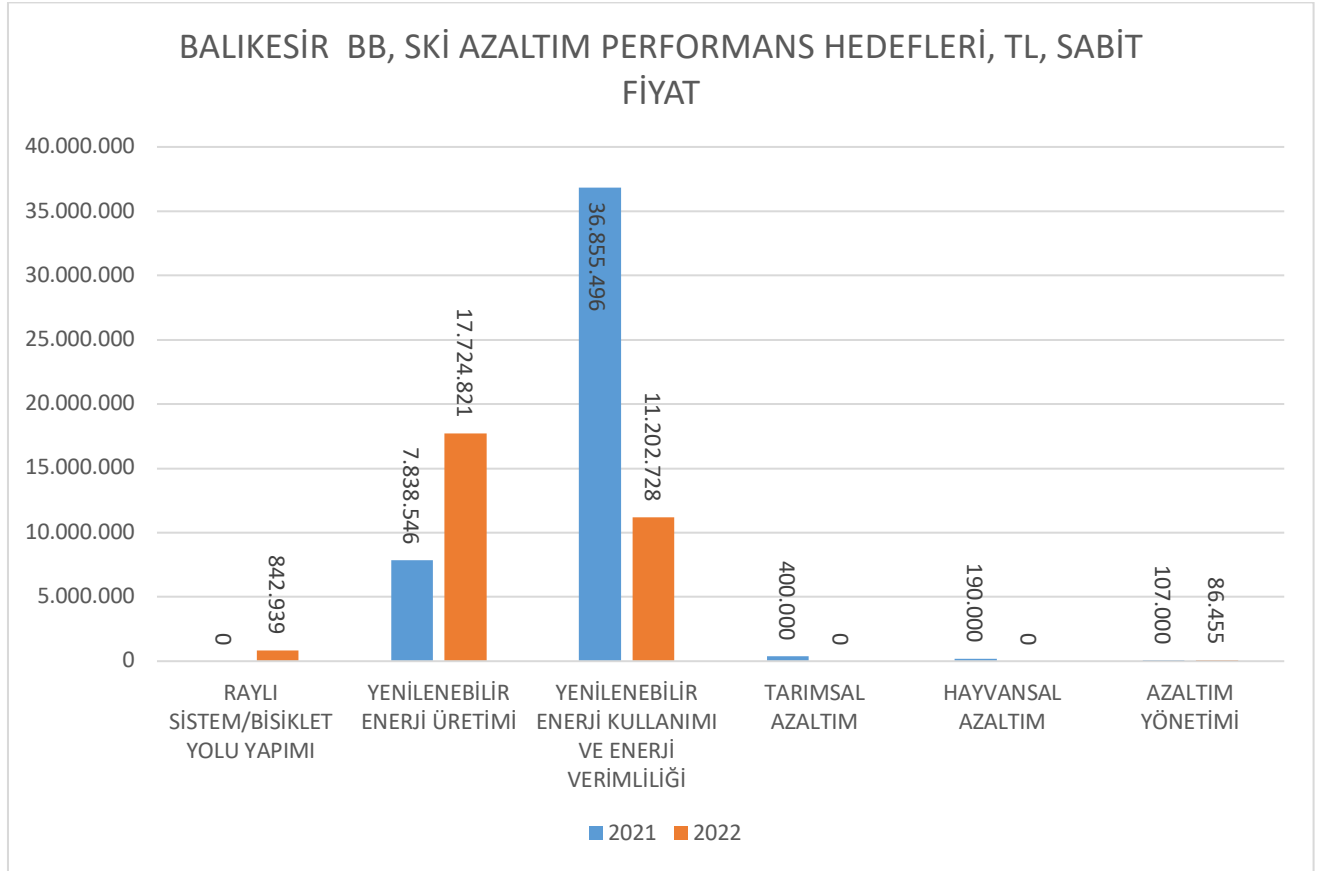
Azaltım Hedefleri Bütçesi

- 2021 yılında 45 milyon 391 bin TL olan azaltım bütçesi, 2022 yılında, cari fiyatla, 51 milyon 801 bin TL'ye yükselmiştir.
- 2022 yılında, 2021 yılından farklı olarak “Raylı Sistem / Bisiklet Yolu Yapımı” bütçe kalemi oluşturulmuş ve 1 milyon 462 bin TL’lik kaynak ayrılmıştır. Bununla birlikte, 2021 yılında toplan 590 bin TL kaynak ayrılan “Tarımsal Azaltım” ve “Hayvansal Azaltım” bütçe kalemlerine 2022 yılında kaynak ayrılmamıştır.
- Bununla birlikte, “Yenilenebilir Enerji Üretimi” bütçe kalemi altında kayda değer - yaklaşık %300 - bir artış saptanırken, “Yenilenebilir Enerji Kullanımı ve Enerji Verimliliği” bütçe kalemi altında neredeyse yarı yarıya bir düşüş görülmektedir.
- Azaltım bütçesi genel olarak yenilenebilir enerji üretim, kullanımı ve verimliliği başlıklarından meydana gelmektedir.

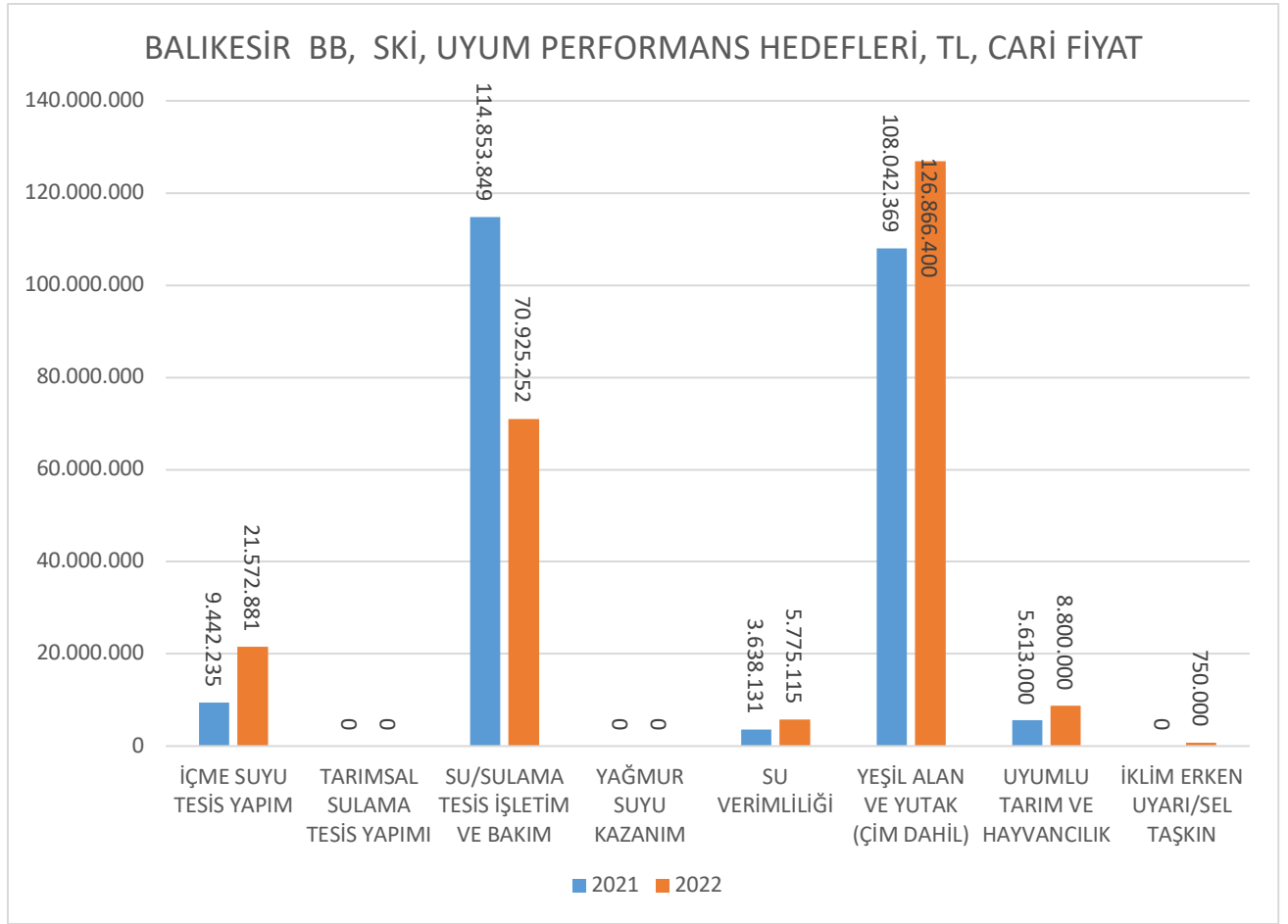
- Azaltım hedefi ile ilgili alanlar ele alındığında, sabit fiyatla, bir başka ifadeyle 2021 fiyatlarıyla 2022 yılında ayrılan kaynak azaltım hedefleri alt alanlar itibariyle incelendiğinde, “yenilenebilir enerji üretimi” dışında tüm alanlara ayrılan kaynaklarda azalma görülmektedir. “Raylı Sistem / Bisiklet Yolu Yapımı” kalemi 2022 yılında oluşturulduğu için artış olarak hesaplanmamıştır.
- Azaltım bütçesi yüksek enflasyon rakamı dikkate alındığında, 45 milyon 391 bin TL’den, 29 milyon 856 bin TL’ye düşmektedir.
- Yenilenebilir enerji üretim kalemi dışında herhangi bir bütçe kaleminde artışa rastlanmamıştır. Bununla birlikte, geleceğimiz için büyük tehlike ve önem arz eden

iklim değişikliği eylem planı özelinde yapılacak çalışmalara ayrılacak bütçenin de enflasyon karşısında erimiş olması kabul edilebilir bir durum değildir.

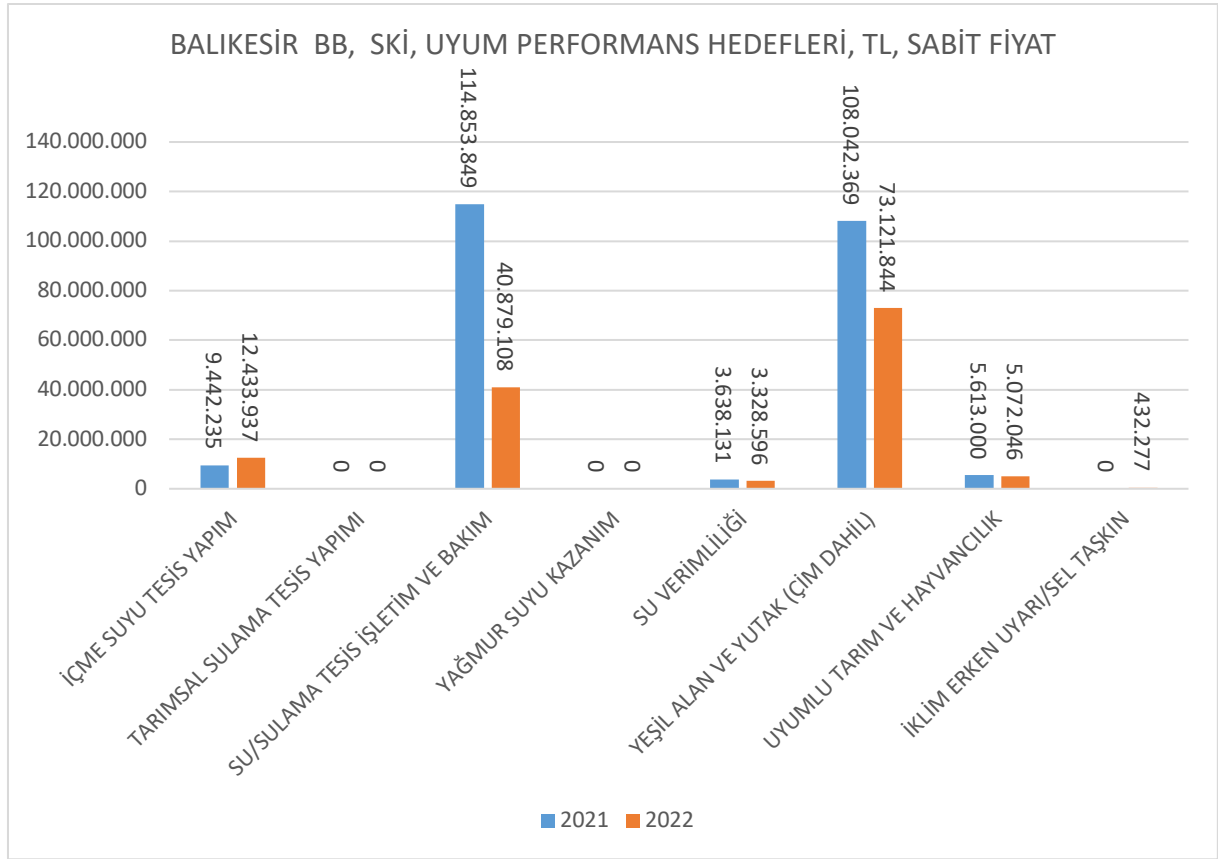

Uyum Hedefleri Bütçesi:

- Balıkesir BB ve ve SKİ'nin (BASKİ) tüm uyum performans hedeflerine ayrılan bütçe incelendiğinde 241 milyon 589 bin TL'den, 234 milyon 689 bin TL'ye doğru bir düşüş hesaplanmıştır. Yıkıcı enflasyon oranı dahi katılmadan hesaplanan bu azalış, kabul edilebilir değildir.
- "Tarımsal sulama tesis yapımı" ve "Yağmur Suyu Kazanım" performans hedefleri 2021 ve 2022 yılında 0 TL olarak saptanmıştır. Bunun dışında 2021 ve 2022 yılları arasında kayda değer olan değişiklik yeni oluşturulan "İklim Erken Uyarı / Sel Taşkın" performans hedefine 750 bin TL bütçe ayrılmasıdır.
- "İçme Suyu Tesis Yapım" performans hedefinde %100'den fazla bir cari hedef artışı saptanmıştır. Aynı zamanda "Su Verimliliği" performans hedefi de cari olarak artış gösteren kalemler arasındadır.
- İklim krizi özelinde fazlasıyla önem arz eden "Yeşil Alan ve Yutak (im Dahil)" performans hedefinde cari olarak bir artış söz konusudur. Fakat, yıkıcı enflasyon oranı ve iklim krizinin olası sonuçları göz önüne alındığında bu artış tartışılır hale gelmiştir.

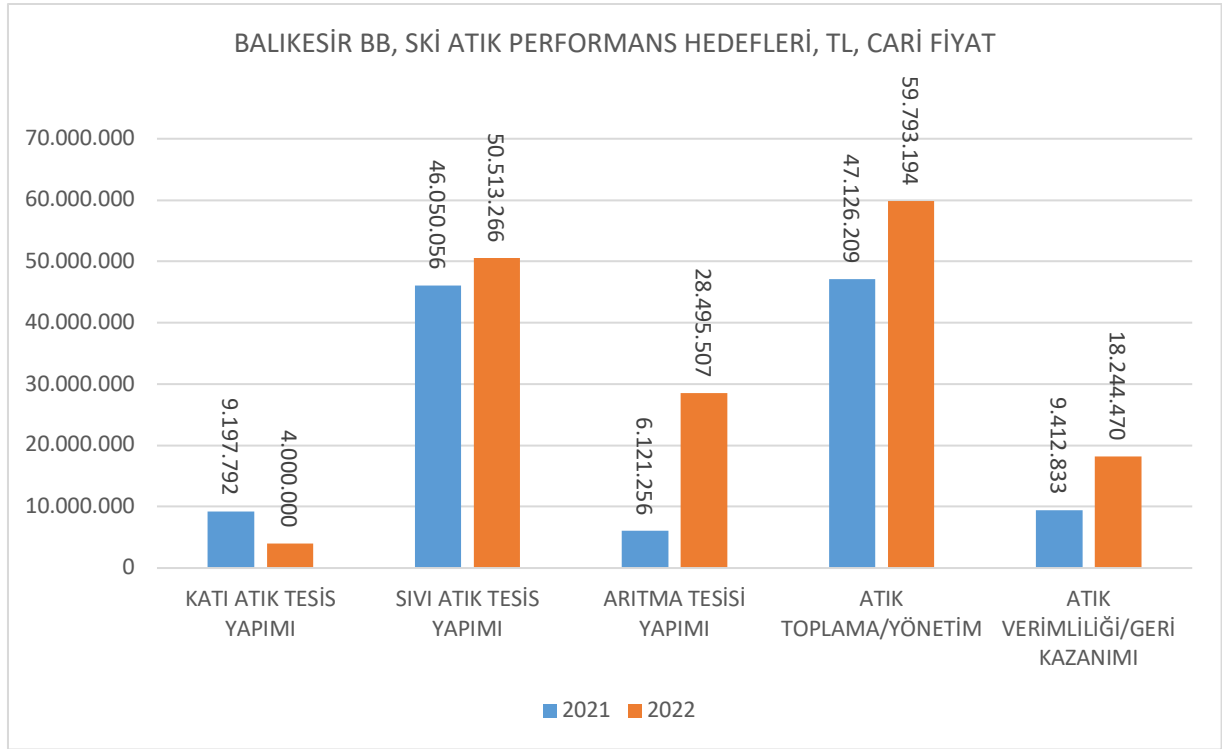

- Enflasyon hesaplamaları göz önüne alındığında uyum hedefleri altında cari hesaplamada tespit edilenin çok altında bir düşüş saptanmıştır. 2021 yılında ayrılan bütçe 241 milyon 589 bin TL iken 2022 yılında sabit fiyat ile bu rakamın 135 milyon 267 bin TL'ye düştüğü görülmüştür.
- Uyum hedefleri altındaki performans hedeflerinden “İçme Suyu Tesis Yapım” dışındaki herbir hedefte enflasyon hesaba katıldığında düşüş saptanmıştır. “İklim Erken Uyarı/Sel Taşkın” hedef bütçesi 2021 yılında 0 TL olduğu için 2022 yılı bütçesinin artış göstermesi olağandır.
- Yukarıda da bahsedildiği gibi, iklim krizi ile olan mücadelede elzem olan “Yeşil Alan ve Yutak (Çim Dahil)” hedefinde enflasyon etkisi ile artışın aksine düşüş gözlemlenmiştir.

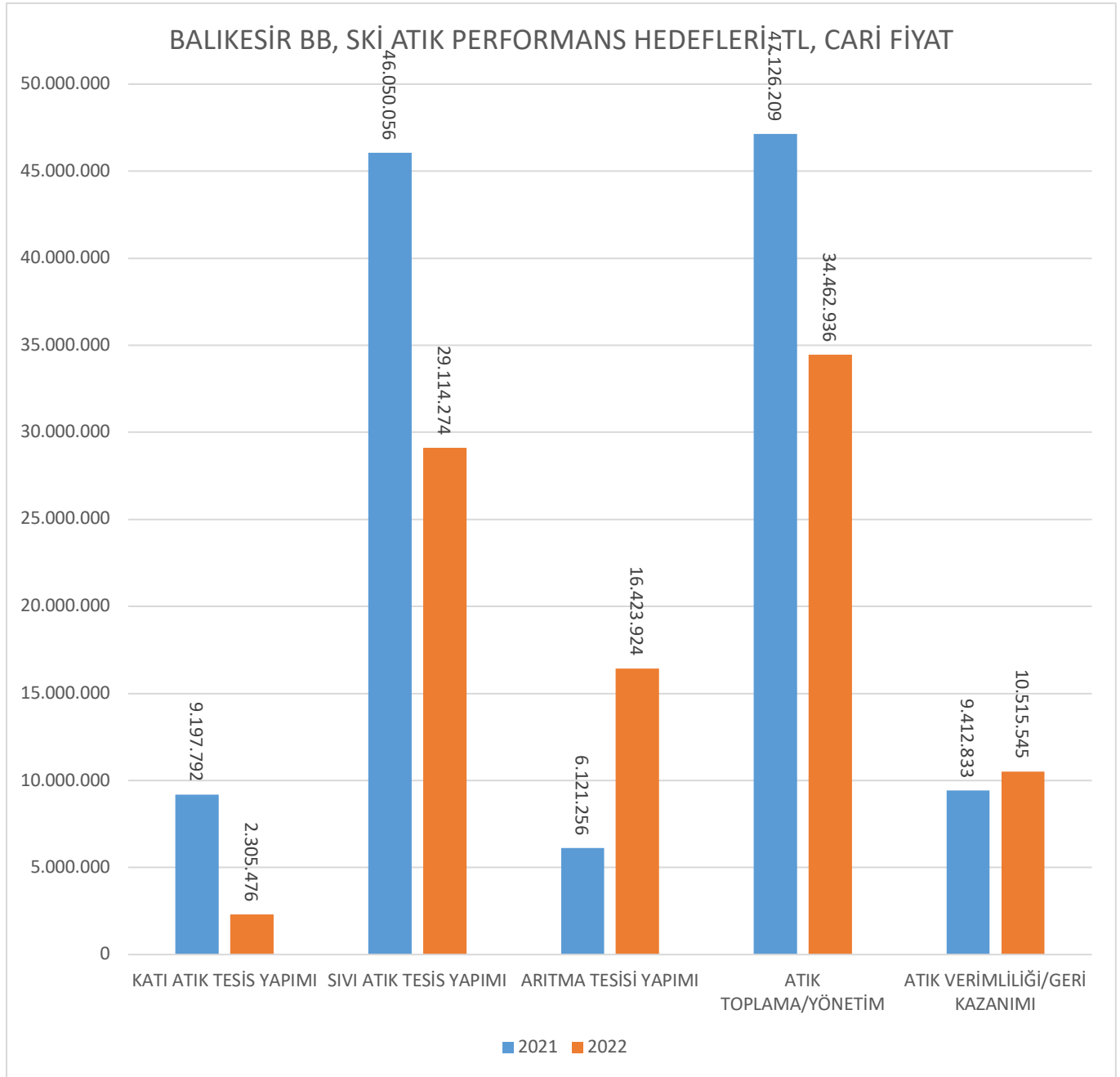

Atık Hedefleri Bütçesi:

- Balıkesir BB ve ve SKİ'nin (BASKİ) tüm atık performans hedeflerine ayrılan bütçe incelendiğinde 117 milyon 908 bin TL'den, 161 milyon 46 bin TL'ye doğru bir artış hesaplanmıştır. Yıkıcı enflasyon oranı da hesaba dahil edildiğinde bu artış kabul edilebilir değildir.
- Atık performans hedefleri altında belirtilen 5 hedeften "Katı Atık Tesis Yapımı" dışındaki tüm kalemlerde artış saptanmıştır.
- Rakamsal olarak en büyük artış sırasıyla "Arıtma Tesisi Yapımı", "Atık Verimliliği/Geri Kazanımı", "Atık Toplama/Yönetim" ve "Sıvı Atık Tesis Yapımı" olarak saptanmıştır.

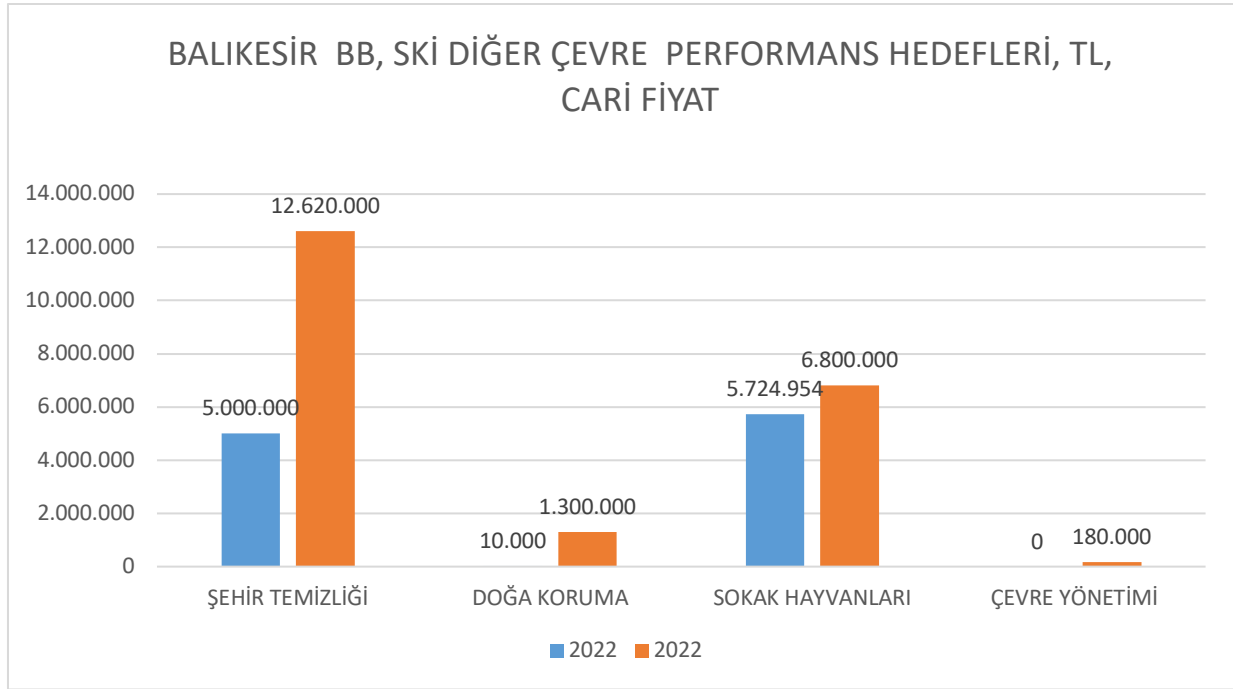

- Yukarıda bahsedilen enflasyon oranı hesaba katıldığında, atık hedefleri altında gösterilen performans hedeflerine 2021 yılında ayrılan 117 milyon 908 bin TL’lik bütçenin aslında 92 milyon 822 bin TL’ye düştüğü görülmektedir.
- Enflasyon oranı hesaba katılarak yapılan hesaplamalarda 5 performans göstergesinden sadece “Arıtma Tesis Yapımı” ve “Atık verimliliği/Geri Kazanımı” kalemlerinde artış saptanmıştır. Bunun dışında atık hedefleri bütçesi altında listelenen performans göstergelerinde büyük oranda düşüş saptanmıştır.
- Katı ve Sıvı Atık Tesis Yapımı performans hedefleriyle birlikte “Atık Toplama/Yönetim” hedefine ayrılan bütçe enflasyon dikkate alındığında düşüş göstermiştir.

Diğer Çevre Hedefleri Bütçesi:

- Balıkesir BB ve ve SKİ'nin (BASKİ) tüm diğer çevre hedeflerine ayrılan bütçesi incelendiğinde 10 milyon 734 bin TL'den, 20 milyon 900 bin TL'ye doğru bir artış hesaplanmıştır.
- “Şehir Temizliği” ve “Doğa Koruma” performans hedeflerinde cari olarak önemli artışlar saptanmıştır. Keza “Çevre Yönetimi” hedefi altında da yüksek bir artış saptanmıştır fakat 2021 yılında ilgili hedefe 0 TL ayrıldığı için buradaki herhangi bir artış rahatlıkla fark edilebilir durumdadır. “Sokak Hayvanları” performans hedefi cari olarak az da olsa artış göstermiştir.

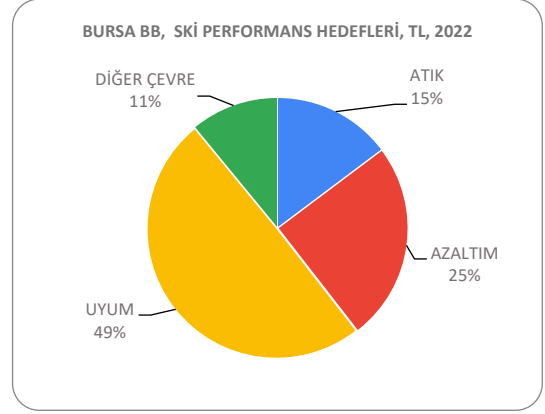
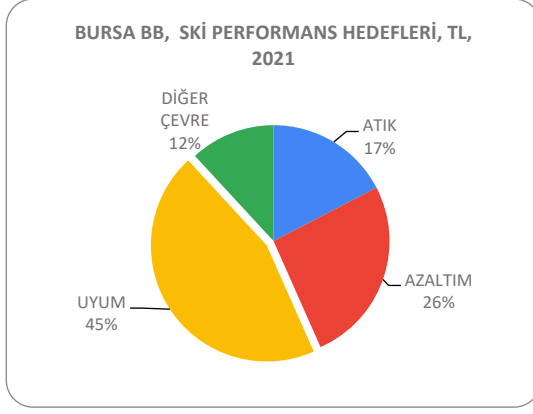

- Enflasyon oranı hesaba katıldığında diğer çevre hedeflerine ayrılan bütçenin sabit fiyatla aslında 12 milyon 46 bin olduğu saptanmıştır.
- “Şehir Temizliği”, “Doğa Koruma” ve “Çevre Yönetimi” hedeflerinde önemli artışlar enflasyon hesaba katıldığında da saptanmıştır. “Sokak Hayvanları” hedefinde enflasyon hesabı ile birlikte önemli bir düşüş saptanmıştır.

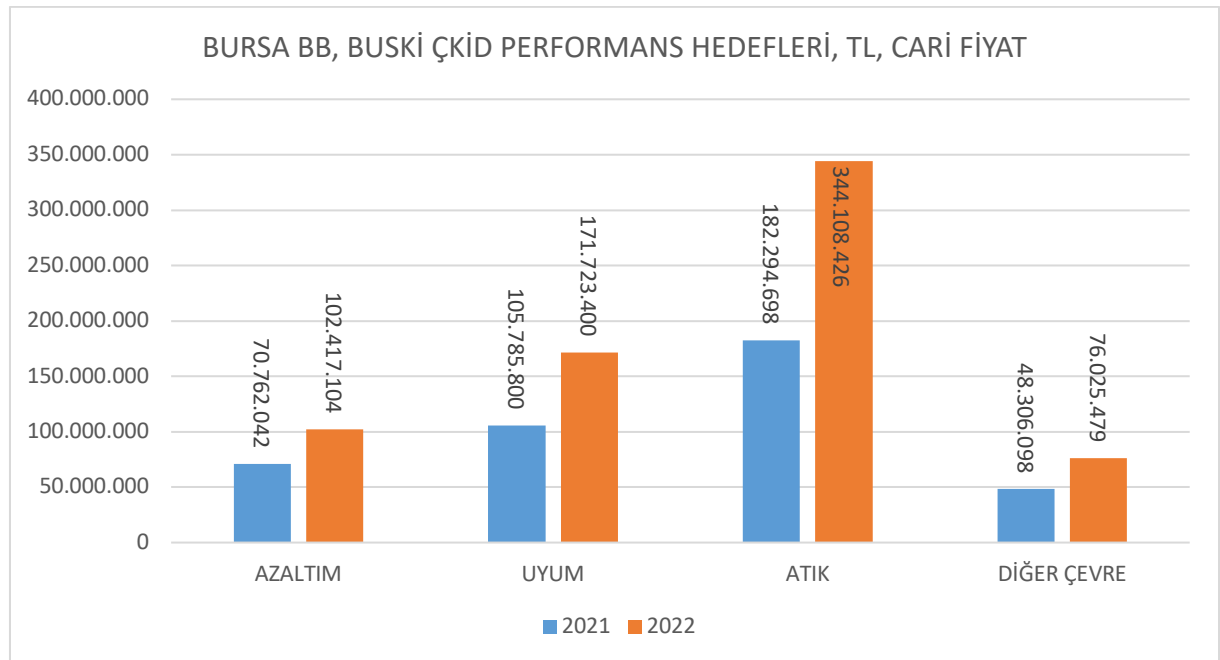
6) BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ve BAĞLI KURUMLARI

ÇKİD performans hedefleri bütçesinin dağılımı:

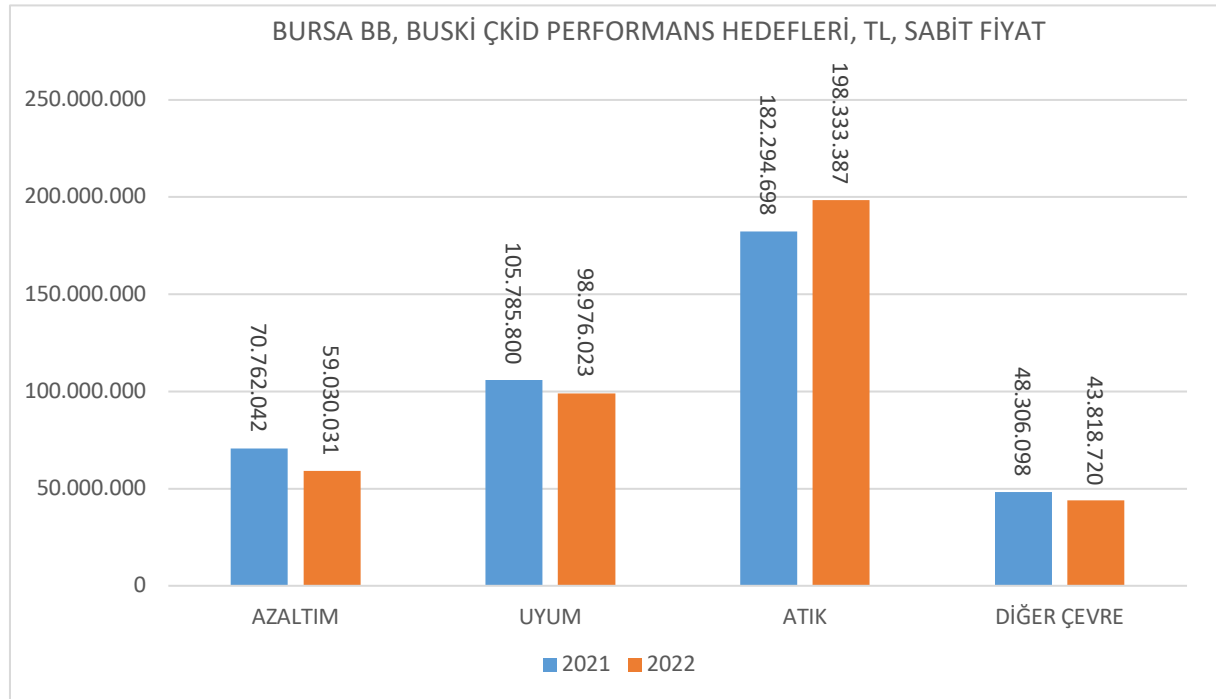
- BBB ve BUSKİ’nin ÇKİD ile ilgili performans hedefleri toplamı 2021 yılında yaklaşık 2 milyar 750 milyon TL iken, 2022 yılında, cari fiyatla 3 milyar 570 milyon TL’ye yükselmiştir.
- 2021 yılında azaltım ile ilgili olanlar bütçenin %40’ını oluşturmaktaydı ve 2022’de bu oran %43’e yükselmiştir. Azaltım ile ilgili hedefler iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini en aza indirmek için bize yol haritası sunmaktadır. Bu konuda verilen hedefler kritik öneme sahiptir.
- 2021 yılında uyum hedeflerine en yüksek pay ayrılmış (%45) ve 2022 yılında da uyum hedeflerine en yüksek pay ayrıldığı görülmektedir (%49). 2021 yılında azaltım hedeflerinin payı %26 iken; 2022 yılında %25 olmaktadır. Atık hedefleri 2021 yılında %17 iken 2022 yılında %15 ve diğer çevre için bütçenin payı 2021 yılında %12 iken; 2022 yılında %11 olmuştur.

- TL cinsinden, cari fiyatlarla incelendiğinde, BBB ve bağlı kurumların 2021 ve 2022 ÇKİD ile ilgili azaltım, uyum, atık ve diğer çevre hedefleri ile ilgili bütçeleri incelendiğinde, bütçeler oluşturulurken uyum hedefinin bütçesinin önemli ölçüde arttırılmıştır. Uyum hedeflerinin 2021'e göre artması ve ÇKİD bütçesinin yaklaşık yarısını oluşturması dikkat çekmektedir.
- 2021 yılından 2022 yılına gelindiğinde, uyum bütçesinin 182 milyon 294 bin 698 TL'den 344 milyon 108 bin 426 TL'ye, azaltım bütçesinin 70 milyon 762 bin 042 TL'den 102 milyon 417 bin 104 TL'ye, atık bütçesinin 105 milyon 785 bin 800 TL'den 102 milyon 417 bin 104 TL'ye ve 48 milyon 306 bin 098 TL olan diğer çevre bütçesinin ise 76 milyon 025 bin 479 TL'ye çıkarılması planlanmıştır.

- 2022 yılı için Bursa'nın ÇKİD ile ilgili önemli bir bütçe artışı planlanmamışken, 2022 yılında yaşanan enflasyon dikkate alındığında ÇKİD için ayrılan kaynak 2022 yılında azalmıştır. Enflasyondan arındırılmış olarak hesaplama yapıldığında, cari fiyatla 2022 için 694 milyon 274 bin 409 TL olan ÇKİD bütçesinin 2021 fiyatlarıyla, 400 milyon 158 bin 161 TL'ye denk geldiği görülmektedir.
- 2021 yılı için ÇKİD'e ayrılan bütçe 407 milyon 148 bin 637 TL iken, enflasyondan arındırılmış, 2022 yılında ayrılmış bütçe sadece 400 milyon 158 bin 161 TL olmaktadır. Bu durumda, 2022 yılında ÇKİD bütçesi 2021 yılına göre %2 azalmıştır.
- Yukarıda belirtildiği gibi, 2022 sonu itibariyle yıl sonu enflasyonun %73,50 olacağı varsayımı ile fiyatlar enflasyondan arındırılmıştır. 2022 Aralık sonu enflasyonun daha yüksek olması durumunda fiili olarak ÇKİD ile ilgili kullanılabilen bütçenin daha da kısıtlanacağı ve 2021 bütçesinin altına düşebileceği öngörülmektedir.

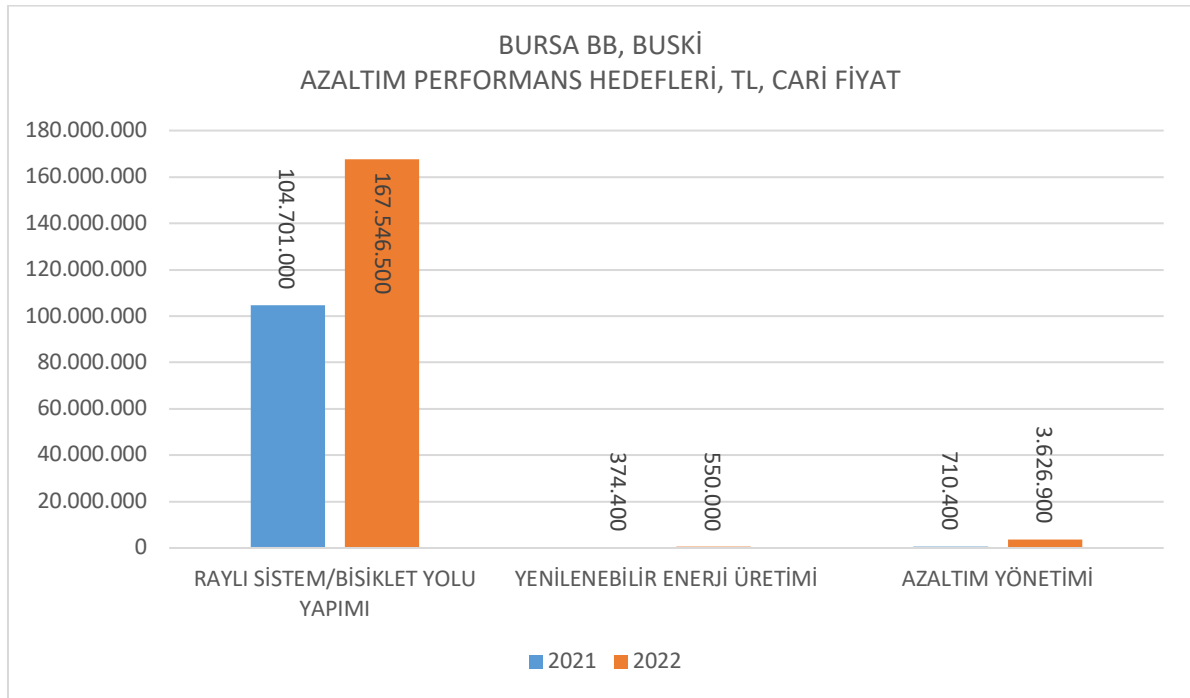

- BBB ve bağlı kurumların 2022 yılı için ayırdıkları bütçenin enflasyondan arındırılmış hali incelendiğinde (sabit fiyatla), atık hariç diğerlerinin bütçelerinde azalma olduğu görülmektedir.

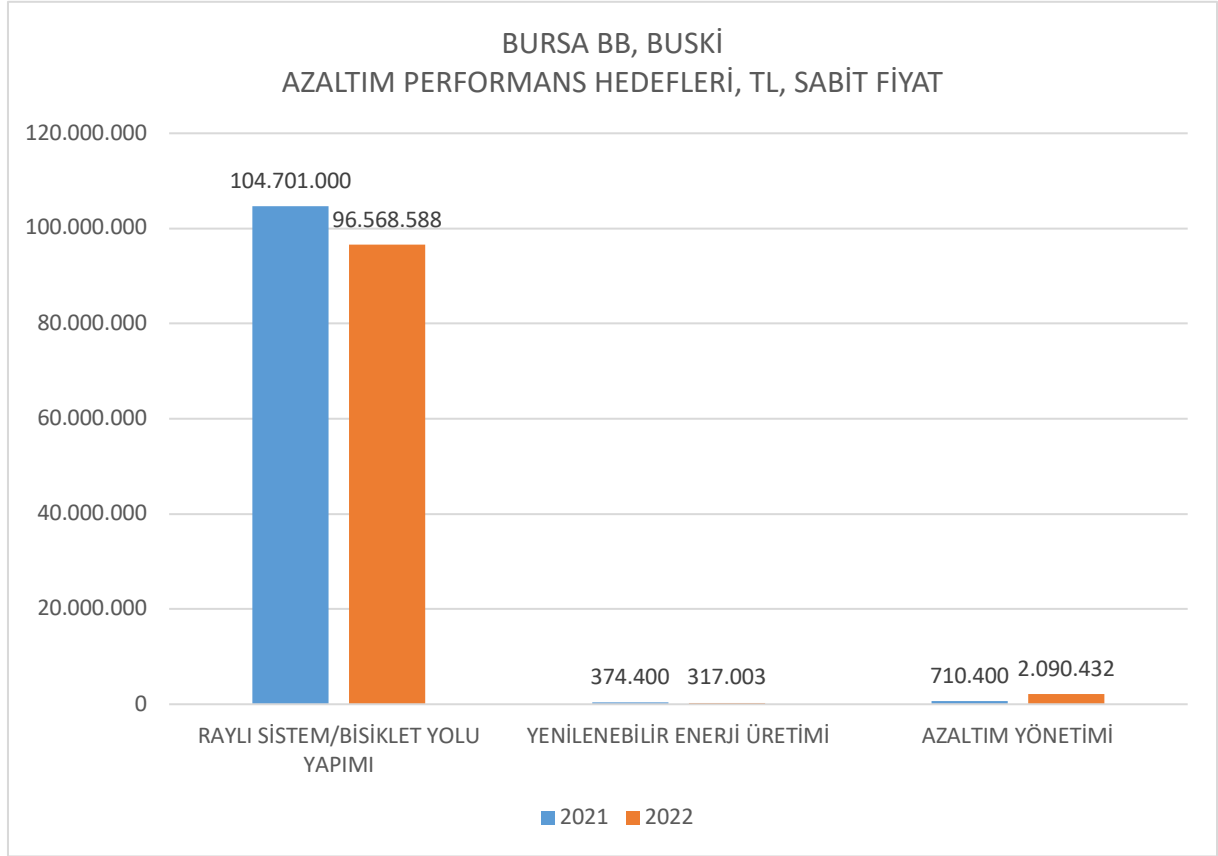
Azaltım Hedefleri Bütçesi

- 2021 yılında 70 milyon 762 bin 042 TL olan azaltım bütçesi, 2022 yılında, cari fiyatla, 102 milyon 417 bin 104 TL'ye yükselmiştir.

- 2021 ve 2022 yılında azaltım hedefleri bütçesinin önemli bir kısmı raylı sistem için ayrılmıştır. 2021 yılında azaltım bütçesinin %99'u raylı sisteme ayrılmışken; 2022 yılında bu oran %98'e düşmüştür.
- Raylı sistem dışında kalan azaltım bütçesi esas olarak azaltım yönetimine yöneliktir. Azaltım yönetimi 2022 yılında bir önceki yıla göre %1 oranında artmıştır.
- 2021 yılında 710 bin 400 TL olan azaltım yönetimi bütçesi, 2022 yılında 3 milyon 626 bin 900 TL'ye çıkarılmıştır. Ancak enflasyon baz alındığında bu tutar 2 milyon 90 bin 432 TL'ye düşmektedir.

- BBB 2022 Performans Programında da 2021 yılında olduğu gibi yenilenebilir enerji kullanımı ve enerji verimliliği, tarımsal azaltım ve hayvansal azaltım ile ilgili performans hedefi başlıkları ve bütçesi olmadığı görülmektedir.

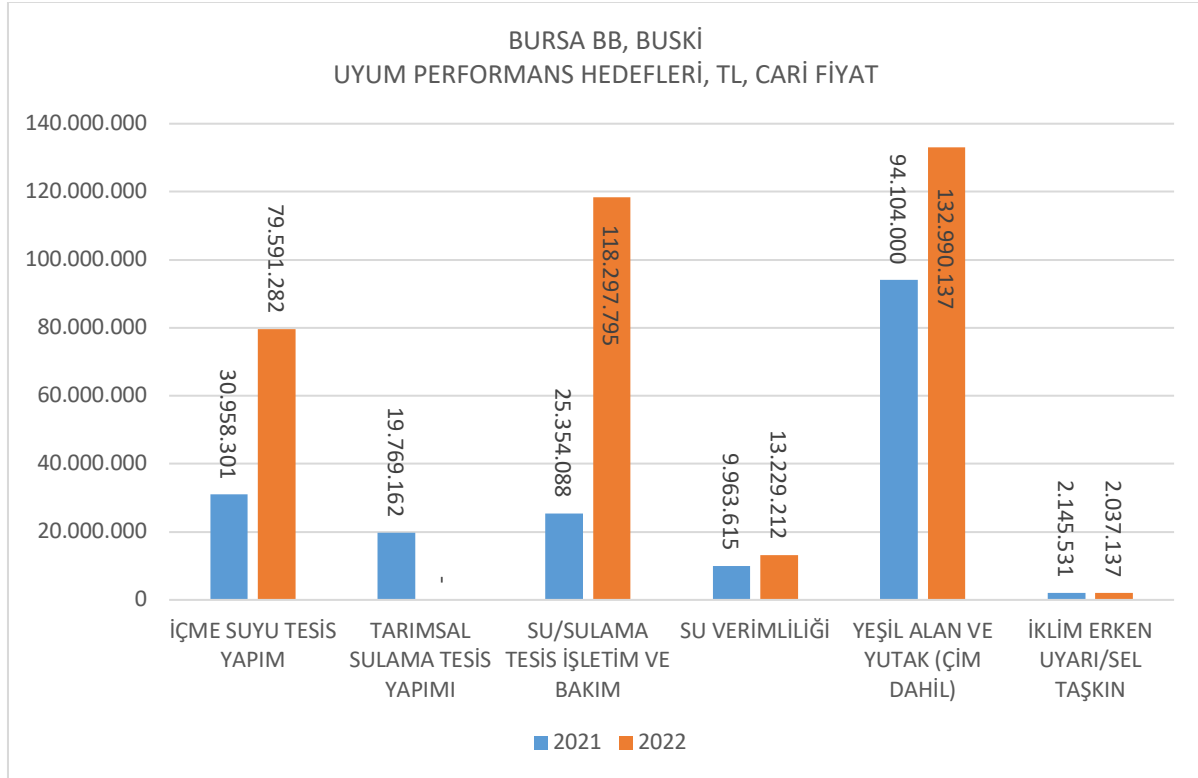

- Azaltım hedefi ile ilgili alanlar ele alındığında, sabit fiyatla, 2021 fiyatlarıyla, 2022 yılında ayrılan kaynak azaltım hedefleri alt alanlar itibariyle incelendiğinde, atık yönetimi dışında tüm alanlara ayrılan kaynaklarda azalma olduğu görülmektedir.
- Raylı sistem ve bisiklet yolu yapımı ve yenilenebilir enerji üretimi için ayrılan bütçenin enflasyon karşısında azalmış olması, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin her geçen gün daha çok hissedildiği günümüzde istenmeyen bir durum oluşturmaktadır.
- Paris Anlaşması'nın resmi olarak onaylandığı 7 Ekim 2021 tarihinden sonra azaltım bütçesinin %6 oranında azalmış olması, sera gazı emisyonlarının azaltım hedeflerinin sağlanması konusunda önemli bir adım olan bütçe konusunda yetersiz kaldığını göstermektedir.

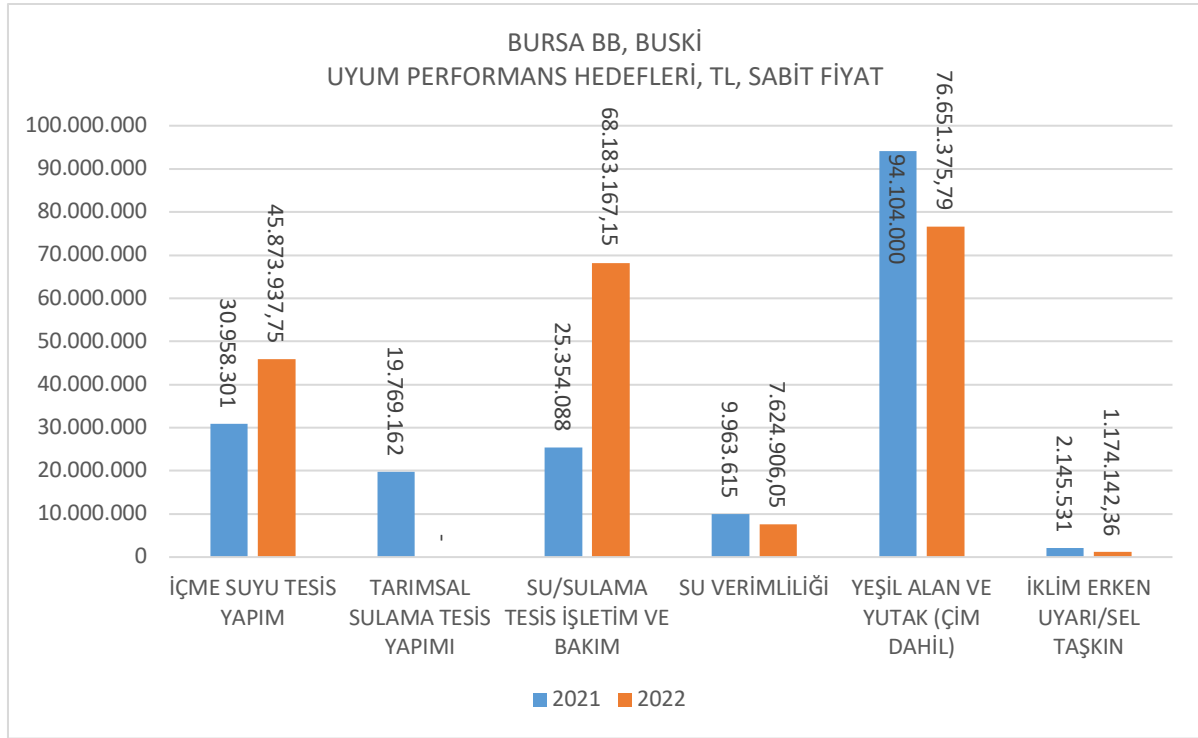
Uyum Hedefleri Bütçesi:

- Bursa için uyum hedefleri incelendiğinde, bütçe olarak en büyük payın yeşil alanlara ayrıldığı görülmektedir. 2021 yılında yeşil alanlara 94 milyon 104 bin TL bütçe ayrılmışken; cari fiyatla 2022 yılında %41'lik artışla 132 milyon 990 bin 137 TL bütçe ayrılmıştır.
- İçme suyu tesisi yapımı ve işletmesi/bakımı bir arada değerlendirildiğinde, 2021 yılında toplam 56 milyon 312 bin 388 TL bütçe ayrılmışken; cari fiyatla 2022 yılında toplam 197 milyon 889 bin 77 TL bütçe ayrılmıştır ve bu bütçe geçen senenin bütçesinin iki katından fazla olduğu görülmektedir.

- Su verimliliği ile ilgili 2021 yılında 9 milyon 963 bin 615 TL bütçe ayrılmışken; 2022 yılında cari fiyatla bu bütçe 13 milyon 229 bin 212 TL olmuştur.
- İklim erken uyarı sistemi ve taşkınlar ile ilgili 2021 yılında 2 milyon 145 bin 531 TL bütçe ayrılmışken; 2022 yılında cari fiyatla 2 milyon 37 bin 137 TL bütçe ayrıldığı görülmektedir.
- Tarımsal sulama tesis yapımı için 2022 yılında yeni bir bütçe oluşturulmamıştır.

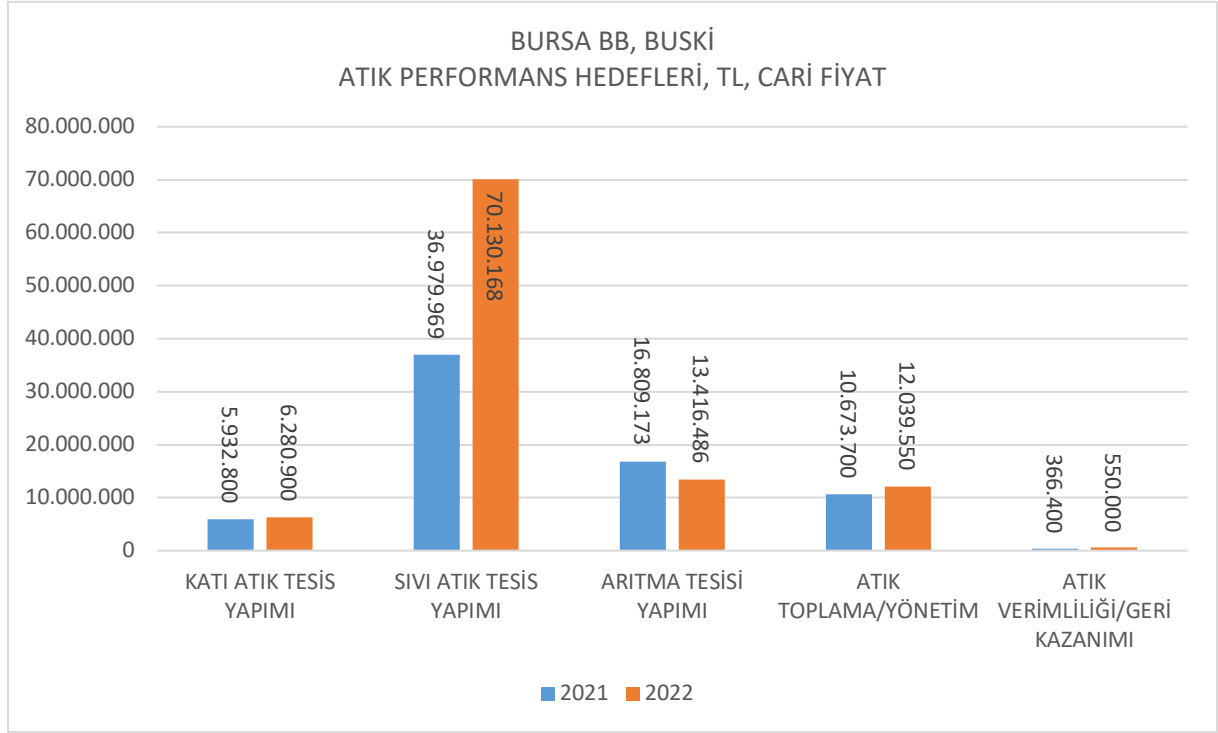

- Uyum hedefleri içinde içme suyu tesis yapımı dışında diğer alanlara ayrılan bütçenin, 2021 sabit fiyatıyla, azaldığı bilgisine ulaşılmaktadır. 2022 yıl sonu enflasyonun %73,5 olması durumunda, enflasyonun etkisiyle su verimliliği, yeşil alan ve yutak alanları ile iklim erken uyarı sistemleri gibi tüm alt alanlarda azalma olduğu görülmektedir.
- Büyükşehirlerin kentlerde yaşayanların yaşadığı ve yaşayacağı sorunları öngörerek tedbir alması en temel görevlerinden olmaktadır. Tedbir alınmadığı takdirde kentte yaşayanlar önemli sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır.

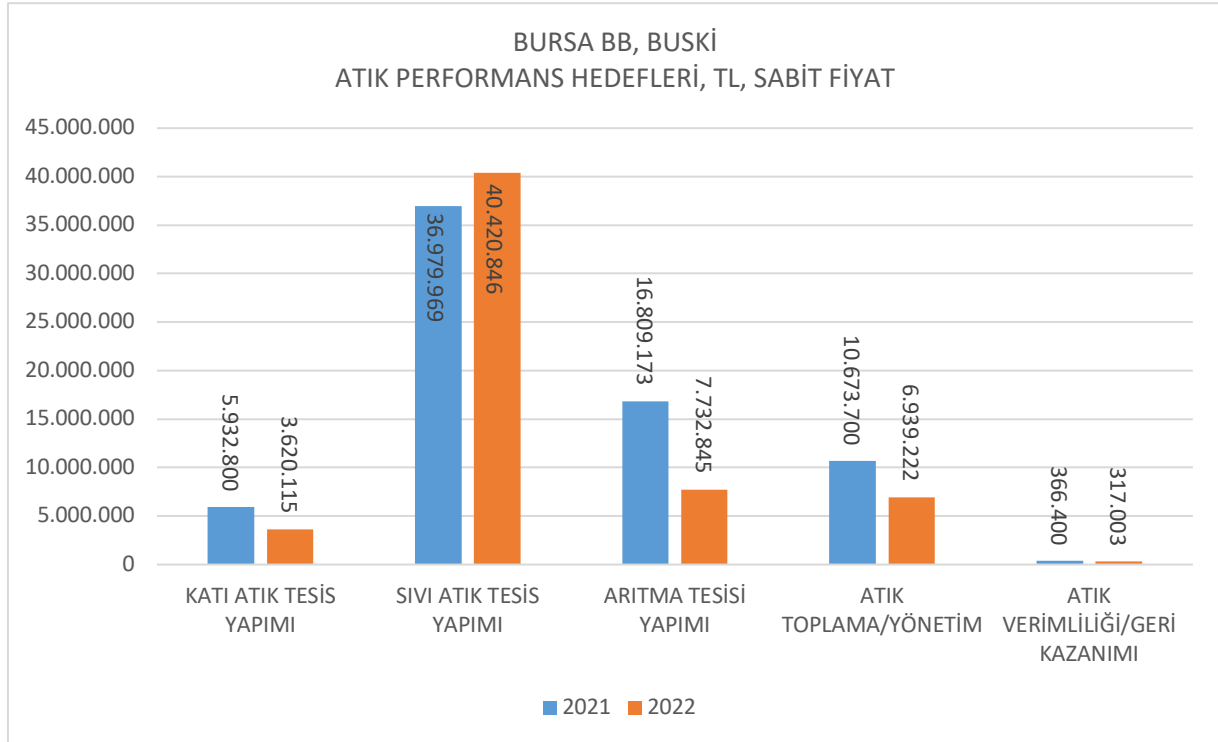

Atık Hedefleri Bütçesi:

- Bursa için atık hedefleri incelendiğinde bütçe olarak en büyük payın atık su arıtma tesis yapımına ayrıldığı görülmektedir. 2021 yılında 36 milyon 979 bin 969 TL ayrılmışken; cari fiyatla 2022 yılında 70 milyon 130 bin 168 TL bütçe ayrıldığı görülmektedir. Toplam bütçe içerisindeki payı 2021 yılında %52 iken; 2022 yılında %68 olmuştur.
- 2021 yılında Bursa, arıtma tesisi yapımına 16 milyon 809 bin 173 TL ayırmıştır. 2022 yılında ise cari fiyatla %20 azalarak 13 milyon 416 bin 486 TL bütçe ayırdığı görülmektedir.
- Atık toplama ve yönetimi konusunda 2021 yılında 10 milyon 673 bin 700 TL bütçe ayrılmışken; 2022 yılında %13'lük artışla 12 milyon 39 bin 550 TL bütçe ayrılmıştır.
- Katı atık tesis yapımına ise 2021 yılında 5 milyon 932 bin 800 TL'lik bütçe ayrılmış ve 2022 yılında %6'lık artış ile 6 milyon 280 bin 900 TL'lik bir bütçe ayrıldığını söylemek mümkündür.
- Sıvı atık tesisinden sonra en büyük artış oranının atık verimliliği ve geri kazanım konularında olduğu görülmektedir. 2021 yılında 366 bin 400 TL olan bütçe payı 2022 yılında %5 arttırılarak 550 bin TL'ye çıkmıştır. Bu artışın özellikle yerel yönetimlerde kademeli olarak sıfır atık yönetimine geçiş kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

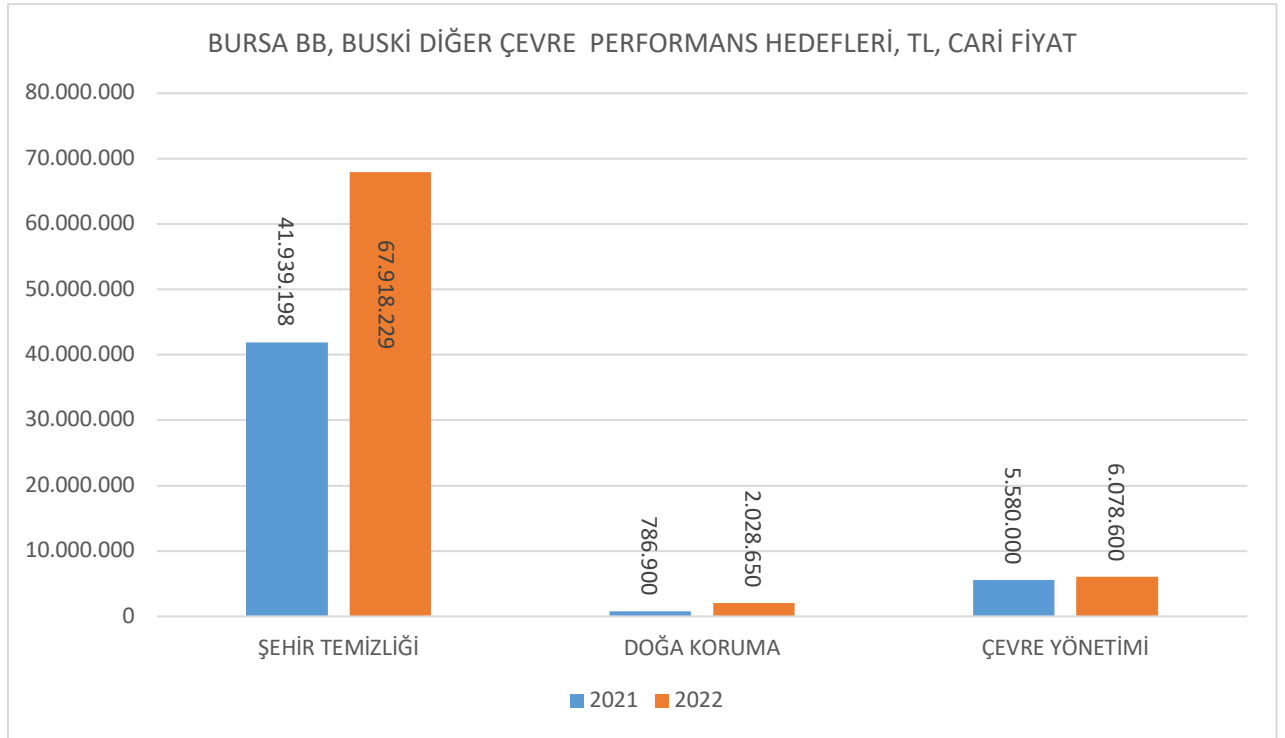

- Sabit fiyatla incelendiğinde, yukarıda belirtildiği gibi yıl sonu enflasyon hedefi %73,5 ile sınırlı kalması durumunda, 2022 yılında sıvı atık tesis yapımı hariç diğer atık hedeflerine ayrılan bütçelerin enflasyon karşısında azaldığı görülmektedir.

Diğer Çevre Hedefleri Bütçesi:

- Diğer çevre hedeflerine ayrılan bütçe, 2021 yılında 48 milyon 306 bin 98 TL iken 2022 yılında, cari fiyatla 76 milyon 25 bin 479 TL'ye yükseltilmiştir.
- Şehir temizliği alanı 2021'de 41 milyon 939 bin 198 TL ile bütçenin %87'sine denk gelirken, 2022 yılında 67 milyon 918 bin 229 TL ile %89'luk paya sahiptir.
- Doğa koruma ile ilgili 2021 yılında 786 bin 900 TL bütçe ayrılmıştır. 2022 yılında cari fiyatlarla bu bütçe 2 milyon 28 bin 650 TL'ye çıkmıştır.
- Çevre yönetimi bütçesi ise 2021 yılında 5 milyon 580 bin TL iken; 2022 yılında cari fiyathlarla %9 artarak 6 milyon 78 bin 600 TL olduğu görünmektedir.

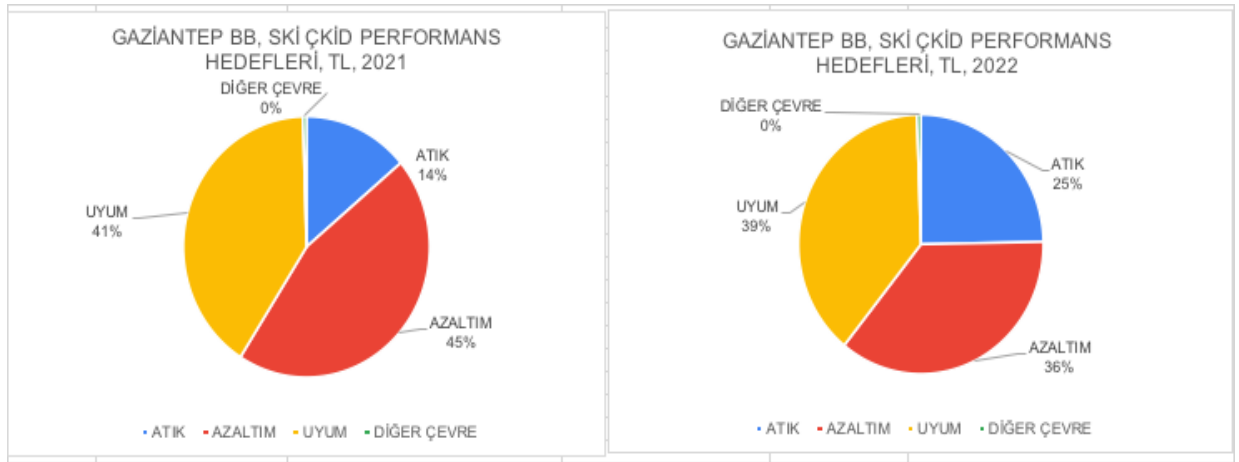

- Sabit fiyatla diğer çevre hedeflerinin toplam bütçesinde azalma olduğu görünmektedir. 2021 yılında 48 milyon 306 bin 98 TL olan diğer çevre hedefleri bütçesi, 2022 yılında, 2022 yılı enflasyonunun %73,5 olması durumunda, sabit fiyatıyla %9 azalarak 43 milyon 818 bin 720 TL olmaktadır.

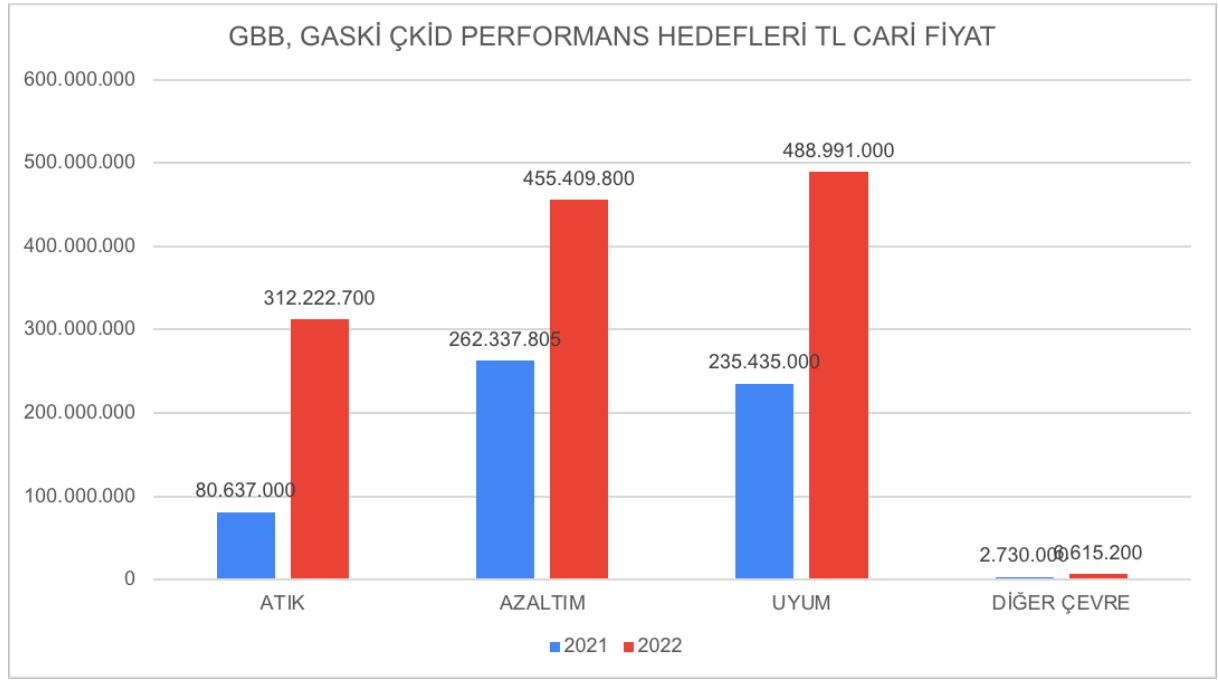
7) GAZİANTEP BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ve BAĞLI KURUMLARI

ÇKİD performans hedefleri bütçesinin dağılımı:

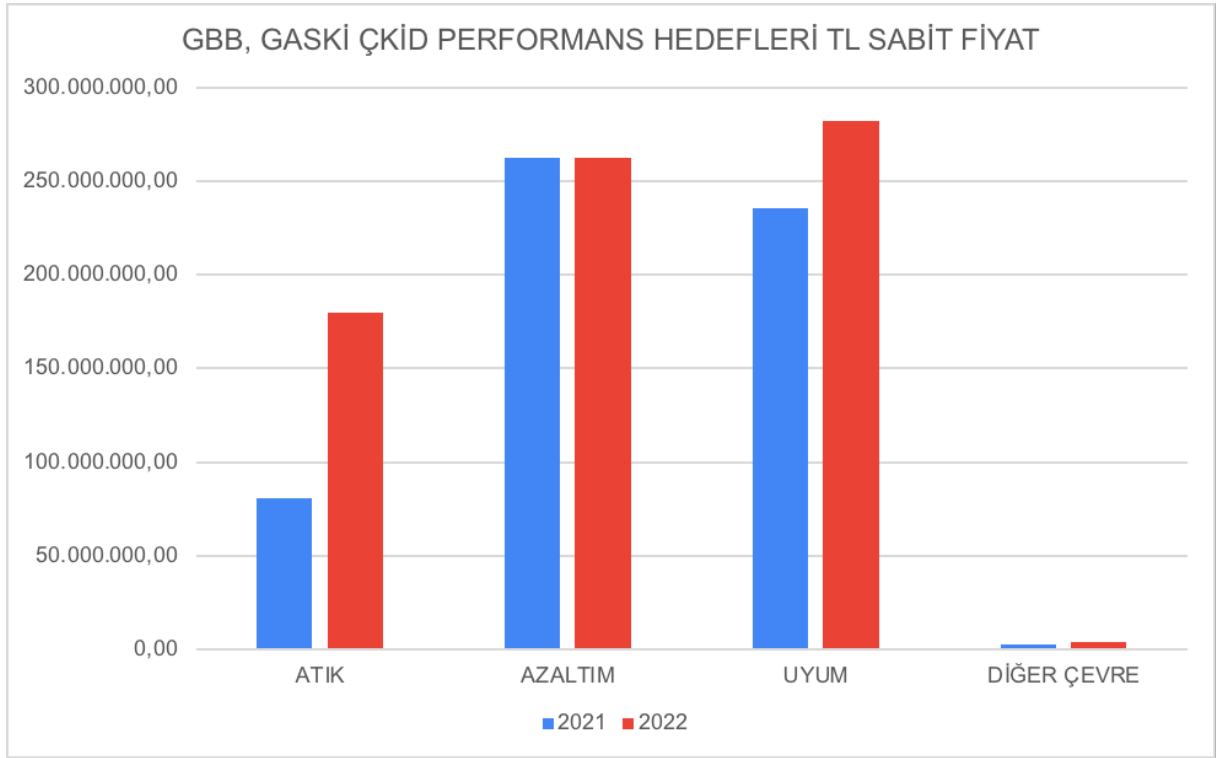
- GBB ve GASKİ ÇKİD ile ilgili performans hedefleri toplamı 2021 yılında yaklaşık 581 milyon 139 bin TL iken, 2022 yılında, cari fiyatla 1 milyar 263 milyon 238 bin TL'ye ulaşmıştır.
- 2021 yılında azaltım ile ilgili olanlar bütçenin %45'ini oluşturmaktaydı. GBB ve GASKİ için 2022 yılında ise azaltım bütçesinin %36'ya düşmüştür.

- 2021 yılında atık hedeflerine ayrılan %14'lük pay 2022 yılında % 25'e çıkmış; Uyum hedeflerinin payı az bir düşüşle % 41'den %39'a gerilemiştir.
- GBB ve GASKİ 2021 ve 2022 ÇKİD ile ilgili azaltım, uyum, atık ve diğer çevre hedefleri ile ilgili bütçeleri TL cinsinden, cari fiyatlarla incelendiğinde, bütçeler oluşturulurken azaltım hedefinin bütçesinin ve uyum hedefleri bütçesinin önemli ölçüde artırılması hedeflendiği görülmektedir.
- 2021 yılından 2022 yılına gelindiğinde, 262 milyon 337 bin TL'den 455 milyon 409 bin TL'ye çıkarılması, 235 milyon 435 bin TL uyum bütçesinin ise 488 milyon 991 bin TL'ye çıkarılması planlanmıştır.
- 2022 yılı için Gaziantep'in ÇKİD ile ilgili önemli bir bütçe artışı planlanmışken, 2022 yılında yaşanan enflasyon dikkate alındığında ÇKİD için ayrılan kaynak 2021 yılına kıyasla artış gösterse de bu artış cari fiyatların gösterdiği düzeyin altındadır. Yukarıda açıklanan şekilde enflasyondan arındırılmış olarak hesaplandığında, cari fiyatla 2022 için 1 milyar 263 milyon 238 bin TL ÇKİD bütçesinin 2021 fiyatlarıyla, 728 milyon 91 bin TL olacağı anlaşılmaktadır.

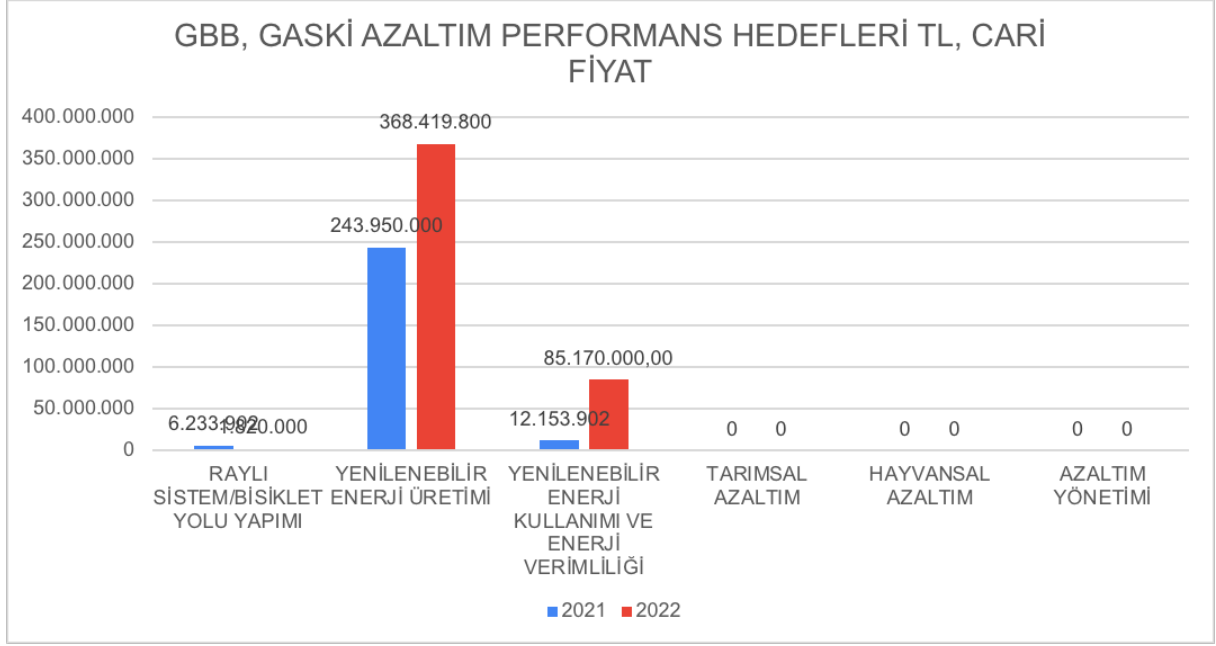
- Böylece, 2021 yılı için ÇKİD'e ayrılan bütçe 581 milyon 139 bin TL iken, enflasyondan arındırılmış, 2022 yılında ayrılmış bütçe 728 milyon 91 bin TL olabilecektir.
- Yukarıda açıklandığı üzere, 2022 sonu itibariyle yıl sonu enflasyonun yüzde 73,50 olacağı varsayımı ile fiyatlar enflasyondan arındırılmıştır. 2022 aralık sonu enflasyonun daha yüksek olması durumunda fiili olarak ÇKİD ile ilgili kullanılabilen bütçenin kısıtlanacağı ve 2021 bütçesinin altına düşebileceği vurgulanmalıdır.

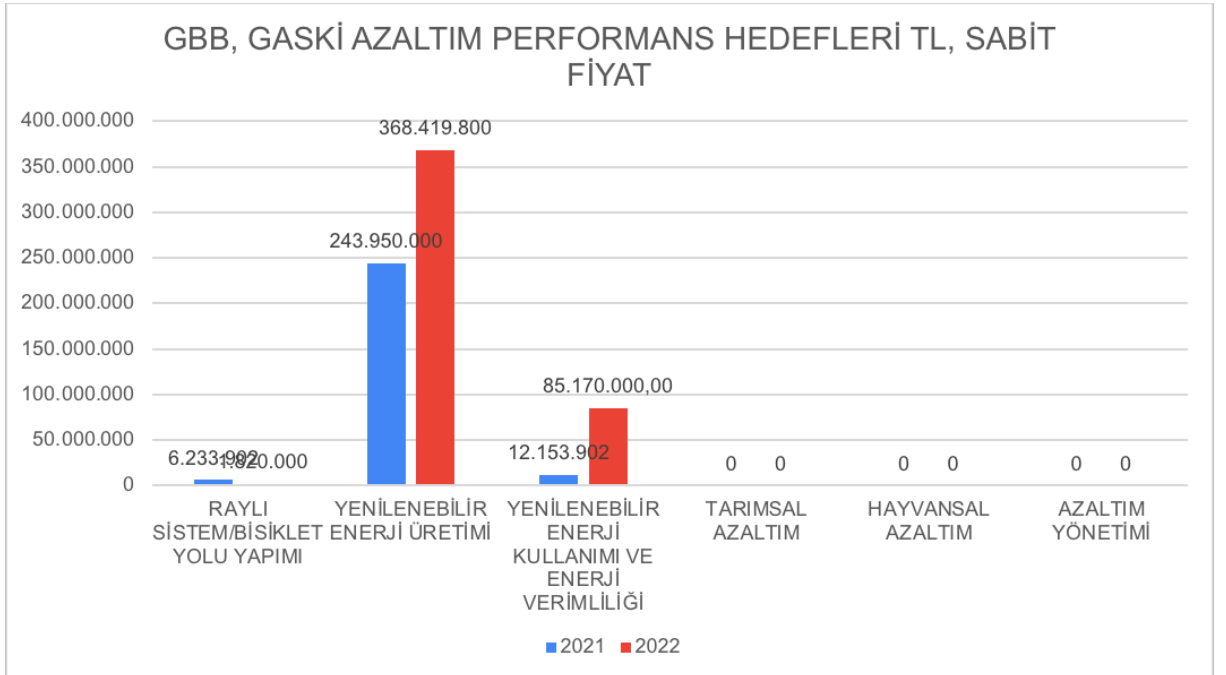
- GBB ve GASKİ 2022 yılı için ayırdıkları bütçenin enflasyondan arındırılmış hali incelendiğinde (sabit fiyatla), azaltım hedefine ayrılan kaynağın aynı düzeyde kaldığını; uyum bütçesinde az bir artış olduğunu; atık bütçesinin ise neredeyse ikiye katlandığı görülmektedir.

Azaltım Hedefleri Bütçesi:

- 2021 yılında 262 milyon 337 bin 805 TL olan azaltım bütçesi, 2022 yılında, cari fiyatla, 262 milyon 484 bin 35 TL olmuştur.
- 2021 ve 2022 yılında azaltım hedefleri bütçelerindeki en büyük paylar sırasıyla yenilenebilir enerji üretimi; yenilenebilir enerji kullanımı ve enerji verimliliğine ayrılmıştır. Yenilenebilir enerji üretimine 2021’de ayrılan 243 milyon 950 bin TL’den 2022 yılında bu pay az bir düşüşle 212 milyon 345 bin TL civarında kalmıştır. Yenilenebilir enerji kullanımı ve enerji verimliliğiyle ilgili hedeflere yönelik bütçe ise 2021’den 2022’ye 12 milyon 153 bin TL’den 49 milyon 89 bin TL’ye yükselerek neredeyse dörde katlanmıştır.
- Yenilenebilir enerji üretimi, kullanımı ve enerji verimliliği dışında kalan azaltım bütçesi raylı sistem için bakım istasyonu kurulması ve banliyö araç ihtiyaçlarının karşılanmasını hedeflemektedir. Her iki yılın raylı sistemle ilgili azaltım bütçeleri sabit fiyat üzerinden karşılaştırıldığında büyük bir düşüş gözlenmektedir. 2021 yılında 6 milyon 283 bin TL olan raylı sistem bütçesi 2022 yılında 1 milyon 48 bin civarında kalmıştır.

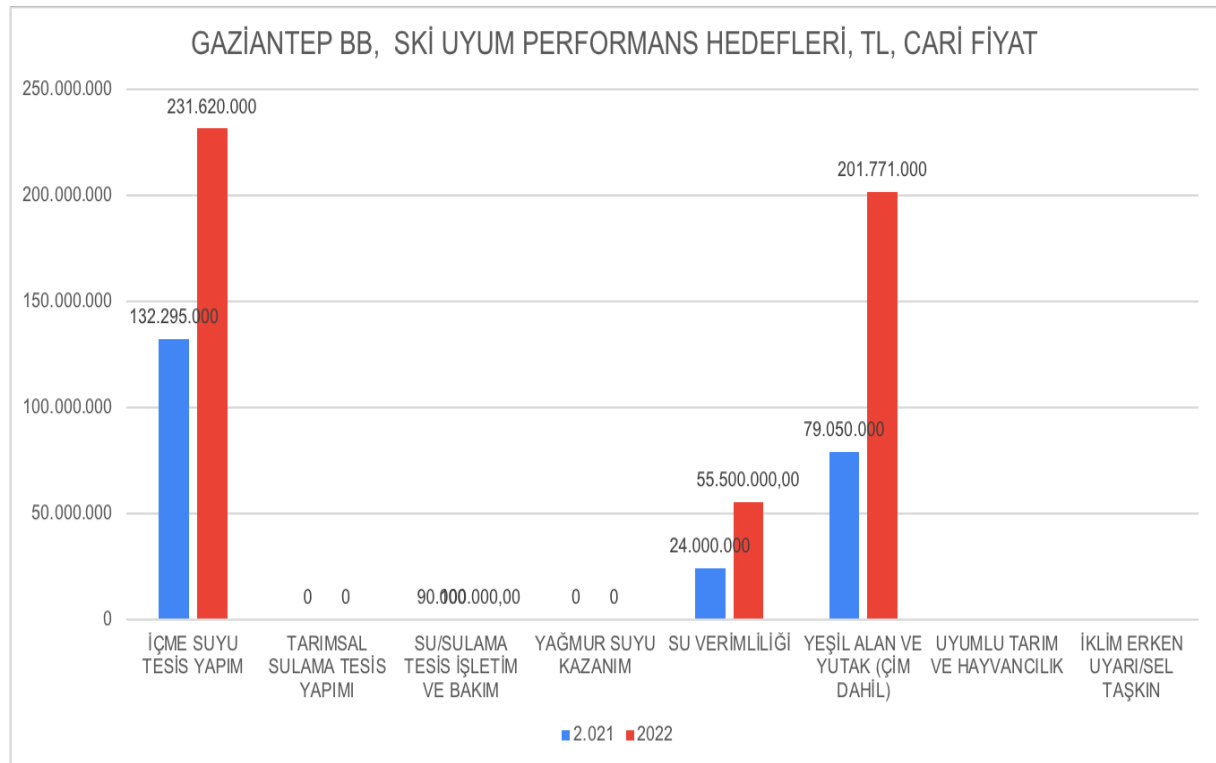
- Tarımsal azaltım, azaltım yönetimi ve hayvancılıkla ilgili azaltım için her iki yıl da bütçe ayrılmamıştır.
- 2021’de 15 MW kapasiteli Solarpark projesi için 10 milyon bütçe ayrılırken, 2022’de 27 MW kapasiteli Solarpark için 156 milyon 284 bin TL bütçe ayrılmıştır. Mekanik biyolojik ayrıştırma tesisleri projesine ayrılan 32 milyon 832 bin TL ise 2022 azaltım bütçesinin ikinci büyük kalemidir.
-

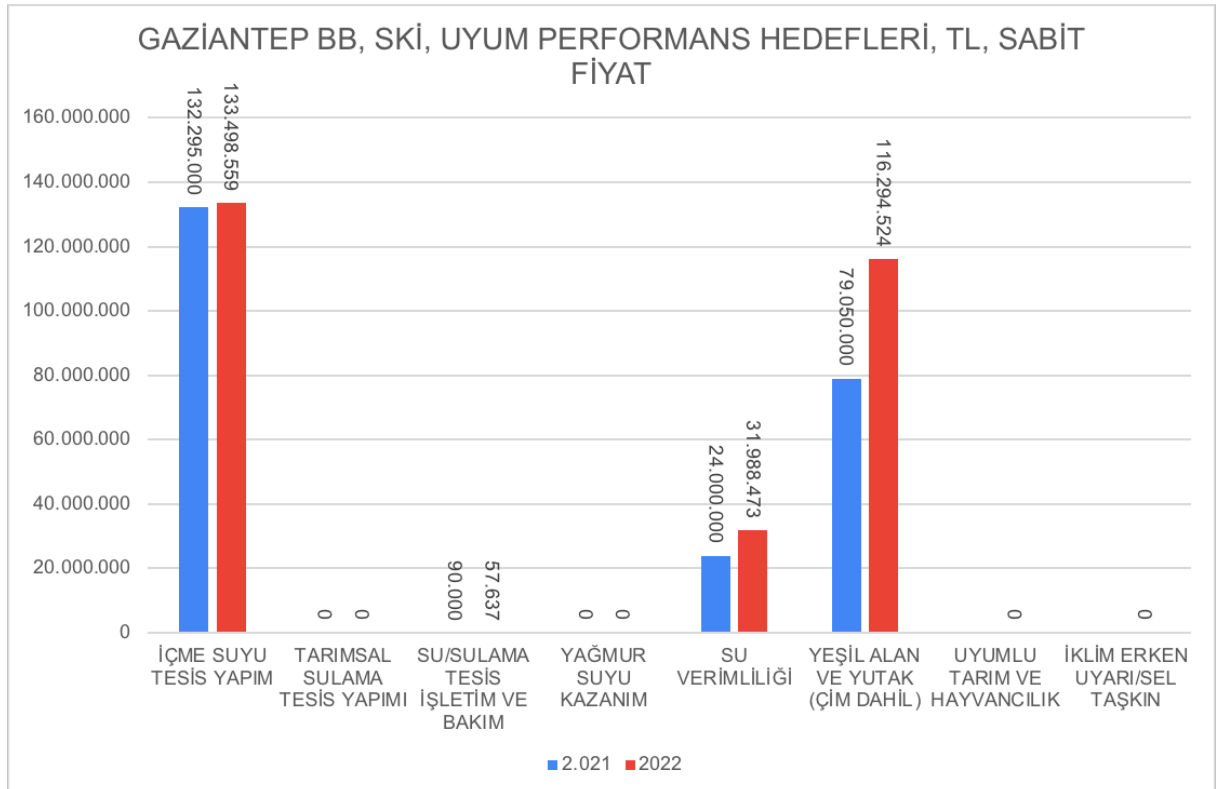
- Azaltım hedefi ile ilgili alt alanlar sabit fiyatla (2021 fiyatlarıyla) değerlendirildiğinde 2022 yılında ayrılan bütçede raylı sistemle ilgili kalemin büyük miktarda, yenilenebilir enerji üretimiyle ilgili alanda küçük miktarda azalma gözlenmektedir. Buna karşın yenilenebilir enerji kullanımı ve verimliliği gibi büyük oranda atıktan enerji üretimi ve tarım ve hayvancılık alanında üreticilerin desteklenmesi ve bilgilendirilmesine dayalı faaliyetlerle ilgili bütçede artış hedeflenmiştir.

Uyum Hedefleri Bütçesi:

- GBB ve GASKİ'nin 2021 ve 2022 yılı faaliyetleri sabit fiyat üzerinden değerlendirildiğinde, uyum hedeflerine ayrılan bütçede küçük miktarda bir artış görülmektedir. 2021'de 245 milyon 145 bin TL olan uyum bütçesi 2022 yılında 281 milyon 839 bin TL olmuştur.
- Her iki yılda da uyum bütçesinin en büyük kalemi içme suyu tesisi yapımı olmuştur. Cari fiyatla her bu alanda artış planlanmış fakat sabit fiyatla bu kalem için ayrılan miktar her iki yıl için denk hale gelmiştir. Su/sulama tesis işletim ve bakımına 2021 yılında ayrılan 90 bin TL 2022 yılında düşüş göstermiş 57 bin 636 TL olmuştur.
- Uyumlu tarım ve hayvancılık alanında 2021 yılında önemli miktarda -9 milyon 710 bin TL- bütçe ayrılırken bu 2022 yılında hiç bütçe ayrılmadığı görülmektedir. Gaziantep gibi hem kuraklık açısından riskli hem de tarım ve hayvancılığın önemli olduğu bir ilde bu konuya bütçe ayırmak gereklidir.

- Bununla birlikte GBB'nin Yeşil alan ve yutaklar için ayırdığı bütçe de 2021 yılına kıyasla az da olsa artış gözlemlenmektedir. Yeşil alanlar, her iki yıl için, GBB'nin içme suyu tesisi yapımından sonra uyum bütçesinde ayırdığı en yüksek kalemdir. 2021 yılında 79 milyon 50 bin lira olan bu kalem 2022'de 116 milyon 294 bin olmuştur.
- İklim erken uyarı sistemleri, taşkınlar ve sıcak dalgaları gibi afetlerle mücadele daha çok kaynak ayrılması gereken bir diğer hedeftir. Buna rağmen GBB ve GASKİ bu alanda her iki yılda da bir bütçe ayırmamıştır.

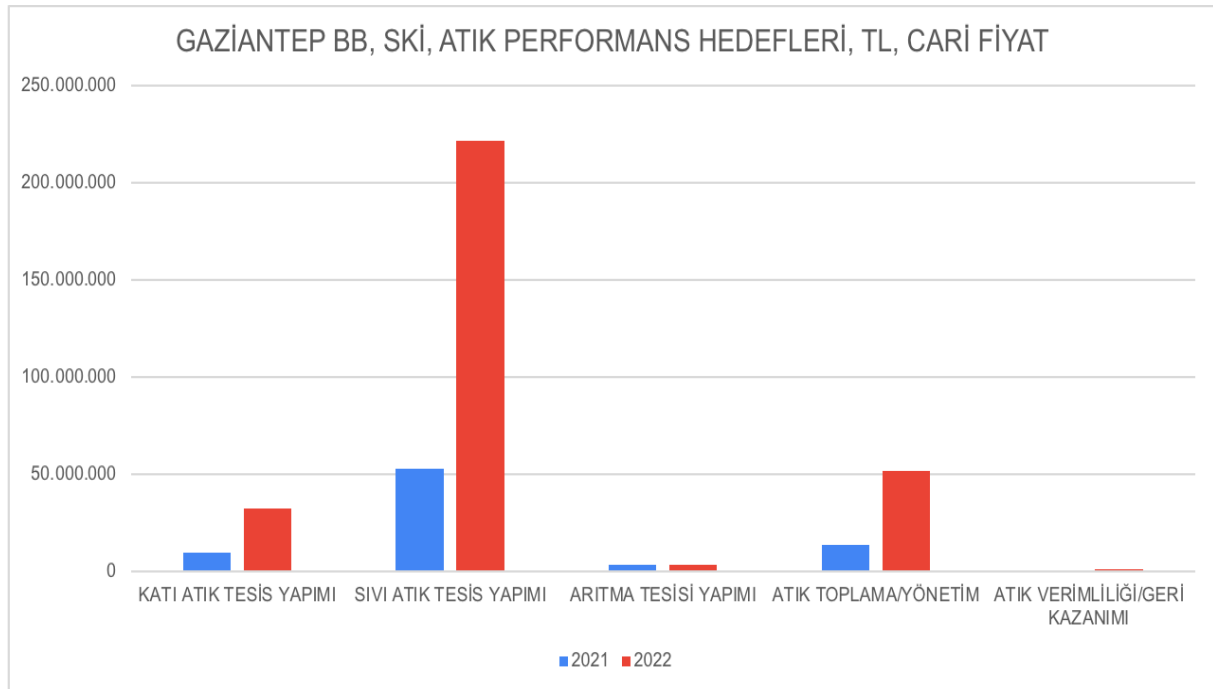

- Uyum hedefleri içinde su/sulama tesis işletim ve bakımı dışında tüm alanlara ayrılan bütçenin, 2021 sabit fiyatıyla, az miktarda da olsa arttığı görülmektedir. 2022 yıl sonu enflasyonun % 73,5'i aşması durumunda, diğer kalemlerde de azalma görülebilir.
- Coğrafi konumu açısından iklim değişikliğinden büyük oranda etkilenecek Gaziantep'in uyum konusundaki hedeflerini, kırılgan grupların da tespitini yaparak çeşitlendirmesi önem arz etmektedir.

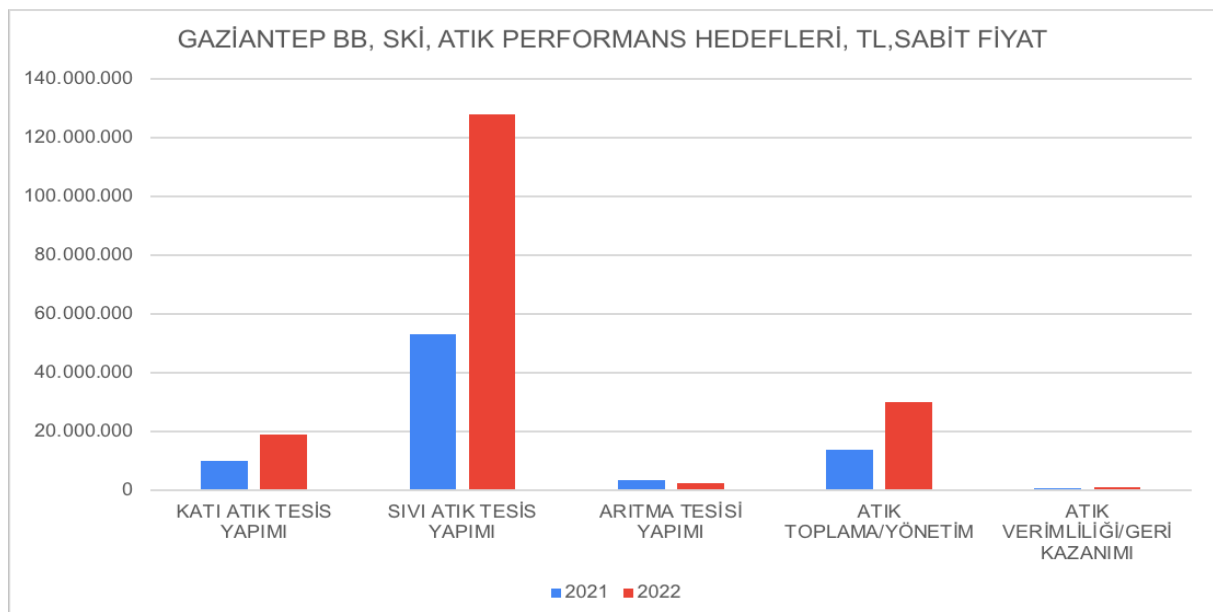
Atık Hedefleri Bütçesi:

- Sıvı atık tesis yapımı her iki yılda da GASKİ'nin atık bütçesinin en büyük kalemini oluşturmaktadır. Sabit fiyat üzerinden değerlendirildiğinde dahi sıvı atık arıtma tesislerinin yapımı ve iyileştirilmesiyle ilgili bu kalemin 2021 yılına göre iki katından fazla olduğu görülmektedir.

- Atık bütçesinin ikinci büyük kalemi de atık su şebekesinin işletilmesine bakımına ve onarımını kapsayan atık su yönetimi alt alanıdır. Bu alandaki bütçe de 2021 yılına göre iki katından fazla artmıştır.

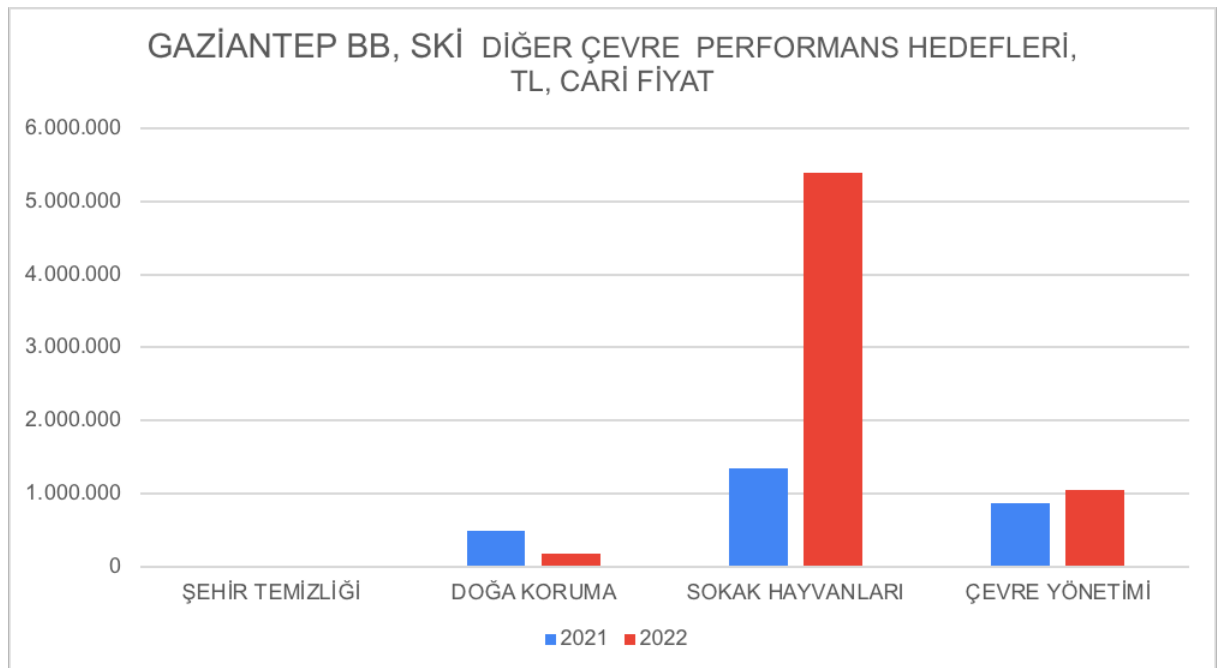
- Atık su yönetimi başlığı altındaki bir başka başlık endüstriyel atık suların bertaraf edilmesidir. Bir sanayi şehri olan Gaziantep'te her iki yılda da bu kaleme ayrılan bütçe oldukça düşüktür.
- Katı atık tesis yapımına ayrılan kaleme de 2021 yılına göre artış gözlemlenmektedir. Bu alandaki en önemli faaliyet çöz sızıntı suyu arıtma tesisinin yapılması ve vahşi depolama alanlarının rehabilite edilmesidir. 2022 yılında geçmişte başlayan Katı Atık Düzenli Depolama alanlarının inşasına devam edildiği görülmektedir.

- Sabit fiyatla incelendiğinde, Gaziantep'in Atık hedefleri bütçesinde sadece arıtma tesisi yapımıyla ilgili kalemin azaldığı, diğer bütün alt alanlardaki bütçenin arttığı görülmektedir.

Diğer Çevre Hedefleri Bütçesi:

- Diğer çevre hedeflerine ayrılan bütçe, 2021 yılında 2 milyon 730 bin TL iken 2022 yılında, cari fiyatla 6 milyon 615 bin TL'ye yükseltilmiştir.
- Gerek 2021 gerek 2022 yıllarında, sokak hayvanlarına barınak yapımı ve ıslahı ile ilgili hedefler diğer çevre hedefleri bütçesinin % 81'i civarındadır.

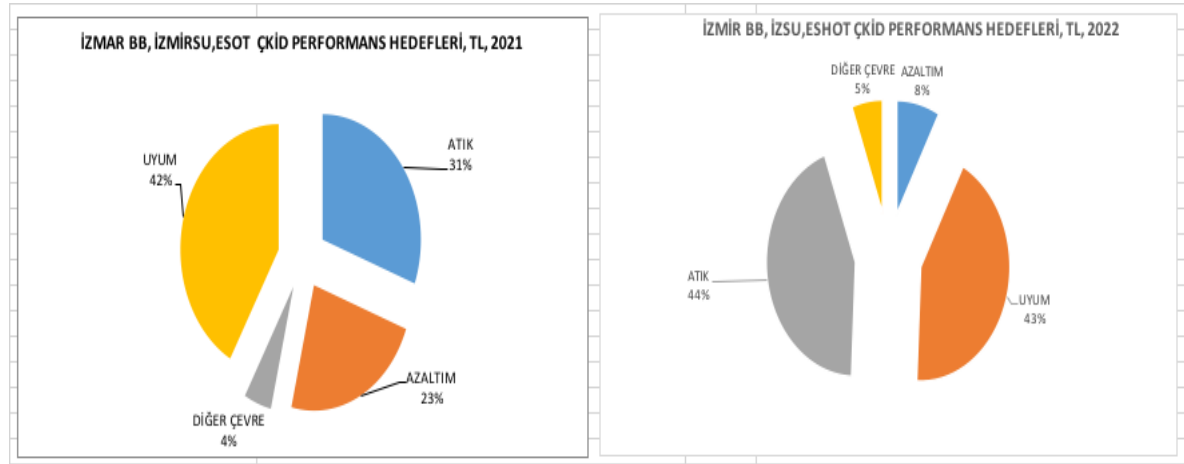

- Doğa koruma ve çevre yönetimi ile ilgili hedeflere ayrılan bütçeler her iki yılda da çok düşüktür ve sabit fiyatla değerlendirildiklerinde 2021 yılına göre düşüş göstermektedirler.
- Diğer çevre hedefleri bütçesinde her iki yılda da şehir temizliği ile ilgili bir kalem yoktur.
- Yine de sabit fiyatla diğer çevre hedeflerinin toplam bütçesinde artış görülmektedir. Bu artışın büyük bir kısmı sokak hayvanlarını korumaya ayrılmıştır. Fakat hayvan hakları savunucularının sıkça gündeme getirdiği Gaziantep'teki hayvanat bahçesine de benzeri bir bütçe (cari-1 milyon 200 bin TL) ayrılmıştır. Gaziantep BB hayvanat bahçesine ayırdığı bütçeyi buradaki hayvanların doğal ortamlarına dönüşü gibi eylemlerden başlayarak, şehir temizliği ve doğa koruma gibi daha gerekli alanlara ayırabilir.

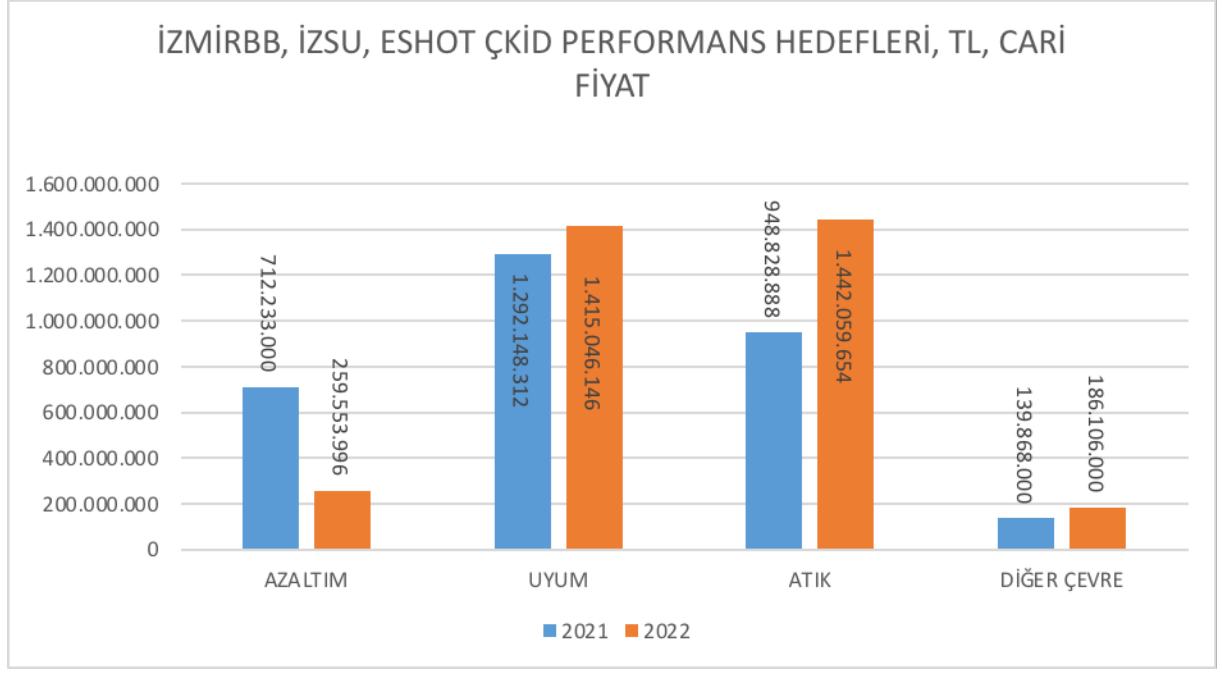
8) İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ VE BAĞLI KURUMLARI

ÇKİD performans hedefleri bütçesinin dağılımı:

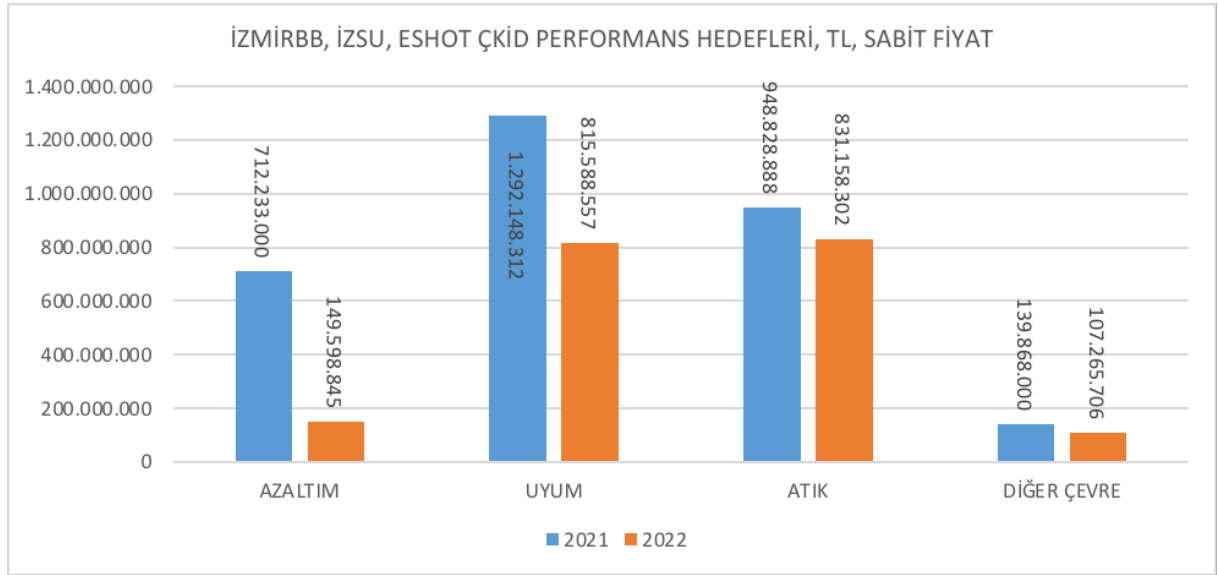
- İzmir BB,İZSU ve ESHOT ÇKİD ile ilgili performans hedefleri toplamı 2021 yılında yaklaşık 3 milyar 093 milyon TL iken, 2022 yılında cari fiyatla 3 milyar 302 milyon 765 bin TL ‘e az bir oranda artış göstermiştir.
- 2021 yılında atıkla ilgili olan bütçenin % 31’ni oluşturken 2022 yılında %44 oranında artırarak en yüksek bütçeyi ayırmıştır.
- 2021 yılında uyum hedeflerine en yüksek payı % 42 ‘den 2022 yılı bütçesinde % 43 oranla küçük bir artış sağlamıştır. Azaltım hedefleri ise 2021 yılında % 23 ‘lük pay ayrılmışken, 2022 yılında ayrılan pay ise % 8 oranında gerilemiştir.

- İzmir BB ve bağlı kurumların 2021 ve 2022 yılları TL cinsinden cari fiyatla incelendiğinde, ÇKİD ile ilgili azaltım, uyum, atık ve diğer çevre hedeflerinin bütçeler oluşturulurken atık ve uyum hedefleri bütçesinin önemli ölçüde artırılması hedeflendiği görülmektedir.
- 2021 yılında 2022 yılına gelindiğinde atık bütçesinin 948.828.888 bin TL’den 1.442.059.654 bin TL’ye, uyum bütçesinin 1.292.148.312 bin TL’den 1.415.046.146 bin TL’ye çıkarılması planlanmıştır.

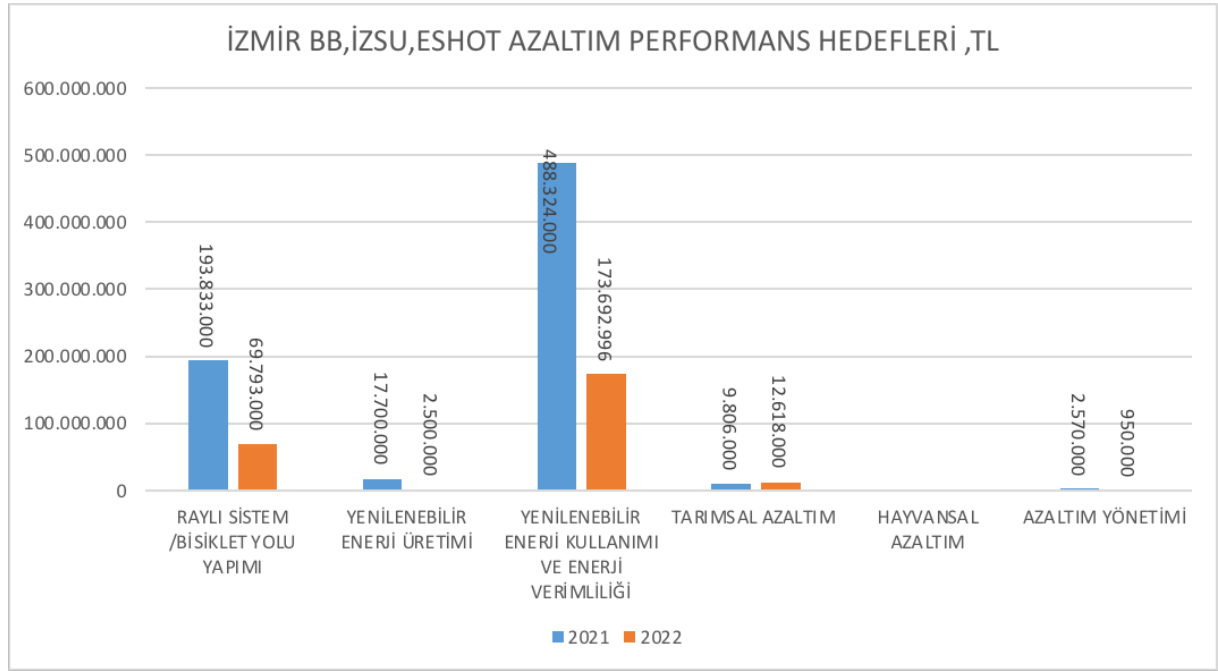
- 2022 yılı için İzmir'in ÇKİD ile ilgili bütçeye ayırdığı pay , 2021 yılında ÇKİD için ayrılan bütçede ki payı bir birine yakındır. Bu durumda 2022 yılında yaşana enflasyon dikkate alındığında ayrılan kaynağın artış göstermeyeceği görülmektedir. Enflasyondan arındırılmış cari fiyatla hesaplandığında 2022 için 3 milyar 302 milyon 765 bin TL 'e olan ÇKİD bütçesinin 2021 fiyatlarıyla , 1.903.611.410 bin TL olacağı anlaşılmaktadır.
- 2021 yılı için ÇKİD'e ayrılan bütçe 3.093.078.200 bin TL'e iken , enflasyondan arındırılmış ,2022 yılında ayrılmış bütçe 1.903.611.140 bin TL olabilecektir. Ayrılan bütçenin oldukça düşük kalacağı çok açıktır.
- Yukarıda yapılan açıklamada ifade edildiği gibi, 2022 sonu itibariyle yıl sonu enflasyonun yüzde 73,50 olacağı varsayımı ile fiyatlar enflasyondan arındırılmıştır. 2022 aralık sonu enflasyonun daha yüksek olması durumunda fiili olarak ÇKİD ile ilgili kullanılabilecek bütçenin kısıtlanacağı ve 2021 bütçesinin altına düşeceği belirtilmelidir.

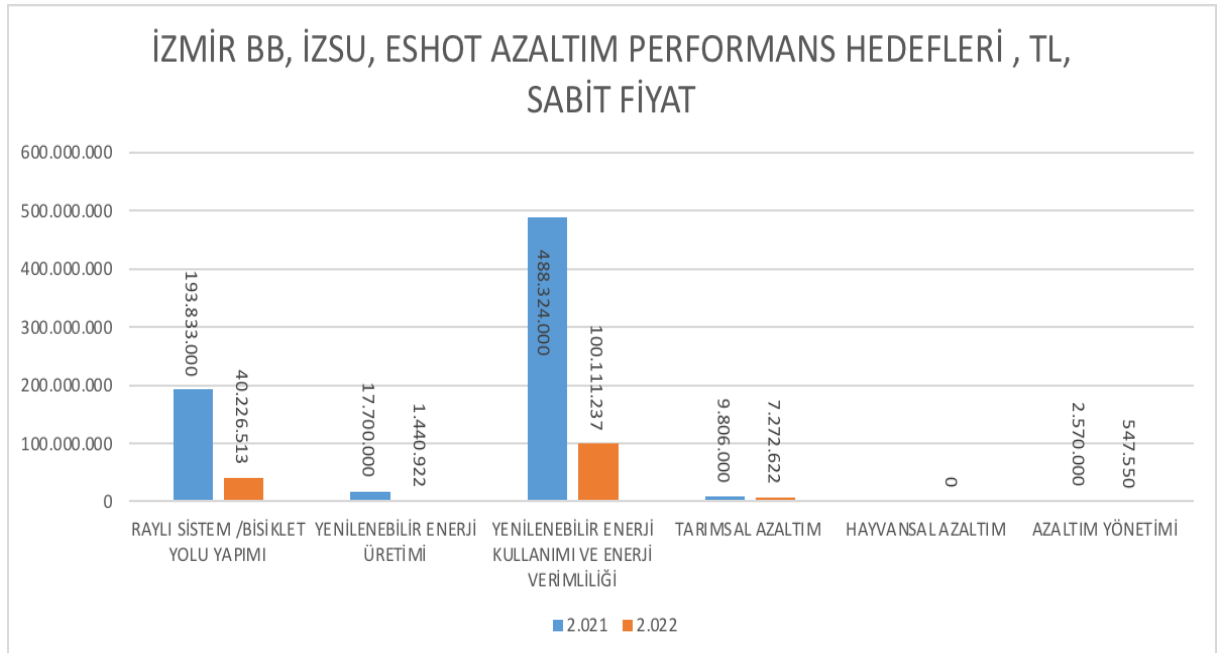
- İzmir BB ve bağlı kurumların 2022 yılı için ayırdıkları bütçenin enflasyondan arındırılmış durumu sabit fiyatla incelendiğinde, tüm hedeflere ayrılan bütçede azalma görülmektedir.

Azaltım Hedefleri Bütçesi :

- 2021 yılında azaltım hedefleri ayrılan bütçe 712.233.000 bin TL iken azaltım bütçesi 2022 yılında 259.553.996 bin TL'ye gerilemiştir.
- 2021 ve 2022 yılında azaltım bütçesinin büyük bir kısmı yenilenebilir enerji kullanımı , enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji üretimine ayrılmıştır. 2021 yılında bütçede ayrılan payın 71'ni, 2022 yılında ise bütçede ayrılan payın %67'sini kapsamaktadır.
- 2021 ve 2022 her iki yılında bütçede ayrılan payın %27'si raylı sistem ve bisiklet yollarına ayrılmıştır. Bütçenin geri kalanı ise tarımsal azaltım ve azaltım yönetimi ile ilgilidir.

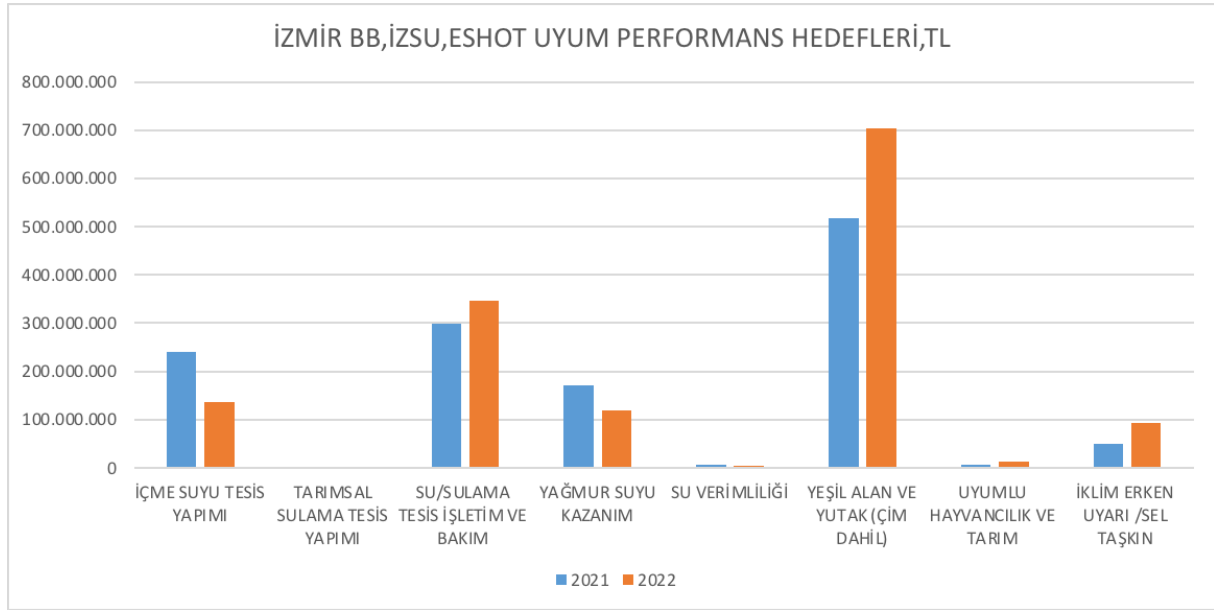
- Yenilenebilir enerji üretimi ,tarımsal azaltım ve azaltım yönetimi ile ilgili ayrılan bütçeler 2022 yılında ayrılan yok denecek azdır.. Bu alanlara iklim değişikliği uyum kapsamında kaynak ayrılarak önem verilmelidir.
- İzmir BB 2021 ve 2022 yılında performans hedefleri başlıklarında hayvansal azaltıma bütçe ayrılmadığı görülmektedir.

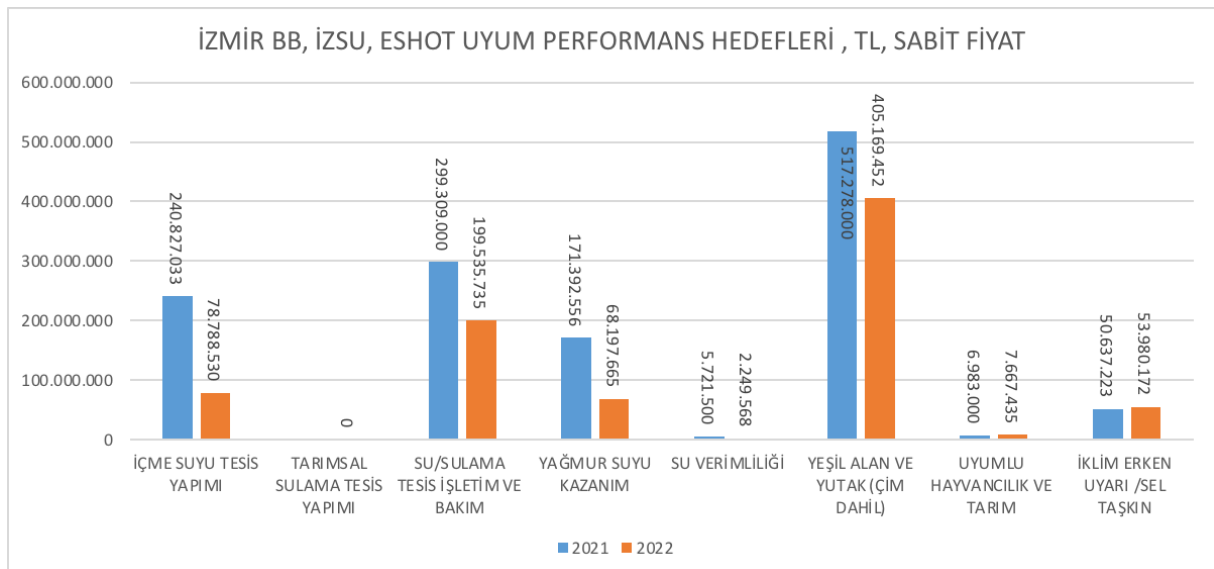
- Azaltım hedefleri ile ilgili alanlar sabit fiyatla incelendiğinde , 2021 fiyatlarıyla 2022 yılında ayrılan kaynak azaltım hedefleri alt alanların tamamında kaynaklarda azalma görülmektedir.
- Her alan için ayrılan bütçelerin enflasyon karşısında eriyor olması azaltım hedeflerinin sürdürülebilir olmasından uzaklaştıracak bir durumdur.

Uyum Hedefleri Bütçesi :

- Uyum bütçesi içerisi içinde her iki yılda da cari fiyatla en yüksek payı yeşil alanlar oluşturmaktadır. 2021 yılında 517.278.000 bin TL iken 2022 cari fiyatı ile 702.969.000 bin TL'ye arttırılmıştır.
- Yeşil alanlara ayrılan bütçenin içerisinde yer alan çim alanları bütçeden ayrıştırılamamaktadır. Su rezervlerinin azaldığı ve su tüketimi yüksek olan çim alanlar yerine biyoçeşitliliğe ve ekolojik faaliyetlere daha fazla bütçe ayrılmalıdır.
- Sulama tesis işletim ve bakımı ,tarımsal sulama ve su kaynaklarını koruma dahil her iki yılda da cari fiyatla artış göstermiştir. 2021 yılında 299.309.000 bin TL'den 2022 cari fiyatla 346.194.500 bin TL'ye çıkarılmıştır.
- İçme suyu tesis yapımı 2021 yılı cari fiyatla 240.827.033 bin TL iken 2021 yılı cari fiyatla 136.698.100 bin TL'ye gerilemiştir.
- Yağmur suyu hasadı, geri kazanımı ve depolaması hedefine ayrılan bütçe cari fiyatla 2021 yılında 171.392.556 bin TL iken 2022 cari fiyatla ayrılan bütçe 118.322.948 bin TL'ye gerilemiştir.

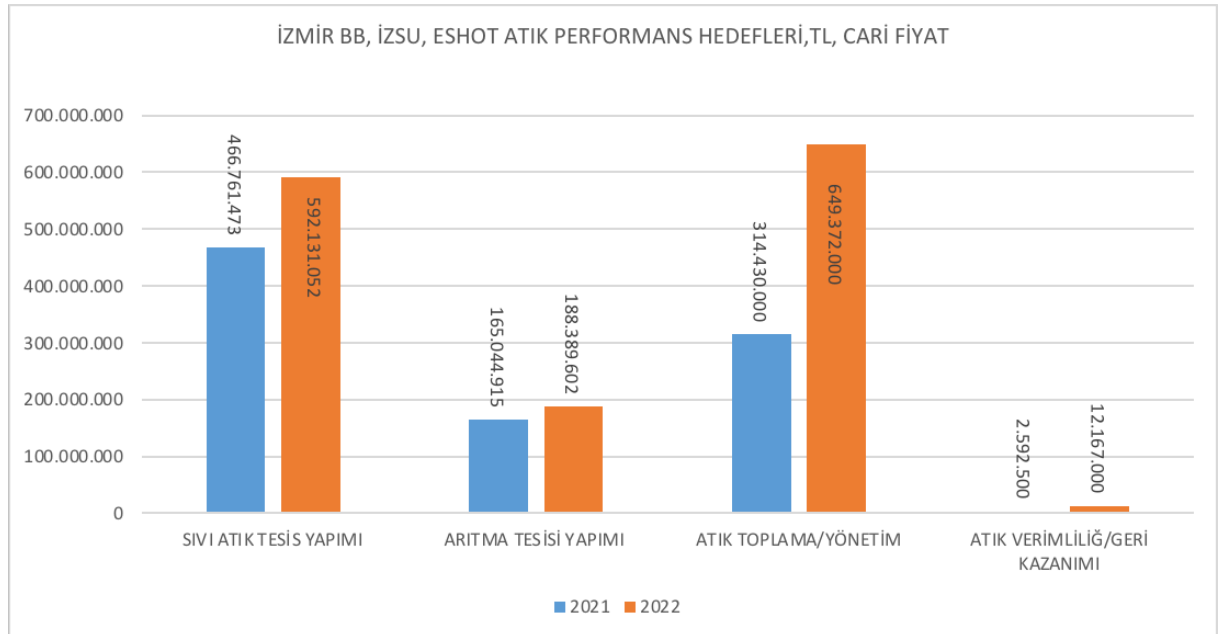
- Su verimliliğine ise her iki yılda da yok denecek kadar azdır. Su kaynaklarına ulaşılabilir ve sürdürülebilir olması için suyun verimli kullanılması , yağmur suyu hasadı , depolama ,yeraltı su kaynaklarının korunması açısından kaynak ayrılması önemlidir.
- İklim uyarı sistemlerine 2021'e oranla 2022 yılı cari fiyatla ayrılan bütçe azda olsa artış göstermiş olmasına rağmen bütçeler oldukça düşüktür. İklim uyum süreçlerinde büyük bir öneme sahiptir. Sel, taşkınlar ,iklim değişikliğinden kaynaklı afetlerin önlenmesi gerekse tarımsal erken uyarı sistemleri giderek önem kazanmaktadır. Bu konuda kaynaklar arttırılmalıdır.
- Tarımsal sulama tesisi yapımına her iki yılda bütçe ayrılmadığı görülmektedir. Uyumlu hayvancılık ve tarım alanında ayrılan bütçeler oldukça azdır.

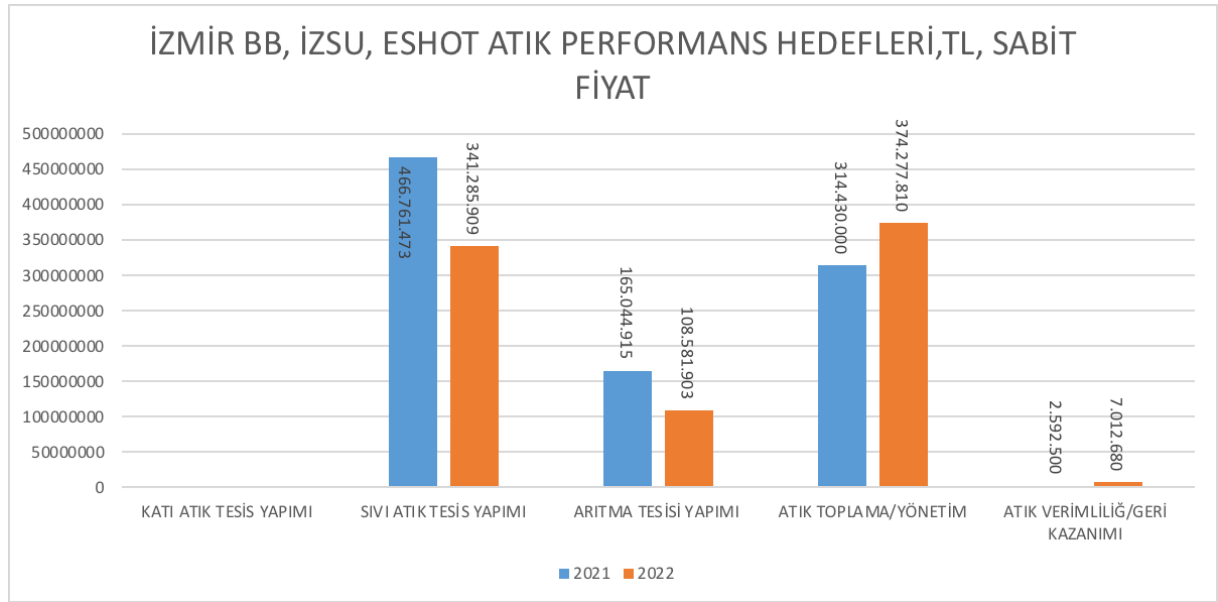
- Uyum hedefleri içinde tüm alanlara ayrılan bütçenin 2021 sabit fiyatıyla azalacağını göstermektedir.2022 yıl sonu enflasyonun % 73,5 olması durumunda bütün alt alanların bütçeleri azalacaktır.

Atık Hedefleri Bütçesi:

- Atık hedefleri bütçesinden sıvı atık tesis yapımı 592.131.052 bin TL ayrılmışken katı atık tesis yapımına her iki yılda da bütçe ayrılmamıştır.
- Atık toplama ve yönetimine 2021 yılında 314.430.000 bin TL ayırırken 2022 yılında neredeyse % 48 'lık bir artışla 649.372.000 bin TL bütçe artışı sağlamıştır.

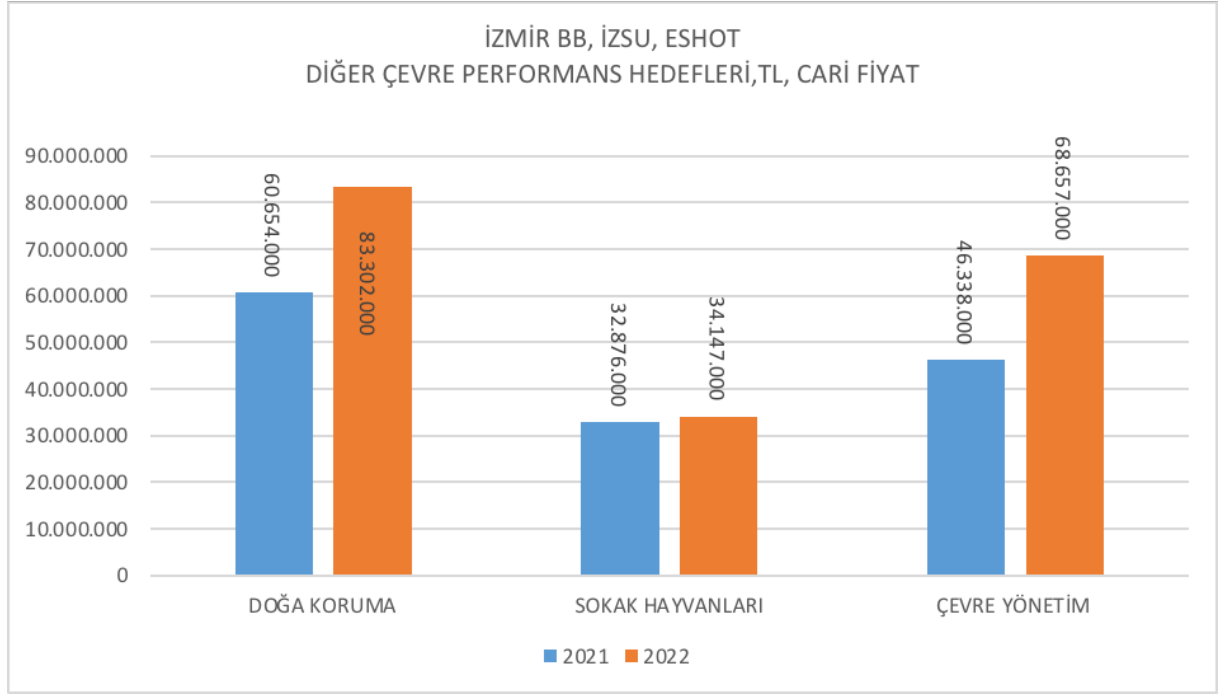
- Arıtma Tesis yapımına 2021 cari fiyatı ile 165.044.915 bin TL ayrılmışken 2022 cari fiyatı ile ufak bir artışla 188.389.602 bin TL gerçekleştirilmiştir.
- Atık verimliliği ve geri kazanım için ayrılan bütçe 2021 de neredeyse yok denecek kadar azken 2022 cari fiyatı ile 12.167.000 bin TL az bir bütçe ayrılmıştır. Atık verimliliği ve geri kazanım hedeflerine daha çok bütçe ayrılmalıdır.

- Sabit fiyatla incelendiğinde 2022 yıl sonu enflasyon hedefi % 73,5 ile sınırlı kalması durumunda bile, 2022 atık hedeflerine ayrılan bütçede atık toplama ve yönetimi dışında kalan alt alandaki bütçenin enflasyon karşısında eridiği, sıvı atık ve arıtma tesisi yapımı ve atık verimliliğinin tümünde 2021 yılından 2022 yılına gelindiğinde bir azalma görülmektedir.

Diğer Çevre Hedefleri Bütçesi :

- Diğer çevre hedeflerine ayrılan bütçe 2021 yılında cari fiyatla 139.868.000 bin TL bir paya sahipken 2022 yılında cari fiyatla 186.106.000 bin TL olmuştur.
- Doğa koruma 2021 ve 2022 yıllarında cari fiyatla en fazla ayrılan bütçeye sahiptir.
- Sokak hayvanlarına ayrılan bütçe her iki yılda da birbirine yakın bütçeler ayrılmıştır.
- Çevre yönetimi ile ilgili ayrılan bütçeler 2021 yılında 46.338.000 bin TL'den 2022 yılında 68.657.000 bin TL 'ye az bir artış olmuştur. Şehir temizliğine ayrılan kaynak diğer temizlik faaliyetleri arasından ayrıştırılamamaktadır.

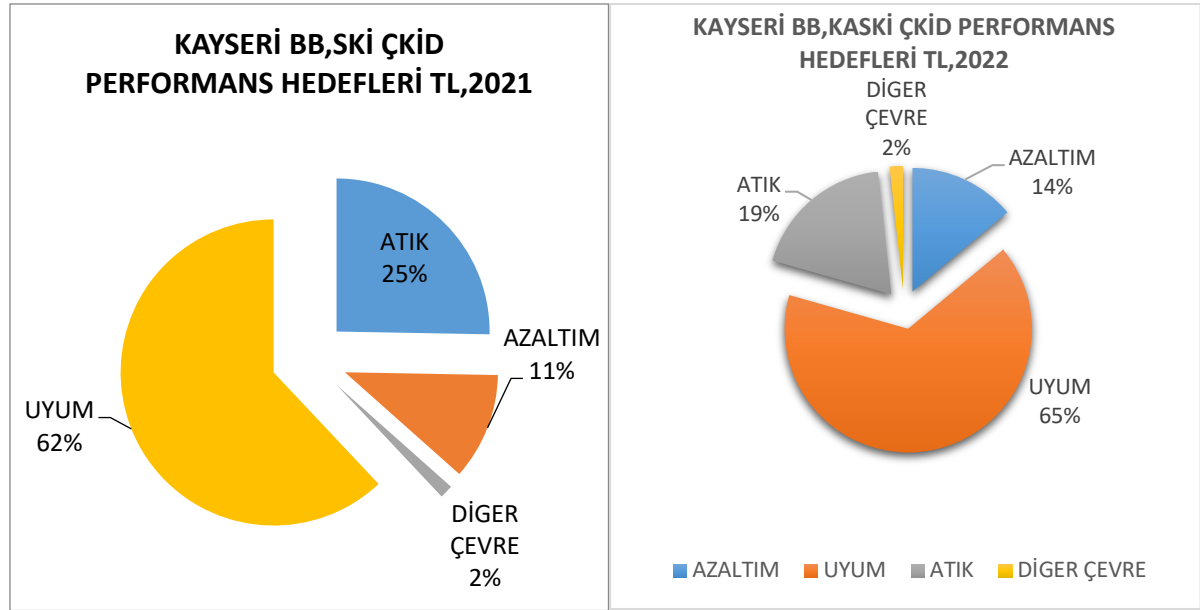

- Sabit fiyatla diğer çevre hedeflerinin tüm bütçesinde düşüş göstermektedir. 2021 yılında 139.868.000 bin TL olan bütçe 2022 yılında yıl sonu enflasyonun % 73,5 olması durumunda sabit fiyatla 107.256.706 bin TL'ye düşmektedir.

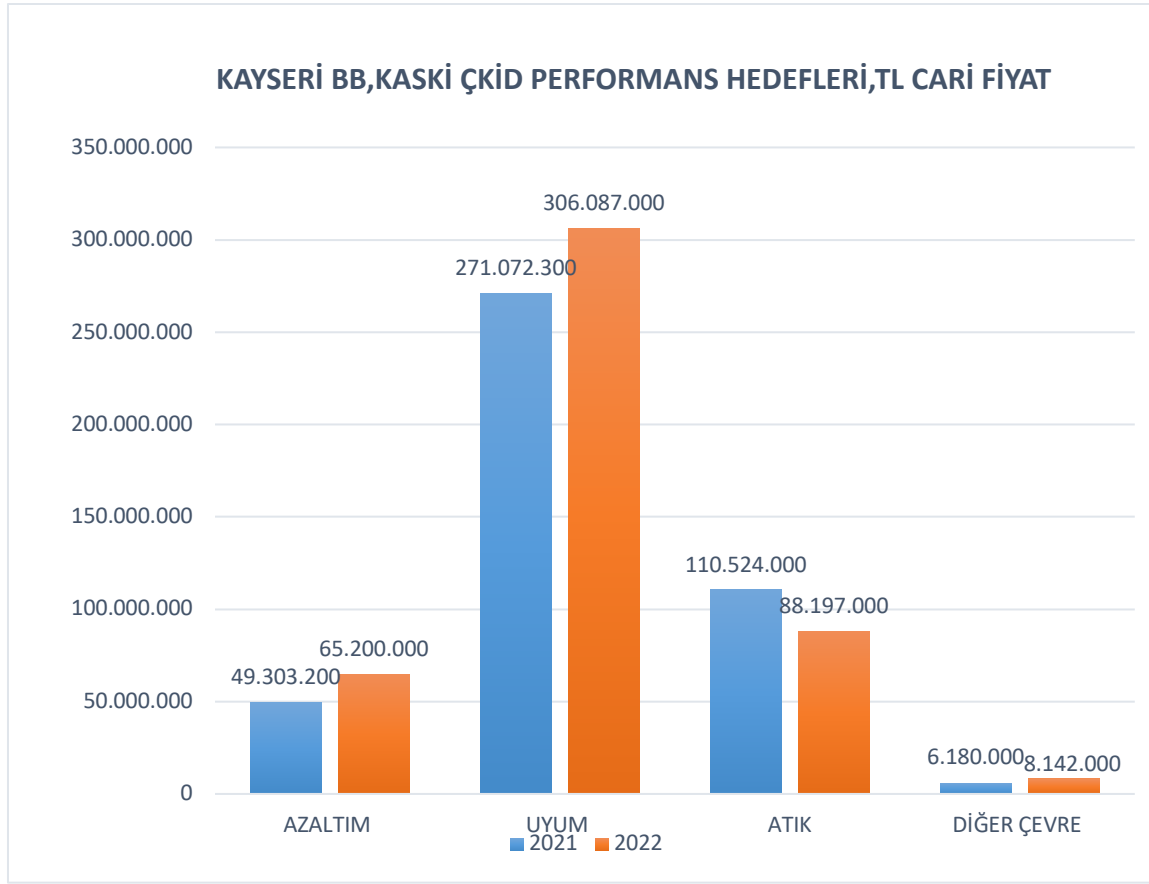
9) KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ve BAĞLI KURUMLARI

ÇKİD performans hedefleri bütçesinin dağılımı:

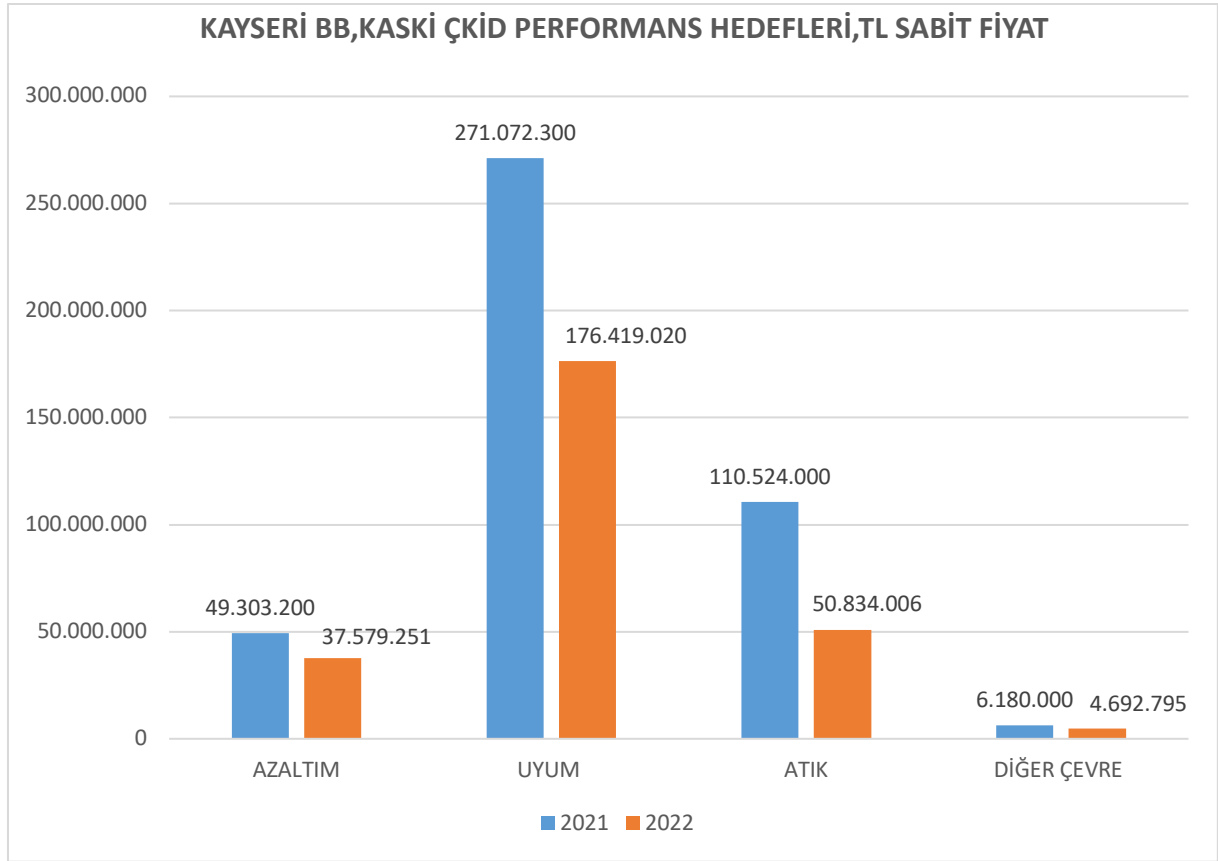
- KBB, KASKİ ÇKİD ile ilgili performans hedefleri toplamı 2021 yılında 437.079.500 bin TL iken 2022 yılında cari fiyatla 467.626.000 bin TL ile çok az bir artış görülmektedir.
- 2021 yılında uyum ile ilgili olanlar bütçenin % 62'ni oluşturmaktaydı. Kayseri BB ve bağlı kurumlar için 2022 yılı uyum bütçesinin payını % 65'e yükseltmiştir.
- 2021 yılında uyum hedeflerine en yüksek payı ayırmışken (% 62), 2022 yılında azaltım hedeflerinin payını % 14'e yükseltirken, atık hedeflerini %19'a gerilemiştir.

- Kayseri BB ve bağlı kurumların, 2021 ve 2022 ÇKİD ile ilgili azaltım, uyum, atık ve diğer çevre hedeflerinin ilgili bütçeleri TL cinsinden cari fiyatlarla incelendiğinde, bütçeler oluşturulurken atık ve azaltım hedeflerinin bütçesini önemli ölçüde arttırılması ön görülmektedir.
- 2021 yılından 2022 yılına gelindiğinde, uyum hedeflerinin 271.072.300 bin TL'den 306.087.000 bin TL'ye çıkarılması, azaltım bütçesinin 49.303.200 bin TL'den 65.200.000 bin TL'ye çıkarılması planlanmıştır.

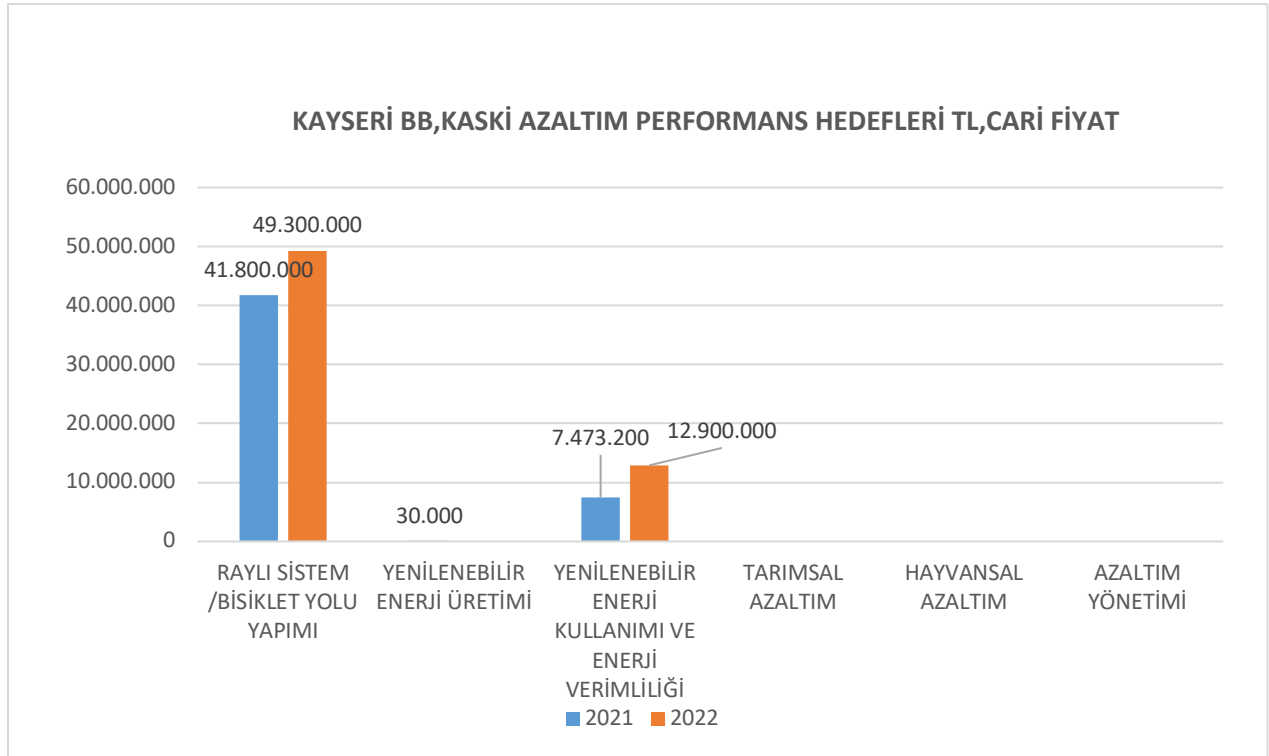
- 2022 yılı için Kayseri'nin ÇKİD ile ilgili bütçe planlaması 2021 yılı bütçesinden çok az bir artışla planlamıştır. 2022 yılında yaşanan enflasyon dikkate alındığında ÇKİD için ayrılan kaynağın 2022 yılında artış göstermeyeceği gibi azalacağı açıktır. Yukarıda açıklanan şekilde enflasyondan arındırılmış olarak hesaplandığında, cari fiyatla 2022 için 467.626.000 bin TL ÇKİD bütçesinin 2021 fiyatlarıyla, 269.525.075 bin TL olacağı anlaşılmaktadır.
- 2021 yılı için ÇKİD'e ayrılan bütçe 437.079.500 bin TL iken enflasyondan arındırılmış 2022 yılında ayrılan bütçe sadece 269.525.072 bin TL olabilecektir buda % 58 'lik bir azalma gösterecektir. Bütçede ciddi bir kayıp olacağı açıktır.
- Yukarıda açıklandığı gibi 2022 yıl sonu itibari ile enflasyonun yüzde 73.50 olacağı varsayımı ile fiyatlar enflasyondan arındırılmıştır. 2022 aralık sonu enflasyonun daha yüksek olması durumunda fiili olarak ÇKİD ile kullanılması hedeflenen bütçenin daha da kısıtlanacağı belirtilmelidir.

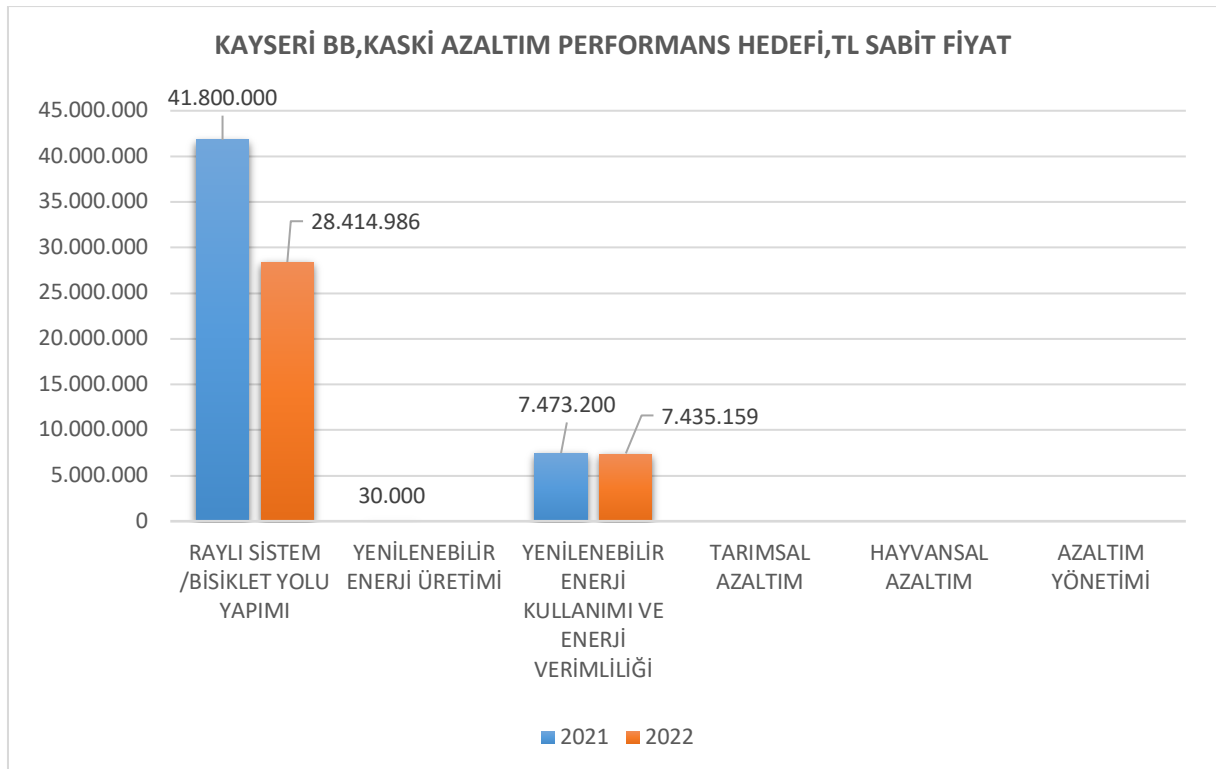
- Kayseri BB ve bağı kurumların 2022 yılı için ayrılan bütçelerin enflasyondan arındırılmış durumu incelendiğinde (sabit) fiyatla , tüm hedeflerin % 58 oranında azalmanın ortaya çıkacağı görülmektedir.

Azaltım Hedefleri Bütçesi:

- 2021 yılında 49.303.200 bin TL olan azaltım bütçesi , 2022 yılında cari fiyatla 62.200.000 bin TL'ye yükseltilmiştir.
- 2021 ve 2022 yılında azaltım hedefleri bütçesinin tamamına yakını raylı sistem yapımı ve raylı sistem araç alımına ayırmıştır. 2021 yılında bu oran %85'ini oluştururken 2022 yılında % 79 'a gerilemiştir.
- 2021 yılında enerji verimliliği tarımsal alanlarda ,içmesuyu/atıksu tesisleri alanları ve yenilenebilir enerji olarak güneş enerjisine ayrılan toplam bütçe 7.503.200 bin TL 'dir. 2022 yılında ise enerji verimliliği kapsamında içmesuyu tesisleri, atıksu tesisleri, gaz jeneratörlerinin işletilmesi ,kanalizasyon ve yağmursuyu projelerine ayrılan bütçe ile 12.900.000 bin TL'ye yükseltilmiştir.

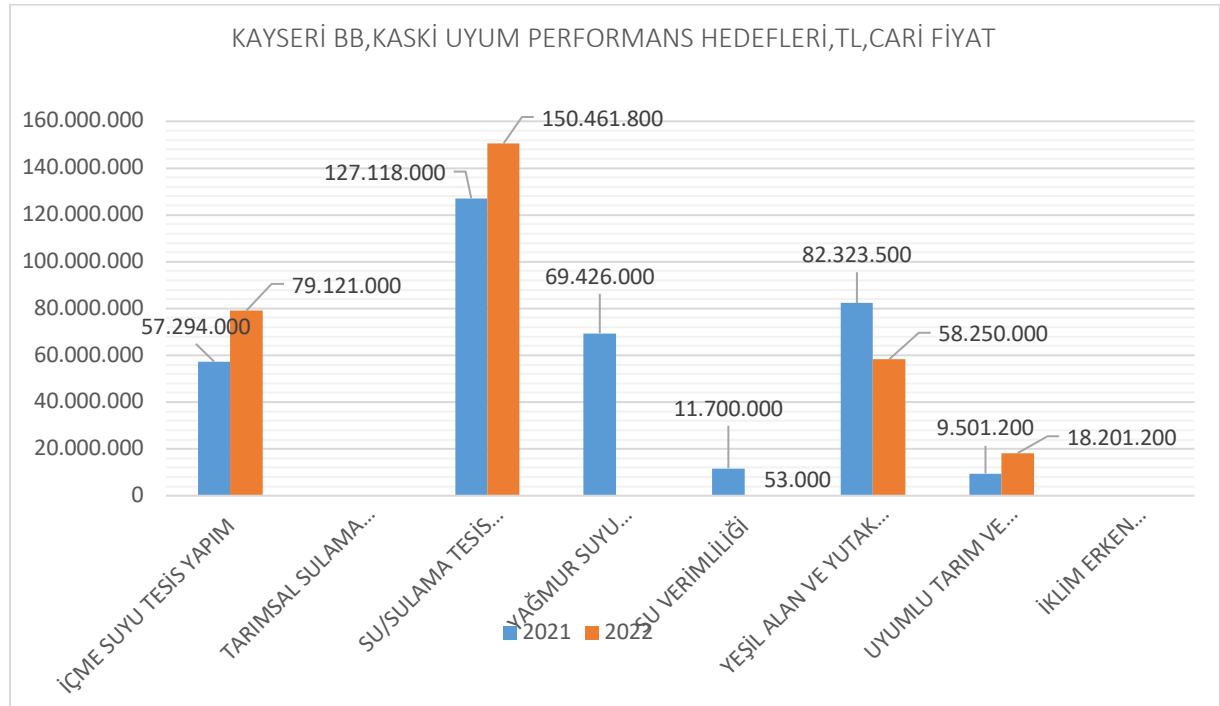
- Yenilenebilir güneş enerjisine 2021 yılında 30.000 bin TL çok az bütçe ayırmışken 2022 yılında ise bütçe ayrılmamıştır.
- Kayseri BB ‘nin 2021 performans hedefleri programında hayvansal azaltım, tarımsal azaltım ve çok az bir bütçeye yer verilirken 2022 performans hedefleri programında ise başlıkları ve bütçesi görülmemektedir.

- Azaltım hedefleri ile ilgili alanlar sabit fiyatla ele alındığında , 2021 fiyatları ile 2022 yılında ayrılan kaynak azaltım hedefleri alt alanları incelendiğinde bütçenin raylı sistemlere ve enerji verimliliğine ayrıldığını diğer alanlarda ise bütçe ayrılmadığı görülmektedir.
- Yenilenebilir enerji, hayvansal azaltım, tarımsal azaltım ve azaltım yönetimine bütçe ayrılarak performans hedeflerinde yer alması karbon salımlarının azaltılmasında önemli bir rol oynayacağı düşünüldüğünde dikkate alınması gereken önemli bir konudur.

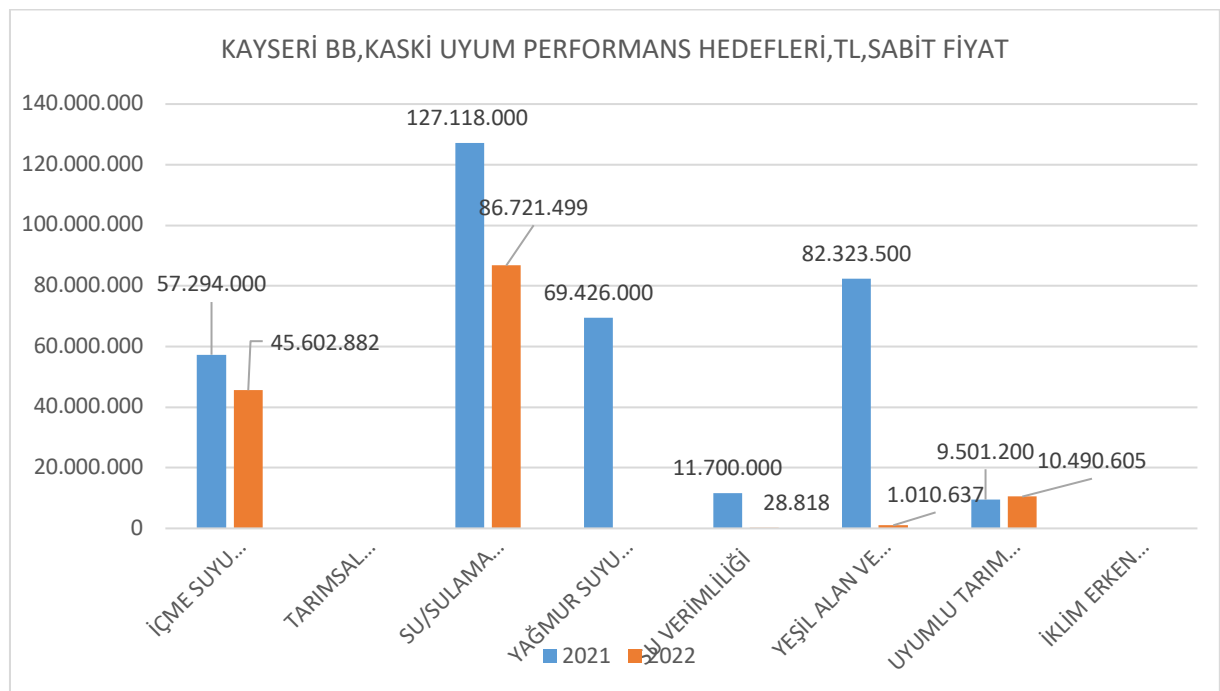
Uyum Hedefleri Bütçesi:

- 2021 yılında 271.072.300 bin TL olan uyum bütçesi , 2022 yılında cari fiyatla 306.087.000 bin TL'ye yükseltilmiştir.
- 2021 ve 2022 yılı uyum hedefleri bütçesinin yarıya yakını su/sulama tesisi işletim ve bakımına ayırmıştır.2021 yılı bütçesinin %35'ni su/sulama tesisi işletim ve bakımına ayırmışken 2022 yılında %49'a yükseltmiştir.
- Bu kapsamda şehrin içme suyuna erişimini sağlamak uyum hedeflerinde ağırlıklı olarak bütçe ayrılan alandır. 2021 ve 2022 yılında cari fiyatla her iki alanda artış planlanmıştır.
- İçme suyu tesis yapımında 2021 yılında %16'lık bir pay ayırırken 2022 yılında bütçede artışla %26'a yükseltilmiştir.

- Yağmur suyu kazanımına ayrılan pay 2021 yılında %16 'tı iken 2022 yılında bütçeden bir pay ayrılmamış olması su kaynaklarının korunması ,depolanması ve geri kazanımı açısından önemlidir ve uyum kapsamında bu konuya önem verilmelidir.

- Su verimliliğine ayrılan pay 2021 yılında %3 gibi çok düşük bir oranı kapsarken 2022 yılında yok denecek kadar azdır.
- Yeşil alan ve yutaklar (Çim dahil) için 2021 yılında %23'lük bir bütçe ayrılırken 2022 yılında %19'a gerilemiştir.
- Uyumlu tarım ve hayvancılığa ayrılan pay 2021 yılında %2.65 iken 2022 yılında %6 yükseltilmiş olsa dahi oldukça düşük kalmaktadır.
- Tarımsal sulama tesis yapımı ve iklim erken uyarı /sel taşkın için 2021 ve 2022 yıllarında bütçeye yer verilmemektedir. Her iki konu iklim değişikliğinde önemli bir yer almaktadır.

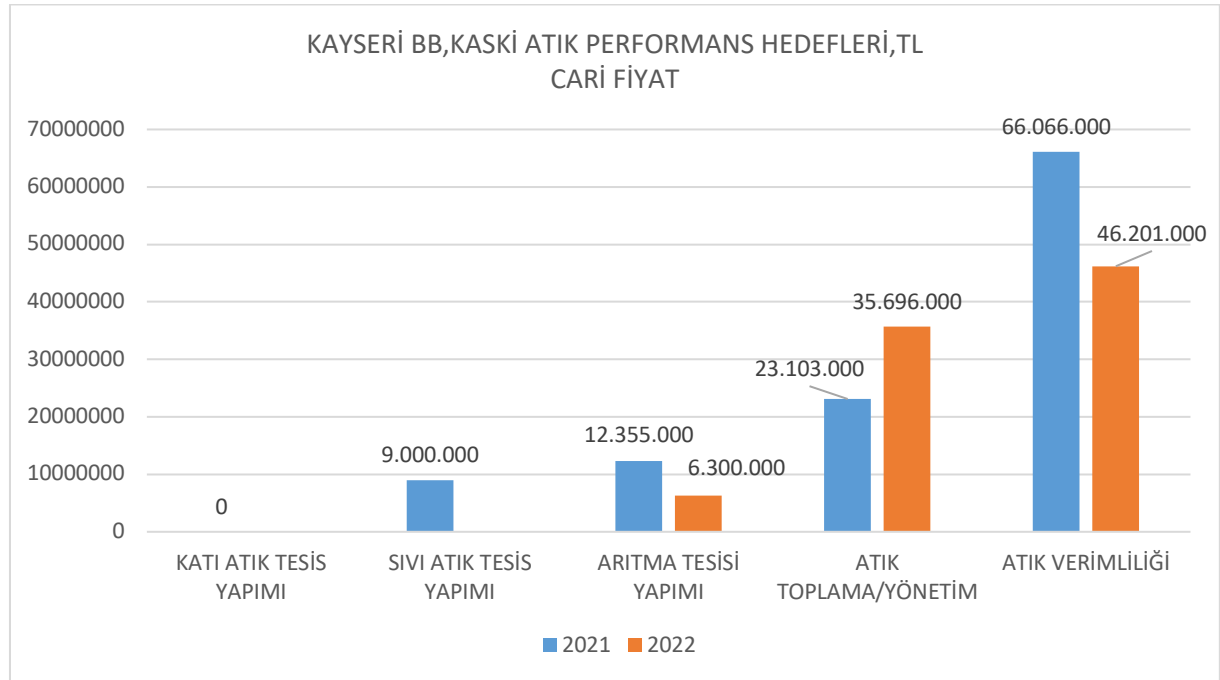

- Uyum hedefleri içinde yer alan içme suyu tesis yapımı, su/sulama tesis işletim ve bakım , uyumlu tarım ve hayvancılık için ayrılan bütçenin 2022 sabit fiyatıyla azalacaktır. 2022 yıl sonu enflasyonun % 73,5 olması durumunda 2021 yılı bütçelerinin çok altında kalacağı görülmektedir.
- Tarımsal alanlar ve iklim erken uyarı sistemlerine bütçe ayrılmaması iklim değişikliğinin etkileriyle risklerde beraberinde geleceği için önemlidir .

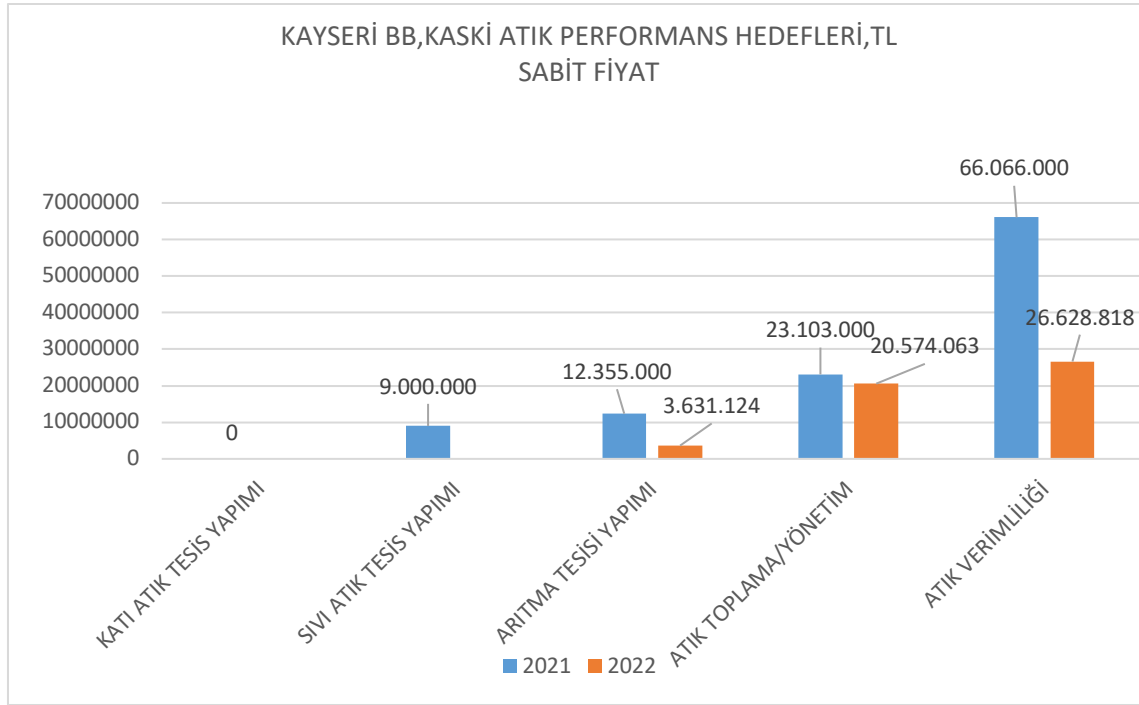
Atık Hedefleri Bütçesi :

- 2021 yılında atık performans hedefleri bütçesi ÇKİD için ayrılan bütçenin % 25'lik payla 110.524.000 bin TL iken 2022 yılında ayrılan bütçe payı % 14 'e gerileyerek 88.197.000 bin TL olarak gerçekleşmiştir.

- Katı atık tesis yapımına 2021 ve 2022 yılının performans hedeflerinde bütçe ayrılmadığı görülmüştür.
- 2021 yılı bütçesinde sıvı atık ve arıtma tesisine 21.355.000 bin TL , sıvı ve katı atık toplama /yönetimine 23.103.000 bin TL, atık verimliliği ayrılan bütçe ise 66.066.000 bin TL ile yüksek bir payı oluşturmaktadır. 2022 yılında cari fiyatla bütçeye ayrılan pay gerilemiş sıvı ve katı atık tesis yapımına bütçede yer verilmemiştir. Arıtma tesis yapımı bütçesi oldukça düşük olup bütçenin tamamına yakını atık toplama/yönetimi ve atık verimliliğine ayrılmıştır.

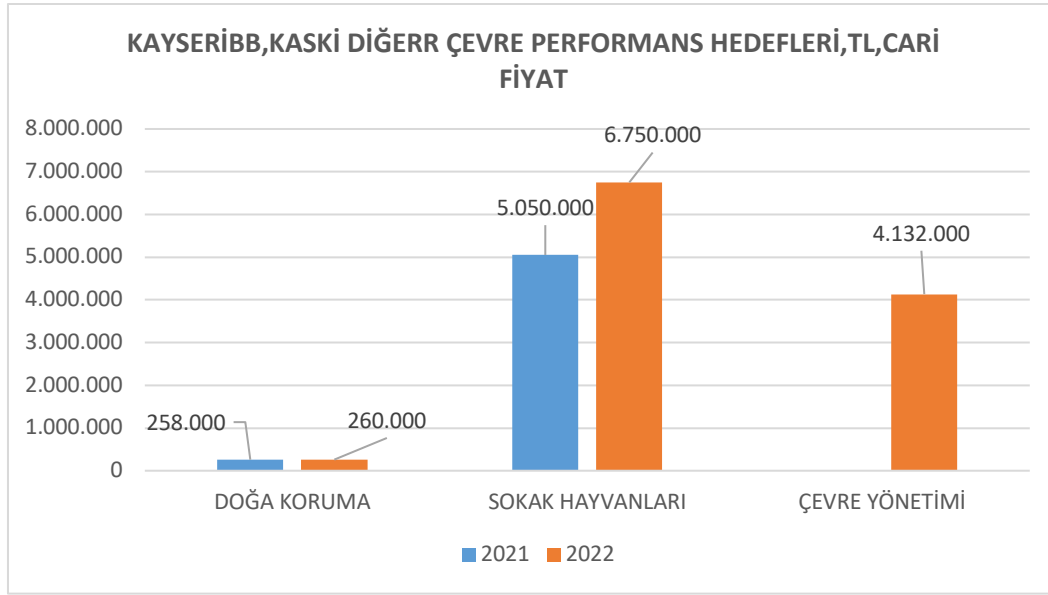
- Atık verimliliği ve geri kazanım için 2021 yılında ayrılan kaynak 89.169.000 bin TL sahipken 2022 yılında 47.202.881 bin TL'ye gerilemiş 2021 bütçesi ile 2022 bütçesi arasında %53 'lük bir düşüş görülmektedir. Çevre kirliliğini azaltmak atık yönetimi kapsamındaki hedefler için daha fazla bütçe ayrılmalıdır.

- Sabit fiyatla incelendiğinde 2022 yıl sonu enflasyonun % 73,5 olması durumunda atık hedeflerine ayrılan bütçelerin neredeyse yarısının eridiği ve 2021 yılı bütçelerinin çok altında kalacağı görülmektedir.

Diğer Çevre Hedefleri Bütçesi:

- Diğer çevre hedeflerine ayrılan bütçe , 2021 yılında 5.308.000 bin TL iken 2022 cari fiyatla 11.142.000 bin TL'ye yükseltilmiştir.
- 2021 yılında çevre yönetimine bütçeden pay ayrılmaz iken 2022 yılında 4.132.000 bin TL ayrılmıştır.
- Doğa koruma ve sokak hayvanlarına ayrılan bütçeler 2021 yılında 5.308.000 bin TL'den 2022 yılında 7.010.000 bin TL gibi bir artış olmuştur.

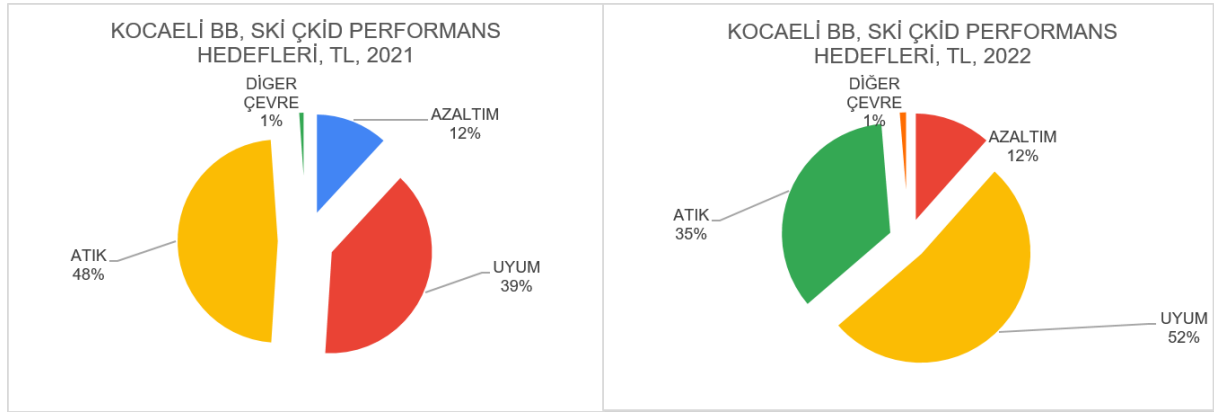

- Şehir temizliği yapıldığı halde bu bütçe performans programında ayrı bir başlık altında gösterildiğinden dolayı şehir temizliği bütçesi bulunmamaktadır.
- Sabit fiyatla diğer çevre hedeflerinin toplamı düşüş görülmektedir. 2021 yılında 5.308.000 bin TL olan bütçesi ,2022 yılında yıl sonu enflasyonun %73,5 olması durumunda , sabit fiyat ile 6.421.902 bin TL 'ye düşmektedir.

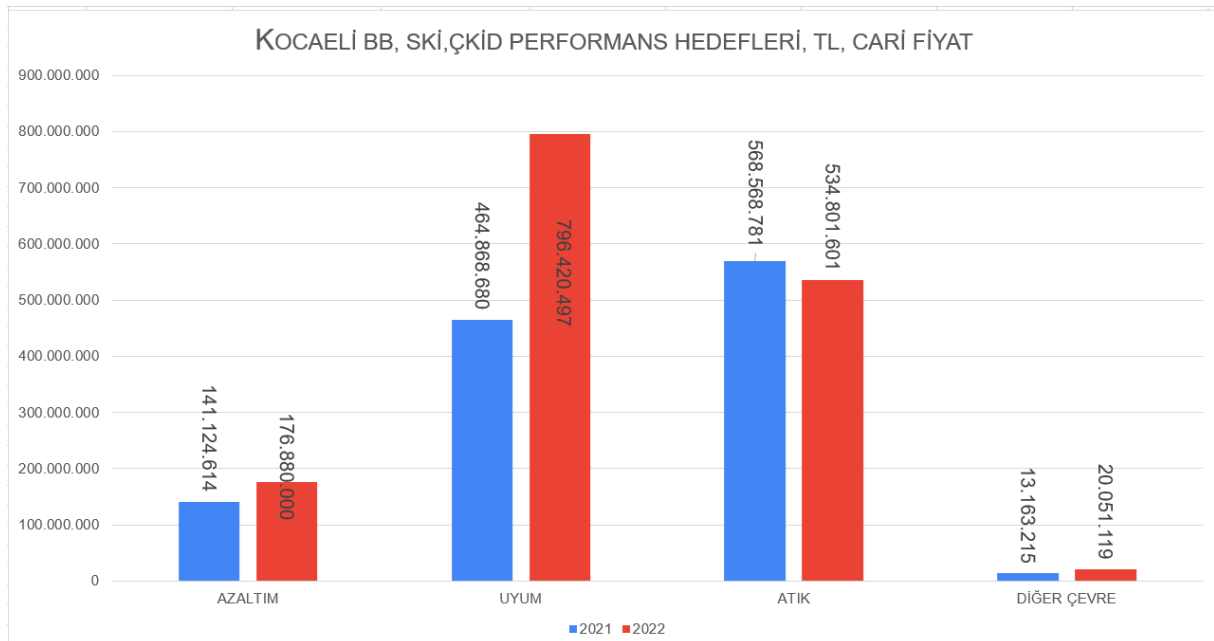
10) KOCAELİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ve BAĞLI KURUMLARI

ÇKİD performans hedefleri bütçesinin dağılımı:

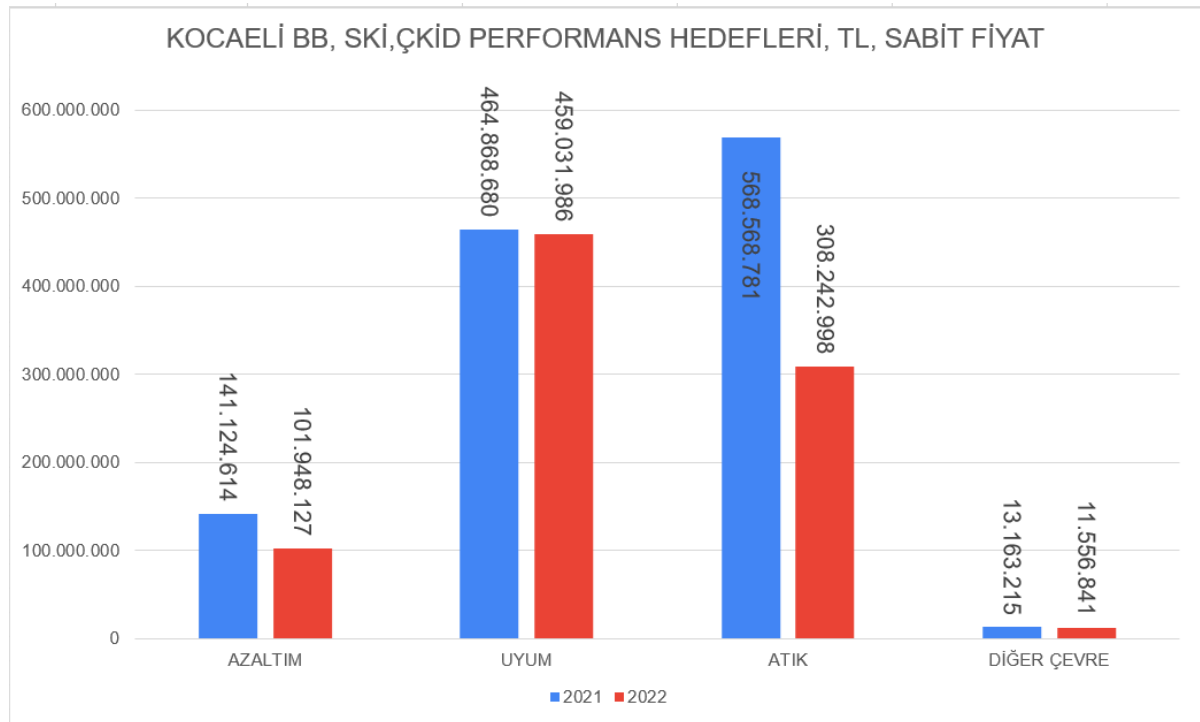
- KBB ve İSU'nun ÇKİD ile ilgili performans hedefleri toplamı 2021 yılında yaklaşık 1 milyar 187 milyon TL iken, 2022 yılında, cari fiyatla 1 milyar 528 milyon TL'ye yükselmiştir.
- 2021 yılında azaltım ile ilgili olanlar bütçenin %12'sini oluşturmaktaydı ve 2022'de bu durum değişmedi. Azaltımın, iklim krizine ciddi etkisi olan büyük kentlerin azaltım hedeflerinin daha önemli bir paya sahip olması gerektiğini vurgulamak elzemdir.
- 2021 yılında atık hedeflerine en yüksek pay ayrılmış iken (%48) , 2022 yılında atık hedeflerinin payı %35'e gerilemiş, ancak Uyum hedeflerinin payı ise %52'ye çıkmıştır.

- TL cinsinden, cari fiyatlarla incelendiğinde, KBB ve bağlı kurumların 2021 ve 2022 ÇKİD ile ilgili azaltım, uyum, atık ve diğer çevre hedefleri ile ilgili bütçeleri incelendiğinde, bütçeler oluşturulurken azaltım hedefinin bütçesinin önemli ölçüde artırılması hedeflendiği görülmektedir. Uyum hedeflerinin 2021'e göre artması ve ÇKİD bütçesinin yarısını oluşturması ise önemli bir göstergedir.
- 2021 yılından 2022 yılına gelindiğinde, azaltım bütçesinin 14 milyon TL'den 176 milyon TL'ye çıkarılması, 464 milyon TL uyum bütçesinin ise 796 milyon TL'ye çıkarılması planlanmıştır.

- 2022 yılı için Kocaeli'nin ÇKİD ile ilgili önemli bir bütçe artışı planlanmamışken, 2022 yılında yaşanan enflasyon dikkate alındığında ÇKİD için ayrılan kaynak 2022 yılında azalış göstermiştir. Yukarıda açıklanan şekilde enflasyondan arındırılmış olarak hesaplandığında, cari fiyatla 2022 için 1 milyon 528 bin TL olan ÇKİD bütçesinin 2021 fiyatlarıyla, yalnızca 880 milyon 779 bin TL'ye denk geleceği anlaşılmaktadır.
- Böylece, 2021 yılı için ÇKİD'e ayrılan bütçe 1 milyon 187 bin TL iken, enflasyondan arındırılmış, 2022 yılında ayrılmış bütçe sadece 880 milyon 779 bin TL olabilecektir. Ne yazık ki bu sebeple 2022 yılında ÇKİD bütçesi 2021 yılına göre azalmıştır.
- Yukarıda açıklandığı üzere, 2022 sonu itibariyle yıl sonu enflasyonun yüzde 73,50 olacağı varsayımı ile fiyatlar enflasyondan arındırılmıştır. 2022 aralık sonu enflasyonun daha yüksek olması durumunda fiili olarak ÇKİD ile ilgili kullanılabilen bütçenin daha da kısıtlanacağı ve 2021 bütçesinin altına düşebileceği vurgulanmalıdır.

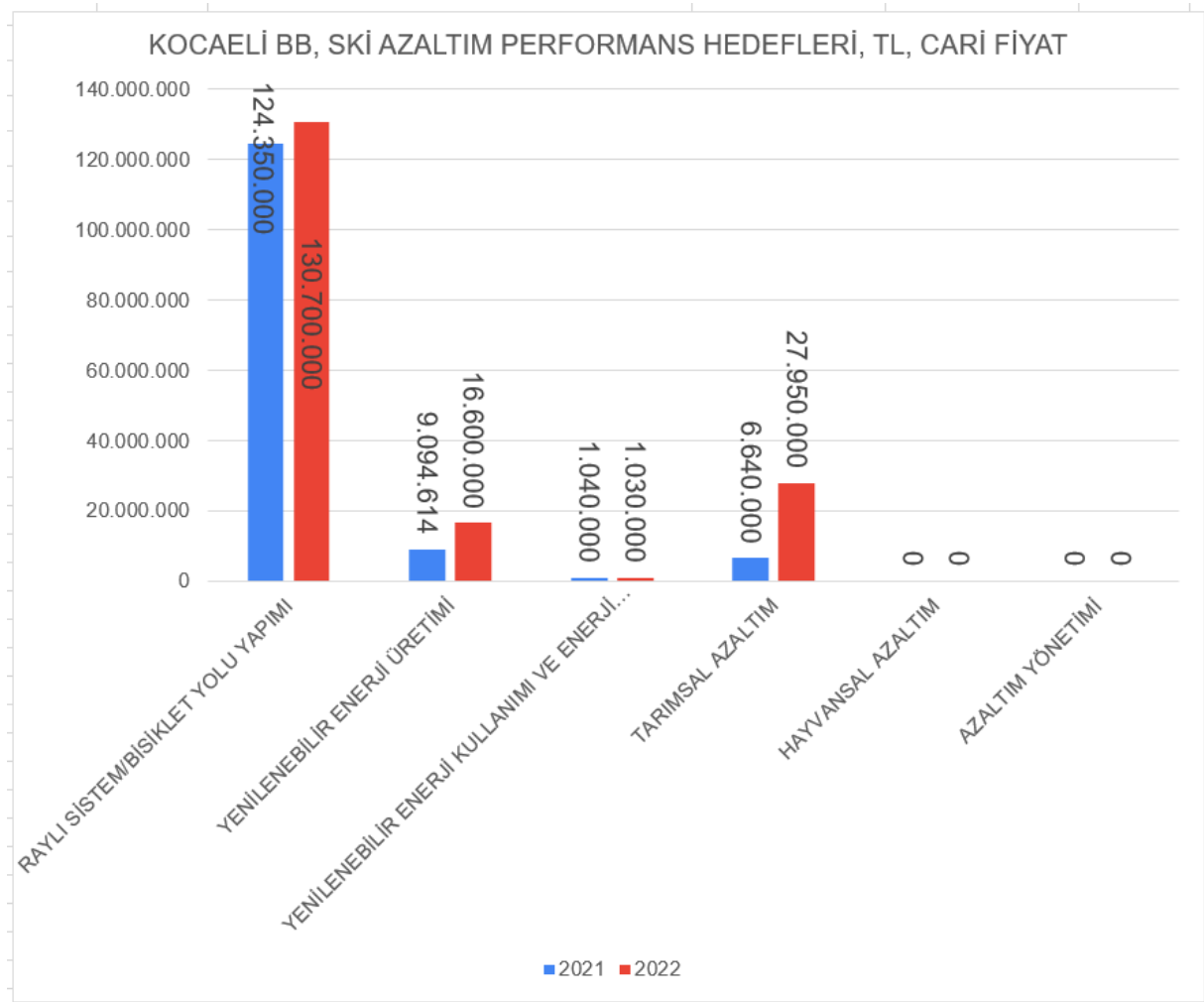

- KBB ve bağlı kurumların 2022 yılı için ayırdıkları bütçenin enflasyondan arındırılmış hali incelendiğinde (sabit fiyatla), tüm hedeflere ayrılan bütçelerde bir azalma ortaya çıkacağı görülmektedir.

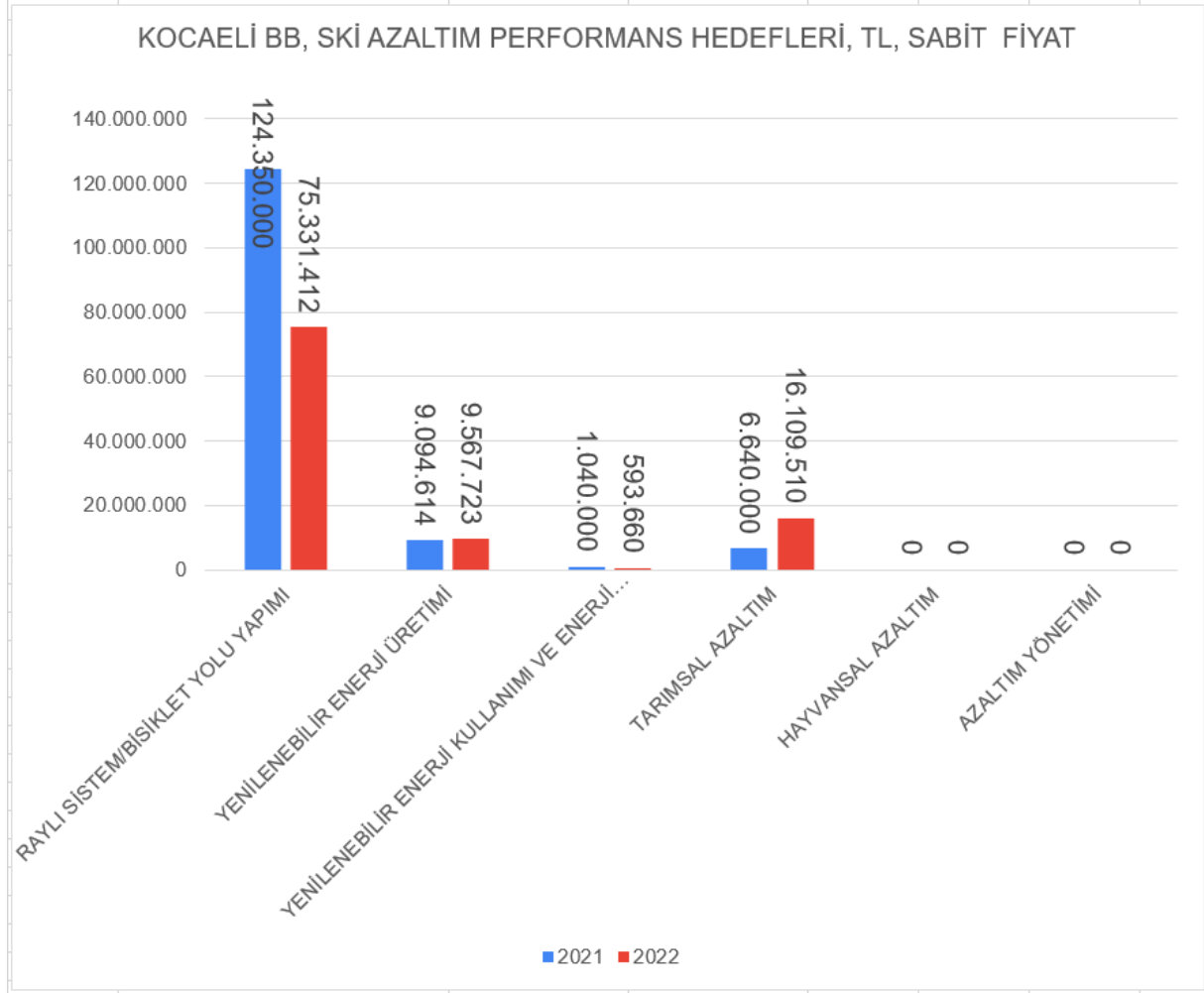
Azaltım Hedefleri Bütçesi

- 2021 yılında 141 milyon TL olan azaltım bütçesi, 2022 yılında, cari fiyatla, 176 milyon TL'ye yükselmiştir.

- 2021 ve 2022 yılında azaltım hedefleri bütçesinin önemli bir kısmı raylı sistem ile ilgilidir. 2021 yılında azaltım bütçesinin % 88'i raylı sisteme ayrılmışken 2022 yılında bu oran % 74'e düşmüştür. Önemli bir oran tarımsal azaltıma kaydırılmıştır.
- Raylı sistem dışında kalan azaltım bütçesi esas olarak yenilenebilir enerji kullanımı ve tarımsal azaltım ile ilgilidir.
- 2021 yılında 10 milyon TL yenilenebilir enerji kurulması ve evde, parklarda enerjinin verimliliği ile ilgili iken 2022 yılında bu kaynak 17 milyon TL'ye artırılmıştır. Ancak enflasyon baz alındığında bu tutar 2021 yılındaki 10 milyon TL'ye denk düşmektedir.

- Güneş enerjisi başta olmak üzere yenilenebilir enerjinin tabana yaygınlaştırılması, enerji dönüşümüne hazırlanılması için gerekli desteğin hanelere sağlanması gibi alanlarda kullanımı için kaynak ayrılmalıdır.
- KBB 2022 Performans Programında da 2021 yılında olduğu gibi hayvansal azaltım ve azaltım yönetimi ile ilgili performans hedefi başlıkları ve bütçesi görülmemektedir.

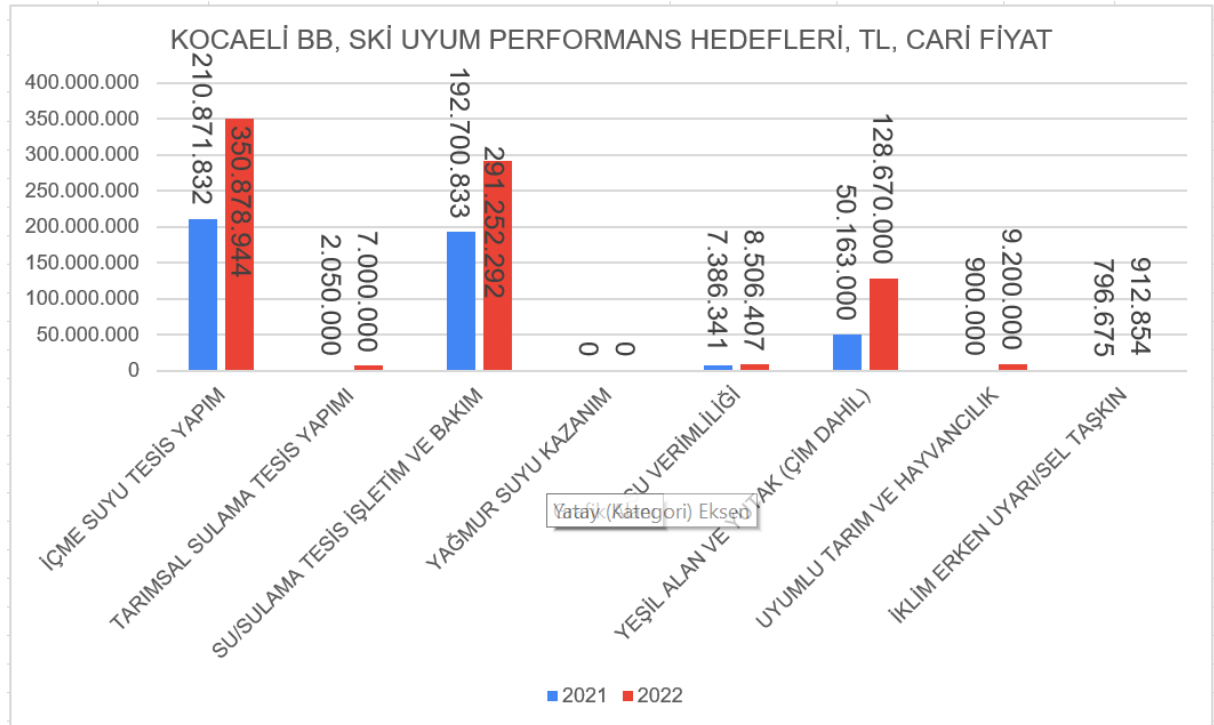

- Azaltım hedefi ile ilgili alanlar ele alındığında, sabit fiyatla, bir başka ifadeyle 2021 fiyatlarıyla 2022 yılında ayrılan kaynak azaltım hedefleri alt alanlar itibariyle incelendiğinde, tarımsal azaltım dışında tüm alanlara ayrılan kaynaklarda azalma görülmektedir. Yenilenebilir enerji üretimi başlığında da ufak bir artışa denk düşmektedir.
- Raylı sistem ve bisiklet yolu yapımından, enerji verimliliğine, hayvansal azaltımdan, azaltım yönetimine her alan için ayrılan bütçenin enflasyon karşısında erimiş olması, konunun aciliyeti ve önemi dikkate alındığında kabul edilebilir bir husus değildir.
- Paris Anlaşması'nın onaylanmış olduğu yıldan hemen sonra azaltım bütçesinin fiilen azalmış olması sera gazı emisyonunu azaltma hedeflerine ulaşmak bir yana, geri gidilmesine neden olabilecek bir tehlikeye işaret etmektedir.

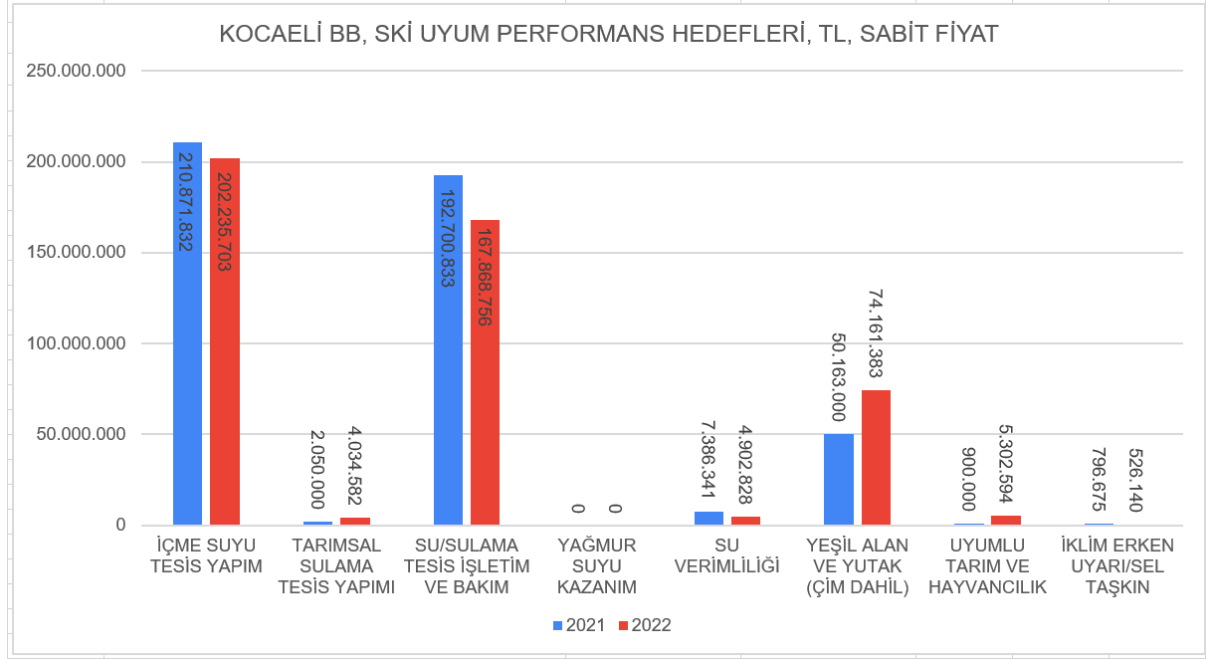
Uyum Hedefleri Bütçesi:

- İçme suyu tesisi yapımı ve işletmesi/bakımı bir arada değerlendirildiğinde, şehrin içme suyuna kavuşması uyum hedefleri içinde en çok bütçe ayrılan alandır. Cari fiyatla her iki alanda da artış planlanmıştır.

- Gerek 2021 gerek 2022 yıllarında yeşil alanlar için önemli bir kaynak ayrıldığı görülmektedir. Bu kaynak 2021 yılında 50 milyon TL iken 2022 yılında cari fiyatla 128 milyon TL'ye çıkmıştır. İki katından fazla olması planlanan bu artış sevindiricidir ancak bunun içinde yer alan ve bütçesi ayrıştırılamayan çim ekiminden vazgeçilmeli ve az su isteyen örtücülere ve şehir ormanlarını geliştirme hedeflerine daha çok bütçe ayrılmalıdır.
- Yağmur suyunun hasadı, depolanması ve geri kazanımı hedefi ile ilgili bütçenin 20221 yılında da 2022 yılında da olmadığı görülmektedir. Kaynak ayrılması gereken bir diğer elzem konudur.

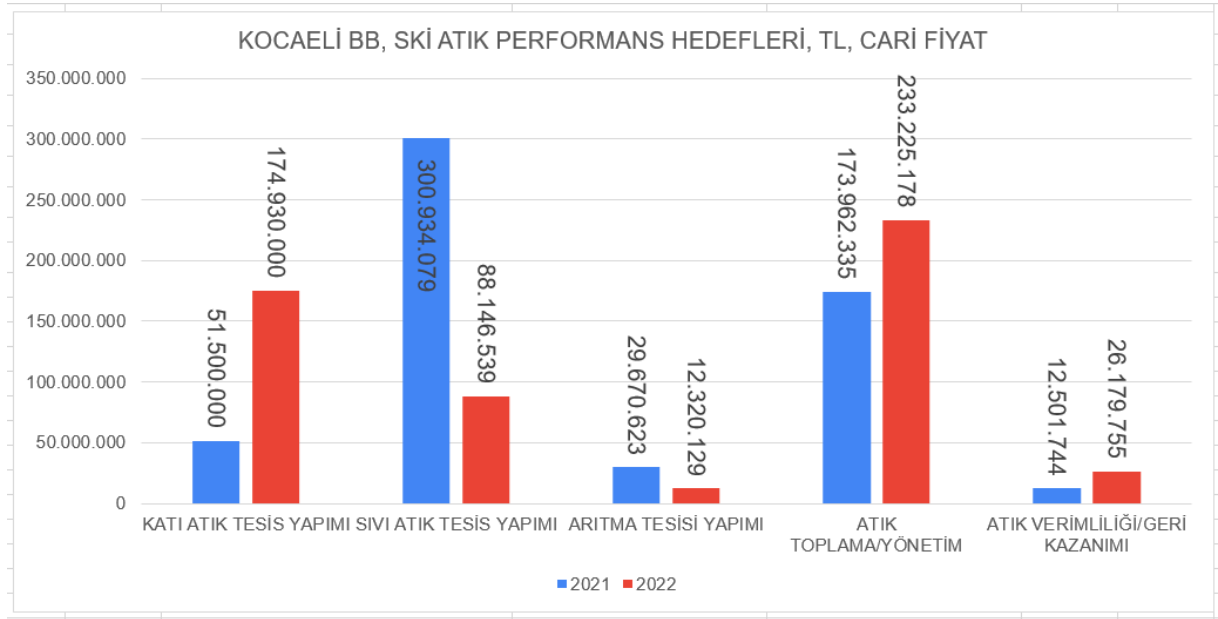
- İklim erken uyarı sistemleri, taşkınlar ve sıcak dalgaları gibi afetlerle mücadele daha çok kaynak ayrılması gereken bir diğer hedefdir. KBB 2021 yılında bu alana 796 bin TL ayırmış, 2022 için 912 bin TL ayırmayı planlamıştır.
- Uyumlu tarım ve hayvancılık için ise hayvansal destekleme faaliyetleri hedefi altında 2021 yılında, 900 bin TL gibi çok düşük bir kaynak ayrıldığı görülmüş, bu kaynak 2022 yılında, cari fiyatla, önemli bir artış göstererek 9 milyon TL'ye yükselmiştir.

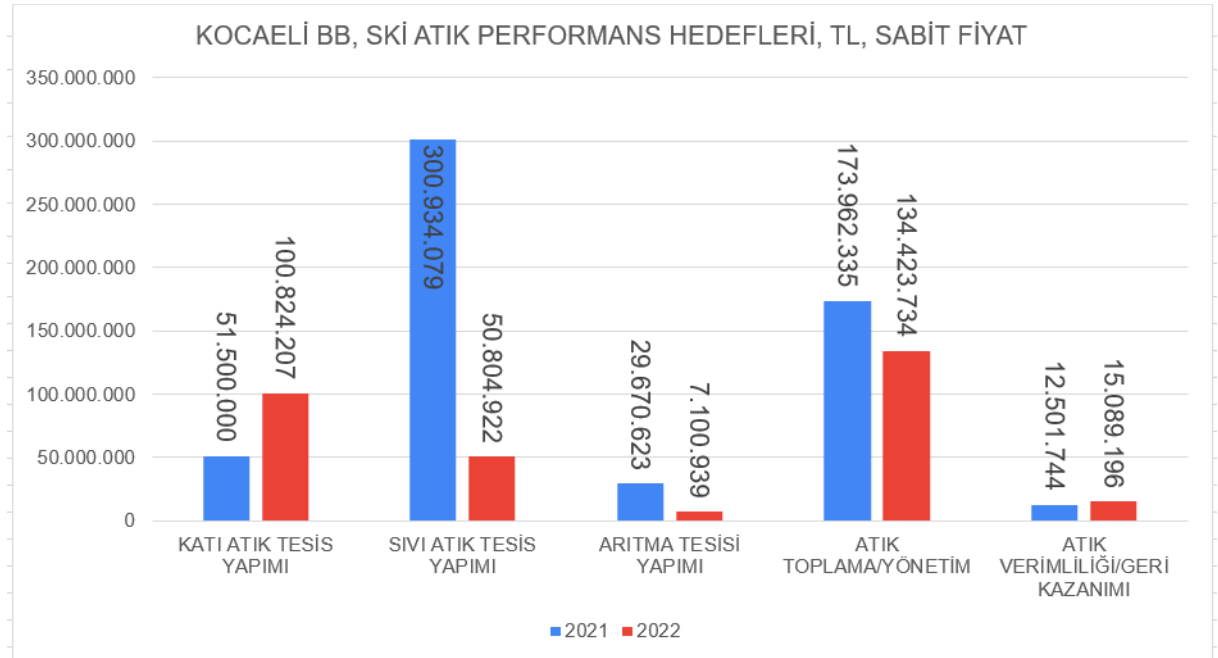
- Uyum hedefleri içinde yeşil alan ve yutak alan, tarımsal sulama tesisi yapımı ile uyumlu tarım ve hayvancılık dışında tüm alanlara ayrılan bütçenin, 2021 sabit fiyatıyla, azalacağını göstermektedir. 2022 yılsonu enflasyonun %73,5 olması durumunda, enflasyonun etkisiyle içme suyu tesisi yapımı, sulama tesisi işletim ve bakımı, su verimliliği ve iklim erken uyarı sistemleri gibi tüm alt alanlarda bu azalma kendini göstermektedir.
- Şehirlerde yaşayanların karşı karşıya olduğu önemli riskleri azaltmak büyükşehir belediyelerinin en temel görevleri arasındadır ve bunlarda ortaya çıkan bir azalma kentlerde yaşayan nüfusu birçok risk altına sokmaktadır.

Atık Hedefleri Bütçesi:

- Atık hedefleri için ayrılan toplam 534 milyon TL bütçe içinden katı atık tesisi yapımına 174 milyon TL, sıvı atık tesisi yapımına ise 88 milyon TL ayrılmıştır.
- Kocaeli, sıvı atık tesisi yapımını 300 milyon TL gibi bir bütçe ayırmıştır. Bu bütçe dahilinde, Kocaeli'nin bir çok noktasında işletme tesisi inşaatı, atık bertaraf tesisi yapımı yer almaktadır. 2022 yılında bu bütçe azaltılmıştır.
- Tesis yapımı dışında sıvı ve katı atık toplama ve yönetimine 2021 yılında 173 milyon TL bütçe ayrıldığı görülmektedir. Bu bütçe 2021 yılında cari fiyatla artırılmış ve en önemli bütçe atık toplama ve yönetimine ayrılmıştır.

- Katı atık tesisi yapımına geçtiğimiz sene bütçesine göre üç katından fazlaya çıkartılmış olması önemli bir adım gibi gözükse de, buna karşılık atık verimliliği ve geri kazanımının çok düşük bir bütçede kalmış olması düşündürücüdür. Sıfır Atık atılımı kapsamında atığın üretilmesini önleme çalışmaları kaynak israfını ve geri dönüşüm çabaları sonucu ortaya çıkan emisyonları engelleme bakımından önemli çalışmalardır.

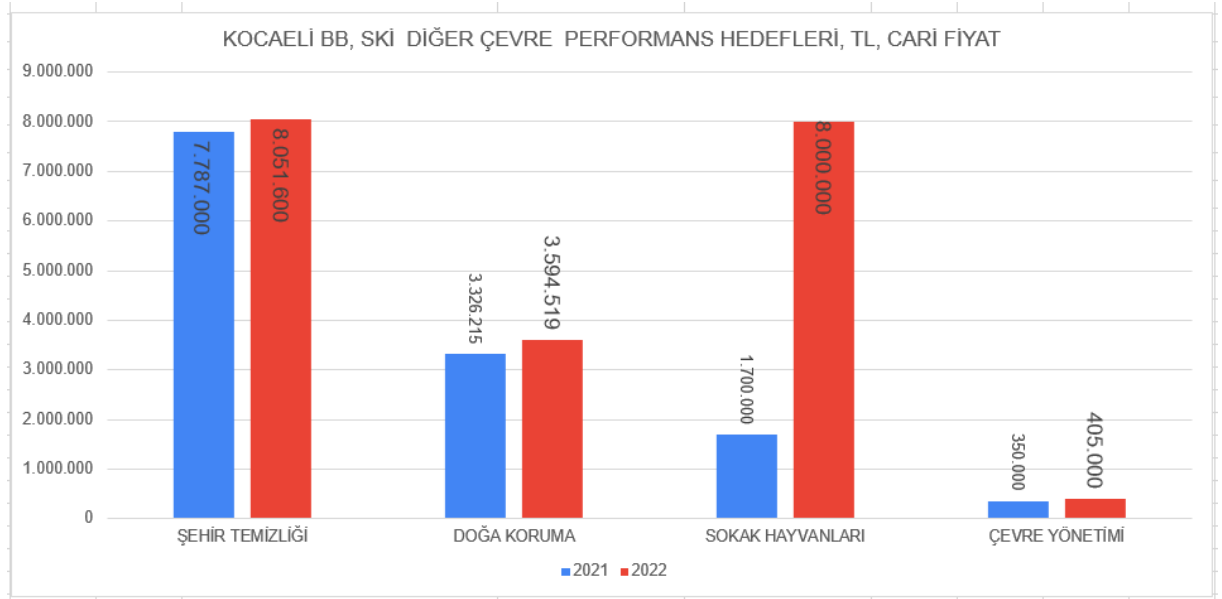

- Sabit fiyatla incelendiğinde, yukarıda belirtildiği gibi yıl sonu enflasyon hedefi % 73,5 ile sınırlı kalması durumunda bile, 2022 atık hedeflerine ayrılan her alt alandaki bütçenin enflasyon karşısında eridiği, sıvı atık tesisi yapımı, arıtma tesisi yapımı ve atık

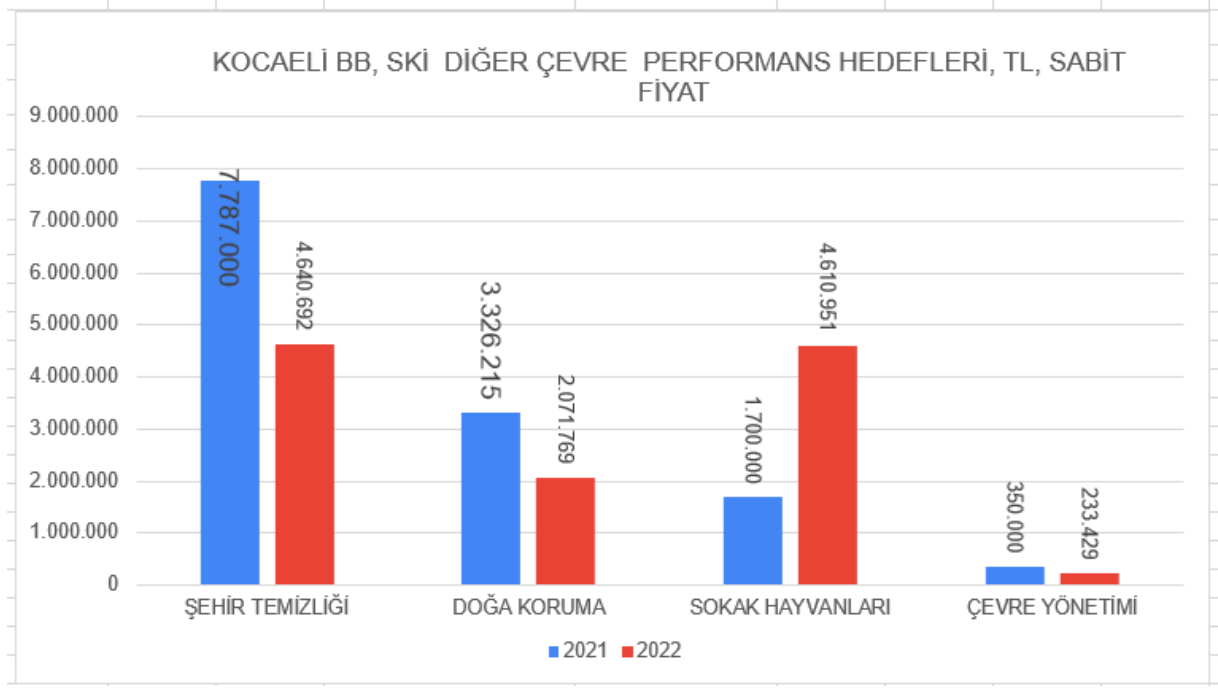
toplama ve yönetimi alanlarında 2021 yılından 2022 yılına gelindiğinde azaldığı görülmektedir. ÇKİD hedefleri tümüyle enflasyonun karşısında ezilmiştir.

Diğer Çevre Hedefleri Bütçesi:

- Diğer çevre hedeflerine ayrılan bütçe, 2021 yılında 13 milyon 163 bin TL iken 2022 yılında, cari fiyatla 20 milyon 51 bin TL'ye yükseltilmiştir.
- Şehir temizliği alanı 2021'de bütçenin %59'una denk gelirken, 2022 yılında %40 oranına gerilemiştir.

- Doğa koruma ve çevre yönetimi ile ilgili hedeflere ayrılan bütçeler her iki yılda da çok düşüktür. 2022'de bütçesi düşürülmüştür.
- Sokak hayvanlarına ayrılan bütçenin 2021 yılındaki %13'den %40'a çıkartılması sevindiricidir. Sokak hayvanları bakımevi faaliyetleri bütçesinin 1 milyon 700 bin TL'den 3 milyon TL'ye çıkarılması önemli bir adımdır.

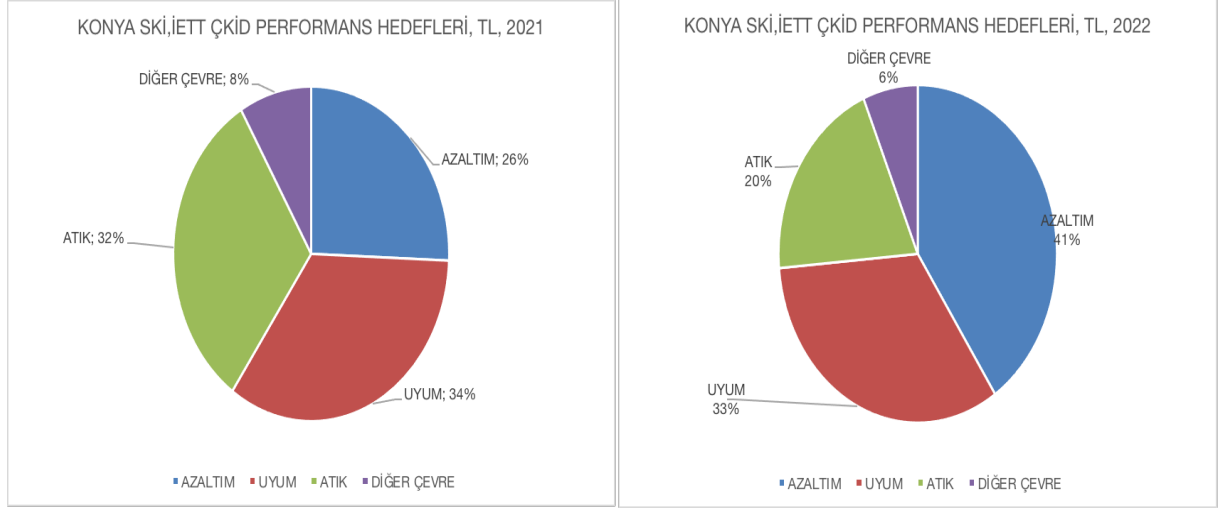

- Sabit fiyatla diğer çevre hedeflerinin toplam bütçesinde düşüş görülmektedir, 2021 yılında 13 milyon 163 bin TL olan diğer çevre hedefleri bütçesi, 2022 yılında, 2022 yılı enflasyonunun % 73,5 olması durumunda, sabit fiyatıyla 11 milyon 556 bin TL'ye düşmektedir.
- Bu düşüş sokak hayvanları bütçesi hariç diğer tüm alt kalemlerde düşüşe neden olmuştur.

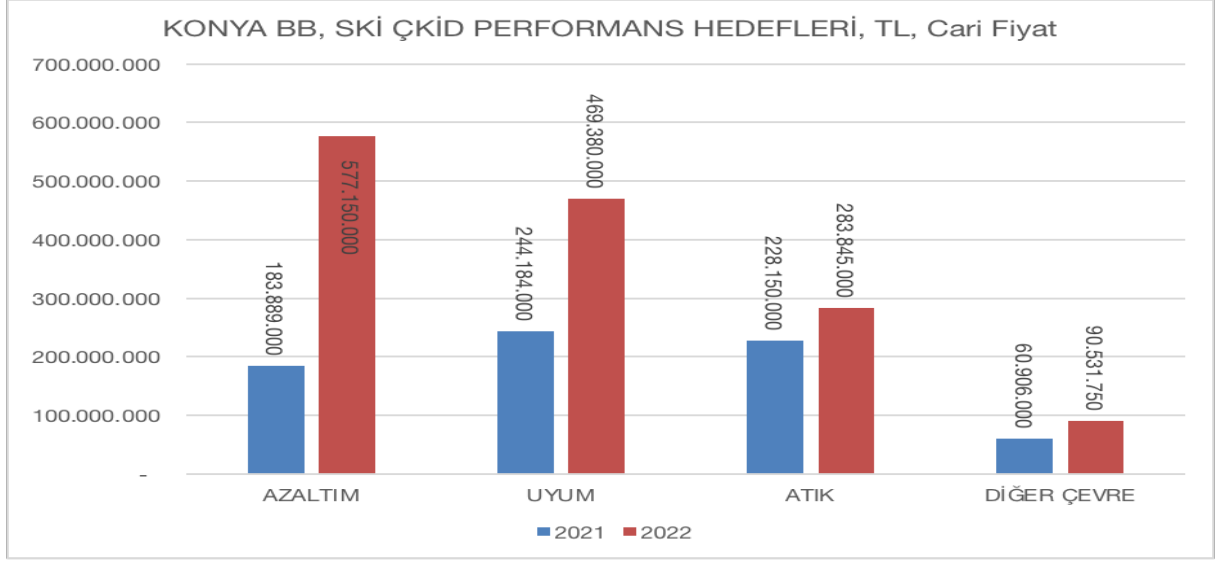
11) KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ve BAĞLI KURUMLARI

ÇKİD performans hedefleri bütçesinin dağılımı:

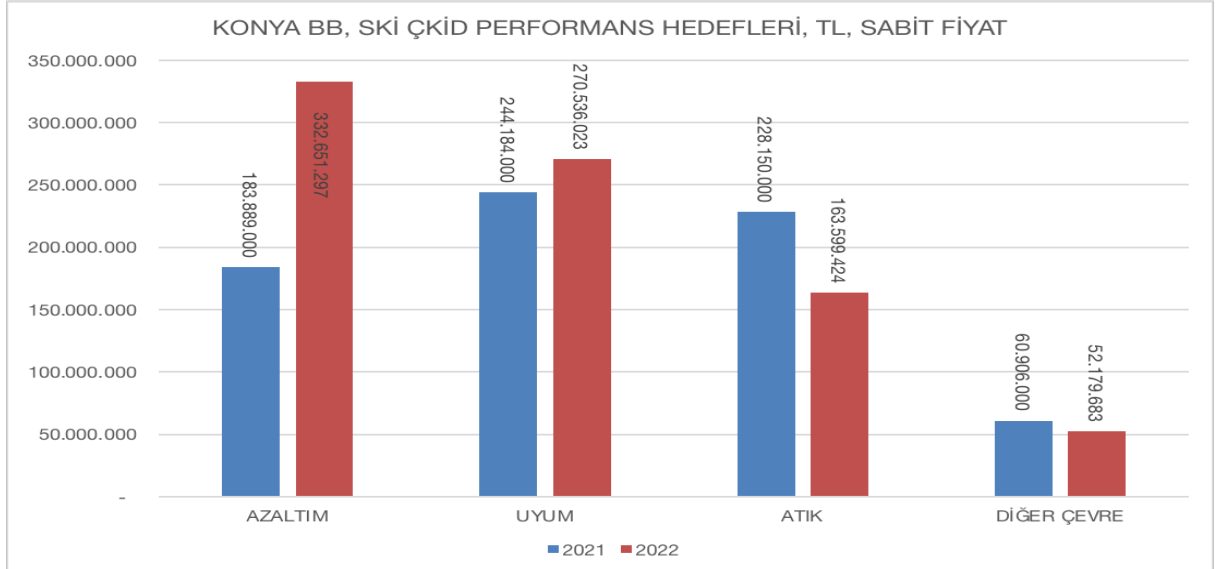
- Konya Büyükşehir Belediyesi ve Konya Su ve Kanalizasyon İşleri İdaresi Genel Müdürlüğünün 2022 yılı performans programı hedefleri bütçelerinde çevre ve koruma ve iklim değişikliği (ÇKİD) ayrılan bütçe yaklaşık 1 milyar 420 milyon TL'dir. 2021 performans programı hedeflerinde ayrılan bütçe 717 milyon TL ile kısıtlıdır Bir başka ifade ile cari olarak ÇKİD hedeflerine yönelik bütçe %98 oranında artmıştır.

- İklim krizi ile mücadelede en önemli katkısı olan azaltım için Konya Büyükşehir Belediyesi ve bağlı kurumlarının toplam bütçelerinden ayırdıkları pay 2021 yılında % 26 iken 2022 yılında % 41'e yükseldiği görülmektedir. Ayrıca, azaltımın ÇKİD bütçesi içinden aldığı pay bir önceki yıla göre %15 artış göstermiştir. .
- Konya Büyükşehir Belediyesi ve bağlı kurumlarının uyum için ÇKİD bütçesinden ayırdığı pay sabit kalırken atık bütçesinde azalış olduğu görülmektedir.
- 2021 yılı ile 2022 yılı karşılaştırıldığında, azaltım bütçesi cari fiyatla, 184 milyon TL'den 577 milyon TL'ye uyum bütçesi 244 milyon TL'den 469 milyon TL'ye yükseltilmesi planlanmıştır.

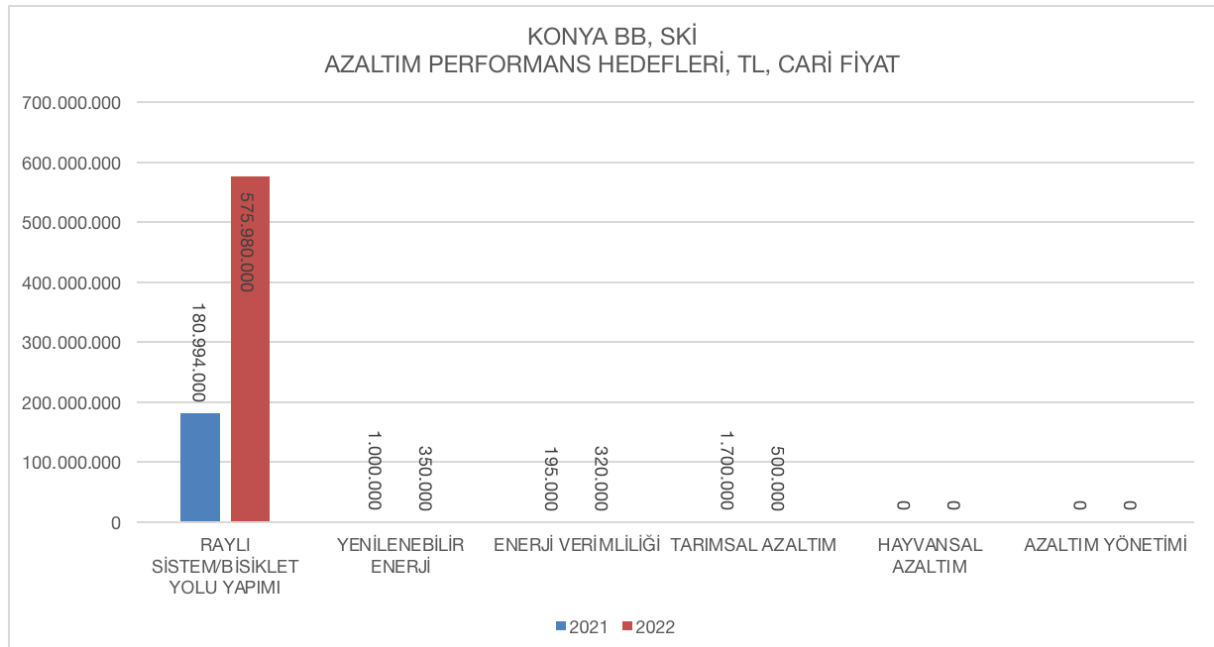
- 2022 yılı için ÇKİD ile ilgili önemli bir bütçe artışı planlanmışken, 2022 yılında yaşanan enflasyon dikkate alındığında ÇKİD için ayrılan kaynağın 2022 yılında artış göstermeyeceği görülmektedir. Yukarıda açıklanan şekilde enflasyondan arındırılmış olarak hesaplandığında, cari fiyatla 2022 için 1 milyar 421 milyon TL ÇKİD bütçesinin 2021 fiyatlarıyla, 819 milyon TL olacağı anlaşılmaktadır.
- Böylece, 2021 yılı için ÇKİD'e ayrılan bütçe 717 milyon TL iken, enflasyondan arındırılmış, 2022 yılında ayrılmış bütçe sadece 819 milyon TL olabilecektir. Bunun çok yetersiz bir artış olacağı çok açıktır.

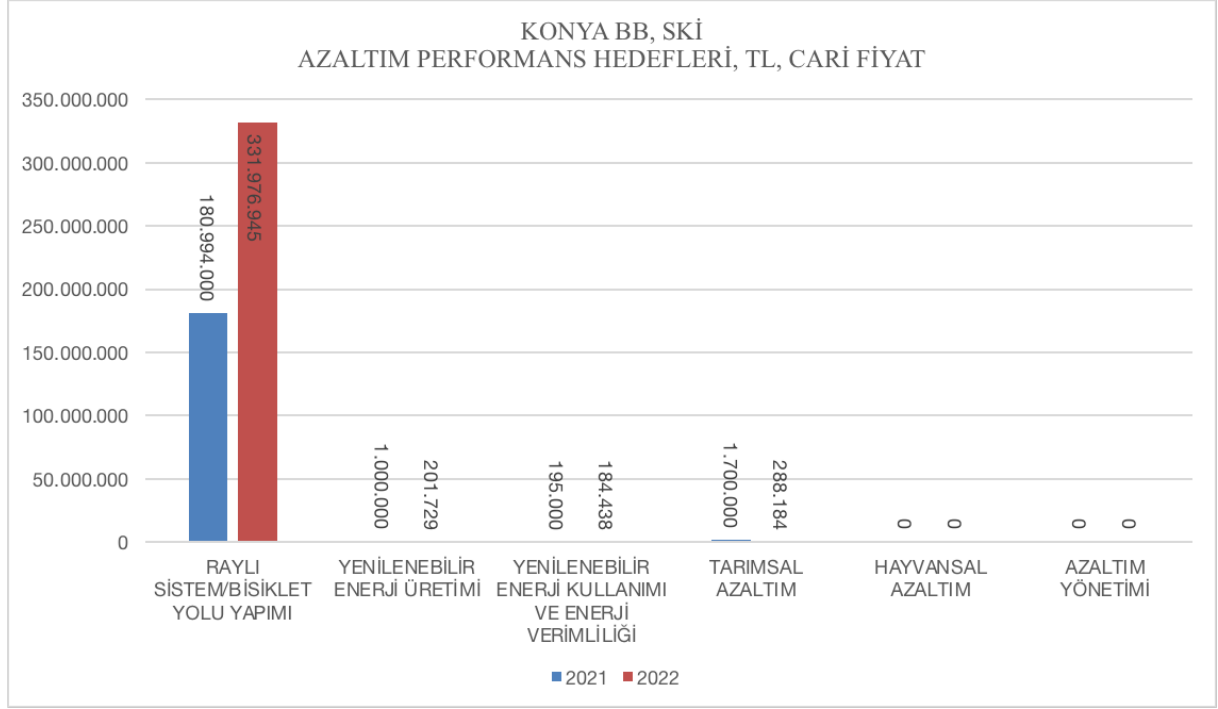

- 2022 aralık sonu enflasyonun 73,5'ten daha yüksek olması durumunda fiili olarak ÇKİD ile ilgili kullanılabilen bütçenin daha da kısıtlanacağı ve 2021 bütçesinin altına düşebileceği vurgulanmalıdır.

Azaltım Hedefleri Bütçesi

- 2021 yılında 184 milyon TL olan azaltım bütçesi, 2022 yılında, cari fiyatla, 577 milyon TL'ye yükselmiştir.
- 2021 ve 2022 yılında azaltım hedefleri bütçesinin tamamına yakını raylı sistem ile ilgilidir.
- 2021 yılında Raylı sistem dışında kalan azaltım bütçesi esas olarak yenilenebilir enerji kullanımı ve tarımsal azaltıma çok küçük bir kaşnak ayrılmışken 2022 yılında ayrılmamış ve tüm kaynak rayli sisteme gitmiştir.
- Yenilenebilir enerji üretimi ile ilgili ayrılan bütçe ise 2022 yılında yok denecek kadar azdır. Güneş enerjisi başta olmak üzere yenilenebilir enerji üretimi ve tarımsal faaliyetler, park ve bahçelerin aydınlatılması, ulaşım araçları ve benzeri alanlarda kullanımı için kaynak ayrılmalıdır.
- Konya BB 2021 ve 2022 yılında iklim değişikliğine uyum kapsamında azaltım yönetimi ile ilgili olarak bütçe ayırmıştır.
- Konya BB'nin tarımsal azaltım ile ilgili performans hedefi başlıkları ve bütçesi görülmektedir.

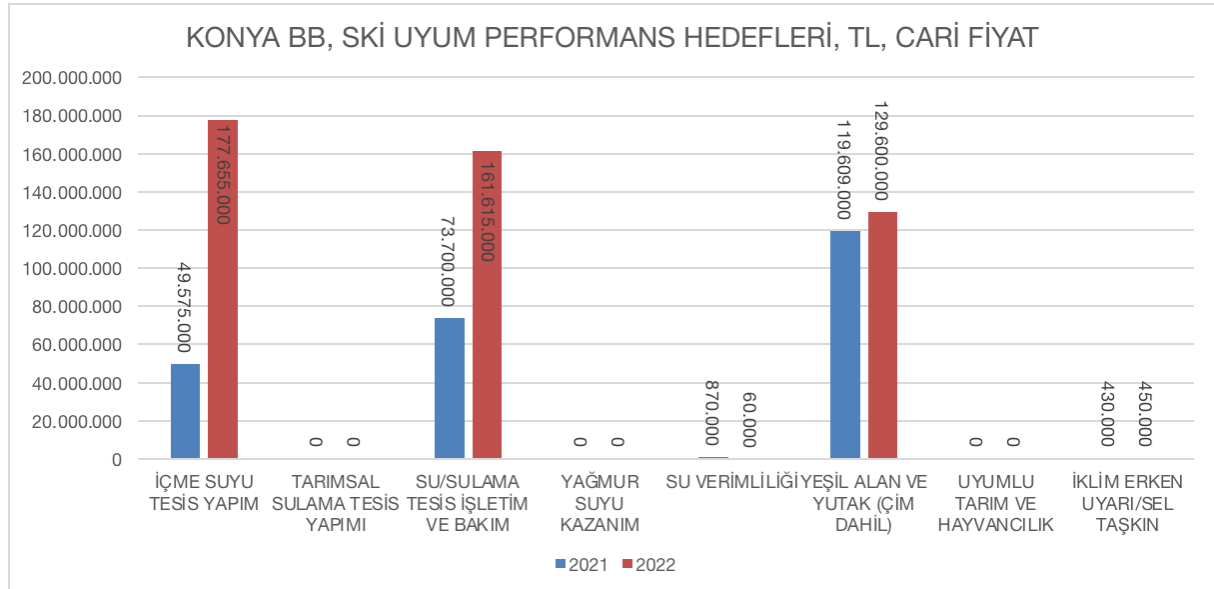

- Azaltım hedefi ile ilgili alanlar sabit fiyatla incelendiğinde raylı sistem dışında tüm alanlara ayrılan kaynaklarda azalma görülmektedir.
- Yenilenebilir enerji üretim ve kullanımından enerji verimliliğine ve tarımsal azaltıma zaten çok küçük olan bütçelerin enflasyon karşısında erimiş olması kabul edilebilir bir gelişme değildir.
- Paris Anlaşması'nın imzalanmış olduğu yıldan hemen sonra azaltım bütçesinin fiilen azalmış olması sera gazı emisyonunun azaltma hedeflerine ulaşmak bir yana, geri gidilmesine neden olabilecek bir tehlikeye işaret etmektedir

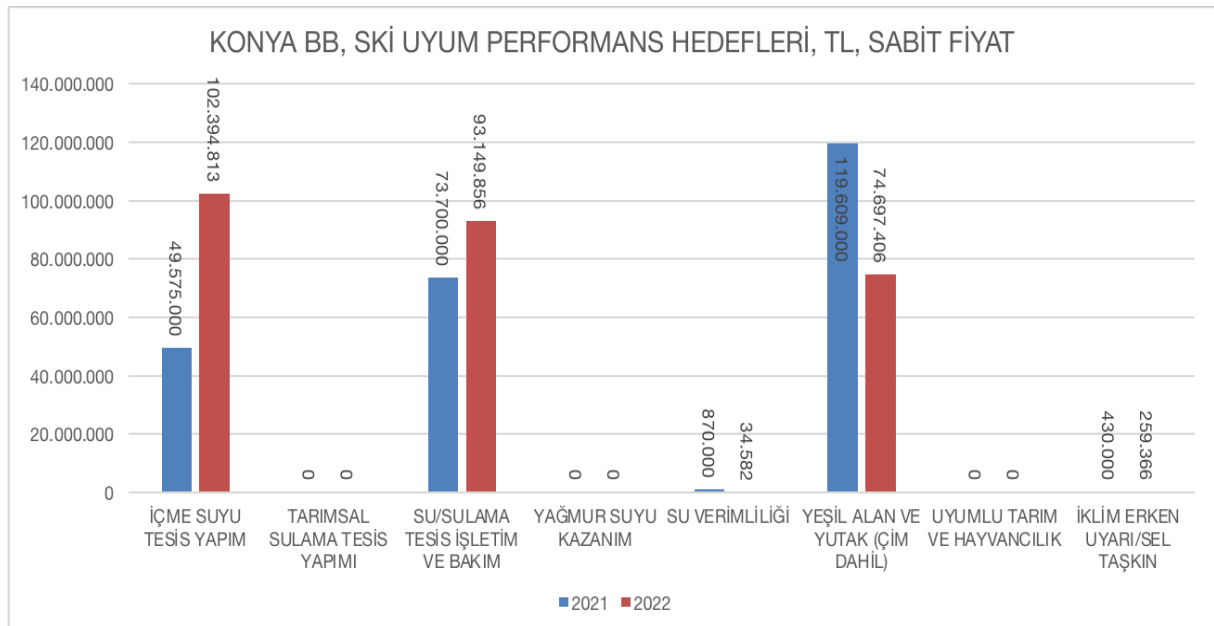
Uyum Hedefleri Bütçesi:

- İçme suyu tesisi yapımı ve işletmesi/bakımı bir arada değerlendirildiğinde, şehrin içme suyu kavuşması uyum hedefleri içinde en çok bütçe ayrılan alandır. Cari fiyatla her iki alanda da artış planlanmıştır.
- Su verimliliği bütçesinin 2021 yılında 870 bin TL civarında iken 2022 yılında 60 bin TL'ye düşürülmesi planlanmıştır. Su kullanımının verimliliğine yönelik bütçenin artırılması önemlidir.
- Gerek 2021 gerek 2022 yıllarında yeşil alanlar için önemli bir kaynak ayrıldığı görülmektedir. Bu kaynak 2021 yılında içme suyu tesisi yapımı ve bakımının da üzerindedir.

- KBB 2022 performans programına göre en büyük bütçe artışlarından biri park yapım işlerine ve park ve bahçelerin sulama ve bakım işlerine ayrılmıştır. Ancak bunun içinde yer alan ve bütçesi ayrıştırılamayan çim aşırı su tüketen çim ekiminin de olduğu dikkate alınmalıdır.
- Yağmur suyunun hasadı, uyumlu tarım ve hayvancılık için kaynak ayrılmadığı görülmektedir.

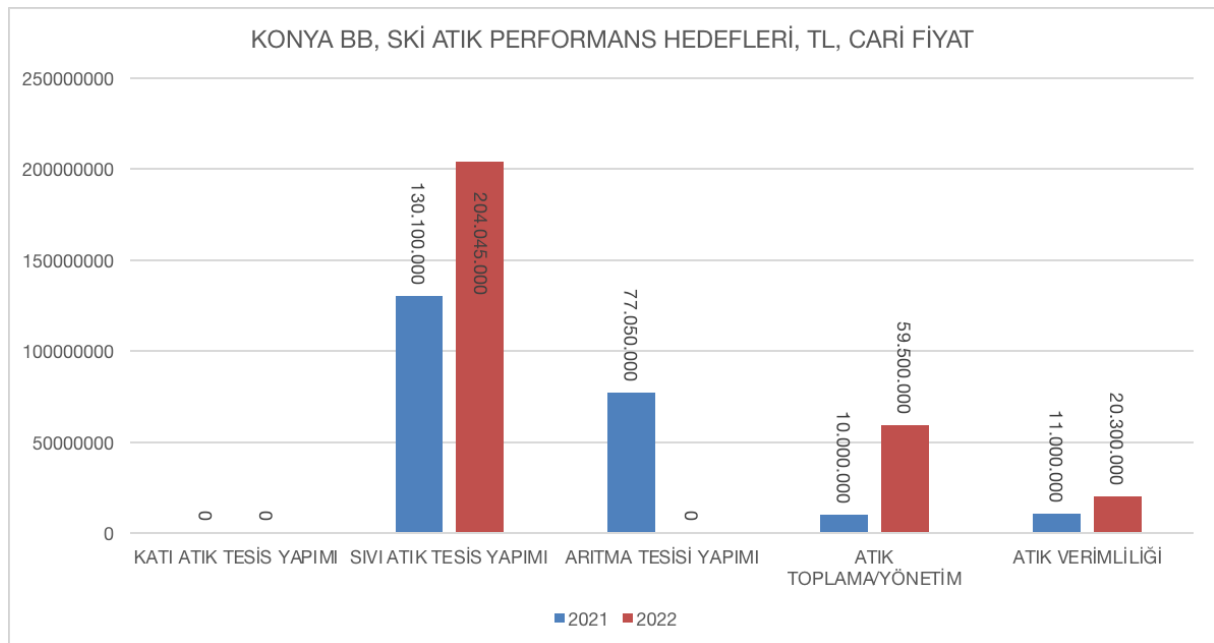
- İklim erken uyarı sistemleri, taşkınlar ve sıcak dalgaları gibi afetlerle mücadele daha çok kaynak ayrılması gereken bir diğer hedefdir. Konya BB bu alana çok düşük bir kaynak ayırmaktadır. Bu kaynak 2021-2022 yılları arasında, cari fiyatla, neredeyse sabit kalmıştır.

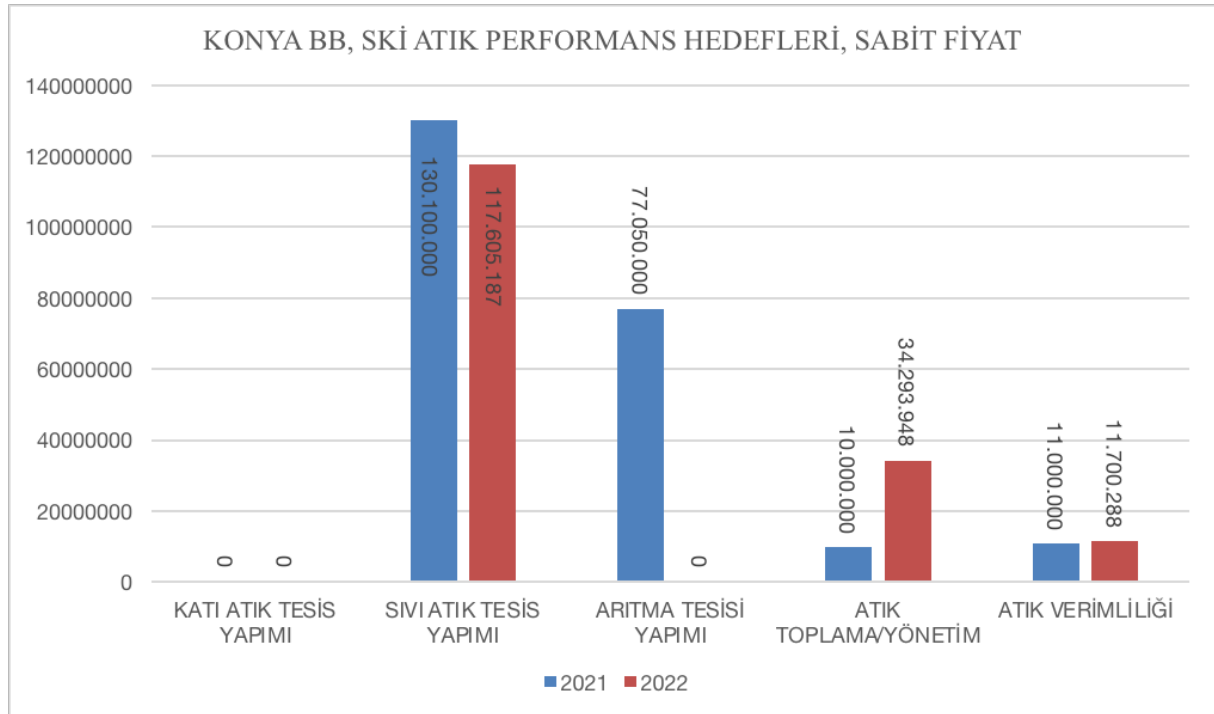
- Uyum hedefleri içinde içme suyu tesisi yapımı ve işletim ve bakımı dışında tüm alanlara ayrılan bütçenin, 2021 sabit fiyatıyla, azalacağını göstermektedir. 2022 yıl sonu enflasyonun % 73,5 olması durumunda, enflasyonun etkisiyle yeşil alan ve yutak alan, iklim erken uyarı sistemleri gibi tüm alt alanlarda sabit fiyatla bir azalma kendini göstermektedir.

Atık Hedefleri Bütçesi:

- Konya BB ve SKİ ÇKİD hedefleri bütçesi incelendiğinde, gerek 2021 yılında gerek 2022 yılında katı atık tesisi yapımı için bütçe ayrılmadığı görülmektedir.
- 2021 yılında sıvı atık hedefleri için ayrılan kaynak toplam atık için ayrılan kaynağın % 57'si iken 2022 yılında % 72'ye yükselmiştir.
- Tesis yapımı dışında sıvı ve katı atık toplama ve yönetimine 2021 ve 2022 yıllarında bütçe ayrıldığı görülmektedir. Konya'da Katı atık depolama ve bertarafı işlerine ayrılan bütçede de önemli bir artış görülmektedir.

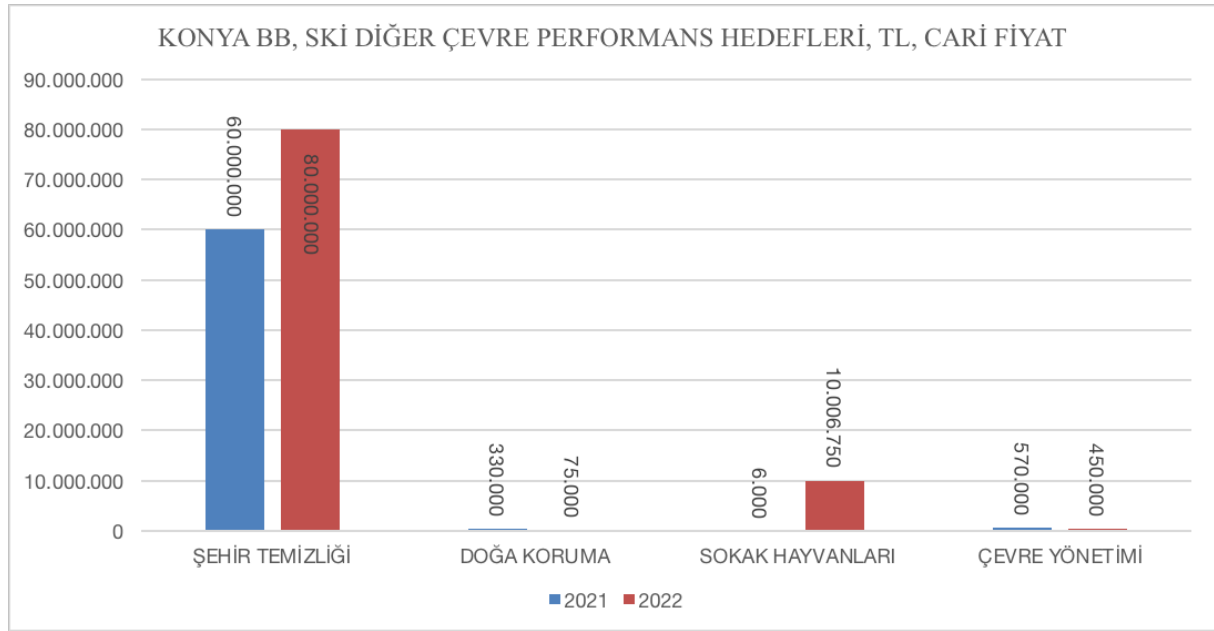
- Atık verimliliği ve geri kazanımı için ayrılan kaynak ise çok düşüktür. Atık verimliliği, sıfır atık ve geri kazanım hedeflerine daha çok bütçe ayrılmalıdır.
- 2021 yılında arıtma tesisi yapımına kaynak ayrılmışken, 2022 yılında ayrılmadığı görülmektedir. Arıtma tesisine kaynak ayrılmasının önemli olduğu vurgulanmalıdır.

- Sabit fiyatla incelendiğinde, yukarıda belirtildiği gibi yıl sonu enflasyon hedefi % 73,5 ile sınırlı kalması durumunda bile, 2022 atık hedeflerine ayrılan kaynağın atık toplama ve yönetimi hariç her alt alan için enflasyon karşısında eridiği, katı atık, sıvı atık ve arıtma tesisi yapımı atık verimliliği alanının tümünde 2021 yılından 2022 yılına gelindiğinde bir azalma görülmektedir. Konya BB ve SKİ'nin ÇKİD atık hedefleri enflasyonun karşısında ezilmiştir.

Diğer Çevre Hedefleri Bütçesi:

- Diğer çevre hedeflerine ayrılan bütçe, 2021- 2022 yılları arasında, cari fiyatla yükseltilmiştir.
- 2021 yılında, şehir temizliği alanı için diğer çevre hedeflerinin bütçesinin % 99'u ayrılmışken, 2022 yılında bu oran % 88'e düşürülmüş ve sokak hayvanlarının korunması için bütçe ayrılmıştır.
- Doğa koruma ve çevre yönetimi ile ilgili hedeflere ayrılan bütçeler her iki yılda da çok düşüktür.

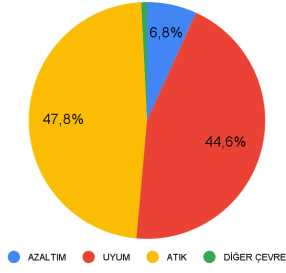
- Sabit fiyatla diğer çevre hedeflerinin toplam bütçesi düşüş göstermektedir. Bu düşüş diğer çevre alt alanlarının sokak hayvanları koruma hariç tümü için geçerli olmaktadır.

12) MANİSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ VE BAĞLI KURUMLARI

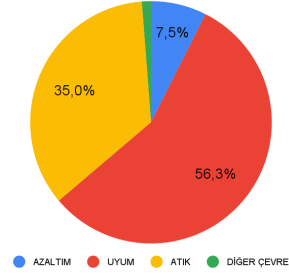
ÇKİD performans hedefleri bütçesinin dağılımı:

- MBB ve MASKİ ÇKİD ile ilgili performans hedefleri toplamı 2021 yılında yaklaşık 560 milyon 400 bin TL iken, 2022 yılında, cari fiyatla 710 milyon TL'ye yükselmiştir.
- 2022 yılında hem azaltım hem de uyum bütçesinin oran olarak artış gösterdiği görülmektedir. Özellikle uyum bütçesinde görülen yüzde 10'un üzerindeki artış olumlu olmakla birlikte iklim aciliyetinin en önemli 10 yılından geçerken azaltım harcamalarının da oranının artması gerektiği vurgulanmalıdır. Zira azaltım olmaksızın iklim değişikliğiyle sadece uyum politikalarıyla mücadele edilebileceği düşüncesi günümüzde geniş kesimlerce eleştirilmektedir.
- 2021 yılında atık hedeflerine en yüksek pay ayrılmış iken (%47,8) , 2022 yılında atık hedeflerinin payı %35'e gerilemiş uyum hedeflerinin payı ise %44,6'dan %56,3'e yükselmiştir.

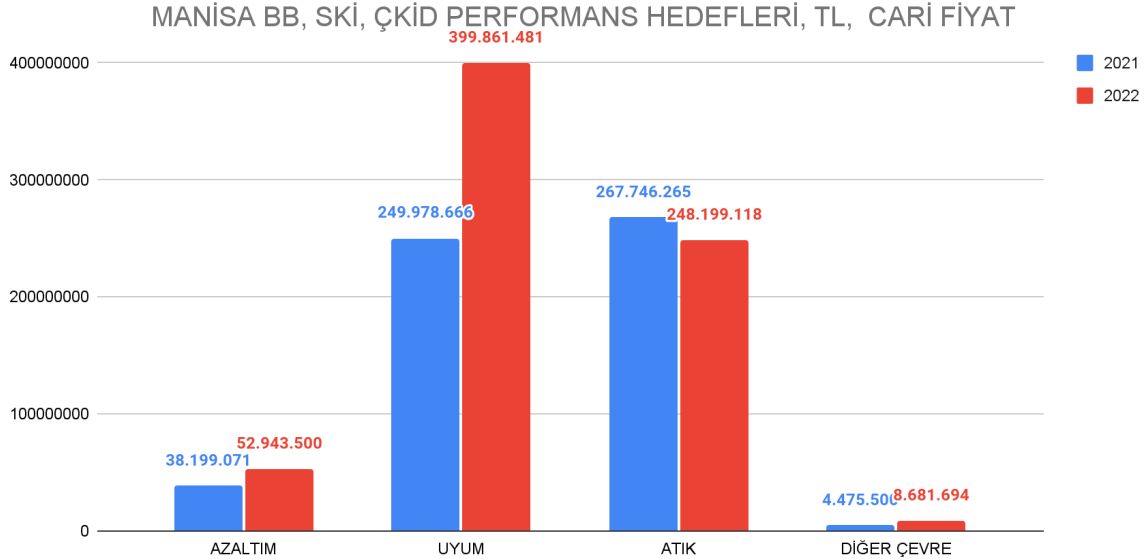
MANİSA BB, SKİ ÇKİD PERFORMANS HEDEFLERİ, TL, 2021

MANİSA BB, SKİ ÇKİD PERFORMANS HEDEFLERİ, TL, 2022

- TL cinsinden, cari fiyatlarla Manisa BB ve SKİ 2021 ve 2022 ÇKİD ile ilgili azaltım, uyum, atık ve diğer çevre hedefleri ile ilgili bütçeleri incelendiğinde, bütçeler oluşturulurken uyum hedefleri bütçesinin önemli ölçüde artırılması hedeflendiği görülmektedir.
- 2021 yılından 2022 yılına gelindiğinde, yaklaşık 250 milyon TL olan uyum bütçesinin 400 milyon TL'ye çıkarılması planlanmıştır.

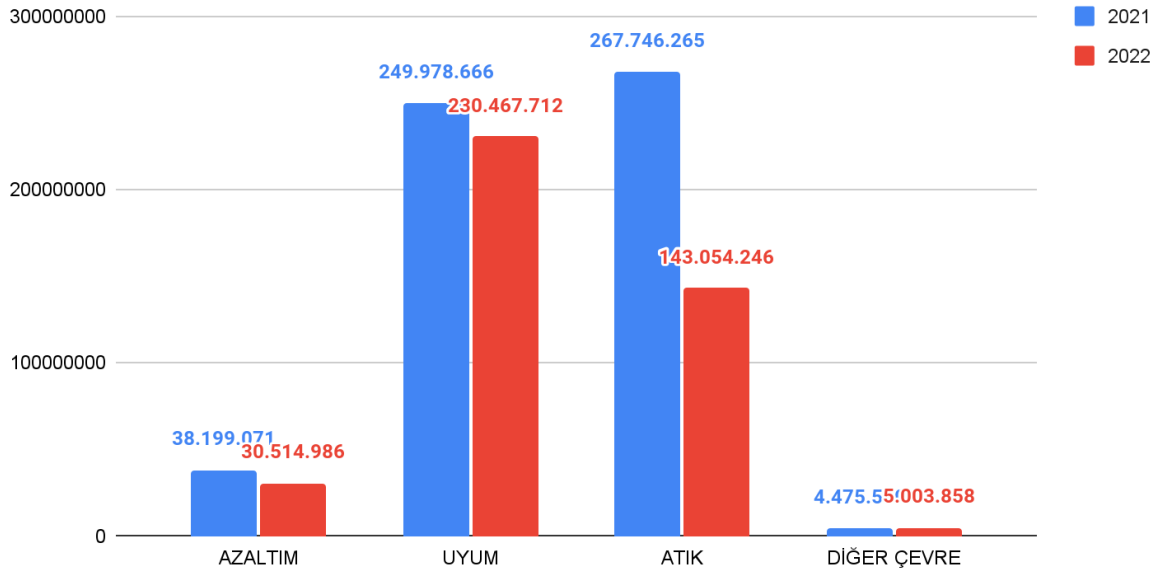

- 2022 yılı Manisa ÇKİD harcamaları için önemli bir bütçe artışı planlanmışken, 2022 yılında yaşanan enflasyon dikkate alındığında ayrılan kaynağın 2022 yılında artış göstermeyeceği aşağıdaki tabloda görülmektedir. Yukarıda açıklanan şekilde enflasyondan arındırılmış olarak hesaplandığında, cari fiyatla 2022 için yaklaşık 710

milyon TL olan ÇKİD bütçesinin 2021 fiyatlarıyla yaklaşık 410 milyon TL olacağı anlaşılmaktadır.

- Böylece, 2021 yılı için ÇKİD'e ayrılan bütçe 560 milyon TL civarında iken, enflasyondan arındırılmış, 2022 yılında ayrılmış bütçe sadece 410 milyon TL olabilecektir. Dolayısıyla burada büyük bir azalış olduğunu söylemek mümkündür.
- Yukarıda açıklandığı üzere, 2022 sonu itibariyle yıl sonu enflasyonun yüzde 73,50 olacağı varsayımı ile fiyatlar enflasyondan arındırılmıştır. 2022 Aralık sonu enflasyonun daha yüksek olması durumunda fiili olarak ÇKİD ile ilgili kullanılabilen bütçenin daha da kısıtlanacağı vurgulanmalıdır.

MANİSA BB, SKİ ÇKİD PERFORMANS HEDEFLERİ, TL, SABİT FİYAT

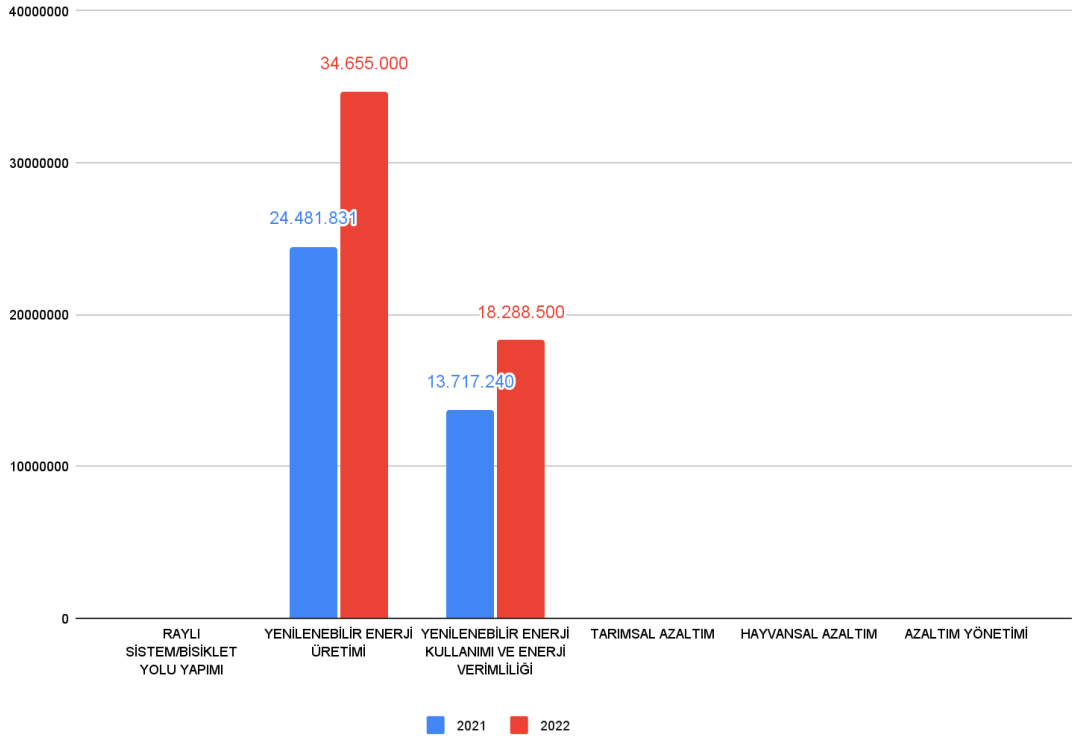

- Manisa BB ve SKİ 2022 yılı için ayırdıkları bütçenin enflasyondan arındırılmış hali incelendiğinde (sabit fiyatla), diğer çevre hedefine ayrılan kaynak dışında tüm hedeflere ayrılan bütçelerde bir azalma ortaya çıkacağı görülmektedir.

Azaltım Hedefleri Bütçesi

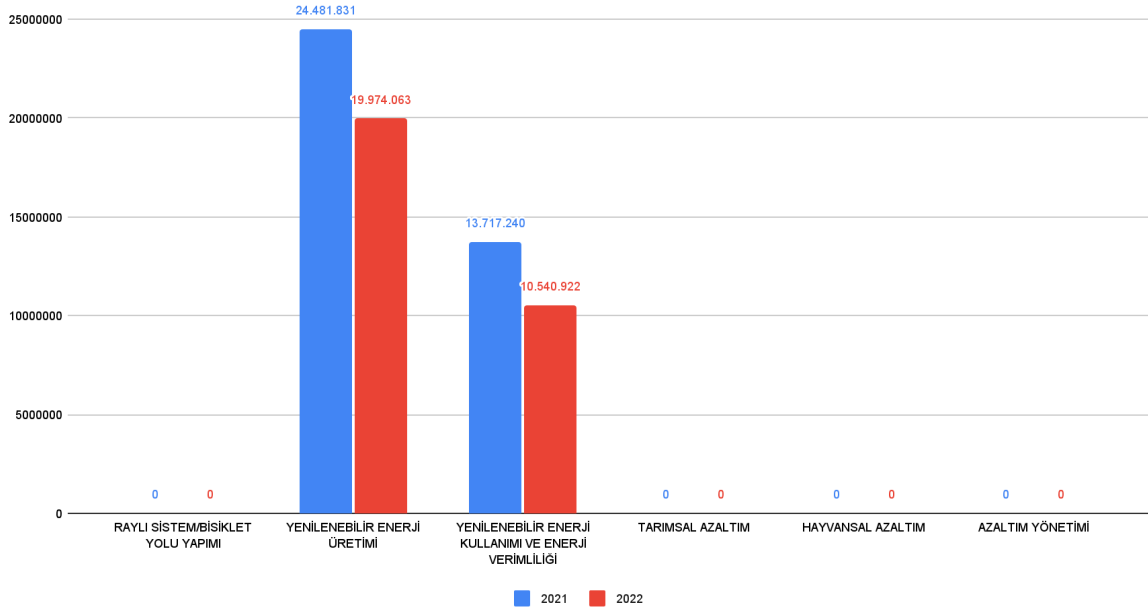
- 2021 yılında 38 milyon TL olan azaltım bütçesi, 2022 yılında, cari fiyatla, 52 milyon TL'ye yükselmiştir.
- 2021 ve 2022 yılında azaltım hedefleri bütçesinin tamamı yenilenebilir enerji üretimi, kullanımı ve enerji verimliliği ile ilgilidir. Ayrılan kaynakta artış olmuşsa da azaltım harcamalarında miktar olarak çok daha yüksek harcamalar gereklidir.

MANISA BB, SKİ AZALTIM PERFORMANS HEDEFLERİ, TL, CARİ FİYAT

- Her ne kadar özellikle güneş enerjisi santrallerine yönelik harcama hedeflerinde cari fiyatla bir artış gözlemlense de gelişmekte olan bir büyükşehir belediyesi olarak raylı sistem/bisiklet yolu yapımı, tarımsal azaltım ve hayvansal azaltım gibi diğer azaltım kategorileri için harcama hedeflerinin belirlenmiyor olması önemli bir sorundur.
- Güneş enerji santrallerine yönelik harcama hedeflerinin dışında kalan hedeflerin dolaylı bir şekilde azaltıma katkı yapma potansiyelleri üzerinden bu çalışmanın kapsamına dahil edildikleri ve dolayısıyla azaltım için gerekli etkiyi daha hızlı doğurabilecek doğrudan harcama hedeflerine ihtiyaç duyulduğu vurgulanmalıdır.

MANİSA BB, SKİ AZALTIM PERFORMANS HEDEFLERİ, TL, SABİT FİYAT

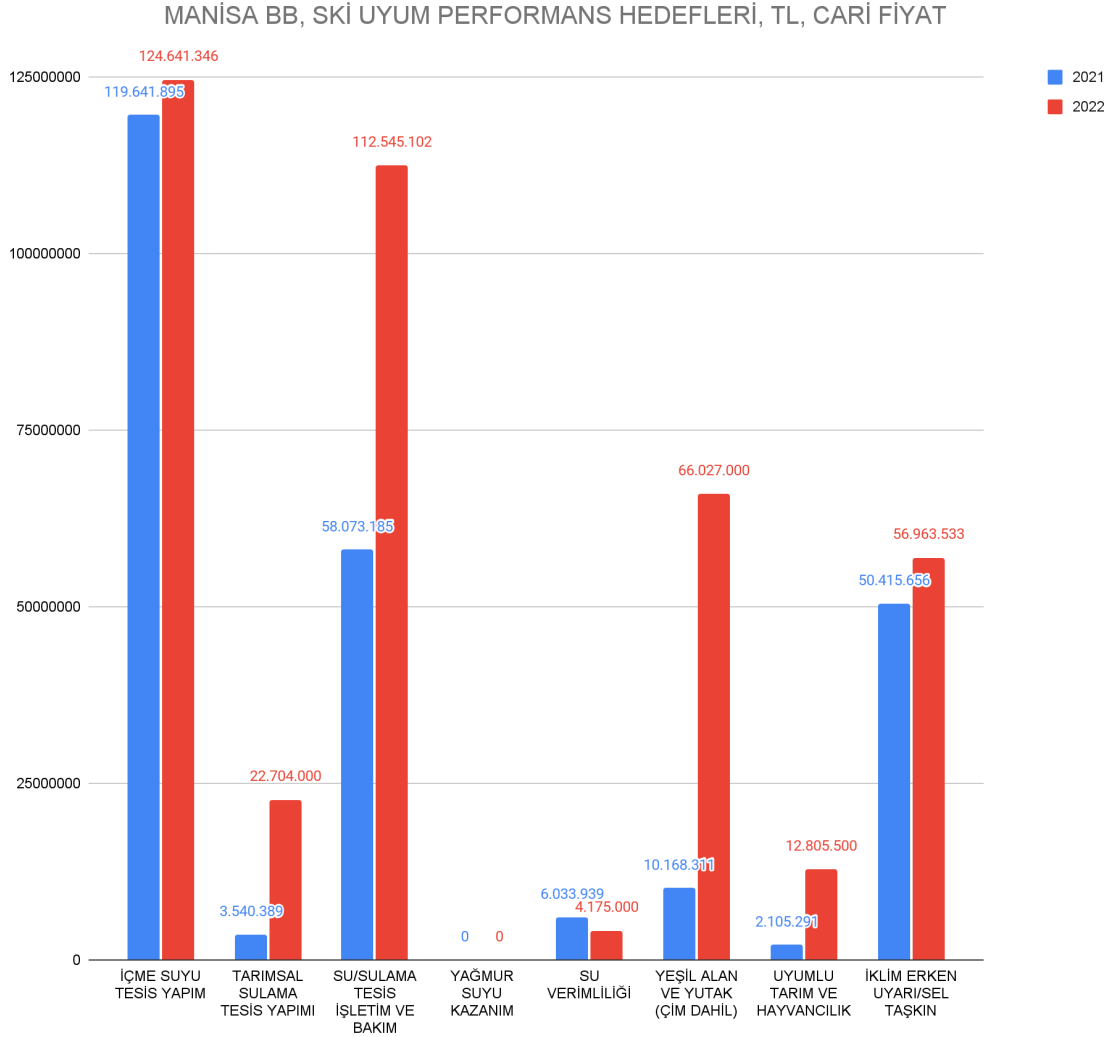

- Azaltım hedefi ile ilgili alanlar ele alındığında, sabit fiyatla, bir başka ifadeyle 2021 fiyatlarıyla 2022 yılında ayrılan kaynak azaltım hedefleri alt alanlar itibariyle incelendiğinde tüm alanlara ayrılan kaynaklarda azalma görülmektedir.
- Ayrılan bütçenin enflasyon karşısında erimiş olması, konunun aciliyeti ve önemi dikkate alındığında kabul edilebilir bir husus değildir.
- Paris Anlaşması'nın imzalanmış olduğu yıldan hemen sonra azaltım bütçesinin fiilen azalmış olması sera gazı emisyonlarını azaltma hedeflerine ulaşmak bir yana, geri gidilmesine neden olabilecek bir tehlikeye işaret etmektedir.

Uyum Hedefleri Bütçesi:

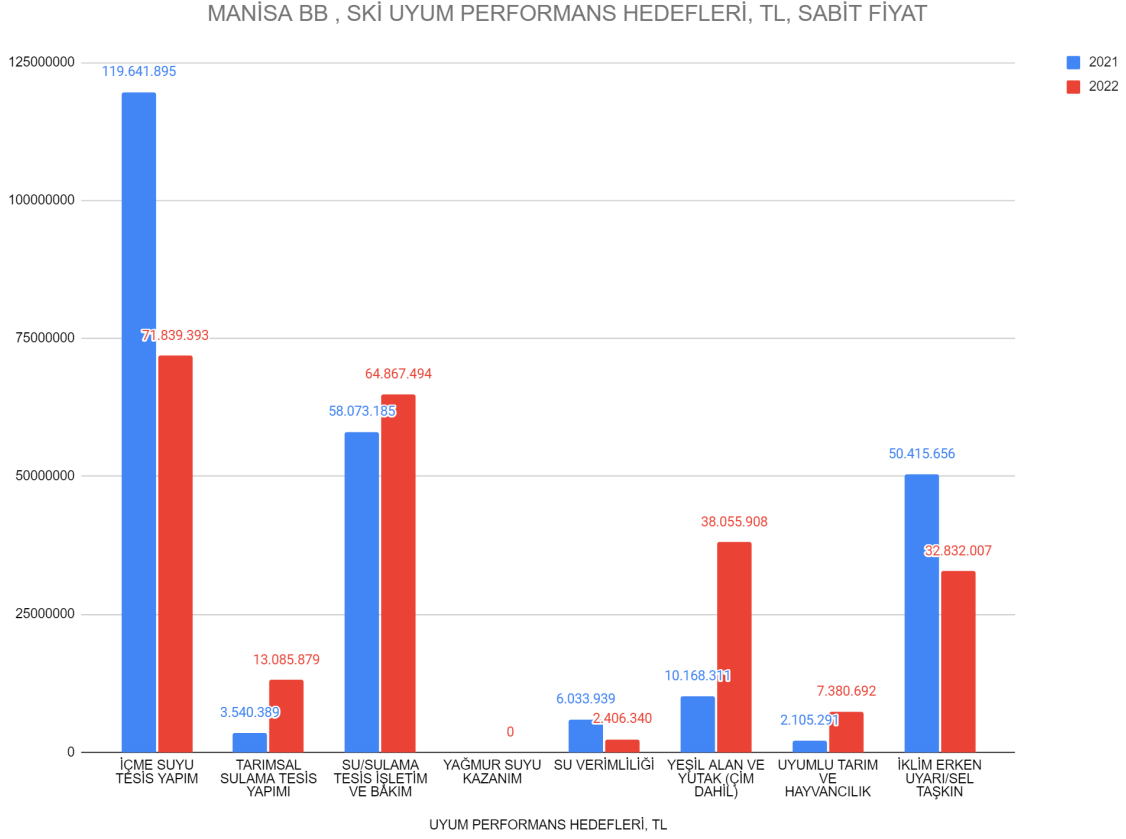
- İçme suyu tesisi yapımı ve su/sulama tesis işletim ve bakımı iki yıldır uyum hedefleri kapsamında en çok kaynak ayrılan alanlar olarak görülmektedir. Ayrıca 2022 yılı uyum bütçesi hedeflerindeki cari fiyatla artış büyük ölçüde su/sulama tesis işletim ve bakım ve yeşil alan ve yutak (çim dahil) kategorilerinden kaynaklanmaktadır.
- Cari fiyatla azalmanın gözlemlendiği su verimliliği bütçesi hedefleri mutlaka artırılmalıdır. Zira kuraklık sorunu gittikçe artan Türkiye'de su arzını artırmanın en makul yollarından biri verimliliği artırmak olarak görülmektedir.
- 2022 yılında yeşil alanlar için önemli bir kaynak ayrıldığı görülmektedir. Bu kaynak 2021 yılında 10 milyon civarında iken 2022 yılında cari fiyatla yaklaşık 66 milyon TL'ye çıkmıştır. Ancak bunun içinde yer alan ve bütçesi ayrıştırılamayan çim ekiminden vazgeçilmeli ve az su isteyen örtücülere ve şehir ormanlarını geliştirme hedeflerine daha çok bütçe ayrılmalıdır.

- Yağmur suyunun hasadı, depolanması ve geri kazanımı hedefi ile ilgili bütçenin 2022 yılında da 2022 yılında da olmadığı görülmektedir. Kaynak ayrılması gereken bir diğer elzem konudur.

- İklim erken uyarı sistemleri için ayrılan kaynak 2022 yılında cari fiyatla küçük bir artış göstermiştir. Taşkınlar ve sıcak dalgaları gibi iklim kaynaklı afetlerle mücadelede daha çok kaynak ayrılması gereken bir diğer hedeftir. İklim kaynaklı afetler açısından sel ve taşkınların önlenmesine yönelik ekolojik olmayan dere ıslahı uygulamaları dikkatle ele alınmalı ve dere yataklarında yapılaşma gibi imar sorunları çözülmelidir. Bu alanda yapılan harcamalarda iklim kriziyle birlikte etkisini artırmaya başlayan sıcak dalgalarının ve bunların halk sağlığı etkilerinin de dikkate alınması faydalı olacaktır.
- Uyumlu tarım ve hayvancılık harcamaları için cari fiyatla 10 milyon TL'lik bir artış gözlemlense de bu alana daha fazla kaynak ayrılması gereklidir. Zira Marmara Gölü'nün kuruması neticesinde gölde faaliyet gösteren balıkçıların açtığı iklim davası bu konuyla ilgili aciliyeti gözler önüne sermektedir. Gölün kurumasından sonra köylüler arasında kuruyan alanda tarım yapmak için ortaya çıkan ve ölüm/yaralanmayla sonuçlanan çatışmalar kamuoyunda kaygı uyandırmaktadır. Bunlara ek olarak bu

alandaki yapılan harcamaların dolaylı etki yaratacak faaliyetlerden ziyade örneğin onarıcı tarımı desteklemek gibi doğrudan etki yaratan ve yenilikçi faaliyetlere yönlendirilmesi daha faydalı olacaktır.

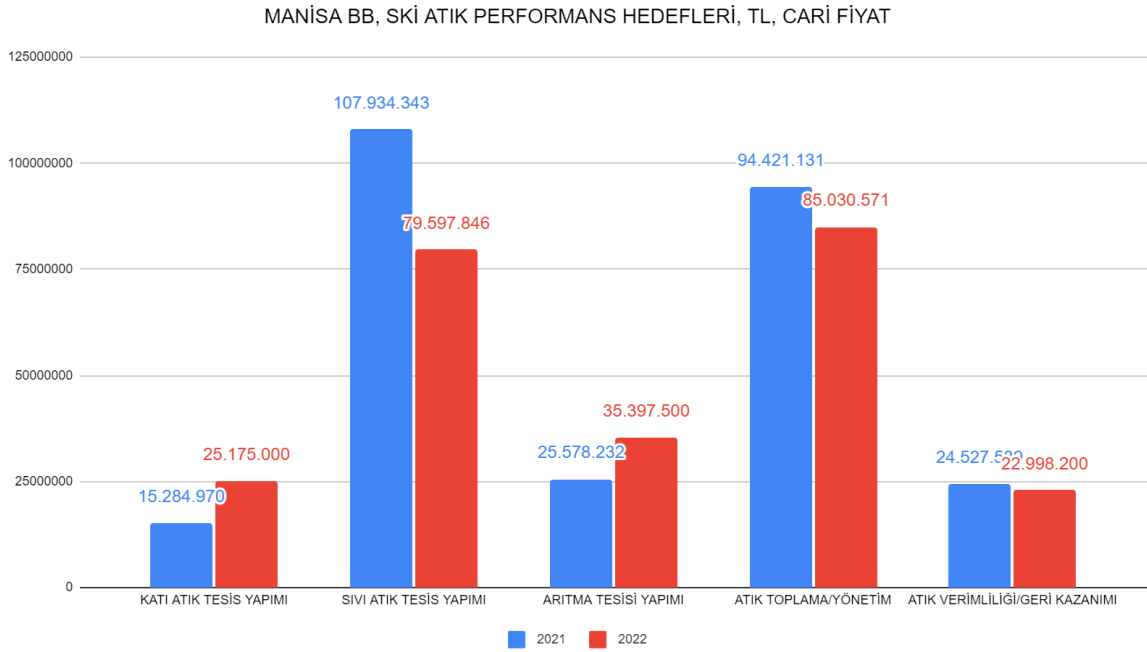

- Su verimliliğine yönelik harcamalarda cari fiyatla dahi görülen azalışa ek olarak uyum hedefleri içinde içme suyu tesisi yapımı ve iklim erken uyarı/sel taşkın hedeflerine ayrılan bütçenin, 2021 sabit fiyatıyla azalacağı görülmektedir. 2022 yıl sonu enflasyonun % 73,5 olması durumunda, enflasyonun etkisiyle bu azalma kendini göstermektedir.
- Diğer yandan 2022 yılında oransal olarak artış gösteren uyum kategorisindeki tarımsal sulama tesis yapımı, su/sulama tesis işletim ve bakım, yeşil alan ve yutak (çim dahil), uyumlu tarım ve hayvancılık alanlarında sabit fiyatla dahi artış gözlemlendiği vurgulanmalıdır.

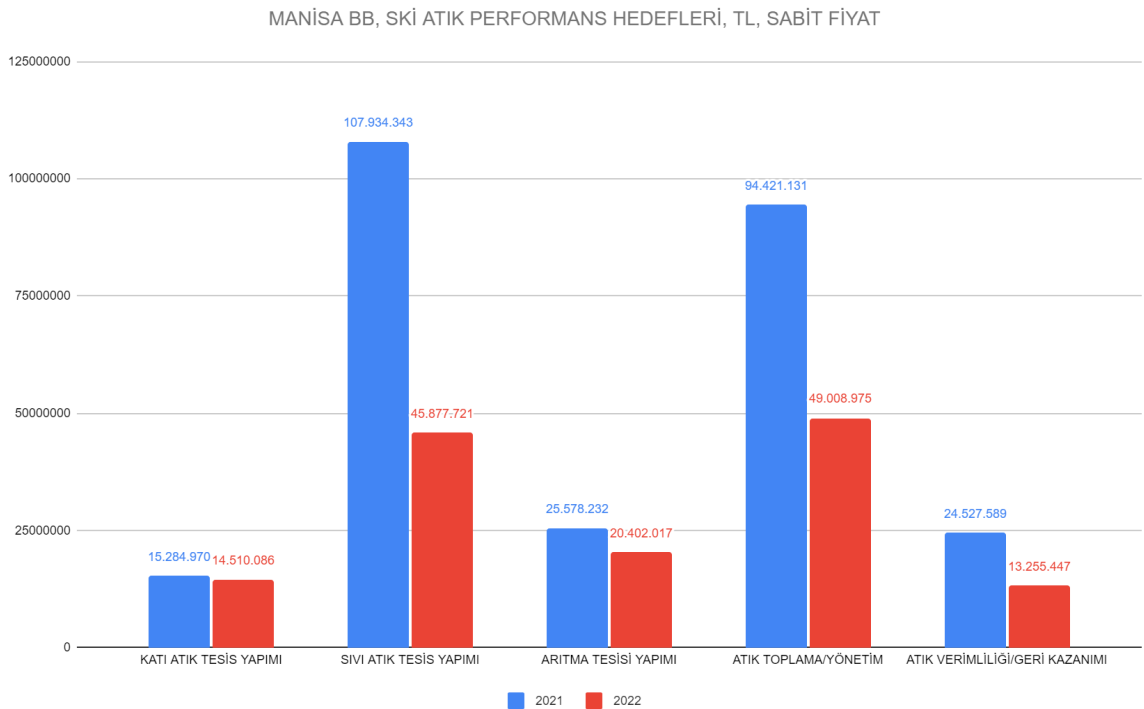
Atık Hedefleri Bütçesi:

- Atık hedefleri için ayrılan kaynak cari fiyatla bile azalış göstermektedir. 2022 yılında toplam 248 milyon TL'lik bir kaynak tahsisi ile bir önceki yıla göre cari fiyatla yaklaşık 20 milyon TL'lik bir azalış yaşanmıştır. Bu kaynağın büyük çoğunluğunun sıvı atık tesisi yapımı (yaklaşık 80 milyon) ve atık toplama yönetim (yaklaşık 85 milyon) kategorilerine gittiği görülmektedir.

- Diğer yandan katı atık tesis yapımı ve arıtma tesisi yapımına yönelik cari fiyatla 10'ar milyon TL'lik artış hedeflendiği görülmektedir.

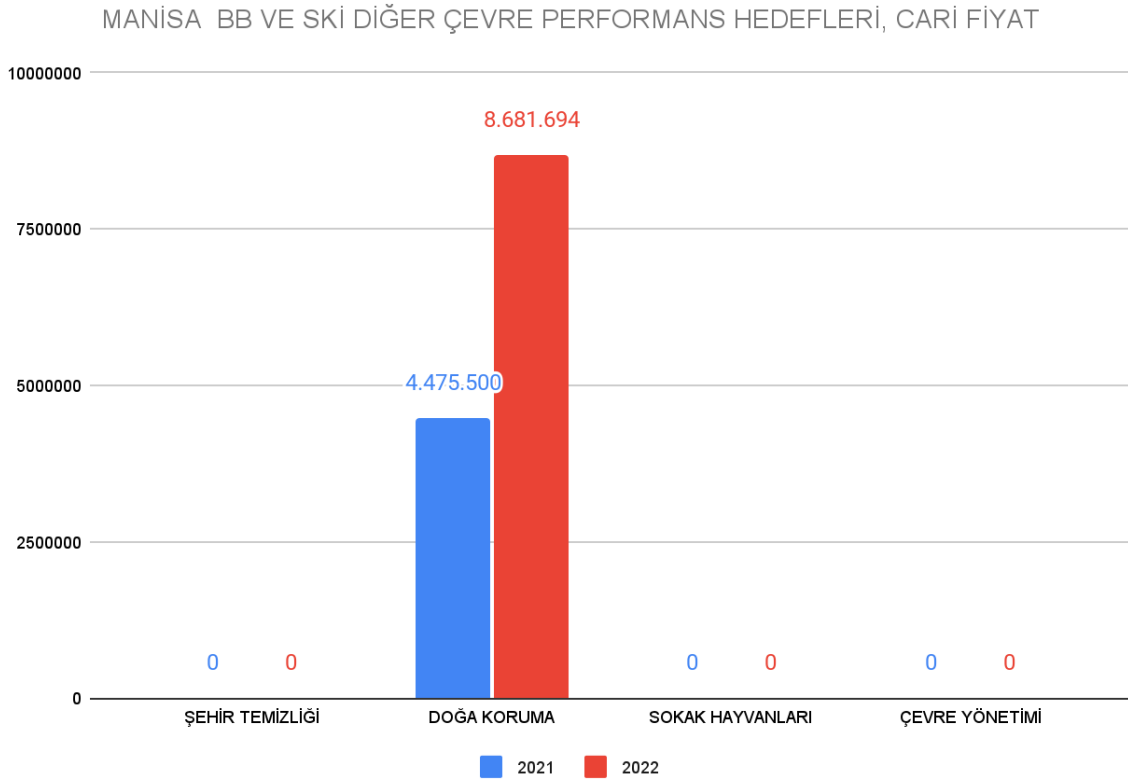
- Atık verimliliği ve geri kazanımı için ayrılan kaynak hem düşük olması hem de cari fiyatla dahi 2022 yılında düşüşe geçmiş olması nedeniyle dikkat çekmektedir. Organik atıkların sebep olduğu sera gazı salımları göz önüne alındığında kompost gibi uygulamaların tarım faaliyetleri açısından getireceği faydalar da düşünülerek bu kategori altında daha yenilikçi ve doğrudan harcama hedeflerine yer açılmalıdır.

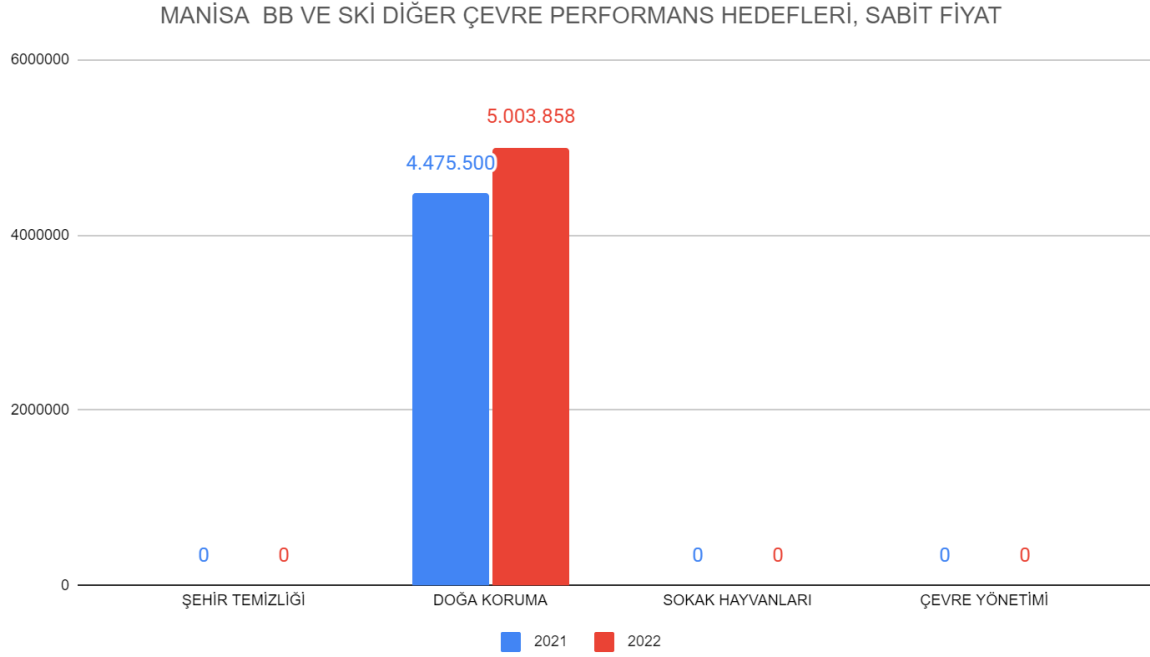
- Sabit fiyatla incelendiğinde, yukarıda belirtildiği gibi yıl sonu enflasyon hedefi % 73,5 ile sınırlı kalması durumunda bile, 2022 atık hedeflerine ayrılan her alt alandaki bütçenin enflasyon karşısında eridiği görülmektedir. ÇKİD hedefleri tümüyle enflasyonun karşısında ezilmiştir.

Diğer Çevre Hedefleri Bütçesi:

- Diğer çevre hedeflerine ayrılan bütçe, 2021 yılında yaklaşık 4.5 milyon TL'den 2022 yılında cari fiyatla yaklaşık 8.7 milyon TL'ye yükseltilmiştir.
- Bu kategorideki harcama hedeflerinin sadece farkındalık artırma faaliyetleri üzerinden doğa koruma başlığı altında belirlendiği görülmektedir. Dolayısıyla diğer başlıklar için de kaynak ayrılmasında fayda görülmektedir.

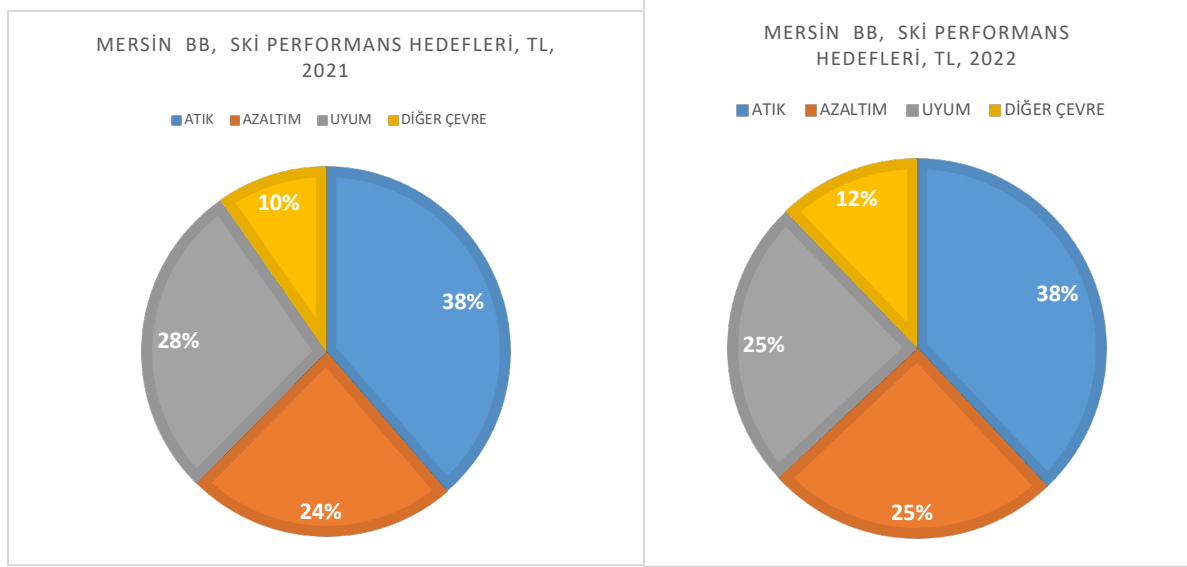
- Sabit fiyatla diğer çevre hedeflerinin toplam bütçesindeki artış büyük ölçüde kısıtlanmaktadır. 2021 yılında 4.5 milyon TL olan diğer çevre hedefleri bütçesi, 2022 yılında, 2022 yılı enflasyonunun % 73,5 olması durumunda, sabit fiyatıyla 5 milyon TL'ye düşmektedir.

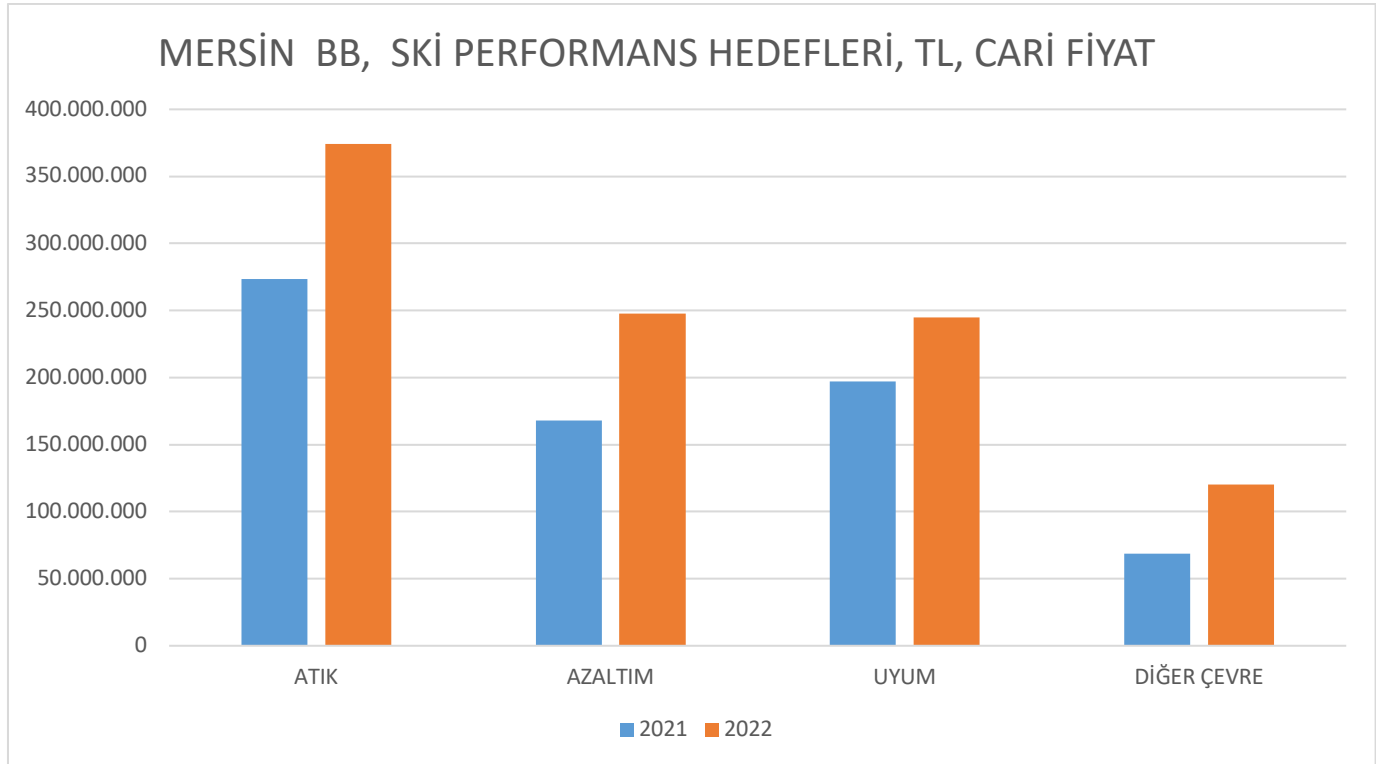
13) MERSİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ VE BAĞLI KURUMLAR

ÇKİD performans hedefleri bütçesinin dağılımı:

- Mersin BB ve MESKİ ile ilgili performans hedefleri toplamı 2021 yılında yaklaşık 639 milyon 16 bin TL iken, 2022 yılında, cari fiyatla 987 milyon TL'ye yükselmiştir.
- 2021 yılında azaltım planları bütçenin %24'ünü oluşturmaktaydı. Mersin BB ve MESKİ'nin 2022 yılı azaltım bütçesinin payı neredeyse sabit kalarak %25 olmuştur. İklim değişikliği ile mücadelede, özellikle büyük şehirlerin, azaltım hedeflerinin oranının yükseltilmesi gerekir.
- 2021 yılında en yüksek paya sahip atık hedefleri, 2022 yılında oranı sabit kalarak %38'le ÇKİD harcamalarında önemli bir yer tutmaktadır.

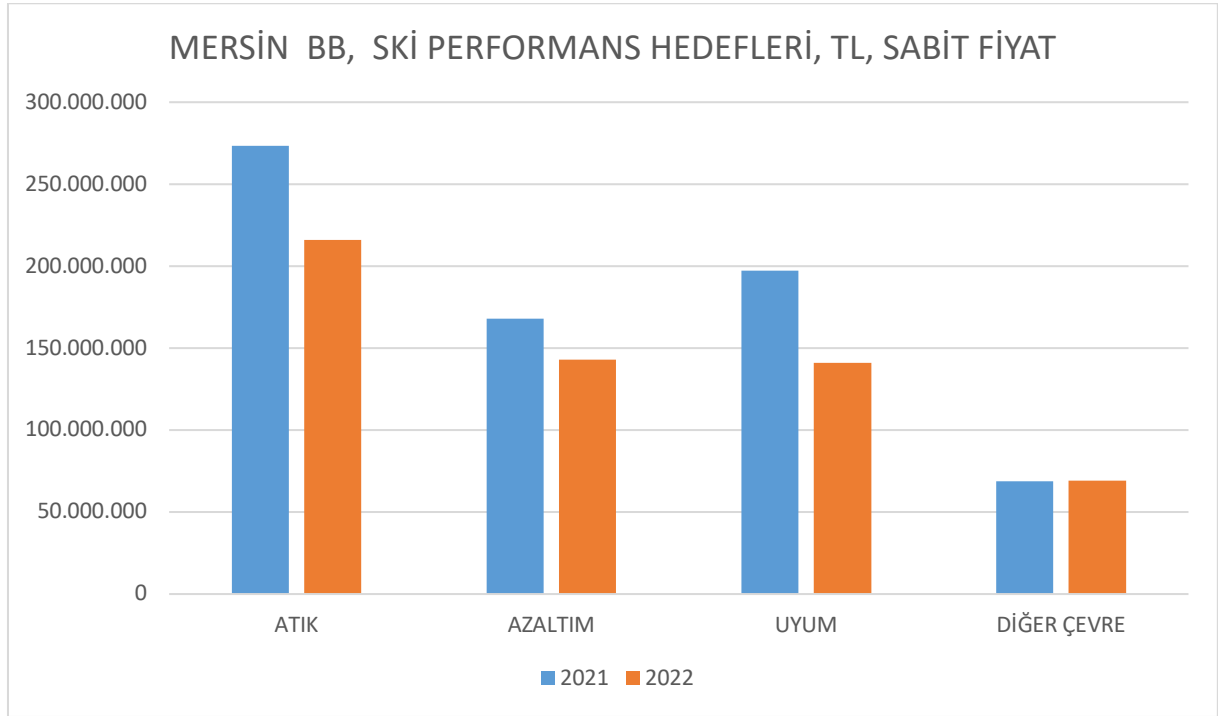
- TL cinsinden, cari fiyatlarla incelendiğinde, Mersin ve MESKİ'nin 2021 ve 2022 ÇKİD ile ilgili azaltım, uyum, atık ve diğer çevre hedefleri ile ilgili bütçeleri incelendiğinde, bütçeler oluşturulurken önemli bir değişikliğe gidilmediği, kümelerin paylarının sabit kaldığı görülmektedir. Cari fiyatlı bütçenin her bütçe alanında benzer oranlarda artırılması planlanmıştır.

- 2022 yılı için Mersin'in ÇKİD ile ilgili 2021'deki 639 milyon TL'lik bütçesi, önemli bir artışla 987 milyon TL'ye çıksa da, 2022 yılında yaşanan enflasyon dikkate alındığında ÇKİD için ayrılan kaynağın 2022 yılında artış göstermeyeceği

görülmektedir. Aşağıdaki sabit fiyatlı enflasyondan arındırılmış tabloda hesaplandığında, cari fiyatla 2022 için 987 milyon TL ÇKİD bütçesi 2021 fiyatlarıyla, 569 milyon TL olmuştur.

- Diğer bir değişle 2021 yılı için ÇKİD’e ayrılan bütçe 639 milyon TL iken, enflasyondan arındırılmış, 2022 yılında ayrılmış bütçe yalnızca 569 milyon TL olabilecektir. Bu da bir artıştan ziyade bütçede önemli bir azalma olduğunu gösterir.
- Bütçedeki bu azalma %73.5’luk enflasyonla hesaplanmış olup, aralık ayında kesin enflasyon belirlendiğinde Mersin BB ve MESKİ’nin ÇKİD bütçesinde daha yüksek bir azalmayla sonuçlanabilir.

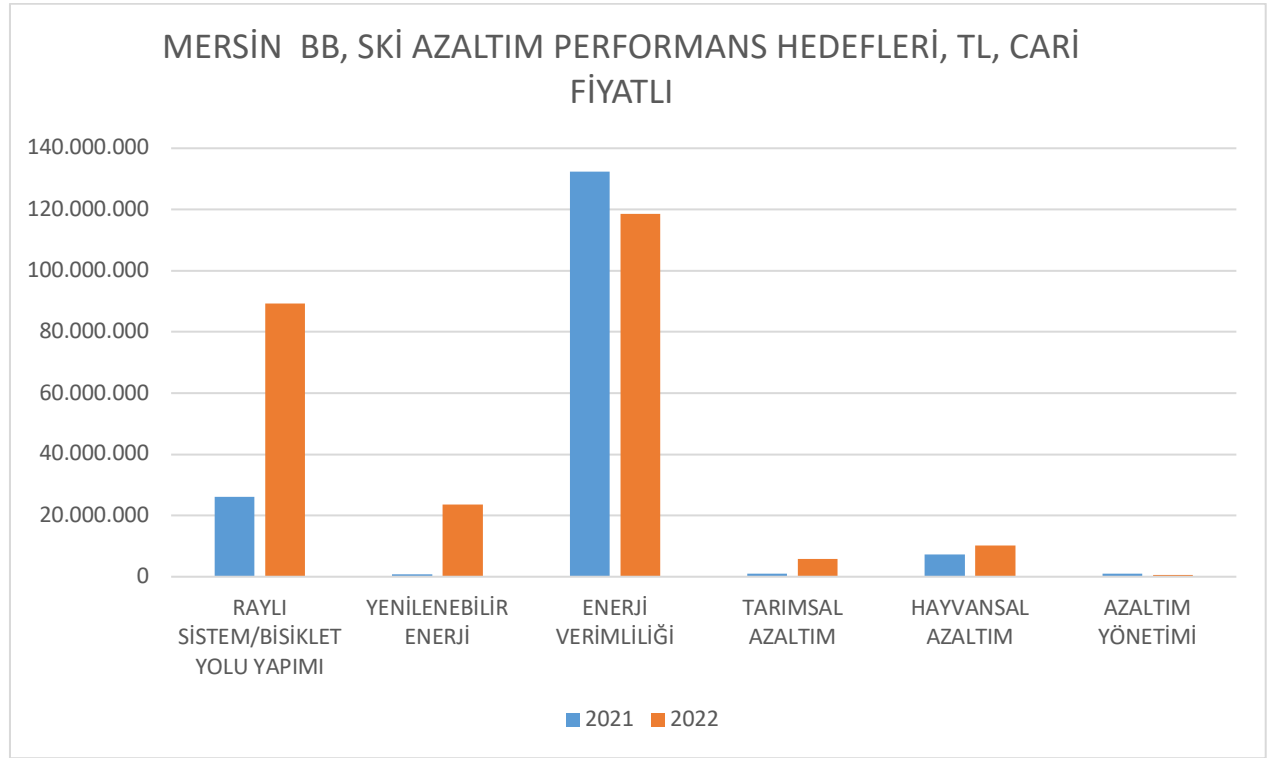

- Mersin BB ve MESKİ’nin 2022 yılı için ayırdıkları bütçenin enflasyondan arındırılmış hali incelendiğinde, tüm hedeflere ayrılan bütçelerde bir azalma ortaya çıkacağı görülmektedir.

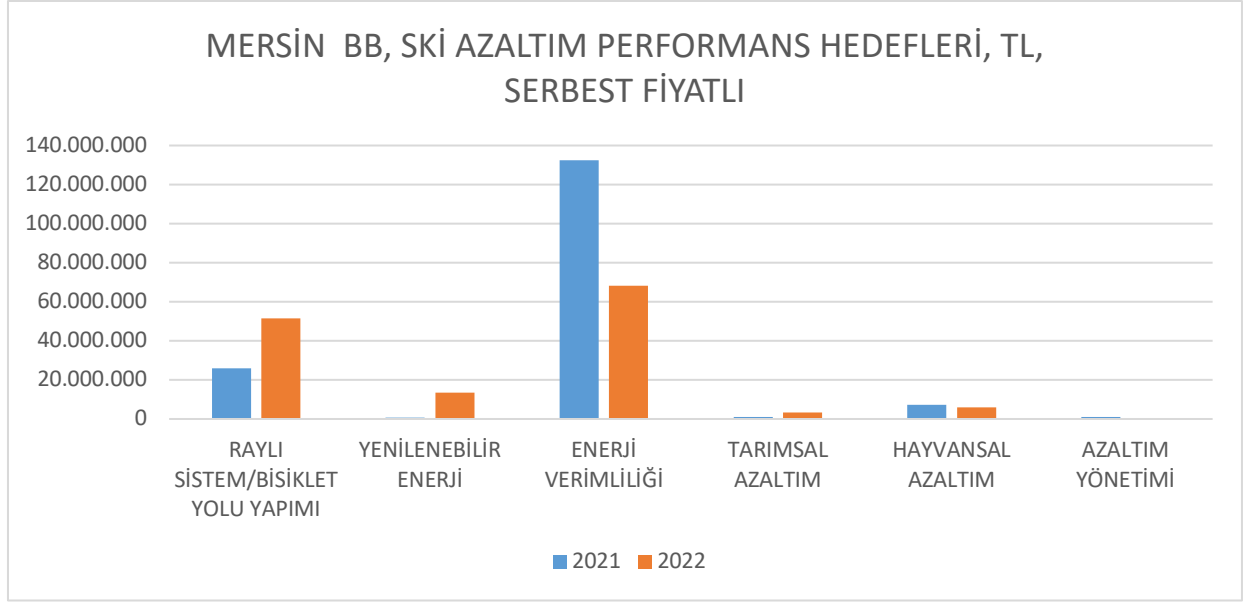
Azaltım Hedefleri Bütçesi

- 2021 yılında 168 milyon TL olan azaltım bütçesi, 2022 yılında, cari fiyatla, 248 milyon TL’ye yükselmiştir.
- 2021 ve 2022 yılında azaltım hedefleri bütçesinin çoğu enerji verimliliği ile ilgilidir. 2021 yılında azaltım bütçesinin %79’u enerji verimliliğine ayrılmışken 2022 yılında bu oran %48’e gerilemiştir.
- Enerji verimliliği bütçesini, 2021 yılında raylı sistem ve bisiklet yolu yapımı (%15) ve hayvansal azaltım (%4) takip ederken, 2022’de raylı sistem %36’ya yükselmiş ve yenilenebilir enerji %9’la üçüncü sırayı almıştır.

- Mersin BB’de 2022 bütçe planlamasında raylı sistem ve bisiklet yolu yapımı altında değerlendirilen ulaşım hizmetleri bütçesinde harcama kanalları birleştirilmiştir. Bu sebeple, ÇKİD kapsamında tam ve detaylı göremesek de raylı ve alternatif ulaşım yolları diye bahsedilen açıklamaya istinaden bu harcamaların hepsi yeşil ve çevreci harcamalar olarak sayılmıştır. Sonrasında takip etmek amacıyla bütçenin detayları faaliyet raporunda kontrol edilecektir.

- Yenilenebilir enerji üretimi ile ilgili cari fiyatla 2021’de 690 bin TL’den 2022’de 23 milyon 504 bin TL’ye azımsanamayacak bir artışla bütçe planlanmıştır.
- Yine de yenilenebilir kaynakları açısından Mersin BB’nin potansiyelini daha iyi kullanabilmesi açısından yenilenebilir enerji bütçesindeki artış sürdürülmelidir.
- Mersin BB’nin 2021 yılında iklim değişikliğine uyum kapsamında azaltım yönetimi ile ilgili olarak 1 milyon TL olan bütçesi 2022 yılında cari fiyatla 500 bin TL’ye düşmüştür.
- Tarımsal azaltım bağlamında verimliliği arttırmada eğitim ve teknolojiyen faydalanmaya ayrılan bütçe 2021’de 920 bin TL iken, 2022’de cari fiyatla 5 milyon 807 bin TL’ye önemli bir artış göstermiştir.

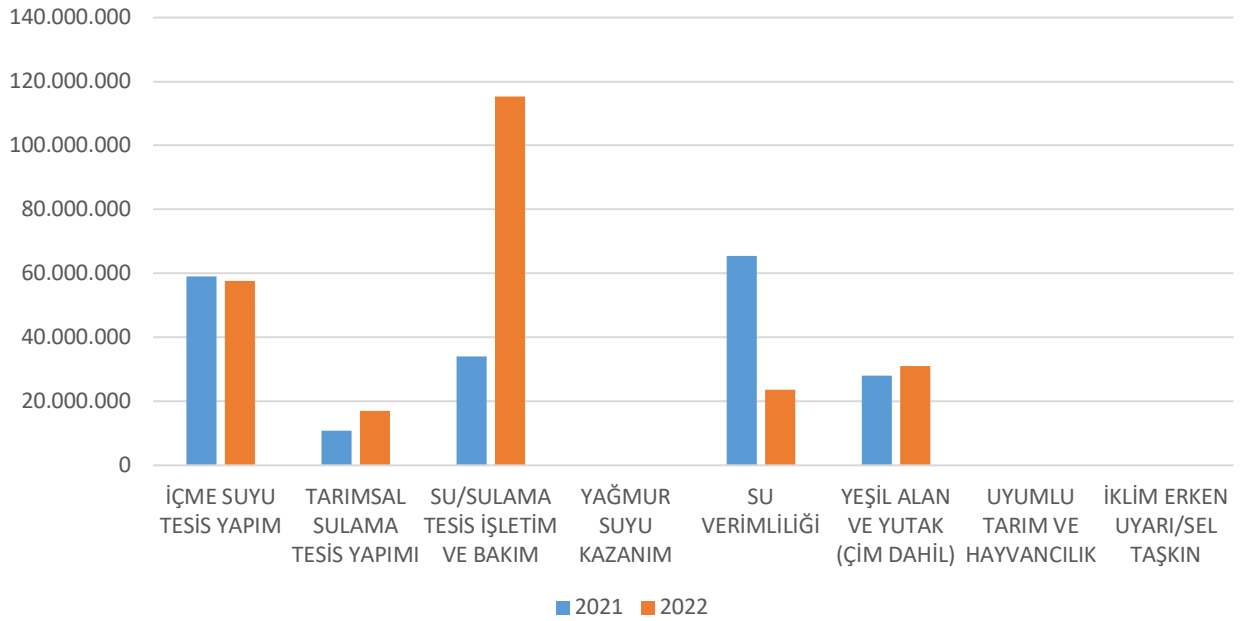

- Azaltım hedefi ile ilgili alanlar ele alındığında, sabit fiyatla 2022 yılında ayrılan kaynak azaltım hedefleri alt alanlar itibariyle incelendiğinde, raylı sistem, yenilenebilir enerji ve tarımsal azaltım dışında tüm alanlara ayrılan kaynaklarda azalma görülmektedir.
- Enerji verimliliğinde 2021’de 132 milyon TL olan bütçe, 2022’de sabit fiyatla 68 milyon 300 bin TL’ye önemli bir düşüş göstermiştir.
- Yenilenebilir enerji üretim, raylı sistem/bisiklet yolu yapımı ve tarımsal azaltıma enflasyona rağmen önemli bir kaynak ayrılmıştır.
- Azaltım hedeflerinin öneminin ve aciliyetinin arttığı düşünüldüğünde sabit fiyatta 168 milyon TL’den 143 milyon TL’ye düşüş görülmesi iklim değişikliğiyle mücadelede gereken önemli ilerlemelerin kat edilmediğini göstermektedir.

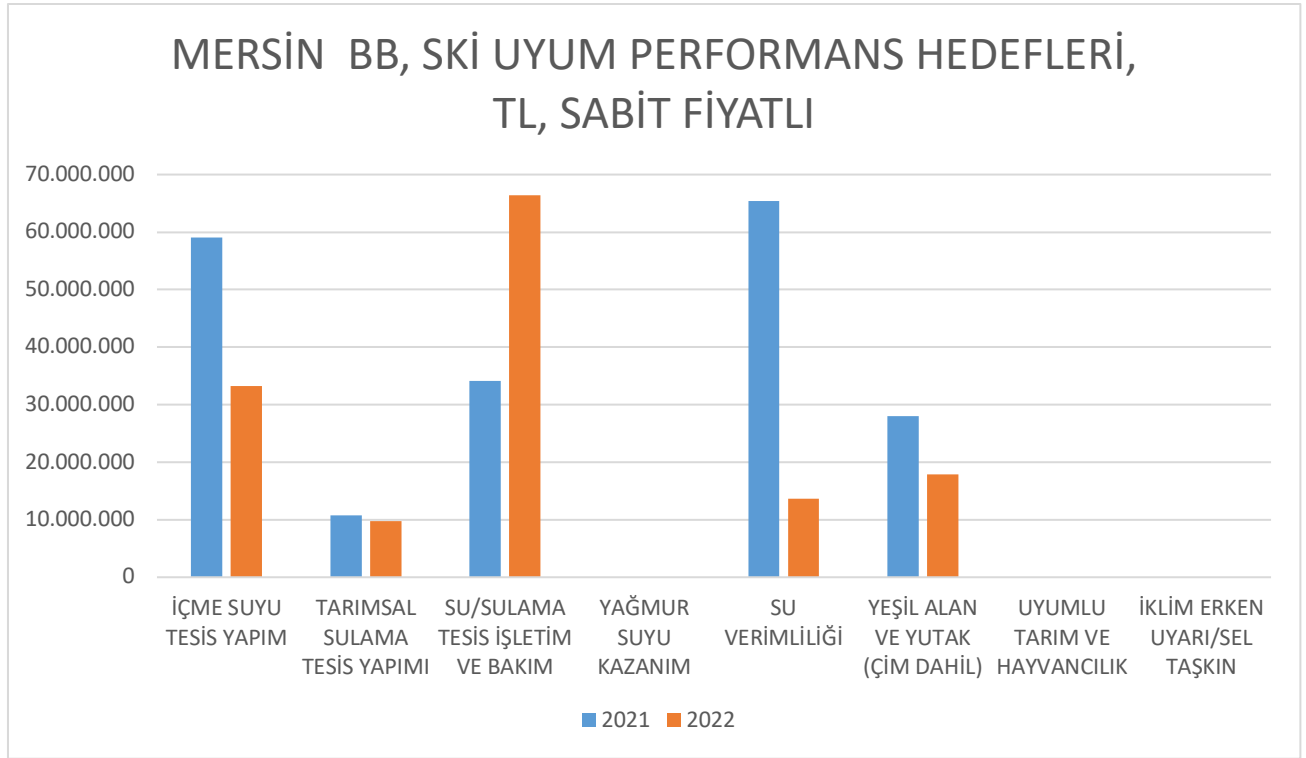
Uyum Hedefleri Bütçesi

- 2022 yılında tesis işletim ve bakımına cari fiyatla önemli bir bütçe ayrılması planlanmıştır. 2021’de 34 milyon TL olan bütçe 2022’de 115 milyon TL’ye çıkmıştır.
- Su verimliliği bütçesi 2021 yılında 65 milyon TL civarında iken 2022 yılında 24 milyon TL’ye düşürülmesi planlanmıştır. Bu bütçe su kıtlığı dikkate alındığında mutlaka artırılmalıdır.

MERSİN BB, SKİ UYUM PERFORMANS HEDEFLERİ, TL, CARİ FİYATLI

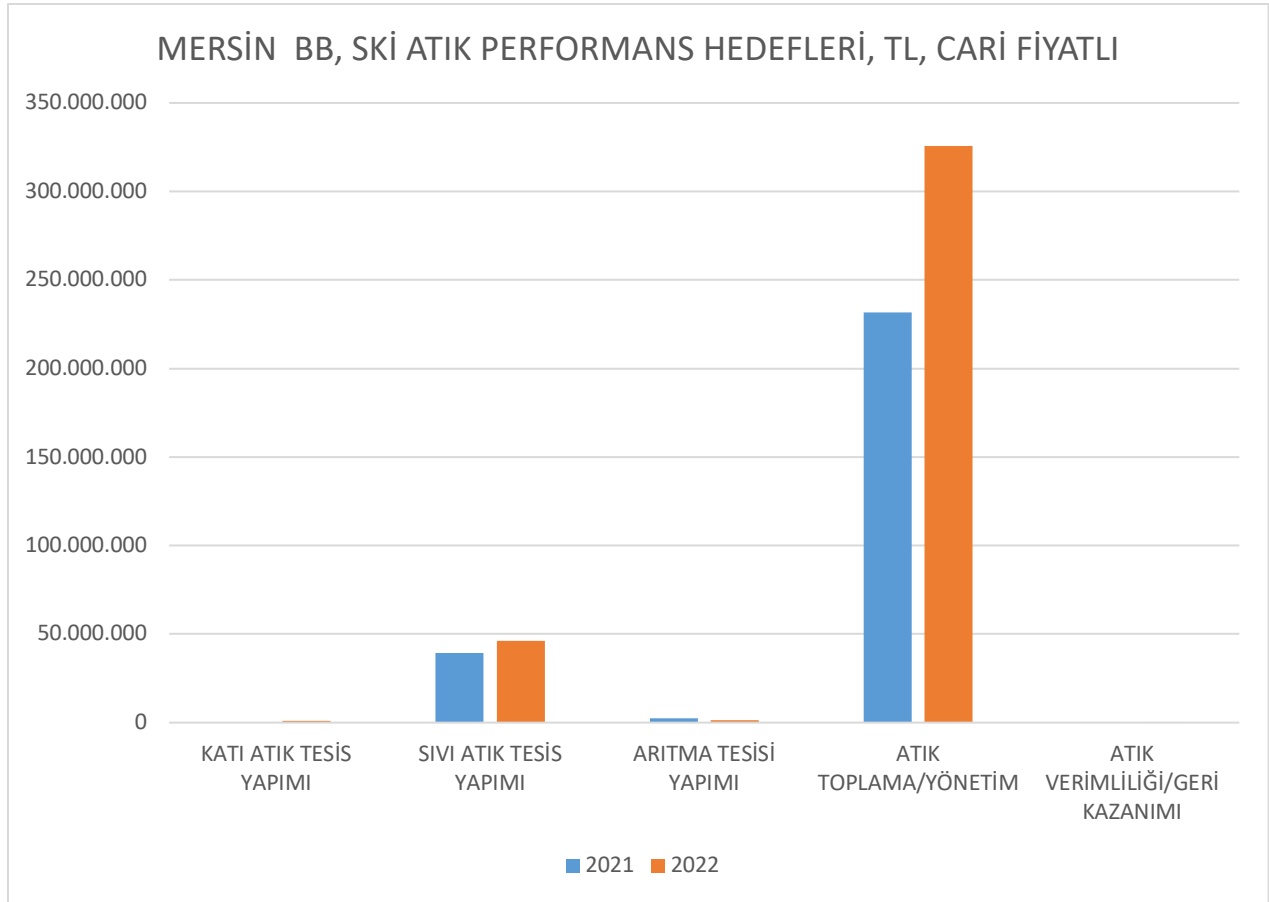
- Yeşil alanlar için ayrılan kaynak hemen hemen sabit kalarak cari fiyatla 2022 yılında 31 milyon TL olmuştur. Yeşil alan harcamalarından ayrıştıramayan fakat ÇKİD kapsamında zararlı sayılabilecek çim ekimi bırakmak ve verimliliği yüksek, az su isteyen bitki türlerinin arttırılması, ormanların geliştirilmesi hedeflenmelidir.
- Yağmur suyunun hasadı, depolanması ve geri kazanımı, uyumlu tarım ve hayvancılık, iklim erken uyarı sistemleri gibi hedeflerle ilgili bütçenin 2021 yılında da 2022 yılında da olmadığı görülmektedir.

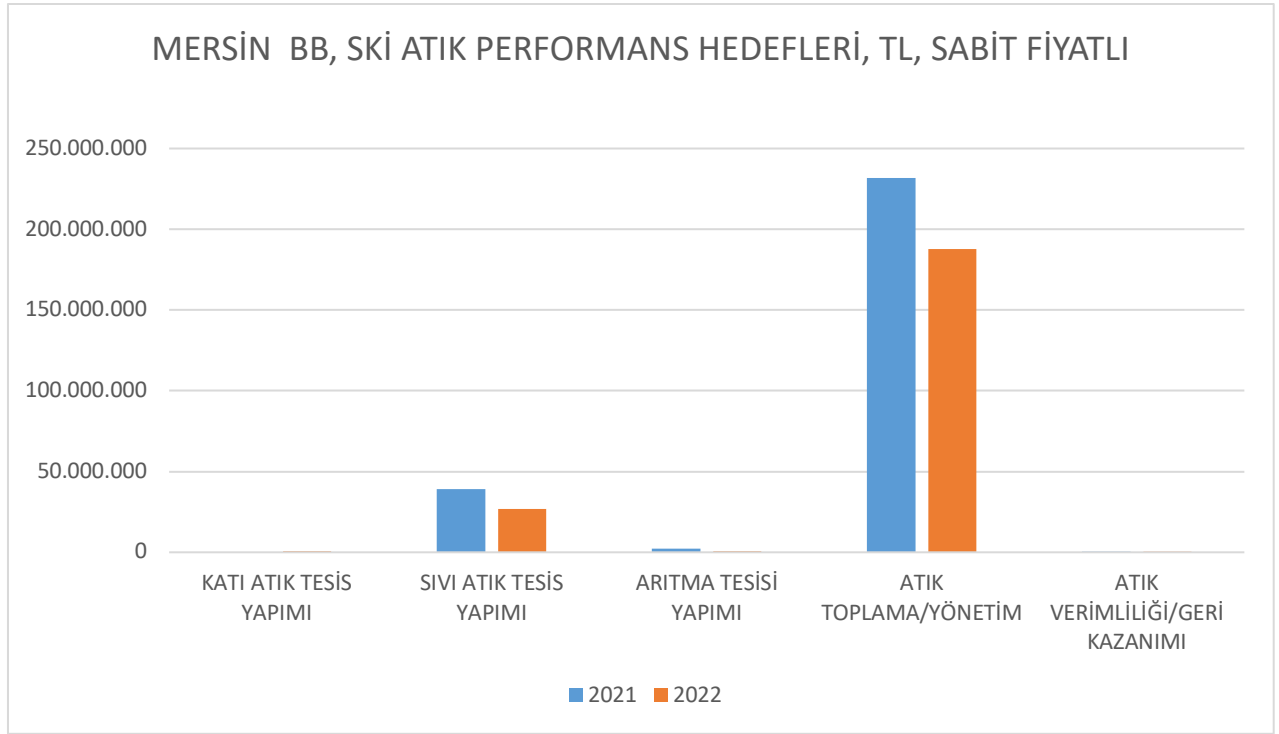
- Uyum hedefleri içinde su/sulama tesis işletim ve bakımı dışında tüm alanlara ayrılan bütçenin, 2021 sabit fiyatıyla, azalacağı görülmektedir. Su verimliliğine ve yeşil alanlara ayrılan bütçenin azlığı endişe vericidir.

Atık Hedefleri Bütçesi

- Atık hedefleri için ayrılan toplam 374 milyon TL bütçe içinden atık toplama ve yönetimine 326 milyon TL, sıvı atık tesisi yapımına ise 46 milyon TL ayrılmıştır.
- Atık toplama ve yönetimi, 2021 bütçesinde %85'lik payını 2022'de %87'ye çıkartmıştır.

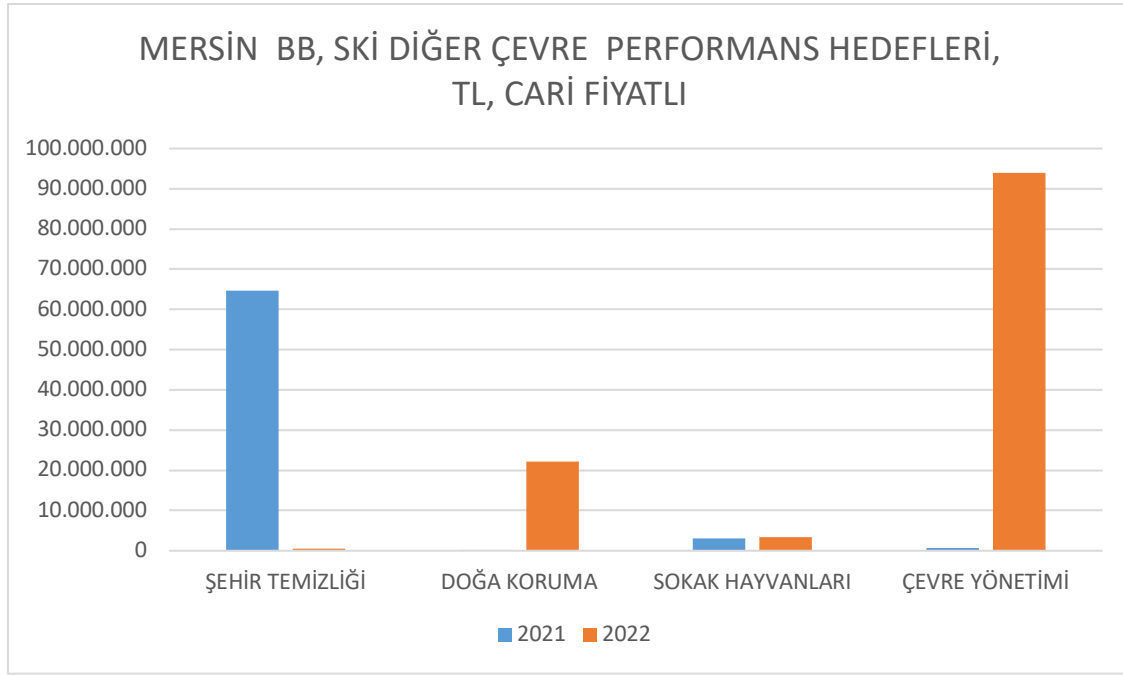
- Atık verimliliği ve geri kazanımı için ayrılan kaynak ise 2021 yılında 315 milyon TL gibi çok düşük bir bütçeye sahiptir. 2022 yılında ise zaten düşük olan bütçe 190 milyon TL seviyelerine getirilerek yok denecek bir planlama yapılmıştır. Atık verimliliği, sıfır atık ve geri kazanım hedeflerine daha çok bütçe ayrılmalıdır.

- Sabit fiyatla incelendiğinde, 2022 atık hedeflerine ayrılan her alt alandaki bütçenin enflasyon karşısında eridiği görülmektedir. Toplam atık bütçesi de 274 milyon TL’den sabit fiyatta 216 milyon TL’ye düşürülmüştür. İklim değişikliğinin etkilerinin arttığı, Paris Anlaşması’nın imzalandığı bir dönemde enflasyon karşısında bütçelerdeki düşüşler iklim değişikliğiyle mücadelede ne derece geriye düştüğünün önemli bir göstergesi.

Diğer Çevre Hedefleri Bütçesi

- Diğer çevre hedeflerine ayrılan bütçe, 2021 yılında 69 milyon TL iken 2022 yılında, cari fiyatla 120 milyon TL’ye yükseltilmiştir.
- 2021 yılında neredeyse bütçenin tamamını oluşturan şehir temizliği alanı (%94), 2022’de ciddi bir düşüş göstermiştir.
- Şehir temizliği, yerini çevre yönetimine bırakmıştır (%78).

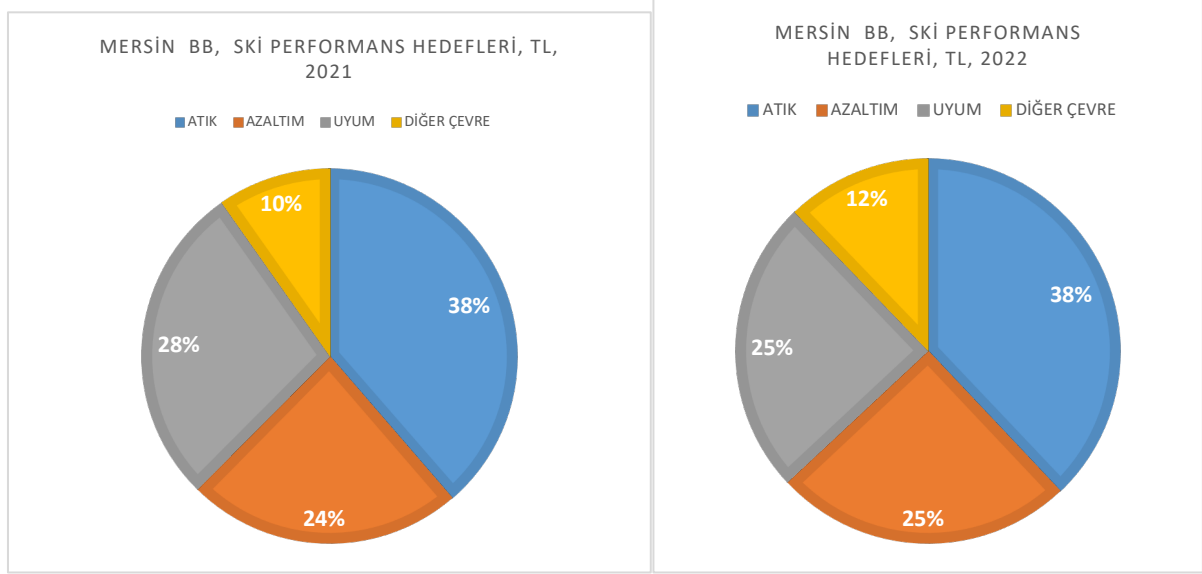

- Doğa koruma alanı da yetersiz fakat önemli sayılabilecek bir artışla diğer çevre bütçesinin %18'ini oluşturmaktadır.
- Sabit fiyatla diğer çevre hedeflerinin toplam bütçesi küçük bir artış göstermektedir, 2021 yılında 68 milyon 770 bin TL olan diğer çevre hedefleri bütçesi, 2022 yılında, 2022 yılı enflasyonunun % 73,5 olması durumunda, sabit fiyatıyla 69 milyon 198 bin TL'ye yükselmiştir.
- Bu yükseliş, çevre yönetimi ve doğa koruma alanlarına dağıtılmıştır.

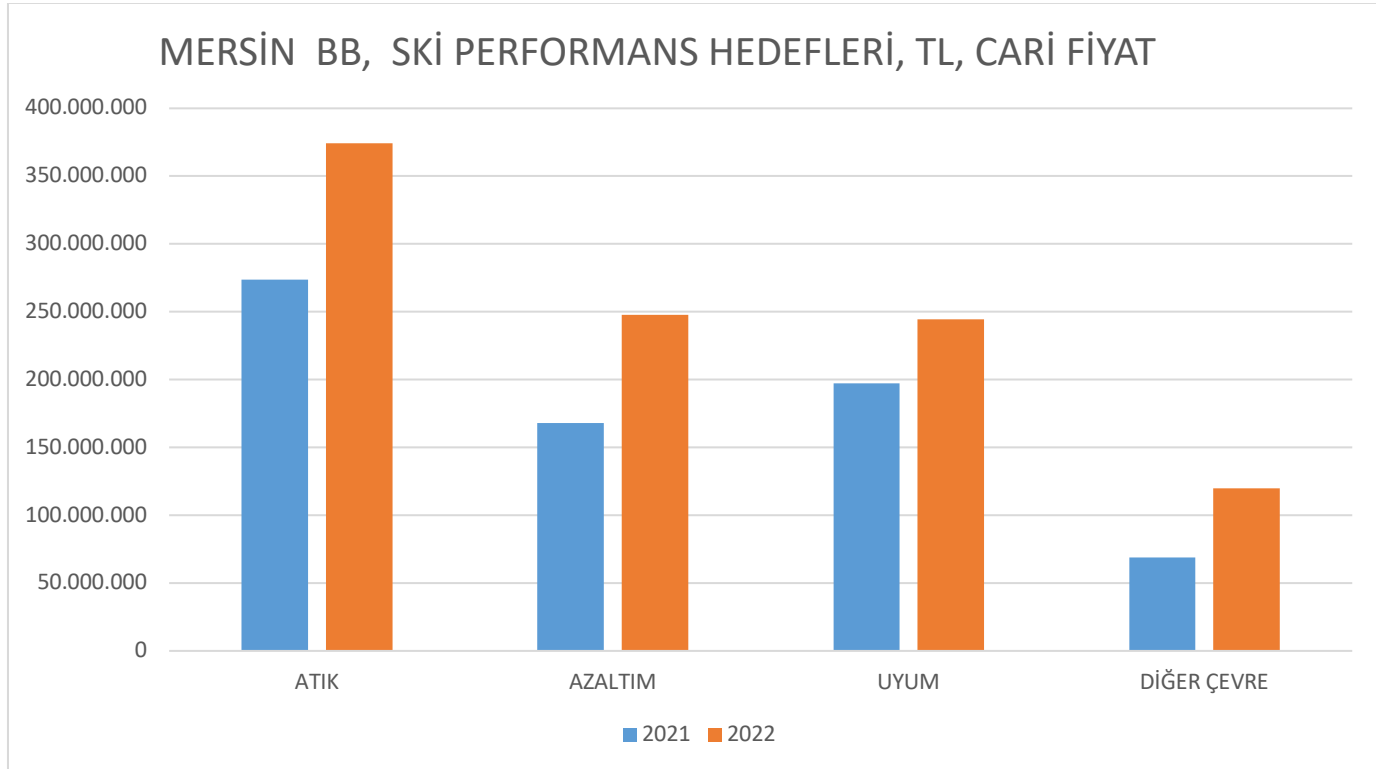
14) MUĞLA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ve BAĞLI KURUMLARI

ÇKİD performans hedefleri bütçesinin dağılımı:

- Mersin BB ve MESKİ ile ilgili performans hedefleri toplamı 2021 yılında yaklaşık 639 milyon 16 bin TL iken, 2022 yılında, cari fiyatla 987 milyon TL'ye yükselmiştir.
- 2021 yılında azaltım planları bütçenin %24'ünü oluşturmaktaydı. Mersin BB ve MESKİ'nin 2022 yılı azaltım bütçesinin payı neredeyse sabit kalarak %25 olmuştur. İklim değişikliği ile mücadelede, özellikle büyük şehirlerin, azaltım hedeflerinin oranının yükseltilmesi gerekir.
- 2021 yılında en yüksek paya sahip atık hedefleri, 2022 yılında oranı sabit kalarak %38'le ÇKİD harcamalarında önemli bir yer tutmaktadır.

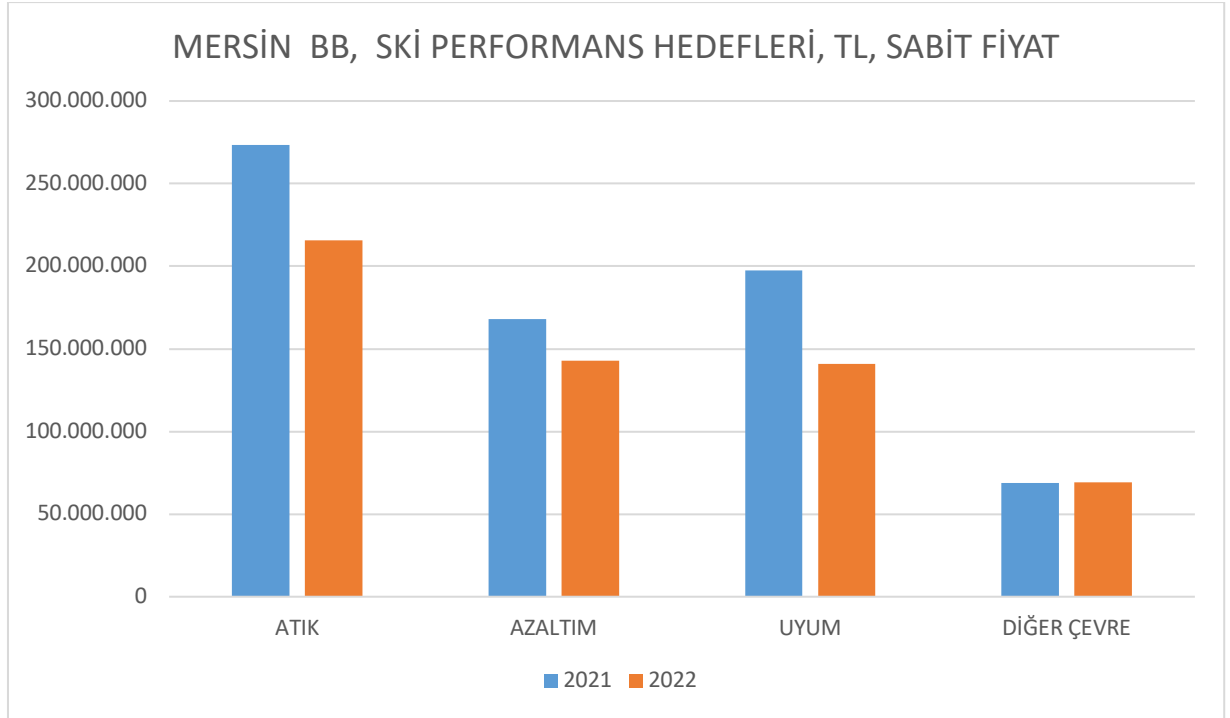
- TL cinsinden, cari fiyatlarla incelendiğinde, Mersin ve MESKİ'nin 2021 ve 2022 ÇKİD ile ilgili azaltım, uyum, atık ve diğer çevre hedefleri ile ilgili bütçeleri incelendiğinde, bütçeler oluşturulurken önemli bir değişikliğe gidilmediği, kümelerin paylarının sabit kaldığı görülmektedir. Cari fiyatlı bütçenin her bütçe alanında benzer oranlarda artırılması planlanmıştır.

- 2022 yılı için Mersin'in ÇKİD ile ilgili 2021'deki 639 milyon TL'lik bütçesi, önemli bir artışla 987 milyon TL'ye çıksa da, 2022 yılında yaşanan enflasyon dikkate

alındığında ÇKİD için ayrılan kaynağın 2022 yılında artış göstermeyeceği görülmektedir. Aşağıdaki sabit fiyatlı enflasyondan arındırılmış tabloda hesaplandığında, cari fiyatla 2022 için 987 milyon TL ÇKİD bütçesi 2021 fiyatlarıyla, 569 milyon TL olmuştur.

- Diğer bir deyişle 2021 yılı için ÇKİD'e ayrılan bütçe 639 milyon TL iken, enflasyondan arındırılmış, 2022 yılında ayrılmış bütçe yalnızca 569 milyon TL olabilecektir. Bu da bir artıştan ziyade bütçede önemli bir azalma olduğunu gösterir.
- Bütçedeki bu azalma %73.5'luk enflasyonla hesaplanmış olup, aralık ayında kesin enflasyon belirlendiğinde Mersin BB ve MESKİ'nin ÇKİD bütçesinde daha yüksek bir azalmayla sonuçlanabilir.

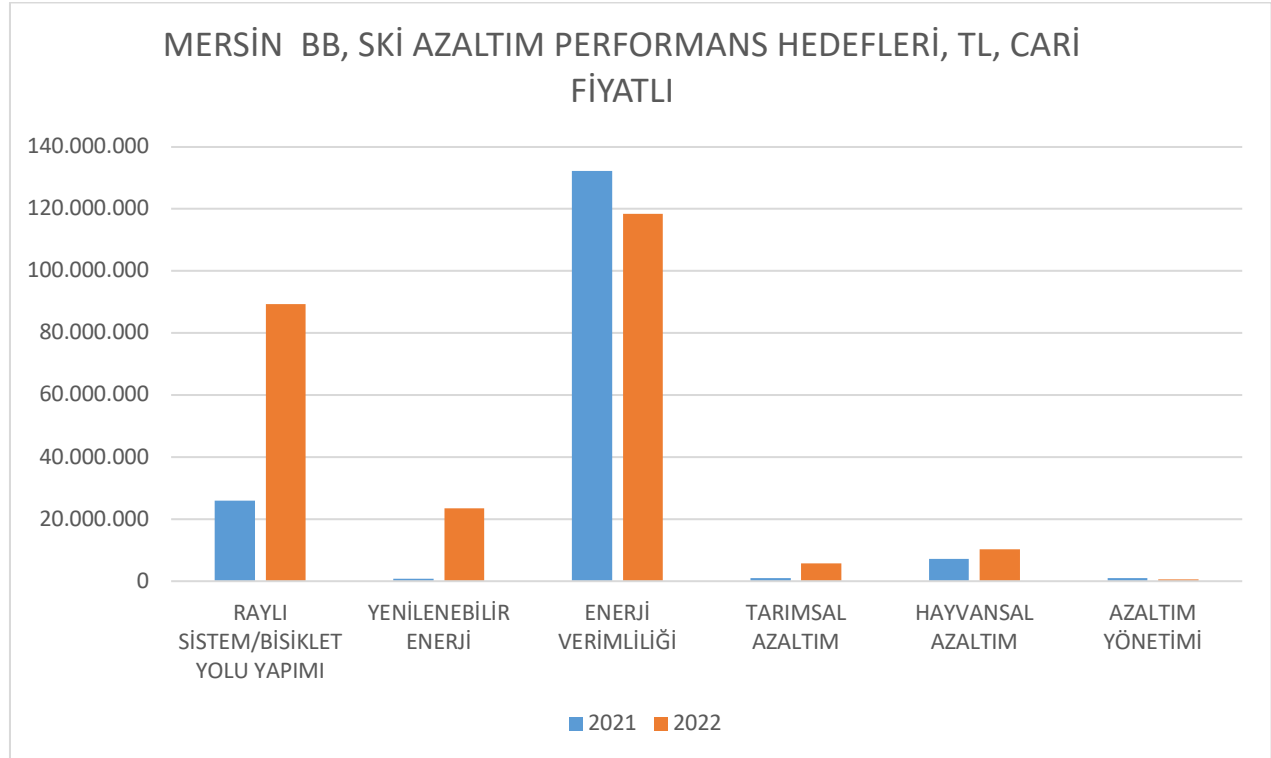

- Mersin BB ve MESKİ'nin 2022 yılı için ayırdıkları bütçenin enflasyondan arındırılmış hali incelendiğinde, tüm hedeflere ayrılan bütçelerde bir azalma ortaya çıkacağı görülmektedir.

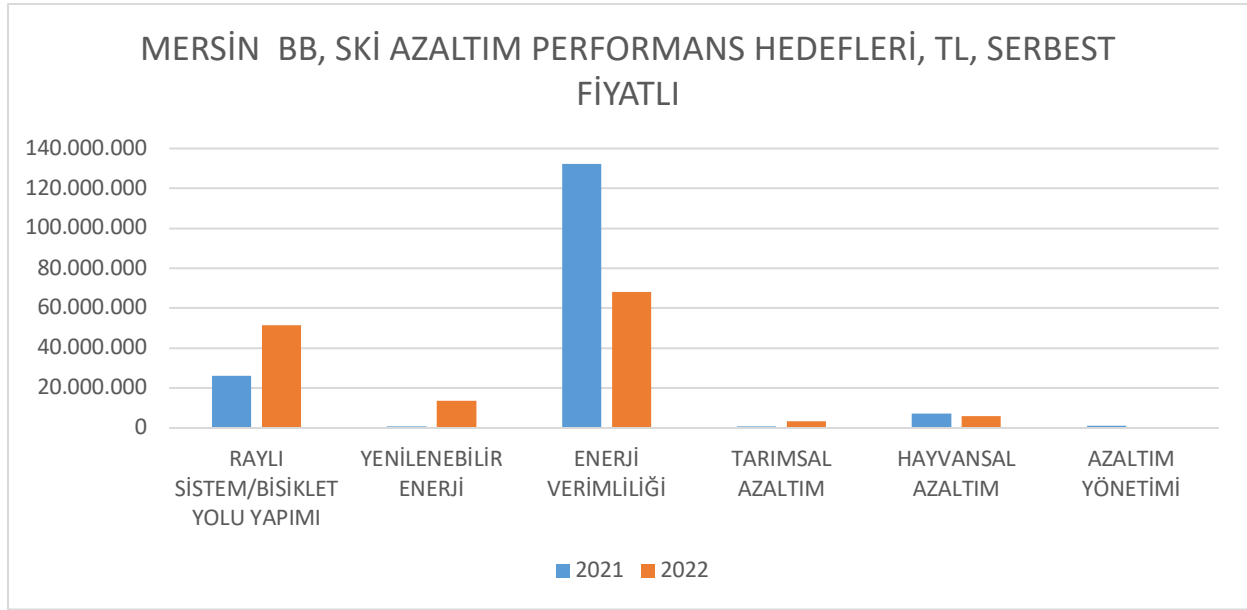
Azaltım Hedefleri Bütçesi

- 2021 yılında 168 milyon TL olan azaltım bütçesi, 2022 yılında, cari fiyatla, 248 milyon TL'ye yükselmiştir.
- 2021 ve 2022 yılında azaltım hedefleri bütçesinin çoğu enerji verimliliği ile ilgilidir. 2021 yılında azaltım bütçesinin %79'u enerji verimliliğine ayrılmışken 2022 yılında bu oran %48'e gerilemiştir.

- Enerji verimliliği bütçesini, 2021 yılında raylı sistem ve bisiklet yolu yapımı (%15) ve hayvansal azaltım (%4) takip ederken, 2022’de raylı sistem %36’ya yükselmiş ve yenilenebilir enerji %9’la üçüncü sırayı almıştır.
- Mersin BB’de 2022 bütçe planlamasında raylı sistem ve bisiklet yolu yapımı altında değerlendirilen ulaşım hizmetleri bütçesinde harcama kanalları birleştirilmiştir. Bu sebeple, ÇKİD kapsamında tam ve detaylı göremesek de raylı ve alternatif ulaşım yolları diye bahsedilen açıklamaya istinaden bu harcamaların hepsi yeşil ve çevreci harcamalar olarak sayılmıştır. Sonrasında takip etmek amacıyla bütçenin detayları faaliyet raporunda kontrol edilecektir.

- Yenilenebilir enerji üretimi ile ilgili cari fiyatla 2021’de 690 bin TL’den 2022’de 23 milyon 504 bin TL’ye azımsanamayacak bir artışla bütçe planlanmıştır.
- Yine de yenilenebilir kaynakları açısından Mersin BB’nin potansiyelini daha iyi kullanabilmesi açısından yenilenebilir enerji bütçesindeki artış sürdürülmelidir.
- Mersin BB’nin 2021 yılında iklim değişikliğine uyum kapsamında azaltım yönetimi ile ilgili olarak 1 milyon TL olan bütçesi 2022 yılında cari fiyatla 500 bin TL’ye düşmüştür.
- Tarımsal azaltım bağlamında verimliliği arttırmada eğitim ve teknolojiye faydalanmaya ayrılan bütçe 2021’de 920 bin TL iken, 2022’de cari fiyatla 5 milyon 807 bin TL’ye önemli bir artış göstermiştir.

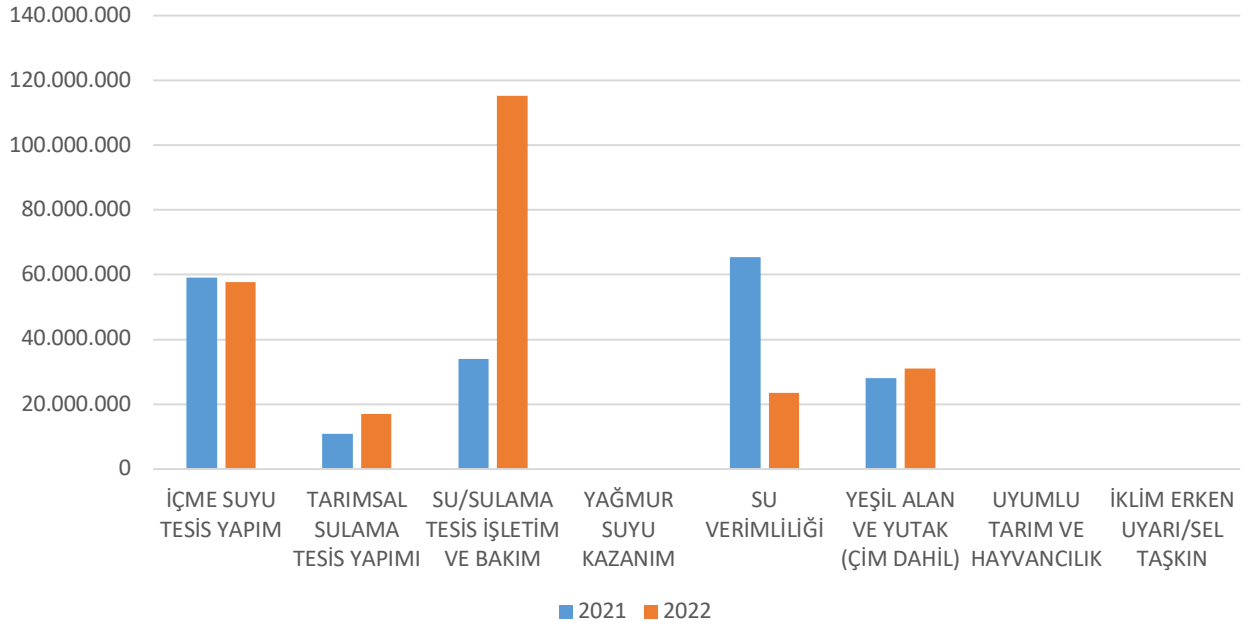

- Azaltım hedefi ile ilgili alanlar ele alındığında, sabit fiyatla 2022 yılında ayrılan kaynak azaltım hedefleri alt alanlar itibariyle incelendiğinde, raylı sistem, yenilenebilir enerji ve tarımsal azaltım dışında tüm alanlara ayrılan kaynaklarda azalma görülmektedir.
- Enerji verimliliğinde 2021’de 132 milyon TL olan bütçe, 2022’de sabit fiyatla 68 milyon 300 bin TL’ye önemli bir düşüş göstermiştir.
- Yenilenebilir enerji üretim, raylı sistem/bisiklet yolu yapımı ve tarımsal azaltıma enflasyona rağmen önemli bir kaynak ayrılmıştır.
- Azaltım hedeflerinin öneminin ve aciliyetinin arttığı düşünüldüğünde sabit fiyatta 168 milyon TL’den 143 milyon TL’ye düşüş görülmesi iklim değişikliğiyle mücadelede gereken önemli ilerlemelerin kat edilmediğini göstermektedir.

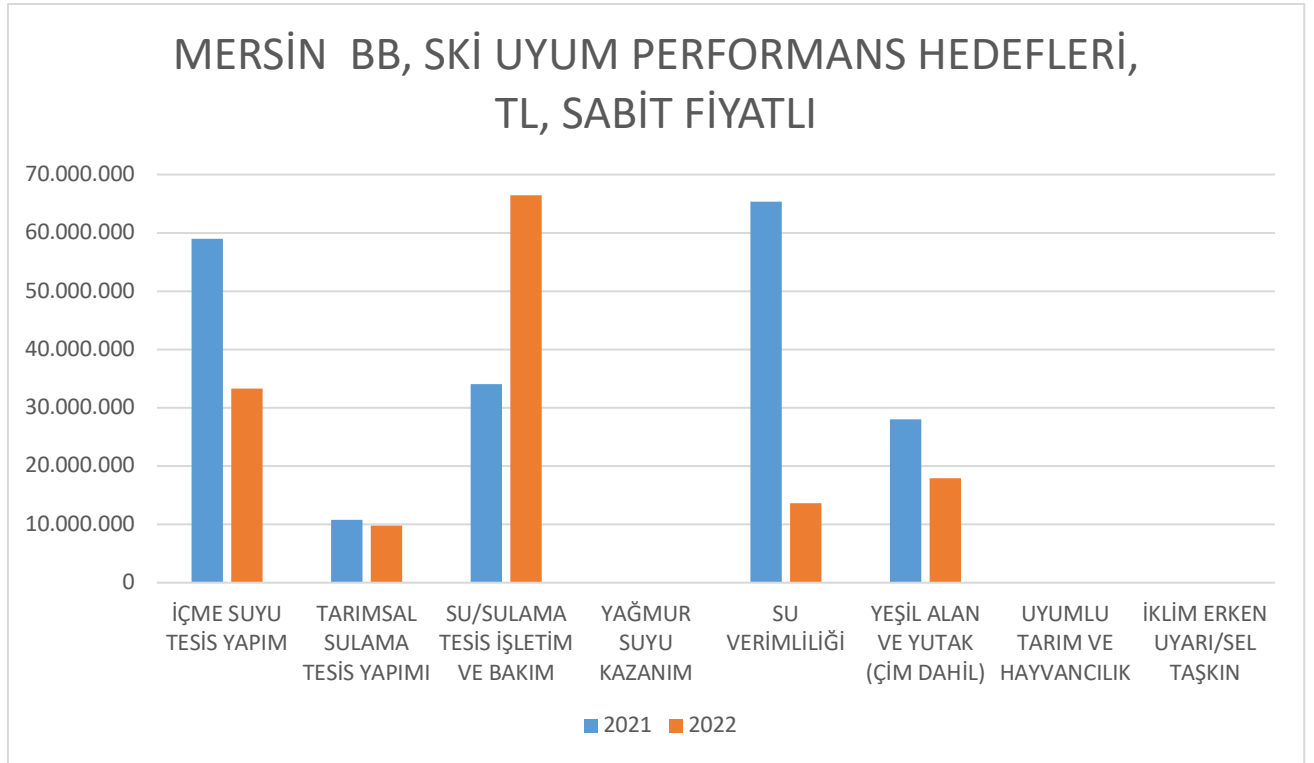
Uyum Hedefleri Bütçesi

- 2022 yılında tesis işletim ve bakımına cari fiyatla önemli bir bütçe ayrılması planlanmıştır. 2021’de 34 milyon TL olan bütçe 2022’de 115 milyon TL’ye çıkmıştır.
- Su verimliliği bütçesi 2021 yılında 65 milyon TL civarında iken 2022 yılında 24 milyon TL’ye düşürülmesi planlanmıştır. Bu bütçe su kıtlığı dikkate alındığında mutlaka artırılmalıdır.

MERSİN BB, SKİ UYUM PERFORMANS HEDEFLERİ, TL, CARİ FİYATLI

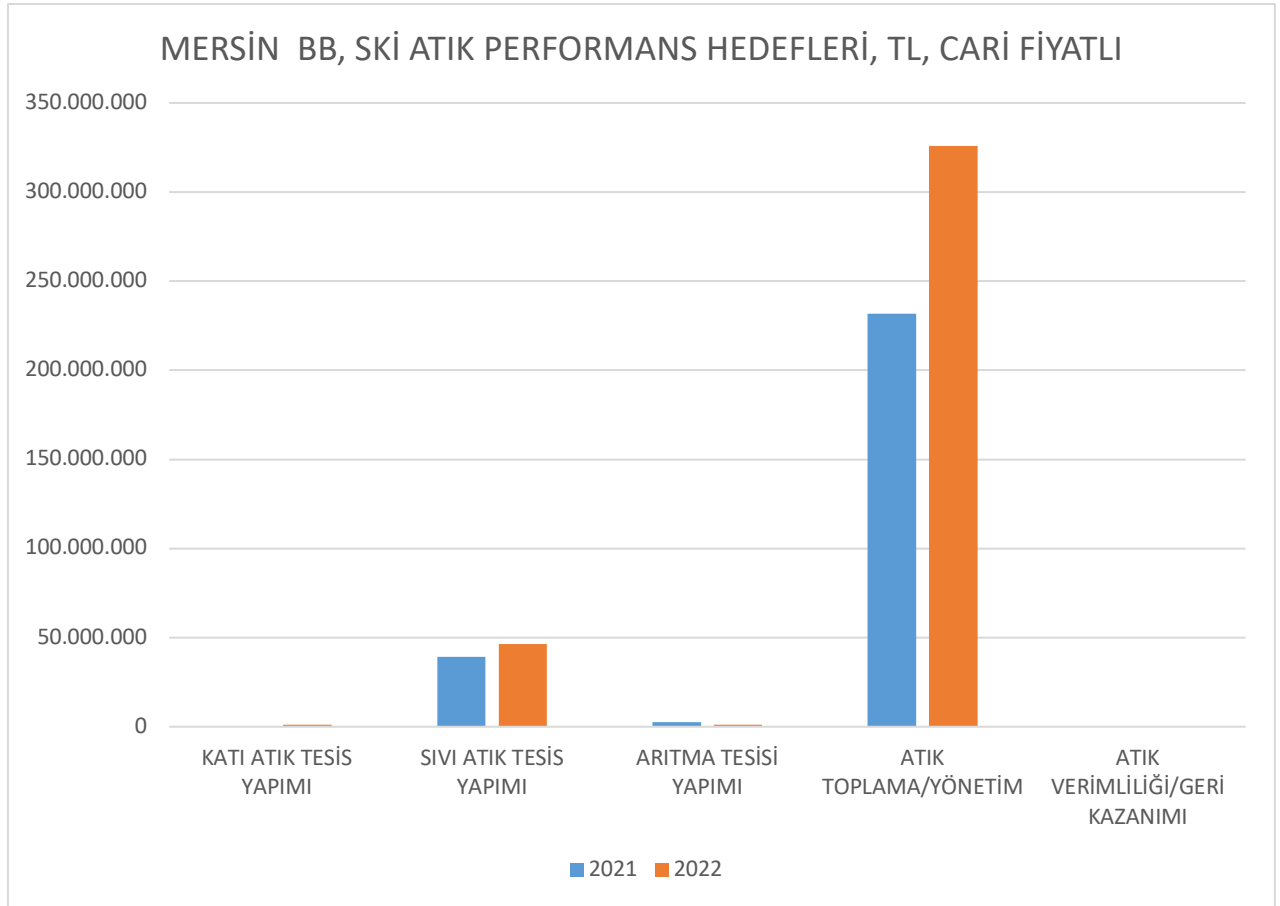
- Yeşil alanlar için ayrılan kaynak hemen hemen sabit kalarak cari fiyatla 2022 yılında 31 milyon TL olmuştur. Yeşil alan harcamalarından ayrıştırılamayan fakat ÇKİD kapsamında zararlı sayılabilecek çim ekimi bırakmak ve verimliliği yüksek, az su isteyen bitki türlerinin artırılması, ormanların geliştirilmesi hedeflenmelidir.
- Yağmur suyunun hasadı, depolanması ve geri kazanımı, uyumlu tarım ve hayvancılık, iklim erken uyarı sistemleri gibi hedeflerle ilgili bütçenin 2021 yılında da 2022 yılında da olmadığı görülmektedir.

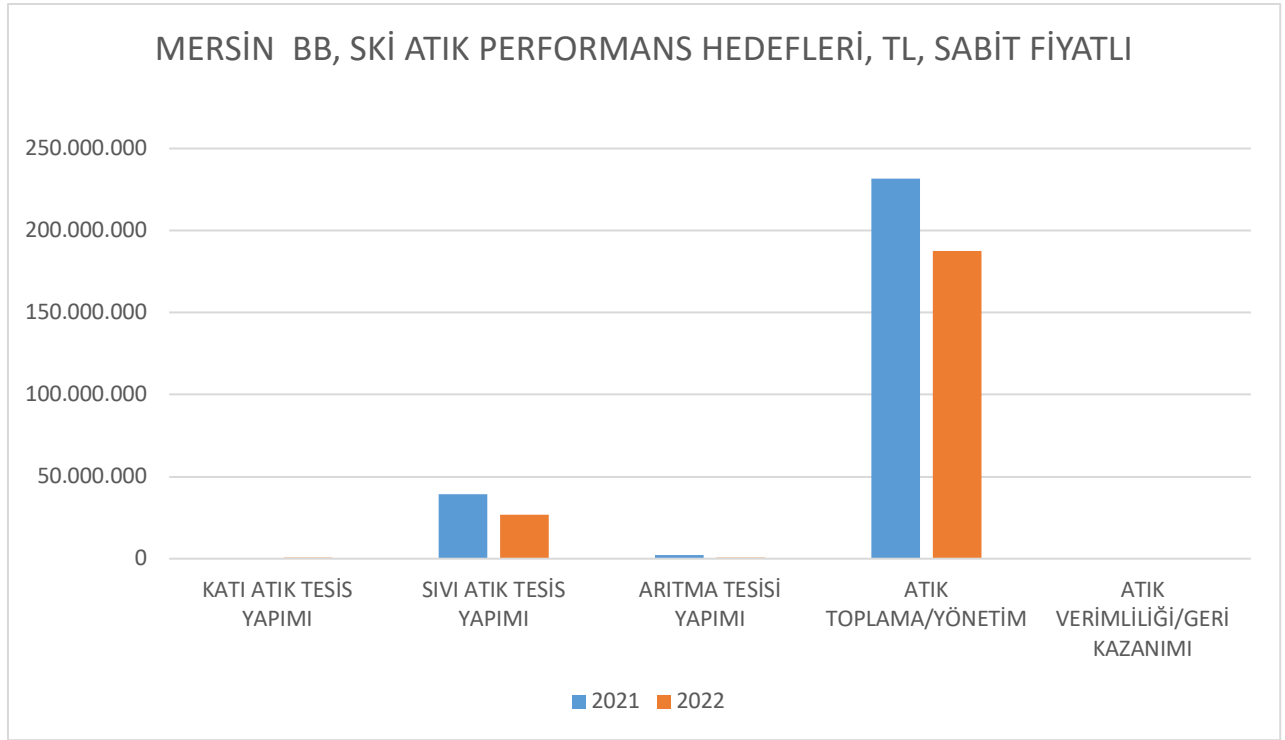
- Uyum hedefleri içinde su/sulama tesis işletim ve bakımı dışında tüm alanlara ayrılan bütçenin, 2021 sabit fiyatıyla, azalacağı görülmektedir. Su verimliliğine ve yeşil alanlara ayrılan bütçenin azlığı endişe vericidir.

Atık Hedefleri Bütçesi

- Atık hedefleri için ayrılan toplam 374 milyon TL bütçe içinden atık toplama ve yönetimine 326 milyon TL, sıvı atık tesisi yapımına ise 46 milyon TL ayrılmıştır.
- Atık toplama ve yönetimi, 2021 bütçesinde %85'lik payını 2022'de %87'ye çıkartmıştır.

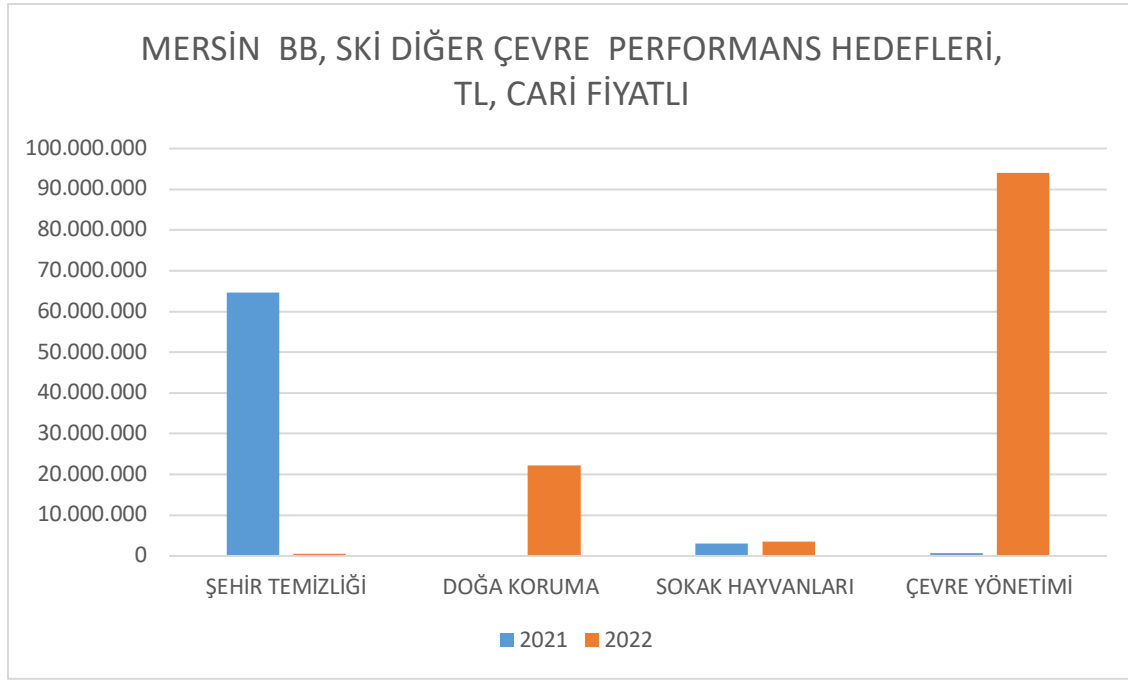
- Atık verimliliği ve geri kazanımı için ayrılan kaynak ise 2021 yılında 315 milyon TL gibi çok düşük bir bütçeye sahiptir. 2022 yılında ise zaten düşük olan bütçe 190 milyon TL seviyelerine getirilerek yok denecek bir planlama yapılmıştır. Atık verimliliği, sıfır atık ve geri kazanım hedeflerine daha çok bütçe ayrılmalıdır.

- Sabit fiyatla incelendiğinde, 2022 atık hedeflerine ayrılan her alt alandaki bütçenin enflasyon karşısında eridiği görülmektedir. Toplam atık bütçesi de 274 milyon TL'den sabit fiyatta 216 milyon TL'ye düşürülmüştür. İklim değişikliğinin etkilerinin arttığı, Paris Anlaşması'nın imzalandığı bir dönemde enflasyon karşısında bütçelerdeki düşüşler iklim değişikliğiyle mücadelede ne derece geriye düştüğünün önemli bir göstergesi.

Diğer Çevre Hedefleri Bütçesi

- Diğer çevre hedeflerine ayrılan bütçe, 2021 yılında 69 milyon TL iken 2022 yılında, cari fiyatla 120 milyon TL'ye yükseltilmiştir.
- 2021 yılında neredeyse bütçenin tamamını oluşturan şehir temizliği alanı (%94), 2022'de ciddi bir düşüş göstermiştir.
- Şehir temizliği, yerini çevre yönetimine bırakmıştır (%78).

- Doğa koruma alanı da yetersiz fakat önemli sayılabilecek bir artışla diğer çevre bütçesinin %18'ini oluşturmaktadır.
- Sabit fiyatla diğer çevre hedeflerinin toplam bütçesi küçük bir artış göstermektedir, 2021 yılında 68 milyon 770 bin TL olan diğer çevre hedefleri bütçesi, 2022 yılında, 2022 yılı enflasyonunun % 73,5 olması durumunda, sabit fiyatıyla 69 milyon 198 bin TL'ye yükselmiştir.
- Bu yükseliş, çevre yönetimi ve doğa koruma alanlarına dağıtılmıştır.